

శ్రీరాణీ చిన్నమారావు జీవితము. 6391

అతిభక్తసాక్షి గణాచార్యులు
జాతీయోపాధ్యక్షులు బాపిశివశర్మ,

పాపము నాశనము

ఏలూరు,

రాజా మంత్రిపెగడ

భుజంగరావు బహదూరు జమిందారు

All rights reserved.
1938.

ప్రణీతము.

వి ష య సూ చి క

సంబంధము.

పుటసంఖ్య.

ఉపక్రమము.	1
1. సతీస్మృతి.	5
2. పృణయవిలాపము.	10
3. రాగానుబంధము.	25
4. గుణగణాసము.	39
5. జీవితాభ్యుదయము.	50
1. అపభ్రతశక్తులు.	67
6. సుతస్మృతి.	71
7. రాజకుటుంబము.	83
దానధర్మములు.	97
1. అన్న దానము.	102
2. భూతదానము.	105
9. శ్రీరాజాచిన్నమ్మారావు సతీము.	108
10. ఆశీతాదరము.	
1. విద్యార్థులు.	113
2. పండితులు.	115
3. అమాత్యులు.	120
4. సేవక పోషణము.	122
11. దైవభక్తి.	124
12. మతస్థులు.	
1. క్రైస్తవమతము.	135
2. బౌద్ధమతము.	143
3. మహమ్మదీయమతము.	145
13. అదైవమతము.	147

14.	మతాంతర్భాగములు.	
1.	జన్మకర్మము.	158
2.	వైరాగ్యము.	161
3.	సరకము.	164
4.	అరిషడ్వర్గములు	165
5.	జాగ్రత్తస్వప్నములు.	167
15.	ఉత్తరలోకము.	168
16.	నాస్తికము.	172
17.	కలియుగము.	177
18.	ధనము.	182
19.	స్త్రీలు.	185
1.	నిర్మలప్రేమ.	194
20.	నిందాస్తవము.	196
21.	మాతృస్తుతి.	207
	వాడేపు ఓరింగనాయకమ్మ.	
22.	ఆసాన కవివిలాపము.	208
	కొత్తపల్లి సుందరరామయ్యగారు.	
23.	రాణీచిన్నమ్మచరిత్ర.	213
	నందిరాజు చలపతిరావు.	
24.	పత్రికా సానుభూతులు.	230
25.	రాజదగపతుల గుణవర్ణనము,	
	ఆదిపూడి ప్రభాకరకవి.	234
26.	భుజంగరాయకవికృత గ్రంథపట్టిక.	

నా మ చి త్రా ను క్ర మ ణి క.

నంబరు. ఇందుఁ బేర్కొనబడిన వారినామము. పుట. పటపుట.

1	శ్రీరాణీ చిన్నమ్మారావు.	1	ix
2	ఏ. యస్. కుగ్గరు. యమ్. డి. డాక్టరు.	108 108	xi
3	డాక్టరు. పి. పారు. మిల్లరు.	111	xi
4	శ్రీరాణీ వాడేపు రంగనాయకమ్మగారు.	83	83
5	కస్తూరి నరసింహారావుగారు.	84	83
6	కస్తూరి రామారావుగారు.	85	85
7	శ్రీరాజా వాడేపు విశ్వసుందరరావుగారు.	86	86
8	అయ్యగారి వీరభద్రరావుగారు.	88	88
9	శ్రీరాజా మల్లికార్జునరావు, పుత్రిక.	71	71
10	శ్రీవడ్లమన్నాటి హైమవతి, పుత్రిక.	90	50
11	శ్రీగురుజాడ శ్రీమహాలక్ష్మమ్మ, పుత్రిక.	90	50
12	శ్రీవాడేపు శ్రీరంగనాయకమ్మ, పుత్రిక.	90	50
13	శ్రీవడ్లమన్నాటి కామేశ్వరమ్మ, పుత్రిక.	91	50
14	శ్రీకందుకూరి అన్నమ్మ, పుత్రిక.	91	50
15	శ్రీలక్ష్మరాజు శకుంతల, పుత్రిక.	91	50
16	శ్రీకందుకూరి వెంకాయమ్మ, పుత్రిక.	92	50
17	శ్రీ మం. శేషమ్మారావు, పుత్రిక.	79	50
18	శ్రీ మం. భుజంగరావు, దత్తపుత్రిక.	92. 64	50. 64
19	వడ్లమన్నాటి వెంకటనారాయణరావు, అల్లుడు.	92	93
20	గురుజాడ వెంకట కృష్ణమూర్తి, బి. యే. } యమ్. యల్. అల్లుడు. }	94	124
21	'వాడేపు జోగారావు, అల్లుడు.	94	124
22	వడ్లమన్నాటి దామోదరరావు, } బి. ఏ. బి. యల్. అల్లుడు. }	93	93

నంబరు. ఇందుఁజేర్కొనఁబడినవారి నామములు పుట పటపుట.

23	శ్రీ రాజా కందుకూరి వెంకటసుబ్బారావు, } అల్లుడు.	93	93
24	లక్కరాజు శరభసత్యనారాయణ, } బి. ప. యల్. యల్. బి. అల్లుడు.	93	93
25	శ్రీరాజా కం. బాలసూర్యప్రసాదరావు, } అల్లుడు.	93	93
26	అయ్యగారి చిరంజీవి, బి. ప. మనుమరాలిభర్త.	93	94
27	బుచ్చి వెంకటలక్ష్మి, మనుమరాలు.	24	39
28	మం. శేషమ్మారావు, బామ్మగారు.	89	90
29	శ్రీ రాజా దుర్గా మల్లికార్జున } ప్రసాదరావుగారు, దత్తత తుడ్డి.	88	
30	శ్రీ విజయలక్ష్మమ్మగారు, దత్తతల్లి.	89	
31	మంత్రిప్రెగడ వెంకమ్మగారు, జనకతల్లి.	94	94
32	మంత్రిప్రెగడ మల్లయ్యగారు, జనకతుడ్డి.	94	
33	మం. వెంకటరామయ్య, బి. యే. సోదరుడు.	94	94
34	మం. మార్కండేయులు, సోదరుడు.	94	94
35	శ్రీ నంజూరి మాణిక్యంబ, సోదరి.	95	94
36	కస్తూరి శ్రీమహాలక్ష్మమ్మగారు, రాణిగారితల్లి.	84	
37	నంజూరి సుబ్బారావుగారు, బి. యే } సోదరిభర్త. దినాను.	95	
38	శ్రీరాజా. కం. లక్ష్మీప్రసాదరావుగారు, } వియ్యంకుడు.	95	96
39	వడ్లమన్నాటి నరసింహముగారు, బి. యే. } బి. యల్. వియ్యంకుడు.	93	
40	లక్కరాజు సుబ్బారావుగారు, బి. యే. } బి. యల్. వియ్యంకుడు.	93	

41	మహాపాధ్యాయ అయ్యగారి ఉమా మహేశ్వరశాస్త్రిగారు, రాణిగారి మేనత్తభర్త.	87	88
42	దామరాజు తారకమ్మ.	95	
43	రాజా భుజంగరాయకవి.	xv	
44	నడింపల్లి వెంకట లక్ష్మీనరసింహారావుగారు M. A., L L. B. Bar at-Law.	217	
45	నందిరాజు చలపతిరావు. M. R. A. S.	111	213
46	క్రొత్తపల్లి సుందరరామయ్యగారు.	115	208
47	శొంతి భద్రాద్రిరామశాస్త్రిగారు.	115	
48	కూచి సత్యనారాయణశాస్త్రిగారు.	115	
49	అదిపూడి ప్రభాకరరావుగారు.	116	
50	చిల్లరిగ యోగనందకవిగారు.	116	
51	సాహిత్యవిశారద, కోన వెంకట్రాయశర్మగారు.	117	
52	దామరాజు శోభనాచలముగారు.	117	
53	దేవరకొండ మాణిక్యశాస్త్రిగారు.	117	
54	శ్రీమతి గుడిపూడి ఇమ మతీదేవిగారు	120	
55	శ్రీగుడిపూడి రామారావుగారు	110	
56	అన్నమరాజు సుబ్బరాయ కవిగారు.	117	
57	కందుకూరి సుబ్బారావుగారు.	118	
58	కొప్పరపు సోదరకవులు.	118	
59	గాంధీమహాత్ముడు.	118	
60	వల్లూరి శేషాచలముగారు.	121	
61	చోడవరపు నరసింహముగారు.	121	
62	కంభంమెట్టు శోభనాచలపతిరావుగారు.	121	
63	ఈమనిభీమ శంకరముగారు.	122	
64	దుగ్గిరాల రామదాసుగారు.	122	

ప రి నా మ ము .

- మ. జగతిన్ దంపతులందఱుంబ్రాణము సత్సంఖ్యంబులం దుల్యరీ
తిగఁ బొందంగల, రాత్మలేకమయినం దీఱుంగదా ద్వ్యర్థి; యె
చఁగ నద్వైతము దంపతీగరిమచే సాధ్యంబగుం జిన్నమా !
భగవజ్జ్వలలరేఁగు, నగ్నికణముల్ పశ్చాత్త జీవాత్ములున్. 1
- గీ. సూర్యకాంతిపగల్ కడుశోభఁగూర్చి
రాత్రియ స్తమించుట కాళ రాత్రియగును ;
జిన్నమాంబకీర్తి యొ యవిచ్చిన్నముగను
ధర నహారాత్రములు వెల్లుఁ దరతరములు. 2
- ఆ. కష్టజనులకధిక కష్టముల్ గలిగించు,
నిండియుండువాని నింపుచుండు,
దురప గాహములగు పరమాత్ము చర్యలు
సాగరంబునదుల సమితిఁ బోలె. 3
- గీ. అవని మార్తాండుఁ డ స్తమయంబునంది
తిరుగ నుదయించు నమిత సాగరముదాఁటి ;
చిన్నమయొ భువిన స్తమించి దివివెలసె
నుభయ తారక మయ్యె నభ్యుదయముగను. 4
- గీ. బాల్యయావన కౌమార వార్ధకములఁ
దనువు వృద్ధిక్షయంబులఁ గనుతెఱుంగు
జిత్ర పట వీక్షణము బోధసేయుఁ, బిదపఁ
గావ్య పతనంబునను గుణగ్రహణమగును. 5

క. ధర చలపతిరావను మ

త్పరమాప్తుని దైన మంజువాణీ ముద్రా

క్షర శాల యందు హేలా

పురమున నీపుస్తకంబు ముద్రితమయ్యెన్.

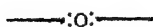
—

శ్రీరాణి చిన్నమ్మరావు.

40 ఏండ్ల పయస్సు.

FORE - WORD .

ACROSS the ward from the Dispensary stands the Rani Chinnamma Rao's Choultry or Inn. This was first built in 1906 and then accomodated 15 families. In 1913 and 1914 it was enlarged to provide lodging for 25 families. This building was given by M.R.Ry Rajah. M. Bhujanga Row Bahadur, and is worth about Rs. 20,000. The land was the gift of Mallella family.

It was in 1905 that the Brahmin Zamindar, M.R.Ry. Rajah. M. Bhujanga Rao, known among us as the Ellore Rajah, first came into touch with the Medical work in Guntur. A Sanscrit scholar and a Telugu poet, he was at that time a devout worshipper of Siva. The serious illness of his wife caused him to come to Guntur and the difficulties experienced by him in securing accomodation for his large retinue of relatives and attendants has much to do with the building of the Satrum.

The Rajah says his real interest in the Christian religion is due to his association with those in the Hospital, when often for hours every day he sat by the side of his sick wife in the Rani's room of the Children's Ward, or slept on the Varandah of the Despensary, when the life of a little daughter was hanging in the balance. No one has had a better opportunity of observing the methods of a Mission Hospital, for to him and his family the gates have always been open. The Privilege has never been abused.

Soon after the death of his first-born and only son died of fever in Ellore in 1913, he removed with his family to Guntur, and began the translation of the

Gospels, and of them he sold 9000. The work was continued until an edition of a thousand copies of the whole New Testament was brought out by him, and this is sold for less than cost. This translation represents ten years of work. His object is, in his own words, "to bring home to every Indian the Message of the Lord Jesus Christ in an acceptable form". Many expressions of appreciation of his labour of love have been received, including one from the King Emperor. The following is from a Hindu Editor, "I was struck with the greatness of Jesus Christ sung in sweet and smooth poetry, when I read the Rajah's metrical version of the Gospels."

Nov., 12, 1927.
South Manchester,
Connecticut, U.S.A.

ANNA S. KUGLER, M.D., Sc. D.
Pioneer Founder,
Guntur Mission Hospital.

TRIBUTES TO THE RANI.

Resolutions passed by the United Luthern Church
Mission Council, Oct. 1938.

"The news of the death of Sri Rani Chinnamma
ow Garu of Ellore, the wife of Rajah. M. Bhujanga
ow Bahadur has brought to the United Luthern Church
ission the consciousness of having lost a friend of
e Mission and a benefactor to the Kugler Hospital in
untur.

"The Rani and her husband the Rajah were
ersonal friends of Dr. Anna Kugler who was for many
ears Physician in charge, and for whom the Hospital

కీ. శే. కుగ్గరు దొరసానిగారు,
అన్నమ్మ, రాజావారి యైదవ కుమార్తె.

డాక్టరు. పారమ్మగారు.

was later named. As friends of Dr. Kugler and of the Hospital they were alert to the needs of the patients and gave generously of their substance to this cause for the relief of suffering humanity.

"Among their outstanding gifts to the Hospital are :—

1. The Sri Rani Chinnamma Row Garu Choultry or Inn.
2. A piece of land adjoining the Choultry which is leased, and the income of which is used for the Choultry.
3. A house and plot in Bezwada the rent of which is used for the support of the (hospital) Choultry.
4. A piece of land under cultivation near Velan-gapalli the proceeds of which are also used for the support of the (hospital) Choultry.

These very practical gifts may serve as fitting monuments to the memory of the Rani of Ellore, attesting as they do, to her close relation to and loving interest in the great work of the Kugler Hospital during many years in the life time of the Rani."

2. Mission to the Aristocracy of India. Resolution dated 8-7-1938.

"We the members of the Mission to the Aristocracy of India deeply regret the demise of the late Sri Rani Chinnamma Row of Ellore and take this opportunity to place on record our appreciation of her sympathy for the Gospel of Christ."

3. Doctor Paru Miller.

A tribute from a Doctor who loved the Rani as her sister :—

" I have known Rajah. M. Bhujanga Row Bahadur and his wife Rani Chinnamma Row for many years. The serious illness of the Rani Garu caused him to come to Guntur in 1905 to see Doctor Kugler. Before the Rani and her children came to Guntur they knew very little of Christ, who is our Saviour. After their acquaintance with the Hospital, they began to read Telugu Bible daily. Although they did not become Christians they had daily prayers and were not ashamed when people saw them using their Bibles. Rani Garu is one of the most gentle women I have ever come across. She had a wonderful influence over her children, and they loved and respected her greatly. She was god-fearing and had great faith in prayers. She was a very kind-hearted and charitable person and helped many a poor and needy one in her quiet unassuming way."

4. Doctor G. Margon Happer, M.A., M.D.,

"Now there was at Joppa a certain disciple named Tabitha, which by interpretation is called Dorcas. This woman was full of good works and alms-deeds which she did.' Since the time of Dorcas many of her daughters have visited us and comforted us with their kind hands and quiet voices. Such a woman was Sri Rani Chinnamma Row Garu, who lived amongst us in the Andhra Country. When Dorcas died her friends gathered around her showing each other the things she had given them, and their voices when they spoke of her were full of love. That was their tribute to a great woman. There are those who speak to-day of the Rani in voices which too are full of love and appreciation.

5. A tribute from a hundred Indian villages.

" It looks like an old Inn a long rambling building

surrounding a courtyard on three sides. In this open court there are splashes of sunshine where the trees do not quite meet. A woman with a brass pot balanced on her slender shoulder moves to the centre of the space, where there is a great stone well. Soon after women and children and a few men have followed her, for the people of the Inn must have water for the on-coming evening. Some of the people are chattering loudly and laughing as people do when they feel the pleasant nearness of their neighbours about them. Some of them seem pre-occupied with their thoughts, and their hands move back and forth at their work in a sad purposeless way. A very little girl stands swinging small bare foot while she waits her turn for water.

This is Rani Chinnamma Row Garu Choultry or Inn, which has been built for the people who have come from villages near and far bringing with them sick people to be cared for in the Hospital just across the way."

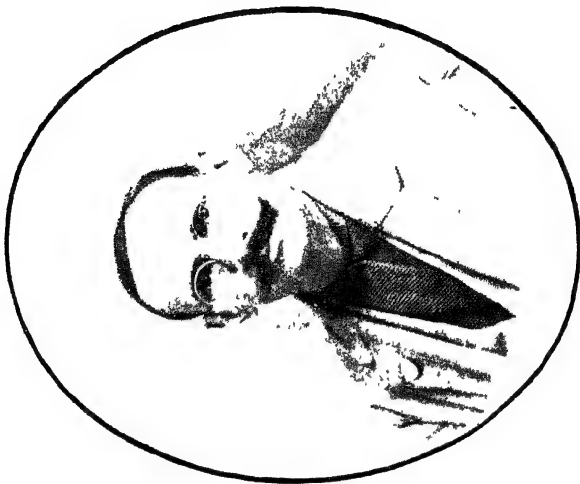
6. Tribute from two women who loved the
Rani as a dear friend.

"For almost thirty years Mrs. Doraiswami has been head-compounder at the Hospital. Mary Anne has been a Bible woman in the Hospital for thirty years. They say:—

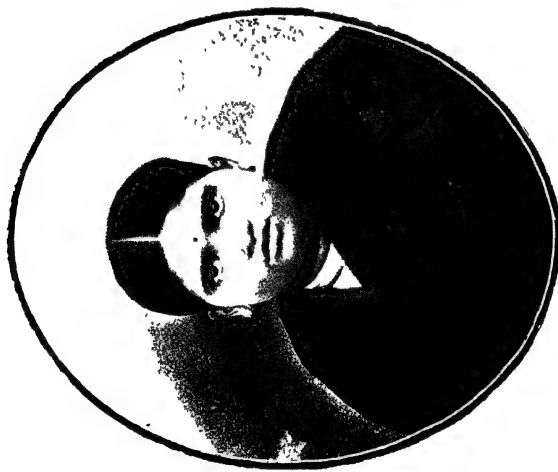
"We have known Rani Chinnamma Row Garu for many years. We know her and her children at the time when there was great hatred against Christianity. The Rani came to the Hospital to begin with because of her sickness. She came from her native place Ellore, to Guntur, when Doctor Kugler's name was very popular in the Town. She did not like to give her hand to have her pulse felt or her tempera-

ture taken, as it would polute her hand. However she could not but oblige to give her hand, but she said she washed this hand several times as the untouchables touched it. She requested doctors not to mix water in her medicines as it would be a hindrance to her caste. When she became well acquainted with the doctors and nurses and Bible teachers in the Hospital she would listen very patiently to the Bible. She sent her children to learn the Sunday School lesson. These children used to take part in the Christmas conversations and songs during Christmas days. She had eight girls, most of whom were born in the Hospital. She had also a number of grand-children born there. She was always given the same separate room by the side of the X-ray room. Rajah Garu would attend the Sunday services at the Chapel. The Rani Garu was treated as the eldest daughter of Dr. Kugler and the sister of Dr. Paru. Rajah Garu constructed a choultry by the side of the Hospital in the name of his wife. At the time of her death the whole management of the choultry was given to the Superintendent of the Hospital. She and her children accepted Jesus Christ as their Saviour, but were not baptised. She walked amongst us. Perhaps some may say now that she has gone on to another land, for her death was recorded in the books of man, but she walks amongst us still, for her life is recorded in the books of one who breathed into every man the breath of life."

The Gospel Witness. November 1938.

శ్రీరాజా భుజంగరావు.
40 ఏండ్ల వయస్సు.

శ్రీరాణి చిన్నమ్మారావు
30 ఏండ్ల వయస్సు.

కృతి సమర్పణము .

- ఉ. హారము, పద్య గుచ్ఛ సుమ హారము, దుర్వ్యసనాది దుష్టసం
హారము, శారదావన విహారము, శబ్ద విశుద్ధమైన న్యా
హారము, గ్రామ్యశబ్ద పరిహారము, మత్కృత కావ్యరాజమన్
హారముఁ, జిన్నమాంబ గళహారముగా సమసూర్చి యిచ్చితిన్. 1
- ఉ. దామము, చంపకోత్పల సుధారస పూరిత పద్యకావ్య ము
ద్దామము, వృత్తసౌష్ఠవ కథామృత శబ్దసమృద్ధ సాహితీ
ధామము, హావభావ సముదంచిత సౌరభసూత్ర మల్లికా
దామము, చిన్నమాంబ గళదత్తముఁ జేసితి నాత్మశుద్ధిగన్. 2
- ఉ. మాలను, జంప కోత్పల సుమప్రతిమాన సుపద్యరాజ సం
పాలిత పుష్పమాలను, నిమంత్రణ పూర్వక మంత్రపుష్ప స
జ్జాల సహస్రనామ సుమచర్చిత మాలను, జిన్నమాంబికా
ఫాలమునన్ ఘటెతు, సురవర్గ మహా సుమవృష్టి నింపగన్. 3
- మ. ప్రతిపద్యంబున నిన్ను బేర్కొనెడు మర్యాద నిస్సలోకింప, నో
యతివా ! పెండిలినాటి వైభవము లాహా ! సంస్మరింపంబడెం ;
బ్రతినిత్యంబు సహస్రనామముల నీ ప్రజ్ఞా విశేషంబు, లు
ద్ధతి నర్పించెద గ్రంథమూలమునఁ బ్రత్యక్షంబుగాఁ జిన్నమా ! 4
- గీ. ఐహి కౌముద్గీక ప్రదమా మదీయ
కావ్య పఠనంబు నీదివ్య కాంతి వలన,
సేతు వగును లోకద్వయ శ్రేయమునకుఁ,
జిన్నమాడేవి ! మత్కృతి స్వీకరింపు

గీ త ము లు .

చూతవృక్షము నలము ప్రసూన వల్లి
దా హరించియు వృక్ష గాత్రమున స్వీదు
చిహ్నముల నిల్పుపగిదిని జిన్నమాంబ
నిలిచె నాదేహయప్తిని నిశ్చలముగ. 1

వక్త్రమునఁజేరి, రసము సర్వమంగ్రహించు
రసనాపాలిక, నువిద భార్యగను నరుఁ
కమరి చిన్నమ్మపగిది ధర్మార్థ కామ
మోక్షములఁగూర్చు నైహికా ముష్మికముగ. 2

ఇందియ వ్యాప్తి నాత్మచేయించు రీతి
గృహిణి గృహకృత్యములను వర్తింపఁజేయు;
స్వర్గమనుకూల దాంపత్య సంఘటనము,
కానిచో నరకమగు జగత్ప్రాయము. 3

శ్రీ

రాణీ చిన్నమ్మ రావు జీవితము.

—:ఉపక్రమము:—

శా. శ్రీకారాత్ముడు, భక్తులం దనుప కార్తిగూర్పువాఁ డచ్చ స
ల్లోకారాధ్యుడు, స్థానం, డాశీతుల కార్తుల్ గూర్చి శోధించు వాఁ
డాకారంబునులేనివాఁడు, బరిశుద్ధాత్మ ప్రభుం డోముతన్
మాకాంతామణి చిన్నమాంబ విమలాత్మన్, దివ్యముక్తి గనన్. 1

క. శ్రీరాజ్ఞీచిన్నాంబా
సారసదళనేత్ర సుగుణ సంపత్తని సం
సారేత్థ కృతి రచించెద
నారూఢిన్ దివ్యవదము నందిన దగుటన్. 2

మ. ధర రాజాబిరుదంబునంది, కవితాతత్త్వంబు సాధించి, శం
కరసంస్తుత్య భుజంగరాయ ఘన సన్నామంబున స్మించు, నా
కరయన్ సత్సహధర్మవారిణిగ నైక్యంబంది, చిన్నాంబ, యు
ర్వరఁ దా నర్థశతాబ్దమున్ గడిపి, సుస్వర్గామి యయ్యె స్వడిన్: 3

మ. కవివర్యుల్ తమ బంధుమిత్రజను లుత్కంఠాత్ములై స్వర్గతిన్
భవబంధంబుల వీడిపోవ, నరుకంపాచు త్తచిత్తంబులన్
భువిఁగావ్యంబులువాసి నిల్పెదరు సంపూజ్యప్రచారిత్రీల,
గవినౌట స్వసతీచరిత్రము లసత్కావ్యంబుగాఁ గూర్చెదన్. 4

క. పమనెనిమిదివందల యెరు
బది మూడవ భవ్య హూణ వత్సరమునఁ బెం
పొదవఁగ నొకటవ ఫిబ్రవ
రిఁ దగం జిన్నమ్మజని ధరిత్రిం గాంచెన్. 5

త. వర చిత్రభాను సంవ
త్సర పౌషా సిత సుపక్ష సన్నత నవమిన్
గురువాసరమునఁ జిన్నమ
ధరణిని జన్మించి కీర్తి తత్పరయయ్యెన్ 6

గీ. వరుస దినచర్యగలుగు ప్రవర్తనముచు
సహజభోరణిఁగూర్చితిఁ జతురగతుల
నతిశయోక్తులఁ గల్పన లతుకలేదు;
సహజకథనమ్ముచిన్నమ్మ చరిత్ర మిందు. 7

గీ. సతుల యోగ్యతఁ బతులు ప్రశంససేయఁ
దగదు జీవించియుండుసందర్భమునను;
గీర్తిశేషుల ప్రతిభ పంకీర్తనంబు
సేయఁ దగు నెవ్వరై నఁ బ్రసిద్ధమిదియు. 8

గీ. గ్రంథమునఁ దెల్పఁ బడు సభిప్రాయములను
దెలిసికొని, యట్లుజనులు వర్తించురీతి,
గావ్యము రచింపవలయును శాస్త్రవ్యభిచారి,
సరిగదా! కడుఁ జాకచక్యంబు కవికి. 9

గీ. కరుణఁ బ్రకటించు తటి గాన కవిహృదయము

భావములఁ జరు, కడలిపైనావ పగిది ;

శబ్దజాలమునెంచ వశమగునొక్కొ ?

భావములమిన్న కావ్యస్వభావమెన్న.

10

గీ. కావ్య రచనాపటిమ సమగ్రముగ నిచట

సవరసంబులఁ గరుణ నన్గళముగ

నుబుకఁజేసితిని, గుణమాయులు గణించు,

జిన్నమాదేవి పేరు సుస్థిరముగాఁగ.

11

గీ. రస మరస్పరోవరముర రాజహాస

క్షీర సీరంబులరు వేఱుచేయు పగిది

ధర రసజ్ఞ లీకావ్య తత్త్వము గణించి

రసముఁ గొని విడువఁ దగు నీరసము నవల.

12

ఉ. భావకవిత్వముఁ జరు లపారముగాఁ గరణోర, మర్మకో

భావముల న్నుధా మధుర వాక్యముల న్నెదజల్లితిఁ, సతీ

పావనమూర్తి నాత్మ నిశిభావరజేయుమఁ ; దత్తుకావ్యము

పై వసుధకొ స్థిరంబుగ సమాదరణంబురు గాంచుఁ గావుతఁ.

13

మ. ప్రితి పద్యంబురు భిన్న భావ రసపూర్ణంబై, స్వయంవ్యక్తమై

జతఁగాంక్షింపకయుండు, పాశకులకుఁ సౌలభ్యమిఁఫికి ; హృ

ద్గత భావంబుల వేఱువేఱుగను గ్రంథస్థంబుఁ గావించితిఁ

ఘటియూ చిన్నమదేవి సద్గుణవిశేషంబుల్ సమగ్రంబుగఁ.

14

—♦ ఫలశ్రుతి ♦—

ఉ. ఈకృతిలోని చిత్రముల నెంచిన మానవ జీవితంబెట్లుల్
జోకఁ బ్రవర్ధమానమయి సుక్కినశించునొ? ద్యోతకంబగుకొ ;
తాకిక, పారతాకిక ఫలంబుల స్వానుభవంబుఁగూర్చు, స్వ
ర్లోక నివాస సౌఖ్య నిజరూపము రూఢముసేయుఁ జిన్నమా ! 15

గీ. చిన్నతనమున సుబ్బప్రయత్న పేరు
కలదు; చిన్నమ్మయను సార్థకమగుపేరు
యావనారంభముననుండి యమరి, యాథ
మయ్యె, సుప్రసిద్ధముగ జనాళియందు. 16

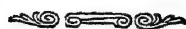

శ్రీరాణి చిన్నమ్మరావు,

15 ఏండ్ల పయస్సు

1. సతీస్తృతి.

- ఉ. మాచముబట్టియున్నతటి మాటలఁజెప్పెనువేళ, నీకడం
గొంచెముముచ్చటించెదను, గుక్షిగతాబగు వ్యాధిరేఁగి బా
ధించెడుపట్ల మూర్ఛిగ, హృది బెరుబుడ యొకండువడ్డ య
ల్లెంచెను నానుజీవితమునేలతలంపవు ? చిన్నమాంబరో ! 17
- ఉ. భోజనభాజనంబులను, బుత్తడిపీటల, మెడిచెంబులఁ,
భోజన వస్తుజాలములఁ బోడిమిఁ గూర్చెనువారుపెక్కు రే
యోజఁ జరించుచున్న, వివయోదధివై యెని నాప్రియంబా? ని
ర్వాంజ నయూతరాగమున నద్దియె కూర్చిహితంబుసేయు నీ
సాజపు మైత్రీవీడి దివిషద్గతిఁ జెనుట ధర్మమే? సతీ ! 18
- ఉ. అన్నెముఁ బున్నెముఁ దెలియనట్టి సుతావళి, బంధువర్గము,
దిన్ననిరాజ్యము, బ్రజరు, దేవ గురు ద్విజ పూజనంబు, నీ
యున్నతసాధరాజము నయో ! నిరసించినఁజెల్లుఁగాని, యో
యన్నలమిన్న ! నన్ను విడనాడఁగఁ జెల్లునె ! యెన్నఁడేనియుఁ. 19
- చ. గృహమున నేదెసం గని భరింపఁగనోపుచుదేవిఁ గాంచ దు
స్సహమగు నీపులేనిదెస, సభ్యత వీరి కళావిహీనమై
తహతహఁగూర్చు; తీవ్రపరితాపము హృద్గతమై మధించు, బ్ర
త్యహమును, జిన్నమా ! బ్రతుకు సంతతు మాఱ్చితివీవుమామై. 20
- ఉ. చిన్నమలేనిరాజ్యమును, జిన్నమలేనిమహిమభోగములఁ,
చిన్నమలేని భాగ్యములుఁ జిన్నమలేని విశాలసంతతులఁ,

చిన్నమలేనిసాధములు, జన్నమలేనివరావరోధముల్,
చిన్నమయేని సంతసముఁ జెందఁగ లేయునె? నన్నుజీవికన్. 21

చ. అణువుగ పట్టిపూర్తిని రయంబున నింపితి నీకటాక్ష వీ
క్షణముల రక్షణాక్షక్షణముగా ; నిపుడంతయుఁ దారుమారై యై
క్షణము యుగంబుగా ఒరుగసాగెను జన్నమ! నీవులేని కా
రణమున, నాహృదంతరస్వరాగము, భోగముఁ దీరుకెట్లొకో? 22

ఉ. ఆదృతిలేనిజీవము దవాసలకీలల దహ్యమానమై
మేదుర దుఃఖభారమున మేదినిమగ్ని నశించు, జన్నమాం
బా దరహాస చంద్రికల ప్రాప్తి నశించుట నాదుజన్మలో
నాదశక్షతైగాదె ! మరణాంతము నిట్లు తపింతు నింతిరో! 23

చ. తరుణవయస్సునకా హృదయతాపము నోర్వఁగనోవు, వృద్ధులే
తరుణమునకా సతుల్ సురపథంబునఁ బోవఁగ నోర్వజాలరో
తరుణిరో ! చిన్నమా ! ననువ్యథం దగిలించి చనకా ఘనంబె? నా
మరణముఁగూడఁ గూర్చునది మంగళహాసాగద ! నీకు నాకుచుక. 24

ఉ. సీమకుఁ బోయివత్తుననిచెప్ప ననుంగొనిపోండువెంట, నా
ధీమణి భర్తతోఁ జనుట దివ్యమటంటి వొకప్పు చిన్నమా !
తేమమె భర్తవీడి దివిజేరుట నీకుఁ బతివ్రతాప్రభా
వామితశక్తి నన్నును రయంబునఁ దోడ్కొని పోవఁగూడదే ! 25

ఉ. కీర్తినిబూర్తిచేసి పరికింపఁగ స్వర్గపురంబుఁ జేరినకా
భర్తృవియోగదుఃఖము దివంబున భోజ్యము గాకపోవునే?
యార్తిని గూర్చి భర్త కిట, నచ్చట సౌఖ్యము నందనేర్తువే?
భూర్తుండనంచు నెంచకుము దుఃఖముచేఁ బ్రవచించితి న్సతీ! 26

సీ. కడలేని దుఃఖసాగరపీచికల మ్మింగఁ

గన్నీటిధారలు కారుచుండ

నెనలేని చాంచల్య హృదయంబు స్తంభింపఁ
 గాలుసేతులు వడఁకం దొడంగ
 మితిలేని కూర్మిసంతతి గోడు నుడువంగ
 నాల్క-మెంగలి వచనములు వల్కఁ
 గనలేని పౌరుషంబును నాత్మ నెలకొల్పు
 నబలాత్వ మట్టె వెన్నాడుచుండ

గీ. నేఁకిం దెలియనివానిగా రచించి,
 దుఃఖమునముంచి, చాంచల్యదోషము నిడి
 వెఱ్ఱివానిగ నొనరించి, పిఁకితనము
 నొసఁగి యాఁకించితివికదే ! యోషియంబ !

27

గీ. అన్నమునకుఁ బ్రతిగ నాకులైన దొరకు,
 నాకులకు మాఱుగా జలమైన దొరకు,
 జలమునకు నీడుగాఁగ ననిలము దొరకు,
 దొరకునే ? నీకు సాటిగ వొడ్డరాణి.

28

ఉ. చిన్నమదేవి ! నీయుదరసీమ వ్రణంబుజనించె నన్న నాఁ
 డెన్నఁగరానివేదన జనించెను నాహృదయంబునందు, బా
 ధోన్నతి నిన్నుజట్టఁగ భయోన్నతి నన్నునుజుట్టెఁ; గాల మా
 సన్నత నీకుఁగాఁగ నలసత్ఫలకాలము నాకుఁజేకురెన్.

29

చ. మరువని మల్లికార్జున కుమారుని దుఃఖములొ సగంబు, న
 ల్లర పెనుచింతసాము, సుతలు, బితలు, హితులు గడుం బరం
 పరఁ గలిగించునార్తి సగబాలును, నింతకుఁ బొచికొంటి, వె
 వ్వరహను బంచి యిమ్మనుచు వచ్చెడు వారికఁ జిన్నమాంబరో ! 30

ఉ. పనుగతింతు నన్న పు డహీనమతిం గడుదైర్యవాక్యముల్
 మానుగ నుచ్చరించుచు గ్రమంబుగ నెల్లరియొద్దఁ బుత్తికల్

దీనతఁ గుండునప్పుడును ధీరతఁబల్కి శమింపజేసి, యీ
పైనను జూచుకొమ్మరుట పాడియె ? చిన్నమదేవి ! వృద్ధుడ౯. 31

ఉ. పూతచరిత్రవై దివిజపుంగవ పూజల రేబవళ్ళు వి
ఖ్యాతిని నీవొనర్చునెడ, నయ్యయ్యె ! చాల యపూతవృత్తి నా
చేత నొనర్పజూలు, నటుసేయకయుండిన నాకు నీగర్తి
ధాతవిధించియుండునె ? ఘనబగుశిక్షకు జిన్నమాంబరో ! 32

ఉ. ఈ వొనరించు సత్కృతులకేను విఘాతము నెన్నడేని ని
చ్చావిధిఁ జేసినాడనె ? పశ్చిమస్తకృతుల్ నరుజేయుచున్న నీ
తోవనె సుచరించితి, నెఱుఁగుదు రీవురు దేవుఁడు, న్మర
భావములొక్కడే మనకుఁ బ్రాణములొక్కడే చిన్నమాంబరో ! 33

ఉ. ఆడలిదీరె, సర్వమున నాశలుదీరెను, నీకునాకు, స్వ
ర్లోకనివాసము న్నలుప లోకము వీడినదానవౌట ; భూ
లోకమునందు నిన్విడుచు లోపమున౯ ; సుమనీషి నేని నా
నాకము నిన్నుగూడియె చను దలపోయునుఁగాదె ! యుగ్మలీ ! 34

ఉ. నాకనుదోయి నీకు నటన న్నినుగంటకు వేరవేలుగా
భోకసుగాఁగఁ జూపఁ దెరఁజూలిన నావిమలాంతరంగము
దాకొని కన్నుమూయుఁగఁ గనంబడు టబ్రముగాదు ; విచ్చిర౯
నీకళలెల్లఁ జిత్రసరణి గనుపించుచు జిన్నమాంబరో ! 35

మ. ఉపచారంబుల సర్వకాలములనోహూ ! నీవుగామితు, వీ
విపుడస్తంగతవౌట నింకెవరు ! దేవీ ! నన్నుబోషింప, నీ
విపుల౯ ; వృద్ధుడ, లేవలేని స్థితిలో వీడ్కొంటివో చిన్నమా !
వపువు నీవిడి భవత్సకాశముఁగన౯ భవ్యంబు నాకిప్పుడు. 36

ఉ. ఎదఱు బంధు మిత్రతతు, లేచ్చినసేవకు, లాత్మజాత, లిం
పొందగ సేవఁజేసినను నొప్పునె నీమృచుపోషణంబుతో ?

మందుచుందు, దేహమునఁ బ్రాణములుండెడు సంతకాల మో
సందిని! చిన్నమా! విభు మనంబున నాటికకాంతవౌటచేన్.

37

చ. సతు లనర క్షలైన పురుషప్రపరుల్ కడుభయ్య, లట్టి దం
పతులము, చిన్నమా! ఘరమపావనమూర్తివి, భర్త నిట్లు సాం
ప్రతముగ వీడి స్వర్గమును రక్షిని జెందితి వద్ది న్యాయమే?
హితమతి నన్ను వెంటఁగొని యేగిన భయ్యలమై తపోపమే!

38

గీ. ఆమయగ్రస్తమై దేహ మలసియుండ,
వరసతీవియోగమ్మునఁ బరితపింపఁ
మిత్తిదయసోకలేదు నామీద, నాకు
నిన్ను జేరుటయేమేలు చిన్నమాంబ!

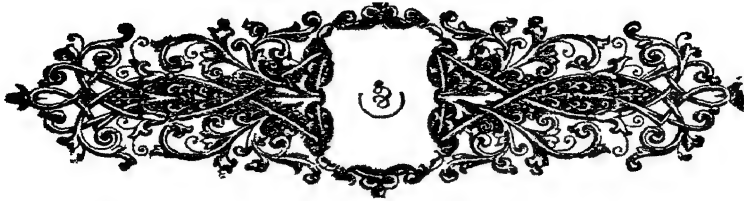
39

గీ. ఆత్మహత్యను బాతకమండు బుధులు
దేహపాతము దనుక నేతీరుజరుగుఁ?
జిత్త మున్నాదదశఁ జెందు టుత్తమ మది
దైవపుటనను జేకూరఁ దగును రాణి!

40

గీ. అద్వితీయ ద్వితీయవై యలరినట్టి
నిన్ను స్వర్గమునందున్న నిలయమందు
నున్నఁ గాంచుచు, నిన్నె నే నెన్నికొనుచుఁ
జింతలను బాపికొందు నోచిన్నమాంబ!

41

2. ప్రణయ విలాపము.

ఁ.వె. చుంబకాశ్శమందు సూదియంటినరీతి

మానసంబు నీసమక్షమందు

నిలిచె, జిన్నమాంబ ! నిశ్చలంబయ్యెను

మరల దైహికమున మసలదిశను.

1

గీ. నిలిచినను, మేలుకొన్నను, నిద్రగొన్నను,

గూరుచుండిన, నడచిన, బాటుచున్న,

ఛాయపగిదిని నీస్మృతి బాయ దెపుడు

నన్ను జన్మాంతము వఱకు జిన్నమాంబ !

2

ఉ. చిన్నతనంబునుండి మృదుసేవల నన్నెద నాశ్రయించి, వి

చ్చిన్నముగాని భావముల శ్రేయముఁగూర్చిన నీకు సౌహృదం

బెన్నక మృత్యువక్త్రమున కేను సమర్పణ మాచరించితిం,

జిన్నమదేవి బోవిడిచి చింతలఁజిక్కితి, నేమిసేయుదుకా.

3

గీ. ప్రాణములు మేననిల్చి మర్మములఁ గలఁచి

దుర్వహములౌచు వేధించు సర్వగతులఁ ;

ద్యాజ్యములుగావు కర్మాలయంబులగుటఁ ;

గరుణమూర్తివి, చిన్నాంబ ! దరికిఁగొనుము.

4

ఉ. పిన్నటనాటనుండి కృపఁబెంచిన సౌహృద సౌహచర్య సు

పన్నత, మానసోల్లసన భావ సరాగ విశాల సార, మ

త్యున్నత చిత్తరంగ సమయోచిత సూచక వీక్షణంబులుకా

గొన్నన సంస్మరింపఁబడి గాఢ మనోవ్యధఁగూర్చెడి న్నతీ !

5

శ్రీ రాణి చిన్నమ్మారావు 18 ఏండ్ల వయస్సు.

మల్లికార్జున కుమారుడు.

ఉ. భావమునం దలంచెద శుభాంగిరొ ! నీ సరసానులాప సౌ
భావిత సత్కథామృత శుభవద గాధల నెల్లవేళలక ;
భావనజేసెదన్ లలిత వర్తన నర్తన కీర్తనంబులన్,
దైవము హృద్గతానుభవ తత్త్వము మామదు చిన్నమాంబరో ! 6

చ. ఇదిగృహలక్ష్మి, శ్రోత్రములకింపుగఁబుట్కును, గన్నుదోయికిఁ
ముదము ఘటించు, రాగమున ముంచు గుణవక్రరంబునక ; సుఖ
ప్రదమగు చిన్నమాంబిక కరగ్రహణంబు, మనోహరంబునక
సదమలగాత్ర సన్నిధి పొసంగదు నాకిత జీవితంబునక. 7

గీ. వీనులను నీవు వాణివై వెలసినావు,
నేత్రముల నీవు పాపవై నిలిచినావు,
హృదయమున నీవు రాణివై యెసఁగినావు,
చిన్నమా ! నిన్ను విస్మయించి జెందుటెట్లు ? 8

గీ. పంకజాతాక్షి ! భవదీయ భాషణములు,
కృష్ణ కర్ణామృతములు, సంతృప్తిదములు,
మానసోల్లాస కరములు, మానితములు,
మరపునకురావు, చిన్నమా ! కరిమళములు. 9

గీ. పరిణయంబాదిగా నీవు బాల్యమందు,
యావనమునందు, వార్ధకమందు, నిందుఁ
బొందుపరచిన సంపదానందములను
మరువ నేరను, జిన్నమా ! సుర తరువువు. 10

గీ. నీవు నాహృదంతరమున నిడియుండు
కతనందావులే దితిర సంగతుల కందు,
ఘనతరేకాగ్రిచిత్త భాగ్యమును గంటిఁ
దన్మయత్వంబుఁగాంచితి ధరణి దేవి ! 11

గీ. ననుచు ననురాగ సప్తేశనంబు వలన
హృదయమున శోకసంక్షోభ మొదలవేళ
నెచటజూచిన నీమూర్తియే యగపడు,
ముదిత ! నాతోడ దాగుడుకూత లేల ?

12

గీ. సూర్యుడ స్తమింప జలజ శోభ దొరగను
జుద్రాకాంతము కరుగదు శశి శమింప,
నటులె చిన్నమాడేవి లేనట్టి జగము
నాకు శూన్యమైనదని యనడగుగాదె !

13

చ. ప్రియసతిఁబాసి జీవితము గ్రీష్మమున నివ్వినోలె వాడె, ని
ర్దయఁబ్రకటించె దైవము, యథార్థము; పాపము శాంతిఁబొందుతే ;
దయితను నన్ను గూర్చి విధి ధన్యతఁగాంచగ రాదె ! చిన్నమా !
భయమునువీడి నీవు భగవంతుని వేడుము నన్ను బిల్వంగ.

14

శా. ఓదేవీ ! హృదయాబు పెల్లగిలె, భావోద్రేకవిస్ఫూర్తి, వి
చ్ఛేదంబైనవి దేహబంధములు, కాల్పేతు ల్వడంకు, మహా
భేదోద్విగ్నత సతరాత్మయును మూకీభూతమై యేర్పు, ను
న్మాదావస్థను జెందియుంటి, దరిగాను జూడు చిన్నాంబరో !

15

చ. కలకలలాడు నీ ముఖవికాసముఁగాంచని కన్నుదోయియు,
బలుకులఁ దేనెలొల్కు మృదుభాషలు సోకని వీరుదోయియు,
జెలిమిని గాంచనేరని వినిదిత రిక్త తరూ విలాసము,
గలిగియు లేనివే యగుచు గాదె ! ధన్యమైన జిన్నమాంబరో !

16

ఉ. ఏయదిచింతఁగూర్చు ? దసహిష్ణుతఁబె పను ? సత్సతీవియో
గాయత భేద భగ్న తరళాత్మకు ? సర్వజగంబు మిథ్యగా
మూయుచు మూయ, శూన్యవశము బురుడించుచు లోకమంతయు,
ప్రేమలేని జీవితము పృథ్విని వృక్షముగాదె ! చిన్నమా !

17

చ. అలప్రియమిత్రులెల్ల, బుధులందఱిబీరము, వైద్యరత్న ధీ
బలమును, వెజ్జలందఱి జవంబును, సుస్థిర బంధుమిత్ర పీ
రుల దృఢ శక్తిసంపదలు, రోయనె? నిష్ఫలమయ్యె; నీవు నే
స్థలమున డాగియుంటివా! వెసం గన శక్యముగాదు, చిన్నమా! 18

చ. ప్రతిఫల మేమి కల్గునను భావముకల్గదు నెమ్మదిం బతి
వ్రతలకు, భర్తృసేవయె నిరంతర జీవన ధన్యవాద, మ
ప్రతిహతహాను, స్వర్గ మపవర్గమునోఁ బతి సన్నిధానమే;
పతి దిగనాడి పోవుటది భావ్యమే? నన్దోనిపొమ్ము చిన్నమా! 19

గీ. సర్వతోముఖమగు కీర్తి చంద్రికలను
భూనభోంతరముల వ్యాప్తి బొందుపఱచి
స్వర్గరాజ్యంబుఁ బాలింపఁజనుట, దేవి!
యోగ్యమైనను, బతి వీడి యుండఁదగదు. 20

గీ. కామరూపులు చొరరాని భూములుండ
వగుట నాహృదంతరమున నణఁగియుండు;
స్వర్గమునకును మనమొక్కసారి చనఁగ
నగును; జిన్నాంబ! నేను దేహమును విడువ. 21

మ. సతతంబు స్ఫురలోకమందిటు నివాసంబుండదేనిం, బతి
వ్రతనైన న్నది సంశయించు సమరవాత్రంబు, సర్వోత్తమ
స్థితి నాహృత్తటవాస, మట్లగుట నోచిన్నాంబ! నీవున్నదా
పతిమేన న్నివసంపఁజూడు మది సంభావ్యంబగుం గోమలీ! 22

గీ. మానస్సనివాసినివి నీన్న మరచుట్లెల్ల?
జన్మజన్మాంతరముల నాసక్తి విడదు;
స్థిరముగ వసించు నా హృదంతరమునందు,
నీయదియెకాదె! చిన్నాంబ! నిశ్చయముగ. 23

- గీ. మృత్యువశమున నీమనః ప్రేరణముల
భేదమేమైనఁగలిగెనా ! సాదరమున
నన్ను స్మరియించెదవె ? దేవి ! నిర్ముఞ్గాడ
దివికి వచ్చెద వేగ సందియముఁ గొనకు. 24
- గీ. సహజధోరణి ముందుగా నిహము విడిచి
పరమునకు దాచిదీసితి, వరయ నదియె
మాకుఁ బ్రాణగొడ్డెంబయ్యె ; మంచి విడిది
సిద్ధపఱచి పిలువనంపు, చిన్న రాణి ! 25
- గీ. పూర్వపుణ్యవశంబునఁ బొసఁగె మనకు
సామరస్యంబు, తద్విఘ్న జాత భేద
మధిక పరితాప కారణంబయ్యె ; జిన్న
మాంబరో ! నన్ను వడిఁ బిల్వనంపు మటకు. 26
- గీ. అబ్బె గీర్వాణపద మనునట్టివైభ
వమున గీర్వాణమును గనవలదు, దేవి !
భర్తృ సాన్నిధ్యమునఁగాని వ్రతసమాప్తి
కాదు స్త్రీలకు, నారాక ఘన నిరీక్ష. 27
- ఆ. అఖిలలోక లోచనానంద నిలయమై
యెసఁగు నీస్వరూప మెచటనుండె
జగతి శూన్యమగుచు సౌందర్య హీనమై
చిన్నమాంబఁ గనకయున్న యపుడు. 28
- గీ. చకిత హరిణీ విలోచన, చంద్రవదన,
శ్యామ లాంభోజ మాలికా కోమలాంగి,
ప్రీతిఁగొని నాకు సాక్షాత్కరింతువేమొ !
యని తలంచెద మదిని, జిన్నాంబ ! సతము. 29

క. భవదీయ సాహచర్యో

త్సవమొప్పించ గల్పములును సంవత్సరముల్

భవదీయ విరహ భేదో

దృఢమున వత్సరములైనఁ దగుఁ గల్పములై.

30

చ. సుర సర కిన్నరాదులను జూడఁగలేని స్వరూపసంపదల్,

పరమ పవిత్ర భావములు, భాస్వర సుస్వర వాగ్విలాసముల్

సురుచిర సత్యసంధతయు, శుద్ధిగఁ గల్గిన చిన్నమాంబ యీ

స్థిర నిటువీడిపోవఁ బతి తెచ్చుఁ దా వెరుమెట నేగునే !

31

శా. బాలేందు ప్రతిమానమా వదలశోభ న్మూర్తిమృతంబుగా

నాలేఖ్యంబుఁగొంచ నెమ్మది సనాయాసంబు సుధిల్లదే

లీలా బ్రాణము లుగ్గఁబట్టినను జాలిందూలు సర్వాంగముల్,

పాలింపగదె ! చిన్నమాంబ ! దివికిన్ రప్పించుకొ మ్మెట్టలో !

32

గీ. బాలచందుని నిరసించు ఫాలతలము,

దాడిమీ బీజముల మించు దంతపక్షి

ముగ్ధ రంజన వాక్య సమ్మూఢమగుచుఁ

దనరు నీచిన్ని మోముదమ్మిని దలంతు.

33

క. కలనైన నిన్నుగాంచగ

వలనుపడచు నాకు నిద్ర పట్టె కతనం

గల చిత్రకటముఁ జూడ

గలనన నశోవులు నేత్రకాంతుల నుడుపున్.

34

గీ. పేకుకలఁ గొల్పు వార్తయు, విమల విద్య,

భవ్యమైనట్టి కస్తూరి పరిమళంబు

వగిది, నీకీర్తించుద్రీకాభములు పోబలి

వన్నెపైను జగతికిఁ జిన్నమాంబ !

35

క. బంగారుబోలు భవదీ

యాంగంబుల, ముఖ వికాస హాస పరిభలన్

మంగళ వీక్షణ సారము

లం గాంచెడి భాగ్యమిలఁ జెలంగదె మాకున్ !

36

ఉ. వీనుల నుత్తమాంగ గళ పీఠ హృదంతర సీమలుందు, నీ
మానిత రూపసంపదల, మంజుల సూక్తుల, సగుణాచితా
నూన ఘనప్రభావముల, నుత్తమ వృత్త కలాప వజ్రుల
బూనెద నిష్ఠ ; సర్వసురభోగముల న్నినుగూడు నంతకున్

37

ఉ. వేలకొలందివద్యముల వెట్టిగఁ గూర్చెదవేల యందువో
హాళిని దన్మయత్వ విదులందఱు నట్టులె సంస్మరింపరే
బాలిశులైరె వారు ! సతీబాసిన జీవమె దుర్భరంబగున్
మాళిళయిన్ ధరింపఁ దగు మాన్యచరిత్రపు చిన్నమాంబరో!

38

ఉ. పిల్లల పోషణార్థమయి పృథ్విని నన్ దిగవీడఁ గూడ దో
పల్లవపాణి ! యేగతిని వంశమునంతను నాకు సాకఁ గాఁ
జెల్లును ? వారలెట్టులొ పోసిదిక్కి రాఁగల రాత్మశక్తి, వ
ర్ణితద రీమహీస్థలిఁ దరించెద స్వర్గముఁ జేరి చిన్నమా !

39

చ. తనయలు పెద్దవారయి స్వతంత్రతఁ గాంచిరి, వారివారి జీ
వనముల నెట్టగల్గుదురు, వారల బిడ్డల వారె సాకఁగాఁ
జనుఁ గద ! నాప్రచారమిఁక సభ్యముకాదిట వార్ధకంబునం,
బనియిఁక నేమి నాకిచట ; వచ్చెద నీదరికేను జిన్నమా !

40

గీ. ముదిమిచేతను, వ్యాధిచేఁ గదలలేను,

బనులు జేయఁగలేను, నావలన లాభ

మేమి ? యువచారములు నేయుటే మిగులును,

దేవి ! నీసన్నిధియె నాకు నివృత్తమగును.

41

గీ. వృద్ధు లారోగ్య హీనులు, పృథ్వి నుండఁ
దగదు, వారికిఁ బైవారి కగును బాధ ;
లాభ మెవ్వరికినిలేదు, తోభయె గద ;
చిన్నమాదేవి ! స్వర్గతిఁజెంద నిమ్ము. 42

గీ. కాలమునకు నిరీక్షించి కనలుచుంటి,
సాధ్యమగునెడఁ దడయక సముఖమునకుఁ
జేర్చికొనుము, చిన్నాంబ ! పోషింపఁదగిన
వాడఁ బ్రియుడను, బతిని, నీవాడఁగానె ? 43

గీ. దైత్యమనుమాట నెఱుంగ నింతవఱ కేను,
హాయిగా బ్రదికితిని నీచుండ గలుగ ;
లక్ష్మీవి దొలఁగితివి, నాకు లజ్జ వొడమె,
భూతల నివాస మిఁక నొల్లఁ ; బాలతి ! గొనుము. 44

గీ. ఈసడించెద రెల్లరు హీనునిగను,
బిలిచి ప్రాధేయపడినను బలుక రెవరు ;
గాలగతి మాఱిపోవ సౌఖ్యంబు గలుగ
దేటి కీబ్రమకిఁకఁ దేవి ! దాఱివత్తు. 45

గీ. సాటివారలలో నగుబాటు కాదె !
నేనహత్మీకుండనగుచు నిలువ నిలను,
బాపమనుచుచు బ్రతివారుఁ బలుకు చుండు,
చిన్నమాంబిక లేనట్టి క్షితి యదేల ? 46

గీ. ఈవు దరినుండ జగమున కేను వెరువ,
బ్రహ్మకైసను బైఁ బరబ్రహ్మకైన ;
అతీవ లేనప్పు డేపృథ్వి నల్పులకుచు
వెరువ వలయును, జన్మమా ! సరస మగునె ? 47

క. భూకాంత సస్యవృద్ధిం

జేకొనియెను జిన్నమాంబ స్థిర వసియింపన్

లోకము శూన్యంబయ్యెను

నాకముచకుఁ జిన్నమాంబ యరిగిన వెరుకన్

48

క. తొలకరి మెఱుపులఁ గలఱలఁ

గలిగించెడి దేహకాంతి గల కులకాంతం

బలుకుల చిలుకల గళరవ

ములుగల చిన్నాంబ నెట్టి మూఢుఁడు మరచున్.

49

క. ఈ త్రిపుర సుందరీమణి

నేత్రాంచల దృక్ప్రసార నిర్మల గతిచేఁ

బ్రాత్రా పాత్ర విచక్షత

క్రోధియ పోషణ మొనర్చె, సుగతిం గనియెన్.

50

ఉ. మానస మన్ సినిరు, గరిమన్ హృదయాంతరమన్ తెరన్, సతం

బూనుచు; నంతరంగమరు సుజ్జ్వల వైశ్యత దీపకాంతి సం

ధానముచేసి, నీకతఁ, బ్రదర్శనముం గనుచును నిత్యమున్,

మానిని ! చిన్నమాంబ ! యది మానస రుజక నాభకంబెయకా. 51

చ. మనమను యంత్రము గొని, తునున్ హృదయంబరు దర్పణంబుపై

వనితరొ ! నీస్వరూపమును భవ్యముగాఁ బొటొగ్రావుఁ దీసితిం ;

దనరెను భూతయద్దముగ దానికి బుద్ధి వినిశ్చలంబుగాఁ ;

గనఁగల నెల్లకాలము, ముఖాముఖి నీపత్రిబింబమున్, సతీ ! 52

క. స్వర్గమే ? నరకమే ? నీవర

దర్శమున వసింప మాకు దుఃఖము లుడుగున్

నిర్గమన సరణి మన కప

తుగము, చిన్నాంబచెంత వాసము గలుగున్.

53

- గీ. భావ కరిణామమునను సంభవములగును
స్వర్గ నరకము లిల మనో జాతములగు ;
వినుమె ? భ్రమర కీట న్యాయముచు ధరిత్రి ?
నీగతిని గాఢము జిన్నమా ! నిష్ఠ దగిలి. 54
- గీ. పడఁతిలేనట్టి సాధము పక్షశాల,
సతి వసించెడి పూరిల్లు సాధమె యగు ;
నరకమా స్వర్గతుల్యము నాతి యుండ,
జిన్నమయు లేని స్వర్గము చిర నరకము. 55
- గీ. పృథల సహవాసముఁజేసి వారువీరు
కాఁగలర నెడి సామెత కలదు, దేవి !
యట్లులే తారుమార్చెతి మవని మనము,
దివమునను నట్లె యగును సందియములేదు. 56
- క. భజనల, వ్రతముల, విరివిగ
నిజవతిఁ గొలిచితివి ధరణి, నియతిగను సతీ !
సుజనుల విరుతులు గలిగెను
వృజినము నెఱుంగక, దివిగన వెడలితివి గదా ! 57
- గీ. భుజగ కవివరుని సతివి, గజ గమనపు,
ధరణి విడిచి తరుణమునఁ దరలితివి, ది
వమునకు, సతికిఁబతికిని వసతి నచట
నమరుచుము, త్వరగతి నట కరుగుచు నిత. 58
- క. పూర్ణానుస్వారము సం
పూర్ణముగాఁజుట్టి లేచిపోతివి దివికి
గర్జాకర్ణిగ మొరనా
కర్ణింపుము చిన్నమా ! యఖండ యశమగున్. 59

ఉ. సృష్టిరహస్య తత్త్వములు శ్రీఃకృతికే తెలియంగనోపు, నా
కష్టము లామహేశ్వర ముఖంబున వెల్వడియుండు, సృష్టి ని
ర్దుష్టముసేయ భక్తులను దుఃఖములం బడద్రోయఁ జెల్లునే !
భృష్టునిజేసె నీగతి, శుభప్రద జీవన మీలై, జిన్నమా ! 60

ఉ. ఎఱుంగని వాడగాను పరమేశ్వర సన్నిధి కేలపోతివో ?
యరమరలేల ? యావిభు దయంగని స్వాగతమిమ్ము వచ్చెదన్
సురపురికేను, సంత మనశోధన లుతమునంచు, జిన్నమా !
నిరయముఁగోరఁజాల, ధరణి బనిలేదిక నాకు నిల్వఁగన్. 61

క. శుద్ధాంతఃపురకాంతలు
రాధాంతముసేయఁ గడు దురాసద మగుఁగా !
సిద్ధాంతముల గ్రహించి, తిరి
సిద్ధింగనుడని వచించుఁ జిన్నమ ధరణిన్. 62

చ. ఉదయముగాకయున్న రవి యుర్వర గాఢతరాంధకారమై
జదలను గ్రమ్మిమూయు, సదృశంబగురాత్రికి, జీవకోటి కా
పదయగుఁ; జిన్నమాంబిక దివంగతయాట మదీయ జీవితా
భ్యుదయము నల్లై శోభచెడియుండె నిశీధినిరీతి నుర్వరన్. 63

గీ. చిలుకగూటఁ బామటు ప్రవేశించి నట్లు
మిత్తి నిన్నెత్తుకొనిపోయె నుత్తమాంగి ;
దైవసాన్నిధ్యమున పునర్దర్శనంబు
కలుగు సత్యముగ నచిర కాలమునకు. 64

గీ. ఉదకము ఘనీభవించి, మేఘాదయమునఁ
గరకమైనట్లు కర్మసంఘర్షణమున
మార్దవంబగు చిత్తము దుర్దశఁగని
రాయి యయిపోవు, జిన్నమా! రాగముడిగి. 65

గీ. నమ్మిమగు జీవయాత్రను నడపు జనులఁ
గట్టములువచ్చి మార్పును దుష్టులుగను ;
దారి బోయెడు పామురు దరిమి కొట్టఁ
దిరుగఁబడిపట్టి కరచెడి తీరు, దేవి ! 66

గీ. రెండుదారులు, బ్రతు కంతరించు టొకటి ;
రెండు లోకాంతర ; మివి భరింపవచ్చు ;
శూన్య మొక్కటి, కలయిక సొంపు రెండు,
తరుణమున నెట్లొ కాలము జరుప నగును. 67

గీ. కలియుదుము నిత్యజీవము కలుగు నెడల ;
మరణమే యంతమైన సమసేదము గద !
చావుబ్రతుకులు మనకు వ్యసనము నిడవు ;
చిక్కులే దెట్టులైనను జిన్నమాంబ ! 68

మ. త్రిజగన్మోహన మూర్తివై వరలి, ధాత్రిన్ శుద్ధ సద్వర్తనన్
భుజగేంద్రున్ మురిపించి మించి, ప్రతిభానూన ప్రసన్నాత్మవై,
విజయీభూత సమస్తదేవ వనితా ప్రేమాను సంధాత్రివై,
గజలక్ష్మి యు బురుడించి, చిన్నమ! సురభ్యాతి నివ్వడంబింపుమా! 69

క. పిడుగుల, నురుముల, మెఱుపుల,
వడిరువ్వియు, వెచుక వానఁబడి వడి జల్లు
బడుగతి, యోగ్యులు తొందర
పడి కడు నుపశాంతిఁజెంది వరలుమరు సతీ ! 70

గీ. శిశిరమున నాకులను విసర్జించి చెట్లు
మోడుతై, వసంతాగమమునఁ జిగుర్పు ;
నాకు శిశిరము చిన్నమ్మ నాకమునకుఁ
జనుట, నేనట జనఁగ వసంత మగును, 71

- గీ. వారు వీరననేల ? సర్వప్రపంచ
మమ గలవృక్తులెల్ల సౌఖ్యములగోరు,
నాపదం గోరరైన, ధన్యాత్ము లరిది ;
జన్మయే దుఃఖమయమని చాటు దేవి. 72
- గీ. మనకు మించిన వృత్తి చేసినది సృజన
దాని భేదించు శక్తి లే దీనరులకు ;
జుద్రమాళీశ్వరుని పూజ సలుపదగును
వానిపై భారమును వేయవలయు దేవి ! 73
- గీ. జీవు లమరులు, వారలతావు దివము,
వసుధ నరకము, శిక్షకు వాస మగును ;
తప్పజేసిన సురలు భూతల నరక ని
వాస శిక్షను మరణమ్ము వఱకు గాంతు. 74
- గీ. చేతగాని వాడింతటి సృష్టిజేయఁ
గలఁడె ! వృద్ధశ్రీమల ముంప దలచునొక్కొ !
తెలివిలేనివారమగుటఁ గలఁతఁ జెందఁ
దగదు, చిన్నాంబ ! నెమ్మది ధైర్యముఁగను. 75
- చ. అమరులమై దివంబున మహామహు సన్నిధి నెట్టి దారుణా
కృమములఁ జేసియో, యిటు, ధరణి ఘనశిక్షను బొంద వచ్చియు
దు, మది సమాప్తియైన, మన దుర్దశ తీరి దివంబుఁ గందు, మీ
యమపురి వీడి, సత్యమిదియంచు వచించెదఁ జిన్నమాంబరో ! 76
- చ. వెనుకటి పుణ్యపాప సువివేచన నిచ్చిన భూ నివాస శి .
క్షణగతి దుర్భరంబగును, గావున విస్మృతిఁగూర్చె దైవ మీ
ఘనకృప మేలు ; సీతమగు కాలము పుచ్చి, దివంబుఁజేరి, దే
వుని సముఖింబున మొదటి పొల్పుచు గాంతుము చిన్నమాంబరో !

శా. లీలామాత్రమే కానిచోఁ బ్రకృతి వల్లీబద్ధుడై బ్రహ్మ, ని
త్యాలాపంబులఁ జిక్కి, దుఃఖవరిణామావస్థ శోషించునే !
ఫాలాక్షుండు ప్రబుద్ధుఁ డాత్మవివర, డుత్పన్న పవీర్యుడై హా
బాలారత్నము ! చిన్నమాంబ ! వికృతోత్పాతంబు గాదంతయుఁ. 78

చ. జరుఁ డొకడైన సౌఖ్యముగ సాగెను జీవిత, మెట్టి కష్టముల్
గనకయె యన్నవాఁడు మనకంటికిఁ జక్కఁడు, సర్వమానవుల్
ఘనతర కష్టపష్టములఁ గంటిమటంచురు, సృష్టి నొక్కడేన్
దనిసితినన్న తృప్తి వసుధం గనరాడిది యేమొ ! చిన్నమా ! 79

గీ. తమకు నైజములగు దుర్లభముల నెల్లఁ
బరుల కారోపణమొనర్ప భావ్యమగునె !
పాఞ్జలగువారె కళల సర్వజ్ఞులయ్యు
నిట్టిగతులఁ జరించెద రేమనఁదగు. 80

చ. ఇరువురు మన్మథాంధ్రు మనయింటనె యుడిరి, యీశువచ్చుటన్
వరులనుజూచి వానికి విచాహముల న్నమకూర్పు యత్నముల్
త్వరగతిఁజేయుచుంటి దయితావిరహవ్యస యేర్పుచుండినన్ ;
జరిగెడి కార్యముల్ నిలువఁజాలవు సాగును జిన్నమాంబరో ! 81

గీ. ఒక్కవత్సరమైన నీ వున్నయెడలఁ
గార్యములు సలక్షణముగ గడచియుండు !
నీవులేనట్టి వైభవానీకములును
జిన్నబోయి యుండునుగాదె ! చిన్నమాంబ ! 82

ఉ. కార్యములు, వివాహములు, కట్నములు, బరిపూర్ణ భూసురా
ధ్వర్యముతో యథావిధి భువంబున సాగుచుండుఁ జిన్నమా !
యాచ్యుల పూర్వకద్ధతి యుగాంతము నిల్చును, నింట్లు, భర్తలు
భార్యలు, బిడ్డ లేమయినఁ బ్రాక్తన ధర్మము లాగ వెన్నఁడు. 83

గీ॥ బుచ్చి వెంకటలక్ష్మికి నచ్చినపతి
లక్ష్మరాజు శ్రీహనుమంతరాయ ముత్రి,
ప్రాడ్వివాకుడు, భూస్వామి వరుడుకుదిరె;
జిన్నమా ! వఘావరుల నా శీర్షదించు॥ 84

గీ. ఆజ్యసంసర్గమున నాహితాగ్నిఁ బోలెఁ
బ్రజ్వరిల్లును గృహమేధి భార్యవలన ;
నట్టిసమ్మేళనముఁ బాయ నడఁగుఁ బ్రతిభ ;
నట్టిగతిపట్టె నాకుఁజిన్నాంబ యేగ. 85

గీ. కర్మలకు వీతిహూత్రుఁడు ఘనతఁ గూర్పు
నటులు గృహమేధి గృహిణిచే నందు ఘనత ;
జంటవిడిపోవ సామరస్యంబు చెడును ;
నడవిఁగాచిర వెన్నెలయగును దేవి ! 86

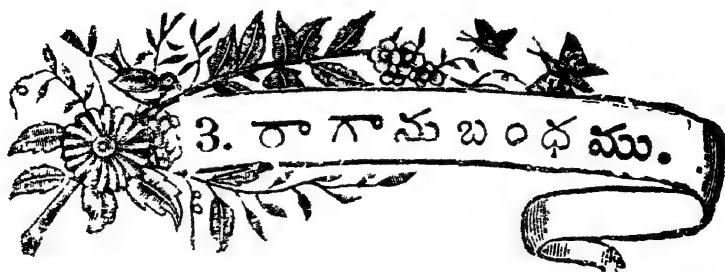
గీ. వేదముం దైస్తవుల సత్యవేదము నిల
భార్య, భర్తదేహములోని భాగమనియె ;
సంతతియు నిర్వురకు దేహజనితము ; మర
సృష్టి బ్రహ్మకథేద్యహాఁ జిన్నమస్మత్ ! 87

గీ. పూర్ణజనుషాంధునకు దృష్టివాడమి నటులు
ధనవిహీనునకును నిధి దక్కినటులు
దూప దీరంగదోయముల్ దొరకి నటులు
సంతసించెదఁ జిన్నాంబ సన్నిధిఁగన. 88

గీ. నీటిలోముని యూపిరి నిలుపలేక
తహతహనుజెంచి దరిఁజేరఁ దలచుఁ నటులు
చిన్నమనుగాంచు కాంక్షసిక్కితిని విడచి
దివికిఁబోవలెననెడి తిత్తునుటె. 89

శ్రీరాణి చిన్నమ్మరావు, 25 ఏండ్ల వయస్సు.
రాజాగారి తల్లి, బిడ్డలు.

మ. త్రిజగన్మోహనమూర్తి రూపకవిపూర్తిం, బూర్ణసృష్టిర్ది
గ్వీజయస్ఫుర్తి, భయాత్తరక్షణ మహోద్వేగుబురక్ ధాత్రి, భ
క్తిజవప్రీతిని దాత్రి, శ్రావ్యచుధురోక్తిక్ విస్ఫురద్దాత్రి, యీ
ద్వీజనారీమణి, చిష్ణమాంబ, సకలోర్విన్నించె బ్రహ్మాతిచేక్. 1

మ. అహహా ! బ్రహ్మ సృక్తీయ శక్తి సముదాయం బంతయుజేర్చి నీ
మహానీయోరు సుహృషముం జరమ నిర్మాణంబుగావించె, బ్ర
త్వహముం గాంచి తరింపనోపు, గనువారా రమ్య సౌందర్యముక్
మహిలో నెప్పుడు విస్మృతిం గనరు స్వాంతంబుం జిన్నాంబరో! 2

మ. ప్రమదారత్నమ ! చిన్నమాంబ ! త్రిజగ ద్రృహహ్మిడ గోళంబులక్
క్షమ శోధించిన నీకుఁ దుల్యయగు సత్కాంతామణిం గాంచనో
షము, సౌందర్య విలాస వృద్ధులను ; శోభక్ యోగ్యతా పూర్ణప
త్రీము నీవేకొన నర్హవౌదువు, యధార్థం బేను వాక్రుచ్చితిక్. 3

ఉ. చల్లనితల్లి, పిల్లల సజనీముఁ బోషణసేయుఁ బ్రేమ వ
ర్ణిల్లగ, దర్పణంబుగతిఁ దెల్లని చిత్తవిశుద్ధిఁ బ్రీతిసం
ధిల్లగ నెల్లజీవసమితిం గృప సాకుచు, జిన్నమాంబ, తా
నొల్లదు కాలయాపన మహూన నిరర్థక రూపకంబులక్. 4

మ. ధరణి స్ఫుర్వసతీమణి విమల మూర్ధస్థాన ముడుండనొ
బరమోదార కృపాతరంగిణి యగున్ భవ్యాత్మ చిన్నాంబ, త
చ్చరితంబు నిరచింప శక్తుడనె? స్వచ్ఛందాత్మహూ నీమెకున్
సరియా స్త్రీలు లభించు టబ్బురము శశ్వత్కీర్తి సంపత్తులన్. 5

ఉ. హెచ్చుగఁ జిన్నమ్మాంబ పద మెచ్చటసోకునో! యచ్చటచ్చటం
బచ్చని తోరణంబులును, వైభవముల్, ధనసంపదామ, ల
త్యుచ్చదశం గనుం, బరిణయోత్సవముల్, శుభ శోభనంబులుం,
బెచ్చగుఁగాదె ! యామె చన నిల్వక సర్వము మాయమౌగదా ! 6

గీ. చిన్నమ్మాంబకు దైవత్వసిద్ధి గలిగె,
బూజనీయ యయ్యెను బరిపూర్ణశుద్ధి ;
నగ్నిపరితప్త కాంచన మట్లు, వెలసె
గాన స్తుతిజేసెదను సమగ్రముగ నిపుడు. 7

చ. భవమునఁ, జిన్నమ్మాంబరొ! స్వభావము జంటగఁ గూర్చుటం బున
ర్భవమున దాఁకతిగరిమ వర్ధిలుతన్ మనమధ్య, నద్ది సు
భవమను యోగ్యరీతిఁ దలఁపన్ సురలోకమునం దటం బరా
భవమును గల్గనేరదు, శుభద్రవ్యమౌ ముదమౌఁ ద్రిశుద్ధిగన్. 8

ఉ. పూవునఁ దావి వీడకయె వ్యోమమునం బ్రసరించు, సూర్య సు
భావన వీడకే కిరణపంక్తులు భూసలిఁ బ్రజ్వరిల్లు, న
ల్లే వరచిన్నమ్మాంబరొ! మహిన్ దివి నెచ్చటచుడిచన్ సతుల్
కేవల భర్తృసక్తలు, చలింపరు, దిగ్గజముల్ చలించినకా. 9

చ. వసనముఁ బట్టిలాగి, మనపైఁబడి, మన్మలు మన్మరాండ్రు నల్
దెసలనుమూగి, యల్లరి ప్రతిధ్వని సేయఁగ సంతసించి, నీ
వసలునకంటె వడ్డియె ప్రియంబని పల్కెడిదాన, విప్పు డా
కసముననుండి బిడ్డలనుగాంచి సుఖంపుము చిన్నమ్మాంబరొ ! 10

శా. వృద్ధిక్షీణభవంబు లన్నియును బృథ్విం గాలకర్మాది సం
బద్ధ ప్రస్థితు, లాత్మ నిర్మలమగుం, బాటింపఁగాఁజెల్ల దీ
శుద్ధా శుద్ధ విచక్షణల్, ప్రకృతి విక్షోభంబులౌ, జీవి ని
త్యేధప్రజ్ఞ వసించు, మాయ ముచుఁగం డేవేళఁ జిన్నాంబరొ! 11

మ. వరవృక్షంబులు బీజసాయుత ఫలోత్పత్తి స్థిర స్వర్వదా
 స్థిరజీవంబులఁగాంచు ; సంతతిని వాసిగాంచితొ నిప్పుడా
 పరముజేరియు వంశవర్ధన కరో పాయంబులు జూడు మో
 తరుణీ ! తద్విధి నిత్యజీవముల సాధ్యంబౌను జిన్నాంబరో ! 12

ఉ. తల్లి నిజస్వరూపమును దాల్చి జనించిన పుత్రికాళి వ
 ధిల్లుట, వారిభూమిక ధరించి పురర్భవవైతి, పీతనూ
 వల్లిక నామరూపము లవశ్యము సుస్థిరముల్ స్వసంతతి ;
 బిల్లలతోడ నున్న పటవిక్షణ నిద్రి స్ఫురించె జిన్నమా ! 13

ఉ. ఇచ్చిన యర్థరాజ్యరమ నిచ్చటనే విగఁబెట్టిపోతి వా
 మచ్చున ; సర్థదేహమును మాత్రము వీడక వెంటఁగొంటి పీ
 పొచ్చెములేల ! నీవు నను బూర్తిగఁగైకొని పోవు కొప్పుదే ?
 ముచ్చటకైన బిచ్చికొనిపోమ్మిక వచ్చెదఁ జిన్నమాంబరో ! 14

చ. పరిణయకాలమును సమభాగములు, దగఁ బంచుకొంటి మి
 ర్వరముచు దేహబంధములఁ, బోతివి నాసగ మీయకీపు, స
 త్వరముగఁ జీల్చి యర్థతనుభాగమునే కొనిపోయినావు, నీ
 కరమరలేల ! చిన్నమ ! రయంబున సర్వముఁ దీసికొమ్మికక. 15

చ. సరకచతుర్దశిక్ బుధజనంబుల, బంధుజనంబులక, మహా
 దరమున మజ్జనంబునకుఁ దప్పకపిల్చి ముదాన నూనెఁ ద
 చ్చిరముల-‘నమ్మకక్షు మఱి చెల్వుగ నీదగు న త్తకక్షు నీ
 స్థిరపయిఁ జల్లఁగా-’ననెడు దీవనతోడను బోసి యుంటు నీ
 పరమ వరానురాగ విభవంబుఁ దలంచెదఁ జిన్నమాంబరో ! 16

చ. పరమ పవిత్ర జీవనము పాడుపడెక సగ బాలువోవ నో
 తరుణిరో ! సౌధరాజ వరధామము నిల్చునె? కుడ్య మూడినకా;
 ధరణి కుంబుల వృక్షములఁ దన్నియె మూలము, వేరుఁ గోసినం
 దువు నశించుఁగాదె! మన తత్త్వము నట్టిదె, చిన్నమాంబరో ! 17

చ. అతికితి మీవునేను హృదయంబునఁ, జేర్చిన యంటుమామిడే
ప్రతియనవచ్చు, నంటు నటు రంపముచేఁ దెగఁగోయఁ గూలదే !
సతి పతి కర్థదేహము; వెనక సగభాగమునోవ నేనికక
బ్రతుకుట యెట్లుసాగును ధర న్వచియిపుము చిన్నమాంబరో ! 18

చ. పశ్చిమి నశింప, బహ్మకుఁ దరంబగునే పరస్పృష్టి సేయ ? సా
ధక మదియే యగుంగద ! యథార్థముగా సతిలేని కాపురం
బకట ! నిరర్థకంబు; పురుషార్థము సాగదు, మృత్యువౌను, మా
మకగతి యట్టిదయ్యెను క్షమం బ్రకృతంబునఁ జిన్నమాంబరో ! 19

చ. తెలియనివాడఁగాను, జగతి స్మృతినొందిన వారలెవ్వరి
యిలఁబునరుదృఢవంబుఁ గన రీతను రూపున, నీవునట్లె; యీ
విలయము కూడిరాదు, పరివేదన తీరమ, పక్షవాత రో
గులగతి నర్థదేహమిలఁ గూలెను నాకిటఁ జిన్నమాంబరో ! 20

మ. ప్రమదాయోగ్య సమస్త సద్గుణ సముద్ర ప్ర ప్రవాహంబు నీ
కమిత ప్రాభవముకొ మహాదధివలెక సభ్యత్వముం గూర్చె; జి
న్నమ! త్రైలోక్య విభుత్వముం గలిగె నాచా! బంధు మిత్రాభికిక
సమత న్మోక్షము సుతరింపఁగల వెన్నక, స్వర్గముం గాంచెదక. 21

ఉ. లోకము లుద్ధరించఁగల రుద్ర మహేశ్వర సత్ప్రభావముల్
నీకు లభించిమిచె నవలీలఁ దపోమహిమక ధరాస్థలిక ;
నాకము గోటిమీటున క్షణంబున నీకులభించె, బాంధవా
నీకమునుక ననుం దనువు, నిర్మలచిత్తపు చిన్నమాంబరో ! 22

గీ. సత్య సాధతయే నిత్యకృత్య మనఁగఁ
బావనుల సేవయే జన్మపాపనముగ
లోకపాలనయే సదాలోకనముగ
సెమ్మనమ్మునఁ దలఁచె జిన్నమ్మ సరిగ.

గీ. నందనల సేవ సచ్చిదానందముగను
బంధుజనగోష్ఠి సాధు సంబంధముగను
పుణ్యయువతీ భజన పూర్వపుణ్యముగను
జిన్నమాడేవి భావించె జిత్రముగను. 24

గీ. రూపలావణ్యములు ను స్వరూపముగను
ధన సమార్జన మృత్యు సాధన మరణగను
సార్థ జీవనమే పరమార్థముగను
దలచి చిన్నాంబ పరమ పదంబు గనెను. 25

గీ. నిటలతట ఘటితాంజలి పుటములొప్ప
సకల నారీమణులు సమస్కారములను
జేయఁదగుఁ జిన్నమాంబకు; స్త్రీలెకాదు
పురుషులును మ్రొక్క నర్హ యీ పుణ్యచరిత. 26

ఉ. చిత్రము చిన్నమాంబదగు జీవచరిత్రము బాహ్యరీతిఁ దా
వత్రయ సుకులంబనెడి భ్రాంతిని గొల్పుచు, లోని తత్త్వమే
మాత్రము నట్లుకాదు, గరిమం బరమార్థ విలిప్తమా సుధా
పాత్రను బోలు నెమ్మన, మహర్షి విరాగ వివేక శక్తులక. 27

ఉ. ముంగురు లింపు నింపుచును మోమునఁ దూపెన లారుచుండ, హ
స్తాంగుళి దిద్దుచుం బ్రహ్మసనౌచితి జూపెడి నీముఖాబ్జ ము
పొంగ మదీయ సన్నిధి విభుత్వముఁ జూపెడివాన విష్ణు ని
స్సంగతి నిట్టులేగ విరసంబని తోఁపదె ? చిన్నమాంబరో ! 28

ఉ. వెన్నెలతంపెఁ జల్లనగు వీక్షణముల్, ముఖమెన్న ధౌతమా ,
నెన్నుదురెన్న స్నిగ్ధమగు, నిండు రదాళియు నట్లె, హాస మా
వన్నెను మించు, నిర్మలిన వర్తననుక, హృదయ ప్రవృత్తుల,
జిన్నమదేవియే పరిహసించు, జయించినదౌట వెన్నెలక. 29

ఉ. భూకైలాసము నిశ్చయం బిది యనం బొల్పొందు మద్దేహమే
నాకంఠానని తోఁపఁజేసితివి విన్నాణంబుగాఁ, జిన్నమా !
నాకాసౌఖ్యములెల్ల నీవీరహమన్ను శూన్యమయ్యెంగదా !
శోకంబీ నిలయుంబు నింజె నిపుడస్తోకంబుగా రేబవల్
నాకుఁ భూసురనామముండియు మరున్నారీ శిరోరత్నమా ! 30

ఉ. ఎంతతంబుఁజేసిన మహిఁ హృదయేశ్వరిఁ గోలుపోయినం
జితలఁజిక్కి మమరని జీవులు మేదిని నుంచురే ? సరా
గాంతమున నివిరాగ మరయఁ సమకూడమ చిన్నమాంబరో !
పతముకాదు, జీవిత మభాగ్యము నాకిత నీవు వోవుటఁ. 31

ఉ. ఓ యెలనాగ ! నీహృదయ మేగతి నీగతి నన్నువీడి దే
వాయతనంబుఁ జేరఁగ భ్రమంబుగ నొప్పెఁ బతివ్రతాత్వ శో
భాయుత ధర్మమానె యిది ? ప్రాక్తన పద్ధతికాదు, చిన్నమా !
ప్రాయము న్యాయముం జెడుచు భర్తసమక్షము వీడియుండినఁ, 32

గీ. దైవపరిశోధనల కాత్మ తత్త్వమును
సంశయింపదు చిన్నమ్మ సత్త్వముగను,
భేదముల మనోద్రఢిమయే పాదుకొలిపి
భక్తి పరవశ యగును, స్వభావగరిమ. 33

ఉ. గాత్రమునును, గాత్రమృదు కాంతుల, హాస కటాక్ష విస్ఫుర
న్నేత్రములన్, సుధారస వివిర్మల బింబ రదచ్ఛద ద్వయిఁ,
శ్రోత్ర మలీమసాపహర సూక్తులఁ, గుంతల నీల పంక్తులఁ,
ధాత్రిని జిన్నమాంబికకుఁ దాళిన కాంతలఁ గాంచ శక్యమే. 34

ఉ. కుండనముఁ హసించు మెఱుంగుంగను మైరుచులుఁ సితాభస
త్కుండ రదంబులు, గుసుమ కోమల శోభఁ దలిర్చు నంగముఁ,
బాధుర నీల కుంతల ఘనత్వము, పావన దృగ్విలాసముల్,
కంఠమె ? యన్యకాంతల కిలఁ మన చిన్నమదేవికే తగుఁ. 35

చ. అలికులవేణి పన్నగము, హాసము చంద్రిక, మోము పద్మహాఁ,
బలుకులు కీరవాక్యములు, వల్లనముల్ కరముల్ గనన్ లస
ద్గళమును శంఖహాఁ, బడము కంజము తీరగు బెడకాయ లం
గుళులు, సునాస చంపకము, కోమలి చిన్నమదేవి కన్నగన్. 36

ను. అళులో! మేఘములో! కురుల్, ముకురమే యానొక్కొ నీహారమో
ధరఁజెక్కుల్ ; ప్రభ దంతపక్తి ఘన ముక్తాహారమో మల్లెపూ
సరమో! ఫాలము బాలచంద్రుడో! సుధా సారంబో! బాహు ల్లరం
బరయం దామర తూండ్ల? వల్లరులొ? యేవొనొక్కొ? చిన్నాంబకున్,

ను. అరవిందంబో? శశాంకుడో? తెలియ దాస్యంబన్న, మీనంబులో?
సరసీజంబులొ? లోచనద్వయ లస తొసభాగ్య మెచ్చంగ, ను
దరి యోష్ఠంబది దొండపండ్ల? కరమోదారామృతంబో? యగున్;
వర చాపేయమో? నుప్వబువ్వు? వికస న్నాసంబు చిన్నాంబకున్.

ను. ముఖలావణ్య విశుద్ధ శోభ లమలంబుల్, నేత్ర) షర్వంబులొ;
నఖ దంతమృతి ధాత నిర్మల నభో నక్షత్ర) తుల్యంబెహా;
సఖ చిన్నాంబ కటాక్ష వీక్షణ విలాసంబుల్ సుధాధారతొ;
సుఖమఃఖంబులు విస్మృతంబులగుఁ దచ్చభాకృతి ప్రస్మృతిన్. 39

—* వి ధి నై పు ణ్య ము *—

వ. తలఁచ విధాత సృష్టిపరతు జిరకాల సమాన్తి తాత్మ శ
క్తుల సముదాయ సారమును గోమలి చిన్నమ రూపమందు స
ల్లలితముగా నమర్చె సరళంబుగ ; సర్గణ సాంప్రదాయ ని
ర్మల సమయానువర్తనల, రక్తివిరక్తుల నింపె, నేర్పునన్. 40

చ. పిక శుకే శారికాదులను, వృక్ష లతాదుల, మల్లికా సుచం
పక జలజాదులన్, మకర మత్స్య ధులీవర శుక్తికాదులం ;
బ్రకట మృగేంద్ర వారణ కురంగ శశాదులఁ, బ్రోవుఁజేసి, యొ
క్కకరువున న్నుధం బదునుగానిడి చిన్నమ స్రష్టచేయనొ. 41

చ. పొలతి వయోవిలాస నవమోహన రూప దిదృక్ష విభ్రమం
గొలుప, గుణంబునెంచకయె కూర్చినిజెంది వివాహమాడినం
బ్రళయమెయ్యాఁ బదంపడి ధరన్, గుణసంపదగూడఁ గల్గినన్
నిలయుము స్వర్గతుల్యముగ నింపుచు జిన్నమదేవి రీతిగన్.

42

—స్త్రి న వ ర స ము లు స్త్రి—

చ. నవరసముల్ యధోచిత గుణంబులఁ జిన్నమదేయించు సం
భవమయి తత్తమ క్త సమవర్తన మద్భుతరీతిఁజేయు, సం
స్తవమున కర్పమయ్యది, ప్రశంసకుఁ బాత్రము; భారతీ మహిమా
త్సవములుగావె! సర్వరస తత్త్వ సమాశ్రయముల్ ధరాస్థలిన్.

43

చ. నవరసముల్ యధోచిత గుణంబుల నొచితి నెంచి, దేశకా
లవశతఁ జిన్నమాంబకిల లభ్యములై మెలఁగెన్ సమిష్టిగన్ ;
జవమున నాజ్ఞమీఱవు, వశేవద లెప్పుడుఁ జిత్రహాఁగదా
భువి మరుజ ప్రకాండుల కభూతమె గాక యసంభవం బగున్.

44

సీ. శృంగార మాత్మజా ద్యంగనామఃకులంద ,
వీరంబు దాతృతావేశమంద,
కరుణ నిస్వజన ప్రకాండ సంతతియంద
యద్భుతం బతుల దేవాంశయంద,
హాస్యంబు జార చోరాస్య దర్శనమంద ।
యతి భయానకము పాపాలియంద
బీభత్స మురుజీవ వితతి హింసలయంద

రాద్రమ్మ దుష్టవారంబునంద,

గీ. శాంతము గృహస్థధర్మ విసరమునంద,
కాని మఱియెందుఁజూచినఁ గానరాద
టంచు సర్వజనులు వినుతించుచుండఁ,
జిన్నమాదేవి చిన్నమ చెన్ను దన్నె.

45

—♦ న వ ని ధు లు ♦—

చ. నవనిధులు నృదీయ సదనంబునఁ జిన్నమతోడవచ్చి, ప్రా
భవమున నిల్చి, యుద్ధశత వత్సరముల్ పరిచర్య సల్పి, వా
సవపురి కామయోగ, సరసంజనె నవ్వీయు, నాప్రమేయ మొ
చవు మది, పృథ్వీతోవఁ బరిచారిక లేటికి నిల్తు రిచ్చటన్.

46

సీ. వర మహాపద్మమ్ము వదనమ్ము సేవింప,
నెమ్మిఁ బద్మమ్ము హస్తమ్ముఁ గొలువ,
లలిత శంఖమ్ము గళమ్ముచు భజియుంప,
ఘన మకరమ్ము జంఘల నుతింపఁ,
దత కచ్చపమ్ము పాదమ్మును గొండాడ,
శివ ముక్కుదమ్ము సౌష్ఠవము నెంచ,
ధవళ కుండమ్ము దంతంబులఁ గొనియాడ,
నురు సీల మలకల గరిమఁ బొగడ,

గీ. భూరి వర మంగ సంచయమును వరింప,
నవ నిధులచేత సేవ్యయై భవ విముక్తి
ముక్తికాంతా సమాసక్తి మోక్షపదవి
నధి వసించిన చిన్నింబ యద్భుతాలు.

47

—♦ న వ గ్ర హ ము లు. ♦—

చ. అవయవ సద్గుణంబుల రయంబునఁజేరి నవగ్రహంబులున్
ధ్రువముగ నాశ్రయించి తగు రూఢిని జిన్నమదేవి జీవితం
బు వసుధ నుచ్చకాల ఫలముల్ గనుపద్ధతి సంచరించి, శా
స్త్ర విధిని జ్యోతిషంబున వశంపదలయ్యె ధరితి నెంతయున్.

48

గీ. సూర్యకాంతియు, జుద్రవిశుద్ధ యశము,
గుజ సమక్షను, బుధసౌమ్య గురుగుణంబు,
గురు మనీషయు, శుక్ర విస్తరసునీతి,
రాహుకేతవృత్తత్వంబు, రాణదాల్చి
చిన్నమాంబిక సురపురి జెలువుఁ గాంచు.

49

—♦ రాసులు ♦—

గీ. మీన నేత్రమ్ములును, వర మేష సాధు
విభమును, వృషభ సత్త్వంబు, విధున రీతి,
కన్యకా సంతతియు, దులాగౌరవపు
ద్వంద్వసమబుద్ధి, సింహ మధ్యంబు, గార్ము
కోశమ భూయుగంబును, నొప్పుచుండఁ
జిన్నమాంబిక సురపురిఁ జెలఁగుచుండు.

50

మ. సముదంచ స్మృను హాస వీక్షణల జ్యోతాన్నిప్రాయ చిన్నాంబ, సం
భ్రమహాఁ దద్వదనారవిదము సుధాప్రాయంబుగాఁ జూడ్కికిన్,
భ్రమరంబుల్వలె నీలకుంతలము లాప్యాయంబులౌ, దేహమం
దమృతం బెల్లడఁ బూర్ణమై యుండును నల్లహా! మది దోచెడిన్.

మ. తనువా! యేటికి దాపమందెద వనిత్యంబైన చిన్నాంబ భూ
తనువుంగూరిచి? పాంచభౌతికము ప్రధ్వంసంబుగా వీగెఁ బా
వన తత్త్వంబగు దేవియాత్మ తిరమై వర్ధిలై స్వర్గంబున;
దనువునీడిన జీవులందఱుఁ బరాత్పరజేరి యుం డ్రైష్ఠ్యమౌ.

52

చ. కరములు దానధర్మము లఖండముగా రచించి మించె, ద
త్కరములు దేవపూజ లధికంబుగఁ దృప్తిగఁ జేసియుండె, నా
కరములు భర్తృసేవల జగ ద్విదితంబులు, చిన్నమాంబికా
కరములు పావనంబులు, సుఖప్రదముల్, సఫలంబు లెన్నఁగన్.

53

చ. పటమున సాత్త్వికసంతతిని బ్రక్కలఁ జూట్టెను గూర్చి, మధ్యఁ బ్రా
కటగతిఁ జిన్నమాంబ సముఖంబున నాపటమున్ లగించి, నా
శత్రుతర దివ్యకావ్య ముఖపత్రమునన్ సమకూర్చినాడె; బ్ర
హ్మపూజనానుతాపము విమోచన జెందునుగ క నాకితన్.

54

ఉ. చిన్నమ జీవయాత్రనిటఁ జిత్రవటంబులఁ జేర్చికూర్చుటన్,
సన్నత కావ్యరాజమురు సల్పి పశించుటచేతఁ, మదీ
యోన్నత తీవ్ర భేద శమనోపకృతి గఁఁబూనితిఁ; సతీ
సన్నిధి నున్నయట్లు లనినంబురు నీగతిఁ బ్రాంగఁబుచ్చెదఁ. 55

ఉ. చిన్నమ వాక్రప్రసంగము లశేషము వీచుల మాఱుమోగెడి,
గన్నులఁ దత్సహపము సుఖప్రదమై కనువట్టుచుండె, ద
త్సన్నత సన్నిధాన సరసత్వము నన్నెడఁబాయ చెత్తఱిఁ,
మన్నున మిన్నున న్నిలుచు మాఱ్య పతివ్రతయన్నఁ జెల్లదే ! 56

—† పంచభూతమయము. †—

చ. అనవరతంబు శాంతి హృదయంబున నిల్పుట, మానసంబు పా
వన రసపూర్ణమాట, నుక వందిత తేజమురు గృహంతర
బనిలమొ? న్యోచుమో? యన రయంబురు జూపుట, పంచభౌతిక
బఁదగుఁ జిన్నమాంబ లసనాత్మయు దేహమురీతి నొంచఁగఁ. 57

గీ. పాణి పంచకమురు ఘన పంచభౌతి
కేదియింబులఁ గూర్చి నిస్తద్రముగను,
జిన్నమాదేవి విజ్ఞాన సిద్ధిగాంచి
జీవయాత్రను నడపె సుజీవి కరణి. 58

—† గార్వస్థ్యము. †—

మ. కృతీమిత్యావ్య సమీక్షణేచ్ఛ గనువా రిందన్ని భాగంబు లా
తత దుఃఖాకులమాటఁ దత్సముపేతు బెన్నఁగాదంచు సా
పతము బల్కెద, రద్ది భాంతియగు, నద్వైతంబు దాపత్య సా
ధిత ధర్మంబననా, సతీపతుల కార్తిబాపు, మోక్షం బిడున్. 59

గీ. ఆశ్రమంబుల గార్హస్థ్య మమలమనియు,
నైహి కాముష్మిక వ్రోదం బనియు, గలమ ;
ధర్మవత్నియె సిద్ధ సాధనము ; సతిగ
తింప భర్తయు బృధ్వి గతిచిన్లె. 60

చ. ధరణి సతీపతుల్ ప్రణయ తత్వ పరైక్యతఁ జెంది ప్రేమ త
త్పరులగుటెన్న జీవవరతత్వ సమాశ్రయ ధర్మ సాధకం
బరయుటయోనాను; జిన్నమ పరాధిపుఁజేరుట ధర్మసాధనాం
తర మిఁక నాకులేను; నిరతుబురు దత్సృతిచేఁ దరించెదన్. 61

మ. అరయ నుద్ద్రప్తిసత్త మోత్తములు బ్రహ్మచంద ముత్కృష్ట మా
దురు, సృష్టి నిధి గాంచెదాని, సమపాధుల్ జీవు లారీతి ని
ద్ధర దాంపత్యవిధి నుతీపతులపంథన్ సృష్టికార్యంబున
బరమానందమునంది వర్ధిలుట భావ్యంబాను జిన్నాంబరో ! 62

గీ. ఆహితాగ్ని ప్రతిపాప నాధికార
మంతరించెను నాకుఁ జిన్నాంబ తరలఁ ;
గర్మ బాహ్యుడనై కలకాల ముద్వి
బ్రతికియుండుట ధర్మ ప్రపత్తికాదు. 63

గీ. రెంటికిం జెడిపోయిన రేవణ నయి
ధరణిఁ దలక్రిమగను గపోత ప్రసక్తిఁ
గని, యపత్నీకుడ నగుచు, గనలుచుంటి,
దైవ దుర్విపాకము దాటఁ దరమె ! జేవి ! 64

క. సిద్ధాంతులు, మాంత్రికులును,
రాధాంతముల నిరంతరంబును భక్తి
శ్రద్ధలఁ గృషిసల్పియును, ని
రుద్ధప్రజ్ఞల, నిరుత్తరులయై రకటా ! 65

—♦ వ్యక్తిగతములు. ♦—

చ. అరయగ జీవజాతములు వ్యక్తిగత ప్రభవము, లాత్మత
త్వములు, భేద మోద మిశితములు, స్వార్థము, లవ్యభోజ్య స
ద్వరములు గావు, కర్మపరిపాకము, లెవ్వరికైచు దప్ప, వీ
శ్వర పరికల్పితములగు సత్య నిబంధన లివ్వి, చిన్నమా! 66

మ. తలదండ్రుల్, సహజుల్, సతీపతులు, సంతానము, బంధువృజు
ములు, సన్నితులు, వెంటరాని, రుజుల బోగొట్టలే రెవ్వరుకా;
ఫలముల్ జీవియె పూర్తిగా సరుభవింప జెల్లు, జిన్నాబరో!
విలయమై చను బుచ్చదాబులగతి బ్రేమారు బంధుముల్. 67

చ. అవని జనించుటాది మరణాంతములోపున నందఱెడఁదఱో
భువని సతీ సుతాది హితముఖ్యులు గూడెన రైహికముగా;
జవనిక వోవ నందఱురు జాతులు బాధ విమోచనం బగు;
గువలయ శోభయిది; మరకు గతి యిదియె, చిన్నమాబరో! 68

—♦ భగవద్గీత. ♦—

ఉ. పిల్లలు బొమ్మరిండ్ల సతివేడుకతో నిసుక రచించి, య
త్కుల్లసనంబుతోడ బరమోత్సవముల్లని, తుష్టిజెంది, సు
ఖుల పదాంబుజుల సమూలము బాహిరమొరచి రీతి, రా
జ్యము దైవ సృష్టియును, జిన్నమ! లీలయె వాని కంతయున్. 69

మ. సవిలాసంబుగ దైవ మీసృజనం దా సల్పుక; గమక మోదము
ది వడిన్, దా విరమించు సర్వమును, వ్యక్తిత్వము జీవాత్మకి
దవకాశం బసలే లభింక, దిట మిథ్యావాదమే సార్థకం
బవుటం, జిన్నమదేవి! చింత మన కింతైన గను జెల్లునే? 70

ఉ. నాటక రంగమును నటన బానరించెడి పాత్రలట్లు, భూ
వాటిక జీవకోటులు ధ్రువంబుగ వచ్చి చరించి పోదు, రీ
పాటి కహంకృతిం గనుట భావ్యముకా దవనిక, సదా జగ
న్నాటక సూత్రధారుని మనః పరికల్పిత వృత్తులే కదా! 71

—♦ వా యు డే వుఁ డు. ♦—

చ. అనిలమె దైవ, మెల్లెడల వ్యాప్తమగున్, బహిరంతరంబులు ;
దనువున వ్యోమమును జ్వలితంబగు జీవపదార్థ మిద్దెయే ;
ఘన గుణ రూప కాంతులను గాంచును, సర్వసమత్వమొప్పు; జీ
వనమె నశించు నీవిమల వాయువు పోయినద, జిన్నమాంబరో ! 72

గీ. ప్రాణపంచకమగుఁ బంచవాయువులని
వేదములఁగల, దచ్చైత విధిఁ దలంప,
జీవ షరమాత్మ లైకృతఁ జెందుఁ ; జిన్న
మా ! మనమును దైవము వాయు వనఁగఁజెల్లు. 73

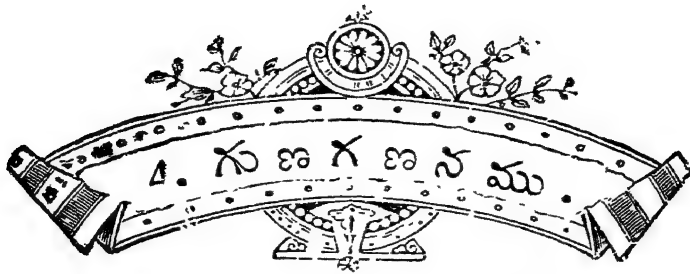
గీ. వాయుసుతుఁ డతిబలుఁ, డాంజనేయుఁడనఁగ
భగవ దంశను బ్రభవించె వరమఁడగుచు ;
ధరఁ జరుజీవియయ్యె నాతఁడు ; నట్లులనె
తనువువిడి చిప్తమయు దివ్య తరువుఁ గాంచె. 74

క. అండాండంబును, దనుపరి
బిండాండంబెల్లనిండి, విచ్ఛలవిడి బ్ర
హ్మాండం బాతయుఁ బూర్తిగ
నిండెను జిన్నాంబ కీర్తి నిర్మలినముగన్. 75

ఉ. ఏపురికైన నీవు చననొచిన ముందుగ నన్నుబాప, నీ
కై వరిశుద్ధ మందిరము నచ్చట సిద్ధముచేయువాడ, నే
డీ పరిపాటి మార్చి దివికేగితి వొంటిగ ముందు చిన్నమా !
యీపని నాకసాధ్యమని యెంచి స్వయంబుగ నిర్వహించితే. 76

శ్రీరాజ చిన్నమ్మరావు, ముసుమలాండ్రు
53 వందల పయస్సు.

ఉ. ఇందిర, సర్వభాగ్య లస నిర్దోష వరప్రద కార్యపాలి, ని
దిందిర మిశ్వరాత్మ వర సీరజ సాధమత్సరికం, గళా
మందిర, మార్యలోక పరిమంజిత సత్పరిషద్ధరణ. ధరా
సుందరి సుప్రజాభరణ శోభను జిన్నమదేవి యౌచగణ. 1

ఉ. చిన్నమ పాత్రదానమది చిన్నమయేనియుఁ మేలు మేలనుం
గన్నమణిలె సేనకుల కన్నమతెవ్వరుఁ బ్రీతిగాదనుం
బన్న మమిత్తుఁబొందిచ విపన్నమతిం దలపించుఁ, దిండిలే
దన్న మనుష్యుని బరుప దన్నమవెట్టక రాత్రియుం బవల్. 2

ఉ. నేత్రము లు త్రమాకతరుణీజన దేశికతా ప్రసిద్ధికి
బాత్రము లుచితాఖిల సుమత్రభవామల సౌరభాభ్యమా
గాత్రము, దుష్టకష్టజన కాండలతావ్రజ ఖండశాత స
ద్దాత్రు తార ! శ్రోత్రములు తప్యము చిన్నమదేవి కెన్నగణ. 3

ఉ. భూషణముల్, కపింద్ర బుధ భూజన యాచక బంధుబృంద సు
త్రోషణముల్ సమస్తఖిల దుర్గుణ పంకజతాఘ భూ విని
శోషణముల్, సుధాసదృశ శుద్ధసమిద్ధ వరార్థబద్ధ సు
భాషణముల్, సతీతిలక వర్యను జిన్నమ నెన్న శక్యమే ! 4

గీ. మాణవకులను బెంచెను జాణతనము,
రాణివాసము వెలయుచు పోణిమియురు
బొణివల్లభ యనిపించు తాణిగల్గి
క్షోణి నలరారె జిన్నమరాణిరాణి. 5

ఉ. వాణి, సుధోపమాన మృగు వాగ్చరణ, ఘన చంచరిక స
ద్వేణి, విశుద్ధ నిశ్చల వివేక విశేష సమస్త సమణ
క్రేణి, సునాతృతా దివిజ వృక్ష లతా ప్రతిమాన సద్యశః
పాణి, సుశీల, భవ్య వరవర్ణిని చిన్నమరాణి యేయగున్.

6

చ. రసము సమస్తసజ్జన పరంబగు సాధుహృదంతరంబు, సా
రసము ప్రపుల్ల పుష్ప మకరంద సమాన ముఖంబు, సత్కృపా
రసము మనంబు దీనజన రక్షణ పాలన దీక్ష, గోస్తనీ
రసము దలంపఁ జిన్నమ కరామరికన్ శిశు పోషణంబునన్.

7

చ. వనము గృహంబు చిన్నమ దీపంబున కేగుటచేత, నామ జీ
వనము వృథాయనందగు ధ్రువంబుగఁ, దత్స్మృతిగన్న జన్మపా
వనము, తదీయమూర్తి హృదిబామకొనంగ ధరించి మించు సే
వనమున నేదరించెద, స్వభావ విరుద్ధము కాదు, పూజ్యయే.

8

చ. సరసములాడదెన్నఁడఁ బ్రశస్త విశుద్ధ సుశీలసౌందర్య,
విరసములన్ సహింపమ ప్రవీణతఁ జూపుచు దన్నివారణ,
బరుసములాడువారలు సుమర్శలయైన నిరాకరించుఁ, గ్రో
ధరసముఁజూపు దుర్జన విధానముఁగాంచినఁ జిన్నమాంబయున్,

9

ఉ. ధైర్యముఁజూపు దుర్జన కుతంత్ర విమర్దన దీక్ష, సమ్రా
స్థైర్యముఁజూపు దీనజన దైన్య నివారణ సాధనంబునన్,
శౌర్యముఁజూపు నెత్తఱిబ్రశస్త సతీజన మాన రక్షణం,
క్రౌర్యముఁజూపు దుష్కృతి, నిగర్వశిరోమణి చిన్నమాంబయకా.

10

చ. అరమరఁగాంచ దెయ్యెడల నార్తజనావన రక్షణంబునన్
గరగరతో మెలంగు వెటకారముఁ జూపెడి వారిపట్టునన్
సురుచిర దైవసేవ పరిశుద్ధ హృదంతర భక్తి పూరయా,
పరతరుణీలలామ, జనవందిత, చిన్నమదేవి యొచఁగన్.

11

ఉ. హ్రస్వముమూసె నెల్లగతులక సతియున్పుతుఁడుక గతింప, స
ర్వస్వము శూన్యమయ్యె, జరఁజక శక్తి హరించె, సంతఁగం
తస్వరము జలించె, బ్రకటంబగు బుద్ధిమడంగె, బృథ్వి నా
భాస్వరమూర్తి చిన్నమ వివంగతమాట, బరాత్పరేశ్వరా ! 12

ఉ. భద్రమెలుల్పతీవరహ పాతక జీవికి? సర్వదా గృహ
చ్చిద్రము లావరించి, పరిషేచన సేయు సదాశయంబులన్ ;
క్షుద్ర మనోవృధల్ పరమశూన్య మొసర్చు హృదంతరంబు, ని
ర్విద్రతఁజిన్నమాంబ ధరణి నివ్విషిపోయిన జీవన బిణక. 13

చ. తలఁపఁగ నుత్తరాయణము ధన్యతఁగూర్చెడి పుణ్యకాల మీ
యిలఁద్యజియించి స్వర్గపురి కేగెడి వారికి; జిన్నమాంబ కీ
ఫలములభించె, స్వర్గసుకవాటము లన్నియుఁ దీసియుండు నీ
వలనన, లోనికేగనగు, బ్రస్ఫుటమియ్యది శాస్త్రపద్ధతిక. 14

మ. తరమే బ్రహ్మకునైనఁ జిన్నమసతీ తత్త్వంబుచక లోకమి
ద్ధరణి గాంచఁగ ధర్మపర్వన యధార్థప్రజ్ఞ సాధించె ; ను
ర్వర శీలంబును, సత్యముక, దయయు, ధైర్యస్థైర్య సాగుద్ధి చే
వరలంజేసిన ధన్యురాలు, సుమనోవారంబున జేరె, నా. 15

ఉ. ఈసతినాశ్రయించని యహీచగుణ ప్రకరంబుగాని, యు
ద్వాసనఁ గాంచనట్టి యపవర్తనఁగాని, గణించి చిన్నమాం
బాసతి జీవితంబున క్షమం బ్రకటింపఁగ శక్యమానె, భూ
హాసుల కేర్పికైన ? సురవాదిత వివృ చరిత్ర యశాఁగదా ! 16

చ. త్రిభువన్ సీమలంబు సుదతీమణు లందఱుఁ జిన్నమాంబ కు
ల్లభమిడి, మార్గదర్శినిగ రక్తిఁగొనందగు, నీమెకెండు స
న్నిభయగు కాంతయుండను, గణింప సతిజన మానసీయ యశా,
శుభఫలదాత్రీ యీమె, పరిశుద్ధ వినిర్మల సత్య వాణియే. 17

ఉ. చిన్నమ జీవమాత) నెటుజేసెనొ కాంచిన యోగ్యులైన, బ్ర
చ్చన్నమున స్వచింపరె ప్రశస్త విశుద్ధ విరాగ శక్తి సు
పన్నతఁగాంచె సాధ్వీ, సుతపంబుల నెన్నిటితో రచించె, వ్ర
త్పన్నమతి బరాత్పరుని భక్తి భజించి తరించె నంచిత. 18

మ. తన సంకల్పములకొ మనోద్రఢిచు సాధానంబుగావించి, మి
చిన నిష్కామ విశుద్ధ చిత్తమును గాంచెదేవి, చిన్నాంబ, యీ
తనువేమైన భయంబు లేదను మనోదార్ధ్యంబుఁ గాంచె, దుదీని,
జని బ్రహ్మంబున నైక్యమయ్యెనన నాశ్చర్యంబు లేదితయుక. 19

ఉ. నిగ్మల చిత్తవృత్తిని గనెం గలకాంక్షలఁ బూర్తిజేయుట ;
గర్భవశంబున నిగ్మలు కష్టములం బరిపూర్తి నందె, స
ద్గర్భములకొ రచించె ద్వైతంబుగఁ దృప్తిని గాంచె నన్నిటం ;
గూర్చిదరించె నొననుటకుకొ మరి సుదియ మేలకల్గెనుక. 20

గీ. పూర్వ కర్మానుభవములఁ బూర్తిజేసె ;
ముచుజన్మకు దుష్కర్మములను జేయ
లేకు, నిర్దుష్ట జీవ నిర్లిప్తతఁ గనె ;
జిన్నమాంబిక ముక్తినాన్జించె నిటులు. 21

క. చిన్నమ్మయంచు లోపము
నెన్ని పదర్శింపఁగల్గునే ! ధర నెవఁడుకొ ;
సన్నతికేఁబాత్ర, లక్ష్మీ
సన్నిభ, గుణవిధి, శుభాంగి, సాక్షీమణి యశా. 22

ఉ. ఈశలికాలకాంత లమితేచ్ఛల భర్తల ద్రవ్యసంపదా
నీకము లార్థికంబుగ గుణించి వశంబానరించుకొందు ర
స్తోకము ; చిన్నమాంబిక త్రిశుద్ధిగ నెన్నఁడుఁగానుఁజేతితోఁ
దాఁకియెఱుంగ, దద్ది ఘనతం బ్రకటింపదె విశ్వసించినక. 23

చ. వితరణశీల చిన్నమ, పవిత్ర విరాళములకా ధరకా యథో
చితముగ నిచ్చెదాను బరిశీలనఁజేసి సమస్తసాస్థలం ;
బ్రతికిన మొదలతో యెదియె భవ్య శుభాబని వేడదా ననా
హతముగ సత్కరించి విరచుదురుదృప్తి ఘటించి పంపదే ! 24

చ. పురముల నాధికస్థితు లపూర్వముగా నెగులొందు, నామఁగా
పురములఁజేయు నారికని పొక్కెడి చిన్నమకిప్పు పార్వతీ
పురములభించె, సగ్గుణ విభాషిత యకాటరు ; జాల పుణ్యస
త్పురములఁగాంచి దివ్య సురభోగములంది తరించుఁగావుతన్. 25

మ. భగవన్నామ మరుక్షణాబు రసనోర్ధ్వప్రాంతమందామచు
డంగఁ జిన్నాంబిక జన్మసంతతు నిరాడంబుగాఁబుచ్చె నీ
జగతి ; గేవల మాతృశుద్ధికి పాశస్త్ర్యంబురుగూర్చె ; సావి
తగతాజాటరు దగ్గుమత్స్యమురు సాధ్యంబయ్యె ; భవ్యంబెమా. 26

ఉ. దేవుని సన్నిధానముఁదృప్తిబ్రీశ స్త సమస్త భాగ్యముల్,
దేవి ! మహాప్రసాదముగతి జెయిఁజిమ్మనుగాదె ! నీకు సు
భావన కల్గనొ బరమ పావన భూస్థల జీవరంబుచే ;
దావలమంది ముక్తిగను ; ధన్యపు, సత్సతి ! చిన్నమాంబరో ! 27

గీ. భూత సముదాయ సుపద్విభూతి ధరణి
వ్యక్తిగతమై స్థితపక్షి వరలఁజేయు ;
సుఖబలిమయె వ్యక్తుల శక్తియగురు ;
జిన్నమ వచించున్లు పక్షిప్తముగను. 28

ఉ. చిన్నమ ! చిన్నమా ! పిలుతుఁ జిన్నమ ! చిన్నమ ! రమ్మచిన్నమా
చిన్నమ ! చిన్నమా ! పలుకు, చిన్నమ, చిన్నమ ! పల్కుచిన్నమా !
చిన్నమ ! చిన్నమా ! కనుము, చిన్నమ ! చిన్నమ ! కన్ముచిన్నమా !
చిన్నమ ! చిన్నమా ! పక్వతించిన్నమ ! చిన్నమ ! చిన్న చిన్నమా ! 29

ఉ. చిన్నమ పున్నె మెన్నగల శేముసి నాకిల నెన్నజైన సు
 ఛన్నము గాకయున్నయెడ, జన్నములన్నియుఁ గ్రన్నజేసి న
 ట్లెన్నెద, నన్నుమిన్న గుణ మెన్నెద, దిన్నగఁజెన్నుమీతె న
 త్యన్నతి ; వెన్నదొంగసతి కున్నవె ? చిన్నమకున్న యున్నతుల్. 30

చ. పొలతి బృహస్పతిం గెలుచు బుద్ధిని, మించిన సువదన్ సరిక
 గెలుచుచు, శారదం గెలుచుఁ గీర్తిని, గడ్డుని గెల్చు దాతృతం,
 జెలువమునన్ రతిన్ గెలుచు, జిత్తవిశుద్ధిని గెల్చుచార్వతిం ;
 దులనిడఁ జిన్నమాంబికకుఁ దూగరు స్త్రీపురుషాదు లెవ్వరున్. 31

ఉ. అన్నముఁబెట్టు, వస్త్రముల నద్దలకిచ్చు, ధనంబునిచ్చుఁగా
 ర్యోన్నతినెంచి, విద్యలకునో సమకూర్చు సమస్తము, బరా
 కన్నదిలేదు, స్త్రీలకు సహాయము చేయుచు యుక్తరీతిగాఁ,
 జిన్నమదేవి యోగ్యత వచింపఁగ శేషునకైన శక్యమే ! 32

ఉ. రక్షణశక్తి యీసతి షరంబుగనుడి ప్రితిక్షణంబుఁ బ్ర
 త్యక్షమగుం బరాత్పరు సుదర్శన చక్రముభాతి, దీనసం
 రక్షణదీక్ష నక్షయతరం బానరింపఁగ మేటిదేవతా
 వృక్షము చిన్నమాంబ, కృతకృత్యులఁజేయఁగ నర్థికోటులన్. 33

ఉ. వృద్ధుఁడు భార్యవోవ నవివేకముగా నిటు లేడ్వఁగూడదే
 ప్రొద్దు నటండ్రు కొందఱు ప్రబుద్ధులు, మానవ శుద్ధ తత్త్వ సం
 బద్ధులుగారు వారని ధ్రువంబుగఁజెప్పితిఁ జిన్నమాంబ ! నీ
 శుద్ధ హృదంతరాళ పరిశోధన చిక్కునె! లాకికాళికిన్. 34

గీ. రాగమునుజూపు సంగీత రాగములను ;
 భోగములఁగోరు సకల వైభోగములను,
 యోగమునుబూను నిల సమద్యోగములను,
 రాగ భోగ యోగ సమితి రాణి ధరణి.

గీ. చిన్నమాడేవి చిన్నమ్మ, స్థిరజనించి,
లోక సౌభాగ్యమును గూర్చి, నాకమునకు
రాజయోగినివలెను విరక్తిజెంది
వెడలిపోయెను దివిని దీవించుకొఱు
భగవ దవతార మూర్తుల పగిలి రాణి.

36

ఉ. తామసమున్న నెట్టిదియో? తన్వి మొఱుగను, సత్త్వమూర్తి, సా
ధ్వీమణి చిన్నమాంబ; ప్రభవించిన సగ్గుణ పుంజ, మాతృ సౌ
దామినియేయగుం, బ్రహ్మతి ధర్మములు బ్రహ్మసింహిమించె నీ
రామ పరోపకార బుధరంజన దీక్ష వహించె సర్వదా !

37

ఉ. భూతదయన్ శమింపదు, పృథుత్వముఁ జూపరు నిన్బులందుఁ, దీ
వాత్రితపశాంతి దీనులకు, యాచక పాళికిఁ గల్పవృక్షమా,
భూతల జీవనంబుఁ దెలుపు బలిభక్తి, ధర్మమూర్తి, సా
ధ్వీతిలకంబు, చిన్నమ సతీమణి, యన్నులమిన్న కాదొక్కో !

38

చ. గుణగణమెల్లఁ జిన్నమను గొల్చు సత్యశరణ్యమంచు, నా
గణుతి నటుడనిండు, త్రిజగంబుల లోపము నెంచదగ్గ కా
రణమును జూపఁజాలిన ధురంధరుఁడొక్కఁడు కానరాడిలా,
బ్రాణతులొనర్తు రెల్లరుఁ, దిరుంబుగ నాసతి కిద్ది చాలదే !

39

ఉ. ద్వీపములెల్లదాటి పృథివీస్థలిఁ బర్వమ ఖండవాసుల
దేవువహించె, జిన్నమ యహీన గుణ పృతిభాతరంగముల్ ;
వ్యాపకమయ్యె భారత సువర్ణమునందన నబ్బరంబె ? సా
ధ్వీపతివైతి నద్ది పృథివీపతి నొటకు మిన్నయాఁగదా !

40

శా. చిన్నాంబ ! నినుబాసి చింతల గృహచ్చిద్రంబులం జిక్కుటన్
ఛన్నంబయ్యె మనీయ మానస వికాసంబంతయున్, జీవితం
బన్నన్ వ్యగ్రితదోచె, తాకికమునం దాసక్తియున్వీడె, నా
కన్నంబేటికి ? విందులేటికి ? దుదం బ్రాణంబు లింకేటికిన్

41

గీ. ఘనులు నీదులు నొక్కెడఁ గలిసియున్న
నతుక దాపాత్తు క్షణములోఁ జితికిపోవు,
పికముఁ గాకము నొకగూటఁ బెరిగి తువకు
విరుగునెడ కాకికాకియె, పికము పికమె.

42

మ. రథచక్రద్వయ మేకరీతిఁదిరుగఁ రమ్యుబగున్ యాన స
ద్విధి, యందొక్కటి క్రుంగ నిల్చు; గమనోద్వేగం బసాధ్యంబు; సా
రథియున్, రథ్యము లప్రయోజనములై ప్రధ్వంసమా, స్వీయ స
న్నిధునం బిల్లెడఁబాయ సంస్మృతినెటుల్ మెప్పితునో చిన్నమా! 43

చ. సుతుఁడుగతిఁచూచి శుభశోభనముల్ గన పేరటంబుకై
సతిచనలేదు, దుఃఖవివశంబున సంతమునందుదక్క, నీ
స్థితిఁగనిబాధువుల్ మిగులఁ జితిలి యాదృతిఁజూచిరెప్పు, డ
దృఢతమగు నీసతీ హృదయ పూరిత తత్త్వము నెంచిచూచినన్. 44

ఉ. మీసము పొరుషులునకు మేలగుచిహ్నము పూరుషాళికిన్ ;
వాసిదొరంగ మీసమెడబాసి వసించుట యోగ్యమౌటచేఁ
జేసితి నేనువల్లె ; తరుణీ విరహస్థితి శ్మశు చిహ్నము
దీసి విరూపినైతి ; ధరణి మృతితుల్యముగాఁ దలంచెదన్. 45

మ. సృసావిత్రి స్వజీవితార్థమును స్వేచ్ఛన్ భర్తకర్పించె, నా
గతిఁ జిన్నాంబయు నన్నుదేల్చె ; నటులే గావింపలేనైతి ను
ద్ధతి, దుఃఖంబులఁజిక్కి పామరులపంథన్ స్రుక్తిన్ ; బాపురే!
సతులే సాహసికల్ ధరం, బురుషు లెంచన్ దీటుగా రెంచుచన్. 46

గీ. సూర్యుఁ డుదయా స్తమయములఁ జొచ్చు రీతి
జీవుఁ డుత్పత్తి లయములఁ జెందుచుండు ;
నిత్య వైమిత్తికమువంటి నియతి యిద్ది,
చిన్నమా ! చిద్విలాస వైదిత్య మిదియె.

47

గీ. ఆది మధ్యాంత రహితమై యలరు దైవ
లీలల విధినిపే.ధము లేలపొసగు ?
రెంటికి సతీతుడగును విరించి, చిన్న
మాంబ ! కర్తయు భోక్తయు నగు నతుండె.

48

గీ. రెండు తెక్కలు దండిగ నుండుపక్షి
యాకసంబున విహరించు నమ్మితముగఁ ;
బక్ష విత్తేపమున నేలఁబడు ; నటులనె
దంపతుల సంస్మృతియు నిలఁ దనరుగాదె !

49

గీ. జీవ పరమాత్మ లొక్కేడఁ జేరి నపుడు
వ్యక్తి గతమగు, విడిపోవఁ బ్రశయమగును ;
సతియుఁ బతియును జేగ సంసార మగును ;
బ్రహ్మతీ పురుషుల సృష్టి వైభవము పగిది.

50

గీ. కాలచక్ర విభ్రమణ సంఘర్షణమున
శశియు వృద్ధిక్షయములకు వశుఁడు ; కాల
కర్మవశమున జీవాత్మ గాంచు జనన
మరణములఁ జిన్నమా ! సృష్టి మర్మ మిదియె.

51

గీ. కష్టసుఖములు రథచక్ర గతులఁబోలె,
దర్శ పూర్ణిమలను బోలె, దధ్యముగను
ముందువెనుకలఁ బరివర్త మొందుచుండు
విధి విధానము నరికట్టు విబుధులెవరు !

52

చ. పరిణయమాది, జీవమెడబాసెడి యుతకు భర్త దైవమౌ
సురుచిర భక్తి మర్కట కిశోరవిధి న్నను హత్తియుండె, ను
ర్వర సతి చిన్నమాంబ ; తన వ్యక్తిని లీనముఁజేసె నీగతిఁ ;
వరలునె పుణ్యపాపముల వాసన లిట్టి పవిత్ర జీవికిన్.

53

చ. వినయము, సాధువర్తనము, విశుద్ధ మజుల వాక్ప్రచారమున్,
సునిశిత సత్యసంధతయు, శుద్ధచరిత్రము, సాధుసజ్జనా
వన ఘనదీక్ష, బాధుజన వత్సలతగని, చిన్నమ్మాబ జీ
వనమును నింపి ధారుణి, దివంబును జేరెను ధన్యయాగదా ! 54

చ. పెనిమిటి సంప్రతింపక భువి దలపెట్టపు చిన్న కార్యమై
నను, బరలోక యాత్రచు త్తణంబున స్వేచ్ఛగఁ జేసితివు, నా
యనుమతి నందలేను, ప్రణయంబున కియ్యది హాని, చిన్నమా !
త్తణము యుగంబుగాఁ జరిపి చయ్యన వచ్చెద నీను చెంతకున్. 55

ఉ. బాధువు లెవ్వరైనను దివంగతులొనెడ దుఃఖహేతువౌ,
నందును దంపతీ ద్వయమునం దొకరిల్లిన నున్నవారు జా
త్యంధులఁబోలె జీవితము నంతను దుర్గతిఁ బుచ్చుటే యగున్ ;
వందనము ల్మహేశుని ఘనంబగు సృష్టివిధాన శక్తికిన్. 56

ఉ. మొత్తముమీఁద సృష్టివిధముగన సప్తకు జ్ఞానపూర్ణ సం
పత్తి ఫలింపనేరదు ; స్వభావమొ ? దైవమొ ? నాస్తి కంబా ! యే
పెత్తనమైననేమి ? పదవి చ్యుతి గల్గె, రసంబునీగె, స
ర్వోత్తమ శక్తి యన్న బిరుదూడెను, జిన్నమ ! యేమిచేయనా ! 57

గీ. సృష్టి నిర్దుష్టమనుమాట భ్రష్టమయ్యె,
ప్రప్త సర్వజ్ఞుఁడును సర్వశక్తిమంతుఁ
డనఁగఁ జెల్లదు ; మనపాట్లు చని వెటులును ;
జిన్నమా ! చిత్త విశ్రాంతిఁ జెందు మెప్పుడు. 58

గీ. భర్తయేలోకమునకేగు, భార్యయు నట
కేగుననివేదములుచెప్పు ; నిపుడునీవు
స్వర్గమునకేగితివి; నే ననర్థశముగ
నచటికరుడెంతుఁ దారుమాటగుట, దేవి ! 59

సీ. ధరసతీవతుల్ ప్రిణయ తత్పరత నైక్య
మైన మిధుచము విడదీయ నలవియగునె
ధాతకైనను వానిపైనేత కయిరఁ
జాపుబ్రహ్మకుల మఱకుఁ బ్రసక్తిలేదు. 60

గీ. వసుధవై వాహికాది సంబంధవిధులు
గనఁ, బరస్పరసౌఖ్యార్థ మఱగఁజెల్లు ;
మానసికమగుప్రేమకే స్థానమగురా ?
దైహికముకాదు, శివతత్త్వమగు ; దేవి ! 61

ఉ. జీవుఁడు శాశ్వతప్రతిభఁజెందినఁ బ్రేమయు సుస్థిరంబగున్ ;
దేవి ! శరీరపాతమున దేహినశించిన శూన్యమాఁగదా !
దైవవిధాన మీర్చితమ ధర్మములుబుచ్చులున్న మేలెయ్యకా ;
గేవలనాస్తికంబా ? పరికింపఁగశాశ్వతమైత్రీయో ? యగున్. 62

గీ. చీకటియుఁ గాంతి యొకచోటఁ జేర నటులు ;
జాలియును దుష్టశిక్షయు సాగవొకటఁ
జిన్నమరు రెండుగుణములు సేవజేసె ,
బులులమేకలఁ ద్రావించె జలము నొకట. 63

గీ. నేత్రములు రెండుచుగూడి నిశ్చలముగఁ
జూచు, శ్రోత్రములాలకించు, నటువలెనె
దంపతులుజేర సంసారధర్మమగుచు,
జిన్నమా ! విడిపోవ విచ్చిన్నమగుచు. 64

5. జీవిత భృత్యము

గీ. కరుణారసమునబడిన లోకమును నింపఁ
గలను, బాఠకులకది వ్యగ్రతగనుండుఁ
గాన నిక నిల్పి నేడు సాకల్యముగను
నీ కథామృత గానంబు నేనొనర్తు.

1

క. పుట్టెను దొడ్లమపేటను
మెట్టెను హేలాపురంబు, మేటిగ బ్రతికెన్
గిట్టెను జెన్నపురంబునఁ
గట్టా ! విధిచైపులవి యఖండములు గదా !

2

క. పదితొమ్మిది వందల ము
ప్పది యెనిమిది యొకయేటఁబరగఁగ నేప్రెల్
పదుమూడవ వాసరమున
సదమలమతిఁ జిన్నమాంబ స్వర్గముఁజేరెన్.

3

గీ. సప్త సంతానములఁ గాంచి సాధ్వీ ధరణి
సప్త సంతానములను బ్రసక్తిఁ గనియె ;
సాధుజన కల్పవృక్ష ముపాధి విడిచి
చిన్నమాదేవి త్రిదివంబుఁ గన్న దబల.

4

గీ. ద్వాదశాపత్యములఁ గాంచె దన్ని; పుత్రి
కలును ద్వాదశాపత్యంబుల లలిఁ గనిరి,
సిరియు సంపత్తి పూర్ణమైచెలఁగుచుండఁ
దృష్టినంది చిన్నమ తాగఁగించె దివికి.

5

రాజకంపతులు, బిడ్డలు.

రాణి పెయింట్ 15 ఏండ్లు

మ. పతికంఠేన్మునుమున్ను స్వర్గతిని బోవజెల్లు పుణ్యాగనా
తతి యంచామ్యలు వల్కువాక్యములఁ జిత్తబాదు హత్తిచి, యీ
సతి చిన్నాంబిక దారివట్టె దివికిఁ సౌకర్యమున్ భర్తకున్
సుతునిఁగూడి రచింప ; ధన్యులుగనా ! సుశ్లోకు లెల్లప్పుడున్. 6

మ. పతియే దైవమటంచు నెమ్మదిని సంభావించి, పుణ్యాగనా
తతి నాదర్శముగా గ్రహించి, సతతోత్సాహులును దద్గతుల్
కృతకృత్యులుగఁ జిన్నమాంబ వ్రతపూర్తిజేసి జన్మాంతమున్;
నుతిసేయజనదే మహాజనులు మాన్యుల్ స్వర్గవర్హతమున్. 7

మ. విలస ద్దాజకుటుంబమందెలను నావిశ్భూతముంగాంచి, ని
ర్మలమా రాజకుటుంబమందఖిలమా రక్షి వహుత్వంబు రం
జిల, సత్సంతతిఁగాంచి, యర్హత సంకీర్ణాబ్దముల్ రాణివా
స లసద్భాగములంది, స్వర్గపురవాసంబుదెఁ జిన్నాంబయున్. 8

చ. సిరమతి నేఁబ దబ్దము లతీతముగా గృహపాలనంబు ని
బ్ధరముగఁజేసి, సంతతి నపారముగాఁ గనిపెంచి, బాంధవ
స్మరణయు, సాధుసజ్జన సుసంగతి, సేవకవర్గ పోషణ
బరిమురిజేసి స్వర్గము రయంబునఁ జిన్నమదేవి చెందెహ ! 9

చ. అనయము నాత్మవల్లభునియం దనురక్తియు, సత్ప్రపత్తియున్,
ఘనతర భక్తియుం, గలిగి, నర్మిలి నిపుగఁ బాదసేవలన్
వినయవిధేయయై సలిపి, పిమ్మటఁ దాశయనించు నిత్యముం,
దన కిల భర్త దైవమను తత్వము చిన్నమ విశ్వసించుటన్. 10

మ. చిరకాలంబుగ సాహచర్యమున వాసింగాంచి, సత్సంతతిన్
వరలంజేసిన ప్రేమమూర్తి, సకలోపాయంబులన్ భర్తృ సు
స్థిర సౌఖ్యంబుల సంతరించు సుర సాధ్వీరత్నమైనట్టి, మా
వరచిన్నాంబిక మమ్మువీడి సుమనో వారంబునం జేరెహ ! 11

క. పాతివ్రత్య మహత్వము

చేతన్ దృఢభక్తి గలిగి, సిరి, సంకదలు

ద్యోతితములగు నటంచును

జేతంబునఁ జిన్నమాంబ చెందు ముదంబున్.

12

శా. పాతివ్రత్య విధాన సంఘటన శుంభత్ప్రక్రియాస్తకి వి

ఖ్యాతిం బేర్కొన నగ్రిగణ్యులుగు నీకాంతాశిరోరత్న, మా

రా ! తప్పానొకొ ? భర్తృవాక్యమిది తార్కాణంబు గానోపదో?

పూతాచారిణి సత్యమంచు మది మెప్పుంగూర్తు లోకంబునన్. 13

మ. చిరకాలంబు పతివ్రతాద్రోహము వాసిగాంచె, సత్సంతతిన్

ధర దోహితులఁ గాంచె, నెప్పుఁ బరమాదార్యంబు మెంపొంద, నె

ల్లర బంధువ్రతతిన్, సుమిత్రతతి, నుల్లాసంబుగా సాకె, దా

నరిషడ్వర్గములం జయించినది బాహ్యభ్యంతర స్ఫూర్తిగన్. 14

ఉ. వాయన మిచ్చిపుచ్చుకొను పద్ధతిగాఁ గొని యర్ధరాజ్య ముం

ప్రేయసి తిర్గియిచ్చె, దనిమిగని ; యియ్యది యర్ధ దేహ మా

ప్రాయత భర్తకిచ్చి, కొనుపద్ధతి సాదృశమై తనర్చె ; నా

రా ! యిలఁ జిన్నమాంబ కల యార్యయె సాటి తలంచిచూచినన్. 15

గీ. సతులుఁబతులును సుఖదుఃఖ వితతులందుఁ

దుల్యభాగంబు లనుభవించురట భువిని ;

సౌఖ్యములనెల్ల భర్తకు సంతరించి

కష్టములనెల్లఁ జిన్నాంబ తుష్టిఁగొనియె.

16

గీ. సతుల పాపములంటును బతుల కెప్పుడుఁ

బతుల పాపంబు లంటవు సతుల కిలను ;

బరమ సద్గుణ సాంద్ర్యై వరలు కతన

భర్తృ కిల్బిషతతినెల్లఁ బాపె, నీమె.

17

ఉ. సోదర సోదరీ మణులఁజూచెను బీత్తనురాగ సంపదల్
పాదుకొనంగ ; దైవమును బాంధవజేయుచు బుట్టినింటి భా
గ్యోదయ మెల్ల వేళల బహూకృతిఁగోరుచు, ధాత్రి గీర్తికాం
తా దరహాసచుచిక్రిలఁ దాల్చెను జిన్నమదేవి, కీర్తిగన్. 18

మ. పరులం బిడ్డలఁ దుల్యరీతిగను సంభావించు నైపుణ్య మీ
వరనారీమణికే పొసంగుగద ! సంభావ్యులుగా నేడ్చెఱు
బరివారంబును సాకు నేర్పమలమై వర్ధిలె ; నెవ్వనినేన్
బరుపోక్తి దురితంబుగాఁ బలుక నైనంగాన మెప్పుట్టనన్. 19

చ. పరిజనులందుఁ బ్రేముడి నపారముగాఁ బ్రసరింపజేయు నీ
తరుణి సుశీల బిడ్డలవిధంబునఁ బాలనజేసె, కాలమున్
గరగరికన్ విడువనముగా వృథసేయక, దైవభక్తి త
త్పరయయి, సేవకాళులను దద్దయుఁ జిన్నమసాకె నేర్పునన్. 20

మ. సిరిసంపత్తిని మేటి నైతి నను వాసిగాంచి గర్వింప, కు
ర్వర బంధువ్రజమున్ సమానగతి సంభావించె నెల్లప్పుడు ;
బరుసంబుల్ పలుకంగనోడె ; దరణోపాయంపు సత్కార్యముల్
వరుసంజేసెను జిన్నమాంబ దురితవ్యాపార దూరంబుగన్. 21

ఉ. ఆభరణప్రియల్ సుదతులన్న ప్రవాదము మిధ్యయంచు నీ
శోభనగాత్రీ చాటెఁ దనసాముల నెల్లను బుత్రికాళికి
బ్రాభవమొప్పుఁ బంచియిడి రంజితె నెన్నఁదొ వేటువేట ; నా
వైభవమెల్ల నాత్మవిభవంబుగఁ జిన్నమరాణి యొంచుచున్. 22

ఉ. తల్లులుపంచతం గన సుతల్గల యాభరణంబులన్ ధరం
జల్లంగఁబంచుకొందురు ఘనంబుగ ; నయ్యదిలోకరీతి, యీ
తల్లిగతింపఁ బుత్రికలు తాలిమిఁదూలుటయే ఫలంబుగాఁ
జెల్లెను, దల్లివస్తువు లశేషము పూర్వమె పంచియిచ్చుటన్. 23

ఉ. పెట్టెలుఁ దాళముల్ సతికి వేఱుగ నెన్నఁచు లేవు, ధాత్రీవైఁ
బొట్టములుఁ గలాపములుఁ బొల్పుగ లేవు ; సుతాళి యిచ్చుటే ;
మట్టెలు నల్లపూసలును మంగళసూత్రముఁ దక్క సామ్మి
కెట్టివిలేవు దేహమున నితి మృతింగని నప్పుడదిరా ! 24

చ. కసరదు సేవకుల్ సలుపు కార్యములన్ దొసఁగు ల్పొసంగినన్,
విసువక మంచిమాటలను వేమకు దిద్ద గడంగు, బెన్ దయా
రసము హృదంతరాళమున రాపిడి పెట్టఁగ నోర్పుఁ జెందు, సు
తసమునఁ జిన్నమాంబ వసుధం దులలేనిదగు దలంకఁగన్. 25

చ. మచుమలు మచ్చరాండు విషమంబుగ నల్లరి నెంత జేసినన్
మనమునఁ గిన్నఁ జెందదు, క్షుమం దగు శిక్షయొనర్పుఁ బ్రీతిమైఁ
దనయలు, గానినారలను, దత్పము నెంచక తుల్యరీతిగాఁ
దనుపుచు ; సర్వసాక్షియగు దైవమె చేతనమంచు నెంచుచున్. 26

మ. కలనైనా దలపోయ దేకిఁ బ్రతీకారంబు నెప్పుట్టునన్,
ఫలితార్థంబుగఁ ద్వేషభావముల నుత్పాదించు నేవేళలన్,
విలపించుక దురితంబుల నివ్వ మదిన్ భీతిల్లి, చిన్నాంబకు
దుల యెవ్వారును లేరు భూతలమునందు జాల గాలించినన్. 27

క. నోముల వ్రోతముల నీసతి
కామితఫలసిద్ధినందఁ గాఁదలంకయే
నీమమునఁ జేయుఁ బండిత
పామర జనరంజకముగఁ బరమ ప్రీతిన్. 28

చ. విరివిగ ధర్మకార్యములఁ బ్రీతిరచించితి వెన్నియెన్నియో ?
పరమపతివ్రతామణివి, పాపమెఱుంగవు స్వప్నమందునన్,
సిరులను నోలలాడితివి, నిర్మల సంతతిఁ దుష్టిగాంచి తీ
వరయఁగఁ జిన్నమాంబవె, ధరామర పూజ్యువు, ముక్తిగాంచుమీ! 29

చ అనుదిన మొదటో మృతికి నాహుతియకాదును, వాఁబంధువుల్
మరములఁ జింతించెయుఁ గ్రామాబుగ విస్మృతిఁగాతు ; రీయశో
ధనులగు వారి జీవితము ధన్యము సంస్కరణేయమై తగున్ ;
గుణనిధి చిన్నమాదిక, తగున్ మృతజీవులఁ జేర్ప నిద్ధరన్. 30

చ. విని కని నట్టివారలను నీచులుఁ గన్నులు సర్వకాలమున్
విని కనుచున్న తీరిగనె విభ్రమఁ గొల్పుచుచుండు, నీసతీ
వినయ వినమృ వర్తన లభేద్యములౌటను, గాంచి విస్మృతిఁ
గనుట యసంభవంబు చిరకాలము చిన్నమాదేవి నెవ్వరున్. 31

గీ. రూపలావ్యాముల సుస్వరూప వగుట,
సకల సర్వణ సాంద్ర భూషణము వగుటఁ,
గాంతవైచను నిను ముక్తికాంత వలచె
జిన్నమాదేవి ! నీవన్నె నెన్న వశమె ! 32

గీ. కీర్తి మూర్తీభవించి సంకీర్ణ మగుట
వలనఁ, గనువాఁది దృక్పథ ప్రసరణములు
సంచరించవు నీ రూపసమితిమీఁద ;
నెన్న సౌందర్యరాశివి చిన్నమాంబ ! 33

గీ పౌలతి గుణరూపముల కిలఁ బాత్తుగలియ
దండు, రవికల్ల యనిపించి తబల ! నీవు ;
రూపమున నార్యులు, గుణవిరూఢి శచిని,
వన్నె మరపించితివి గద ! చిన్నరాణి ! 34

గీ. అంగ యువతుల సహవాస మలరఁ జేసి
హైంద వాదర్శముల నందుఁ బొందుపఱచి,
సామరస్యంబుఁ బ్రకటింపఁ జాలినావు
చిన్నరాణివి, నీసాటి చెలులు గలరె ? 35

ఉ. కమ్మని పల్కుతే నెలఁ జొకాటముగాఁ బ్రసరింపజేయు, వా
కృష్ణుల వెఱ్ఱిసోకడల నంటగనీయదు, సత్యశీలయై
నెమ్మదిఁ బారమార్థిక వినిశ్చలవృత్తుల నాత్మ తత్వమున్
నమ్మి చరించు సాధ్వీ, కరుణానిధి, చిన్నమమాఁ ద్రిశుద్ధిగన్. 36

గీ. భూ నభోంతరములఁ గీర్తి పొంగి పొరలఁ
జేసితివి ; నిన్ను దూషణసేయువార
లొక్కరైనను లేరది నిక్కువంబు,
చిన్నమాడేవి ! నీభాగ్యమెన్నఁ దరమె ? 37

గీ. మచ్చుఁ జూపుట కొకరైన మహిని జిన్న
మాంబ సేగి చేసినదని యనెడు వారు
లేరు, శపథంబుసేతు, నిలింపు లెల్ల
మెచ్చి సాయుజ్యమిచ్చి రీ సచ్చరితకు. 38

గీ. దొడ్డ యిల్లాలు చిన్నమ్మ భూర్తగాదు,
మేలుచేసెను బ్రజల కమేయముగ, స
నాతనాథునాతనీతి భూతలమున
నని పొగడు చూడి రెల్లరుఁ దనివిదీర. 39

గీ. బ్రదికి యుండిన వేళ నెవ్వరును నిజముఁ
బలుక వెరతురు, చచ్చినఁ బలుకుమ రిల
మంచిచెడ్డలఁ, జిన్నమ్మమాటఁ దలఁప
నెల్లరును గొనియాడి రుత్ఫుల్లగతుల. 40

క. జనవాక్యము కర్తవ్యము
గను నను నార్యోక్తి నిజము, గావున ధరణిన్
మన చిన్నమ సాయుజ్యముఁ
గనె నని ధృవపరుపఁగలము గాదే ! దృఢిమన్. 41

క. పూర్వో చారపరాయణ

సర్వోత్తమగతుల నడచు సాక్షీమణియై

పూర్వోత్తర సందర్భము

లుర్విం జిన్నమ్మ నిల్చు నోపెను గాడే !

42

ఉ. ఆమయపీడనందుచు భయంకర దుస్థితి నే వసింప, సా

క్షీమణి వైద్యరత్నమును బిల్చి, సహృదయ ! బావగారికై

నీమది భీతిఁజెందకుము, నేనిలనూడఁగ వారి కావరూ

ధాముఁడు లోటుసేయఁడని ధైర్యముఁజెప్పెను జిత్రశుద్ధిగఁ.

43

ఉ. బామగు లందఱు గలిసివచ్చి, భయాకుల మానసమునన్

వదురుచుండ, జిన్నమ—“సువాసిని నెన్నఁగ రావగాని నీ

బ్బంది రవంత సోక”—దని వారల కాఁగిదొలచి ధైర్యము

బొందుపడంగఁజేసె, సతి పూజచరిత్రము నెన్నఁకన్యమే !

44

క. ఎన్నెన్ని సత్కృతులను మ

హృదయమున జేసెనా ? గణింప నోపము ధరణి

బున్నెముల మూటగద ! మర

చిన్నమ సకలార్థసిద్ధిఁ జెందిన దగుటన్.

45

ఉ. ఆపదవచ్చెనన్నను రయంబున నెవ్వరికేని నాదృతి

జూపురు సాధ్యమైనయెడ, సూన్యతవాది దయాన్వితావ, వి

జ్ఞాపనఁద్రోసివేయ, దపచారముచేయరు శత్రుకోటికే

గోపమెఱుంగనట్టి సుమ కోమలి, చిన్నమదేవి యెన్నఁగఁ.

46

ఉ. మొత్తముమీఁద దైవముఖముగల లజ్జను గూర్చుచేస్తూ,

జిత్రమునకొ స్రురింప, దటుచేసెను వారలు విష్ణులైవల

త్యుత్తరమిచ్చుఁ దీవ్రముగ ; నోడు విను బయి సప్రసాద, మా

యత్తమసాధి చిన్నమ మహాజ్ఞానమునా చూడఁగఁజేసె !

47

గీ. కీర్తికాముల జీవ మక్షీణమగుటఁ
గీర్తిశేషులగుదురు పక్షి ప్తముగను ;
జగతి నిల్చును బేరు సంశయము లేదు ;
చిన్నమాదేవి వీరిలోఁ జేరె ధృవము. 48

గీ. పృథిగృహంబును గృహలక్ష్మి షీతిని విడువఁ
జితిపోవును ; సంసార మతుక దింకఁ ;
జిన్నమాదేవి దివికేగ మన్ని వాస
శోభ చెడిపోయె, రాదు తిశుద్ధిగ నిత. 49

గీ. చిన్న పుట్టింటి కేగినదన్న భృమత
గలుగు ; దివి జీవి పుట్టిలుగాదె ! తలఁప ;
వచ్చి యిచ్చటి ముచ్చట లిచ్చఁగాంచి
తిరిగిపోయెను పృస్థాన మరుగుపగిది. 50

గీ. ధరఁ బునర్జన్మఁ గాంచదీ పరమసాధ్వీ ;
వర పతివ్రత యగుటను బరులఁ జెట్ట
బట్టనొల్లదు, భర్త కింకెట్టి జన్మ
కలుగదని చిన్నరాణికిఁ దెలియుఁగాన. 51

గీ. నిలిచినను గూరుచుండిన నిద్రఁగనినఁ
బలుకుచున్నను నేపని సలుపుచున్నఁ
జిత్తము పరాత్పరునిమీఁద హత్తఁజేసి
చిన్నమాదేవి సిద్ధిని జెందె నిజము. 52

గీ. చిన్నరాణికి దైవము సిద్ధిఁగూర్చు
కున్నఁ బృథ్వీ నెల్లరకును సున్నజుట్టు
నని వృథంబుగఁ బల్క సాహసమొనర్తు
సకల సద్గుణ సాంద్ర యీసాధ్వీగాన. 53

గీ. దైవ నామస్మరణ చిన్నదేవి సలుప
నింటి వాసములకుఁ జుట్టి యంటుకొనియె
మున్నరముగాఁగ ; ముక్తి యీ పుణ్యవతికె
చిక్కకుండినఁ బరుల కింకెక్కడి గతి !

54

క. సిరియును హాపము గుణములుఁ
బరిపాటిగ నొక్కయువతి పట్టిన నెపుడుకొ
వరలవని పెద్దలందును
తరుణీమణి యీమె దానిఁ దప్పగఁ జేసెన్.

55

గీ. వేదమూర్తులుఁ, బండితుల్ విరుతయతులుఁ,
గవి శిఖామణు లందఱుత్కృతతోడ
సలుపు నాశీస్సులన్నియు సమసి పోయెఁ
జిన్నదేహులు పృథ్వి నశించు కతన.

56

గీ. కవుల వాక్తృభావము లశ్వశములైన
మిత్తి మాయుటఁ జేరి పేటెత్తఁగలదె ?
యిన్ని యాశీస్సు లందిన చిన్నరాణి
సురపురికి దారివట్టెఁ బ్రస్తుతి గడింప.

57

గీ. వత్సరశతంబు జీవించవచ్చు నీవు
వచ్చిన పనిని సగములోపలనె పూర్తి
చేసి, విజయంబుఁ గాంచి, పసిస్థి వడసి
దివికిఁబోతివి, చిన్నమ్మ ! దివ్యచరిత !

58

గీ. నిష్ప్రయోజనమూర్తులు దుష్ప్రవర్త
నములఁ జిరజీవు లొదురు, న్యాయమూర్తు
లంతరింతురు సౌభాగ్య మలముకొనఁగ
బ్రజల దురదృష్ట మిదియన వచ్చుగాదె !

59

గీ. ధరఁ గుళాగ్రీబుష్ధలు తమతమ పనులను
క్షణములోఁ బూర్తిఁగావించఁ గల, రటులుగ
జీవవిధు లరథతముఁజేసి, తృప్తిఁ
గాంచి దివికేగెఁ జిన్నమ్మ ఘనతమోఱు. 60

గీ. పాప ముత్కృష్టమై పరిపక్వముఁగన
ధరణిఁ జిరజీవులగుమ రధర్మపరులు ;
ధర్మపరు లల్పజీవులై తనువు విడిచి
ప్రేమద చిన్నమ్మ వలె ధర్మపదముఁ గండు). 61

క. ఎన్నిక ధర లక్ష్మీ సు
పన్నతఁ మలఁదూఁగుచట్టి పతిరత యగుటం
జిన్నమ్మ సర్వవిధములఁ
జిన్నమ్మను బోలె ననుట సిద్ధముగాదే ! 62

గీ. చక్కవర్తులు చవతార విక్రములును
మిత్తికెరయైరి ; కీర్తియే మిగిలె ధరణి ;
రూపుమాసినఁ బేరు నిరూఢింపు
యశమును గడించెఁ జిన్నమ్మ విశేషముగను. 63

ఉ. క్రన్ననఁగీస్తు, బుష్ధఁడు, నఖిండ మహమ్మను, రామ, కృష్ణు, ల
త్యున్నత భోజ, శంకరు, లాహరిబలుఁ, డార్ద్రయు, సన్నయాచి వే
మన్నలుఁ, గృష్ణరాయలు, క్షమంగల పూర్వులు, స్వర్గతిం గనం
జిన్నమ వారిసన్నిధికిఁ జేరె, సుపర్వులఁ గాంచు కోరికన్. 64

క. గోపాయన రాణికి సు
తోషములేకున్నఁ బదులఁ ద్రోసికొని చనన్
రోషముఁజెందును, సముచిత
వేషంబుల భోషణముల పాలయవలె ననున్. 65

క. సభలకు నుత్సవములకును
విభవంబునఁ జనదు, వేద విశ్రుతిఁ గాంచు
బ్రహ్మవిచిన యార్యయె యన
శుభశోభనములను రాణి శుద్ధిగ మెలఁగున్. 66

చ. పరువడి కార్యభారమున వర్తిలుచుండఁగఁ బెండ్లివార లీ
తరుణిని బోల్పు నేరక, స్వతంత్రత వియ్యపురాలుగార లే
వెరపున నుండి రుంచడిగి, విభ్రమఁజెందెద ర్తామెఁగాంచి యీ
గతియె చిన్నమాంబయన ; గాదిలిబిడ్డల పెండ్లివేళలన్. 67

మ. శుభకార్యంబుల నేదెసంగనిన ప్రిజ్యోతింఁచుఁ జిన్నాంబ, స
ర్వభటాళి దగుసేవలం జొనుపు మర్యాదల్ దగంజేయఁగా
విభుతం జూపదు, కార్యసాధన విధింబ్రేరేచు రేయింబవల్ ;
ప్రభవప్రజ్ఞ మెలుగు, వైభవము శోభాయుక్తమై వర్ధిలన్. 68

గీ. రాజసములేక, గృహకృత్య రచనయును
రాణినాసముఁ జూపక, రాత్రిఁ బవలుఁ
దెరిపి విశ్రాంతి యనకయే తిరుగు, రాణి ;
సేవకులకన్న మిన్నఁగాఁ జేయుపరుల. 69

క. దూషణ కలుగదు చిన్నమ,
భూషణ విని మదిని బొంగి పొరల దొకప్పుం,
బోషణ మాతను మించును,
భాషణముల మార్దవంబుఁ బరపు గాదే ! 70

క. సత్యాసత్య విచక్షణ
మత్యమలము, కొన్నియెడల హానికర మగుం
బ్రత్యహ మిదిగని చిన్నమ
గత్యంతర మిలనుగనక కనలుచు నుండున్. 71

ఉ. భూరి కృపా సముద్ర, పరిపూత మనోహర సచ్చరిత్ర, స
త్సారవిరాజమాన గుణసాంద్ర, సుధామధురోక్తి చంద్రికా
పూర తరాంతరంగ, ఘన భూతదయా మయచిత్త, కీరికాం
తా రమణీయ మూర్తి, కరుణానిధి చిన్నమాదేవి యుర్వరత్న. 72

చ. కలుములు లేములుక, సకల కష్ట సుఖంబులు, మిత్తి చేతిలో
విలయములొను, దేహ పరివేదనలెల్ల హరించు, దుర్మదాం
ధుల దురితంబులేగు, శివదూతలఁ జేర్చును మృత్యువంతలోఁ;
గలతలఁబాపు మిత్రమును గాఢతరంబుగఁ జిన్నమాంబయుక. 73

గీ. అంత్య దశయండు శోధతో నాదరించు
బంధుగులె బంధుగులు, కానివారు నామ
మాత్రు లగుదురు, వారలమాటఁ దలఁపఁ
దగదనును జిన్నరాణి, సందర్భ వశత. 74

గీ. కన్నుమూయక రేబవ ట్టెన్ని నెలలొ
తల్లి కుపచారములుచేసి తరలు వఱకు
మాతృఋణమును దీర్చె సమంజసముగ
బిడ్డ శ్రీమహాలక్ష్మమ్మ విమల చరిత. 75

గీ. విద్యలను మేటిగాకున్న విచుట వలన
ధర్మశాస్త్ర పురాణోక్త ధర్మములను
సాంగముగ గ్రహించుటఁ బ్రశంసార్హ యయ్యెఁ
జిన్నమాదేవి పున్నెంబు నెన్నఁ దరమె ? 76

క. పెద్దలు విద్యాసక్తులుఁ
దద్దయుఁ బాడితులతోడ ధర్మములాడక
సుద్దులు చెవికెక్కఁగ, ని
మ్మద్దియ చిన్నాంబ ధర్మమూర్తియె యయ్యెక. 77

గీ. పుట్టినింటివా రిచ్చిన భూమి నెల్లఁ
జాత్ర) దాహిత్ర) సమితికిఁ బుచ్చినావు ;
అర్ధరాజ్యంబుఁ బుత్తున, కర్ధరాజ్య
మమరఁ దనయల కిచ్చినా వమలచరిత. 78

గీ. మనుమ లనియును, మనుమరాం డనియు, భేద
బుద్ధిజూపక, సమరస బుద్ధి తోడఁ
భూమినందఱు సమభాగములుగఁ బుచ్చి
కొనఁగ శాసించితివి, చిన్నమ ! నయ సరణి. 79

ఆ. పదుగురాడుమాట పాటిఁ దప్పకుగానఁ
జిన్నమాంబ ముక్తి నున్నతిగనె
నరులు సురలు బాగడు నాతికి లోపంబు
కలుగ దీధరిత్రి నిలుచుఁ గీర్తి. 80

ఉ. చిన్నతనంబునుండియును శ్రీవిభవంబుల నోలలాడఁగా
నెన్నియొ గుప్తదానముల నీప్పితసిద్ధిగఁ జేసిచేసి, యా
పన్నుల నాదరించి, పరిపాటిగ బీదల కన్నపూర్ణవై
పున్నెము మాటఁగట్టుకొని పోతివి స్వర్గతిఁ జిన్నమాంబరో ! 81

గీ. ఆత్మఁ బరమేశ్వరార్పణ మస్తనకను
జేయలే దెట్టికనినైనఁ జిన్నమాంబ ;
మనన మొనరించె భగవంతు ననుదినంబు
మరణ పర్యంతమును దన మనమునందు. 82

ఉ భూతల భోగసంపదలఁ బుచ్చితి వర్ధశతాబ్ద మింకఁ బ్ర
జ్యోతిత స్వర్గలోకముల యోగ్యతఁ గాంచఁగ నేగుటర్హమా ;
భౌతిక సాంప్రదాయ పరిపాలన చర్చిత చర్చణం బగున్
ఖ్యాతియునిల్పె, చిన్నమ ! యఖండత సార్వజనీనికంబుగా. 83

—♦ వీ డు కో లు ♦—

గీ. అ స్తికలను గంగాప్రవాహమున నుంచ
వారణాసికి గొనిపోయెఁ బరమభక్తి
గొత్తపల్లి సుందరరామ కోవిదుడు
నేడు ♦ స్వర్గామివై పొమ్ము నిశ్చలమతి. 84

గీ. అ స్తికలను గయఁ ద్రివేణిచుందుఁ జేర్చి
నీ ద్విలీయమాసికము వన్నెగనునాటి
కి, 1 దిరిగివచ్చెఁ గవి యింటికి న్సుఖముగ
గంగఁగొనితెచ్చెఁ, జిన్నమ్మ! కనికరించు. 85

గీ. ఉన్న బిడ్డలు సుఖముగ నున్న వేళ
భాగ్య సౌభాగ్యములు మించి పరిబలువేళ
ముదిమి పైఁబడి శక్తిని ముంచువేళ
సతి విదేహజీవముగనె సముచిత మిది. 86

గీ. వాళవర్ధన కొఱకు సదాశగలిగి
తనరు చాపితు, భుజగాఘ్య దత్తుఁగొంటి
వతఁడె నీయుత్తరక్రియ లాచరించె
ధన్యవైతివి, చిన్నాంబ ! తధ్య మిదియు. 87

ఉ. పుత్రుఁడు కర్మకాండల నపూర్వముగాఁ బఠపఠపఠగాఁ, గృహ
పాత్రుఁడు భర్త సన్నిధిని వందుదుచుండఁగ, సాధ్వియైన భూ
పుత్రికరీతి స్వర్గతిని బోలివి, చిన్నమ ! ధన్యవై ధరన్
మిత్రులుఁ బుత్రికల్ ప్రజలు మేదిని జితను ముద్ది తేలఁగఁ. 88

రాజా భజంగ రావు, 30 వయస్సు.

రాజ దొపతులు, దత్త కుమారుడు,
రాజీగారి వయస్సు 19 రాజగారి వయస్సు 63.

సీ. సకల లోకములకు సుజీవకరణులై
 తనరారు దివ్యోషధులులై న,
 నఘటన ఘటనా సమర్థులులై యుడు
 పండితాశీర్వాద ఫలములై న,
 నిష్టదేవతలకు నెల్ల వేళల మొక్కు
 కొనుచున్న భర్త పార్థనములై న,
 జనియించుకొనిగా సౌజన్యమున మించి
 యరుపదజేయు పుణ్యులులై న,

గీ. శ్రేయమని యెంచి, యాశించి, స్థిరతఁగాంచి,
 యభ్యసించెడి యోగ విద్యయురునైనఁ
 బాఱు నీపాణిములకన్దు వడకపోయె ;
 దైవమా ! యన్నిగతులు వృథులులయ్యె.

89

క. ఉత్తర గౌరీ లోకమె
 యుత్తమగతి స్త్రీల, కామహూజ్జ్వల సత్సం
 పత్తియె చిన్నమకురు నుప
 పత్తిగ నిట సంభవించె ; భద్రము గాదే !

90

గీ. ఆమయముల భర్తకు సామ ముడుగ,
 దేహమున రోగములచే నపోహ గొలుప,
 భావి జీవిత మిడను సౌభాగ్యమిడద
 టంచుఁ జిన్నమ్మ దివికేగె మించువోలె.

91

క. నయనములారా ! మీరిడ
 నయగుణ సాంద్ర్యగు చిన్న నారీమణి న
 య్యయ్యె ! చూచు నదను చిక్కదు
 రయమున దృష్టి నెడఁబాసి రక్తి గనుఁడి !

92

- క. శోత్రములారా ! చిన్నమ
 గాత్రము నాలింపలేరు గావున మీకుం
 బాత్ర లేడిత బధిరత
 సూత్రప్రాయముగఁ గొనుడు శోభాస్పదమా. 93
- క. రసనా ! చిన్నమ కొత్తకై
 వ్యసనముఁ గనకుము సతీ స్వభావము పొగడం
 బసగలిగియుండుఁ, దద్విధి
 మసలుట ధన్యంబునీకు, మతిచెడు వఱకున్. 94
- క. హృదయమ్మా ! చిన్నమ సా
 హృదమును గనజాల కాత్మహింసకు దిగఁగూ
 డకు, నరకము ప్రాప్తంబాఁ
 గద ! తలపోయఁగ నధర్మ కార్యంబగుటన్. 95
- గీ. పరమ పురుషార్థ సాధనోపాయ శక్తి
 కరతలామలకంబుగఁ గాంచినాపు
 జన్మ సాఫల్యమయ్యె ; జాజ్జ్వల్యమాన
 కీర్తి చంద్రిక లలమె నీమూర్తి, దేవి ! 96
- గీ. ధర ననాయాస మరణంబు దయ నొసంగు
 మదియె యిడమీఁద నేఁగోరునది మహేశ !
 తలఁచుకు స్మశాన వైరాగ్య ఫలితమిది య
 టంచుఁ జిన్నాంబ దైవము నడిగెఁ దుదకు. 97
- క ఏవంవిధ గుణములచే
 నావృతయై భూతహిత మనాహతి సలిపెన్
 స్థావర జంగమ తృప్తిగఁ
 గైవల్యము చూరగొనియెఁగద ! చిన్నమ తాన్. 98

గీ. క్షిప్రగతి గల్లు మేధా విశేషకలన
నెట్టి విషయంబులైన నొక్కింతలోన
నెఱిగి సార మసారంబు నేర్పరించు
క్షీర నీరంబులను హంస చెల్వఁ దోఁచు.

99

గీ. భూతలంబున విజ్ఞాన పూర్తియగుట
వేఱు లోకంబా? జన్మయో? చేరఁబోక
బొందితోడనె కైవల్య మందఁ గలిగెఁ
జిన్నమాదేవి పున్నెంబు నెన్నఁ దరమె?

100

మ. జవసత్వంబులు కల్గియుండువఱకున్ సాంసారిక వ్యాపృతిన్
ధవునింగూడి స్వశక్తి నిర్వహణ విన్నాణంబుగాఁజల్పె, సు
భవమై రోగము మంచమెక్కినను సద్వాగ్ధాటితో సాకె, బ్రా
భవమొప్పు దుదిదాఁక, జిన్నమ మనోవాక్తాయ సంశుద్ధిగన్. 101

చ. పలుకులఁ దేనెలొల్కుగతి భావముల న్నెదజల్లు, స్వాంతయు
గలఁతను జెందనియను, ఘనంబగు నాదృతి నేర్పుపెంపునన్
నిలయము స్వర్గతుల్యముగ నించును సర్వసమృద్ధిగా, ధరం
బ్రశయమె మాకుఁ జిన్నమ పరాత్పరు సన్నిధి కేసుటాదిగన్. 102

—♦ అ ద్భు త శ క్తు లు. ♦—

గీ. తనకు బాలాగ్రహము సోకెననుచు దేవి
నాలుగేడ్లుగ రాఁబోవు కాలగతులఁ
బల్కుచూడెను ; దత్కాల ఫలము లటులఁ
పథిణమించుట కాశ్చర్య పడితి మపుడు.

103

ఉ. ఈమె భవిష్యదర్థముల నెంచి వచించుట కబ్బిమంది, యీ
భామిని పైత్యధోరణిని బల్కంగనోపు నటంచు నవ్వ, నీ
కోమలి ! దైవశక్తి గనుగొందురుగాక సకాలము దనుక ;
శ్రీమతి చిన్నమాంబ జని చిత్రమగుం దలపోసి చూచినన్. 104

ఉ. గాత్రము నిల్వినేరదను కాలమునన్, సుత, సుప్రసూతి, చా
హితినిగించె, స్నానము రహింగొను నంతకు వేచి, పిమ్మటం
జిత్రముగా మృతింగనెను జిన్నమ, యీస్థితి దైవికంబా ! యీ
ధాతి సతీ మనోద్రధిమ తత్త్వమొ? సాధ్యముకామచెప్పంగన్. 105

గీ. పురికి నీళ్ళను బోయించి, ప్రొద్దువాడుచు
సరికి మాతా శిశులఁ దన సరసకుఁగొని
ప్రేమ ముద్దాడి, దీవించి, తృప్తిఁగొంచి
ప్రాణములవీడెఁ జిన్నాంబ ప్రతిభ యేమొ? 106

క. దేహత్యాగం బైచ్చిక
మైహికముగ యోగశక్తు లమరిన ; నత్యు
త్సాహప్రదముగు మరణం
బాహా ! చిన్నమ్మ మరణ మచ్ఛత్రము నిడుక. 107

క. తనమది సొకల్పములను
ఘనముగ నెరవేర్చి మరణకాంక్షన్ స్వేచ్ఛుం
దనువును విడిచెను, జిన్నాం
బను యోగినిగాఁ దలంప వలయును గాదే ! 108

గీ. బ్రదుకనేమోయనెడి భయభ్రాంతిఁ గనమ ;
ముందుగతి యేమగుననెడి కుదుఁ గనమ ;
పూర్ణ నిర్లిప్తతను గాంచె ; ముక్తి భద్ర
మైనరీతిని నలరెఁ జిన్నాంబ తుదకు. 109

గీ. చమపుకొనుచున్న పుత్తుని, సన్నిధికిని
వడిగఁ బిలిపించుకొనియెను బడి చెడినను
మృతికి సంసిద్ధయయ్యె నెఱిగిన పగిదిఁ
జిన్నమాదేవి విజ్ఞాన సిద్ధిగ నెను. 110

చ. సలలిత శక్తితో మరణశాసనము శుమకూర్చె స్వేచ్ఛమై
బలుపురఁ బెద్దలం బిలిచి వారి సమక్షమునందు ; నెట్టిసం
చలనము లేనికాలమున, సభ్యులు నవ్విరి ; చిన్నమాంబ ధీ
విలసన మెట్టిదో తెలియ విభ్రమఁజెందిరి దేహము న్విడన్. 111

ఉ చిన్నమాదేవి దర్శనముచేసి తరింపఁగ వీలులేని నా
కన్నులు దృష్టిమాంద్యమును గాంచుట మేలని వేడుకొంటిఁ, బ్ర
చ్ఛన్నముగా నటుల్ విధివశంబున వెంటనె ప్రాప్తమయ్యె ; భా
గ్యోన్నతి గ్రంథపూర్తి యగుచున్నది ; యాతకు నిల్చినం దగున్. 112

గీ. ప్రచుర మగుచంతకును దృష్టి వరలునెడలఁ
బూర్తి కానున్న త్వత్కృతి బాలుపుఁగాంచుఁ ;
జిన్నమా ! నీకృతియు వికసించు వఱకు
దృష్టి నిల్పుము ; మరకది తృప్తి నొసఁగు. 113

గీ. బ్రదుకవలెనను కాంక్ష సర్వము నశించె,
మరణమేనాకు సర్వోత్తమముగు నిపుడు,
చూపులేనట్టి బ్రమకు సుఖోభ కరము
చిన్నమా ! దైవముచకటు చెప్పువేగ. 114

ఉ. ఈకలికాల మానవుల కేఁబడి హాసనముల్ ప్రమాణ మ
స్తోకము ; డెబ్బదేడ్లు దరిఁజూచితిఁ గావున నిర్గమించుటే
నాకు సమంజసంబును, ఘనంబు ; నిరక్షునిదైన జీవితో
దేకము వ్యర్థమాను జగతిం బరపిడన దుర్భరం బగున్. 115

ఉ. దేవిని గాంచకుండుటను దృష్టిని బాపుమటంచు వేడఁగా
నావిధిఁ జూపుమానెను ; బ్రీయంబగు కావ్యముఁ బూర్తిసేయఁగాఁ
గావలె దృష్టియన్న క్షణికంబున వీక్షణ మబ్బె ; దైవికం
బో ? వనితా ప్రభావమొ? మనుక్తి యథార్థము, విశ్వసింపుఁడి! 116

గీ. బాల్యదశనుండి మిత్రుఁ డైవరలఁ బ్రీతి
యగుఁడు, కొత్తూరి కామేశ్వరాఖ్య ఘనుఁడు,
చరమ దశయందుఁ జిన్నాంబ పరిసరమున
నుపచరించె ; వందనశత మొగి నొనర్తు. 117

గీ. తను మనో దార్ఢ్యము లిల యశావనము తోడఁ
బుట్టి పెరిగి నశించు ; జీవునకుఁజెందు
జన్మలో సంక్రమించు విజ్ఞానమెల్లఁ
జిద్విలాసమె యగునిది చిన్న దేవి! 118

మ. తలిదండ్రుల్ ఘనులైన, యోగ్యులయినన్, దాంపత్య సౌభాగ్యమే
కులకాంతామణి జీవితాభ్యుదయముం గూర్చున్ శుభోదర్శమై
ఫలితంబౌ నుభయాన్వయంబు లతుల ప్రాముఖ్యతం గాంచ, భూ
స్థలిఁ జిన్నమ్మకు లభ్యమయ్యెఁ బరమార్థంబౌ నదృష్టంబిటుల్. 119

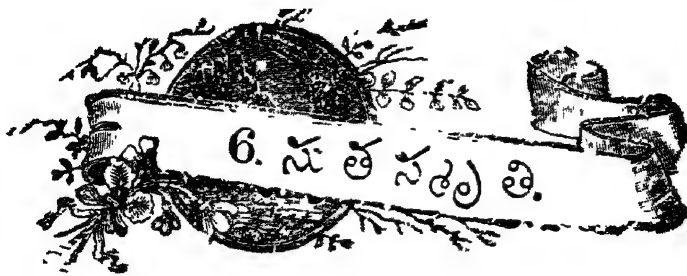

జి. జి. పులికాడ్ న కుమారుడు.

జి. జి. పులికాడ్ న కుమారుడు, 9 సం. సోదరీమణులు.

- ఉ. నవ్వులు, సచ్చకోరక గణంబులకుం గడుదప్పిచీర్పు మే
 ల్బువ్వలు, దంతముల్ హితసమూహము వెల్లునఁబెట్టు నచ్చపున్
 రవ్వలు, నేత్రముల్ మదనురాణికి నింపగు నాటకూటపు
 గవ్వలు, మల్లికార్జును ననారతము న్మది సంస్మరించెడన్. 1
- ఉ. చూపులు, సేవ కాత్త హిత సూరి కవీశ్వర దేశికాళికిం
 బ్రాపులు, వాక్యము ల్గుమమరందముతో సరివచ్చు గాటపు
 దీపులు, నాత్మత ల్సకలనిర్మల పుష్పఫలప్రదంబులౌ
 తోపులు, మల్లికార్జున సుతున్ స్మరియించెడ నెల్లవేళలన్. 2
- ఉ. మాటలు సర్వబంధుజన మానస దుఃఖ హరమ్ము లద్దిరా !
 పాటలు సర్వమిత్రజన పద్మదినాకర సత్కరమ్ములౌ,
 నాటలు సర్వబాలక జనాళి చరించెను నుత్తమంపుఁ బెం
 బాటలు, మల్లికార్జున కుమారుని మారుని సంస్మరించెడన్. 3
- ఉ. బాలకకోటికిన్ హితము బాగుగఁ గూర్పఁగలాడు, సర్వభూ
 పాలక కోటికిన్ హాయిలు బాగుగ నేర్పఁగలాడు, సర్వగో
 పాలక కోటికిం బ్రభుత బాగుగఁ జేర్పఁగలాడు, మేటి, మ
 ద్బాలక మల్లికార్జునుడు భావజ భావజుడెంత నాతనిన్. 4
- ఉ. నీతికిగుప్ప, యంచిత మనీషకుండెప్ప, దయాప్రచార వి
 ఖ్యాతికి లప్ప, సద్గుణ విహార సమృద్ధికి గొప్ప, దుష్టదీ
 ర్శికి రప్ప, బంధుహిత వృత్తికిదిప్ప, మహేశ భక్తిసం
 ప్రీతికి విప్పనన్ జగతిఁబేర్వడి యెప్పవె? మల్లికార్జునా ! 5

చ. కలిమినిజిమ్ము నేత్రములు, కాంతులఁ జిమ్మెడు గాత్రమున్, సుధీ
బలమును జిమ్ము బుద్ధి, సురభావముఁ జిమ్ము ప్రసిద్ధి, యొడ్లవ్యా
కులమును జిమ్మునేర్పు, ద్విజకోటుల భక్తిని జిమ్ము తీర్పు, ని
శ్చలమునుజిమ్ము నెమ్మదియుఁ, జాలఁగ నీయచి మల్లికార్జునా ! 6

చ. కలఁగినవారి దేర్పుటయు, గాదిలి మిత్రులనెల్లఁ గూర్పుటల్,
తొలఁగినవారి వీడుటయుఁ, దోడగువారిని వేడ్కఁగూడుటల్
మలఁగినవారిఁ బిల్పుట; చలంబును బూనినవారి వెల్పుటల్,
చెలఁగిన చిన్ననాట నొనరించితి వాటల మల్లికార్జునా ! 7

ఉ. ఈరస నీవుమాకు జనియించి, చతుర్దశ వత్సరంబు, తా
రార ! సమానులీతనికి నొదురె యన్యులటంచుబల్కు, నే
యారస మేరిపై నిడక, యెంతయు మంతున కెక్కి చక్కనో
యారస పుత్ర ! సంతసము నాదలఁగూర్చితి మల్లికార్జునా ! 8

చ. ముఖము, విశాల ఫాల శశిముఖ్య కళాన్విత మందహాస స
న్ముఖము, పరాంగనాజన విమోహన రూపదిదృక్షకుం బరా
జ్ఞుఖము, సుసాధుసజ్జన సముజ్జ్వల తత్వవిమర్శలక్ హస
న్ముఖము, భవన్ముఖంబు, సతము స్మదినెంచెద మల్లికార్జునా ! 9

చ. కరముఁబవిత్రభావ సుముఖంబగు విస్ఫురితాత్మశుద్ధి కా
కరము, పశస్త సజ్జన సుఖపద దివ్యసమస్త సద్గుణా
కరము, దురాత్ములై ప్రిజల గారియవెట్టెడి వారికిఁ భయం
కరము, భవన్ముఖంబు సుముఖంబు స్మరించెద మల్లికార్జునా ! 10

చ. వదనము దృగ్విలాస పరిచాలిత హాస వికాస చందికా
సదనము, కుండకుట్మల లసద్దవళాక్షత మాలికాభ స
ద్రీదనము, మన్మథాస్త్ర సువిదారిత మానస తప్తకామినీ
మదనము, మల్లికార్జున కుమారు ముఖంబుజమున్ స్మరించెదన్. 11

చ. సుతుని సచిత్రలేఖనముఁ జూచుటకైనను వీలుగాక, శో
చితమగు నాహృదంతరము, చిన్నమ పోవుట భేదమంది, చూ
చితి సుకుమారు చిత్రము, నిషిద్ధముకాబడె నెన్నఁదో, యథో
చిత హృదయాతి శోకముఁ జిక్కితి, స్త్రుక్కితి, మల్లికార్జునా ! 12

చ. చిరచిత పుణ్యకర్మ ఫలసిద్ధిని నేటికి నీ సుహృప వి
స్ఫురిత పవిత్రచిత్రముఁ ద్రోశుద్ధిగఁ గాంచుట మేటివైతి, నా
నిరయ సమాన సజ్జన వినిందిత జన్మము ధన్యమయ్యె, మ
ద్వర తనయాగ్రగణ్య ! పితృవత్సల మాఁస ! మల్లికార్జునా ! 13

గీ. చిరము లోన ఘనీభవించిన మహాగ్ని
ప్రజ్వలితహూచు బహిరంగపడి దహించె
బుత్ర రత్నమ ! నీతల్లిపోయిన వృథ
విస్మరించితి నీ పట వీక్షణమున. 14

గీ. చిదిమినను బాలుగారు నీ వదనకాంతి,
మిసమిసలఁ జిమ్ము నీ దృగ్విలసనములును,
కుందరదనము, లోచనా నందమయ్యె,
బుత్రికా ! పటమగుటచే బొగులవలసె. 15

గీ. హృదయసీమను నిల్చి నన్నేర్పుశోక
ము, పురరుద్ధిన్నమై, తమమునను మూచె,
నేగతి భరితు ! జీవన మెటు భరితు !
ద్విగుణమయ్యె, సతీ సుత విరహ భరము. 16

గీ. మల్లికార్జున వర సుకుమారుడగు కు
మారుఁడు, వసంత సుందరాకారుఁ, డమల
సుగుణ సారుఁ, డాకర్షణ శూరుఁ, డతని
చిత్రపట దర్శనము కల్గె, జన్మమాంబ ! 17

గీ. తనయ ! నీతల్లి జీవించు దినములెన్ని

వత్సరములైన, నీమూఖ భరము పైకి

బ్రచురపరుప కామెకెద, విరాగ మొదవ

లోనడాచితి, దుర్లుట మైనదయ్యు.

18

ఉ. ముద్దులు మూటగట్టు నగుమోమున వెల్వడు మందహాసమే

ప్రొద్దు ముదావహంబగు, బ్రబుద్ధ మనోరథ సిద్ధిగూర్పు, ము

ప్రొద్దులఁ బాఠముల్జనువు ప్రోడవు, మించిన శక్తియుక్తులం

బెద్దలఁజిన్నులక విమలసీతీని జూచిన మల్లికార్జునా !

19

చ. తలఁచెద నీ స్వరూపము నెద న్సుర కిన్నర మానవాదులే

వలచునఁ బోలనేరక దివంబున భూస్థలి నమ్ములై సదా

తలలను వంచుకొందురు సతుంబు, జయంత వసంత కంతులం

జెలువమునన్ జయించితివి, చెల్లు; స్మరించెదఁ బుత్రరత్నమా !

20

చ. కనుఁగవ మీల, సద్వదన కాంతులు చంద్రుని, మోముదమ్మినిక,

ఘన రదనచ్చదంబు తమకంబున బింబఫలంబునున్, గళం

బనయము శంఖముక, నుమరు సార్థ శశాంకుని, నాస చంపకం

బును, బ్రహసించు నీచెలువముక మది నెంచెద మల్లికార్జునా !

21

చ. అనుదిన మీపు విద్యల రయంబున నేర్వఁగఁ బాఠశాలకుం

జనఁ సహశిష్యులందఱు వశంవసులైరట సామరస్యముం

గని, భవదీయ యోగ్యత లగణ్యములయ్యెను జిన్ననాటనే;

నెనరున నెల్ల రేడ్చి రవని, దనయా ! దివికీపు పోవుటన్.

22

ఉ. చిన్నమదేవి తాఁగని, త్రిసిద్ధిగఁ బెంచుటచే గుణాకరుం

డన్న ప్రిసిద్ధి చిన్నతనమందె లభించెను, విద్యలెల్ల సం

పన్నత నేర్చి, వంశమునఁ బాఞ్జుడవొదు వటంచు నెమ్మదిం

గన్న మహాశయంబు లుడుగక విలపించితి మల్లికార్జునా !

23

మ. తనువా స్రుక్కె సతీ సుతు ల్విమలు లాత్మజ్ఞాన విజ్ఞాన సా
ధనజేయక దివికేగి, రే నిచట మిథ్యావాద విజ్ఞాన, చే
తన దారా సుత శూన్యశోక మలినాత్మక మ్రగ్గి, శోషించి, త్వ
ద్గణనాతీత విచిత్ర లేఖనవిధి గాలంబుఁ దెల్లార్చెదన్. 24

గీ. అశ్వ సద్వాహనారూఢుడై సుతుండు
రాజపీఠుల విహరించు తేజముఁగని
పౌరు లానంద తన్మయత్వములఁ గనిరి;
కని సహింపక తానెత్తుకొనిచనె విధి. 25

గీ. అద్వితీయుఁడు విమల సంపద్విభూతి
మల్లికార్జునసుతుఁడు, తన్మాత యటలె
యగుట నాఖండలస్థాన మాకృమించి
యేలుచుండిరి దివి లోకపాలకులను. 26

గీ. సుతసతీ వియోగవృధ శోచసేయ
మగును, మల్లికార్జున చిన్నమాంబలార !
ఒకటి రెండును మూఁడొచు వికటమయ్యె ;
మొండి ఘటమున కబ్బ దాముస్కికంబు. 27

గీ. ఒల్ల రాజ్యంబు, రాజకీ యోద్యమముల,
వ్యావహారికేతర విషయంబు లొల్ల,
గ్రంథ రచనాదికము సమగ్రముగ నయ్యె ;
నైహికము చాలు, నామ భయంబుఁ గొలుపు. 28

ఉ. మేటిసఖుండవౌటఁ జెలిమిన్ బడిజేరిన పిల్లలందఱు
బొటల నాటల నివసయ వర్తనతో నినుగూడి యింటికే
పూటనువచ్చినం దగిన భోజన భాజన పాన సత్కృతుల్
సాటవమొప్పుఁగూర్చు గతులన్నది నెంచెద మల్లికార్జునా ! 29

గీ. జన్మజన్మాంతర సుతపశ్చక్తి వలన
నైన నినుఁబోలు సుతుని నేమానవుఁడును
గాంచలేడు, నిన్గంటి భాగ్యవశ మద్ది;
పుట్టిచచ్చినమేలు సత్పుత్రుఁడనఘ ! 30

చ. అనువుగ బారసాలసమయంబున సుందరరామ మల్లికా
ర్జున జననంపు సత్కృతిని సొపుగ నందినవాడవౌట, నీ
వును మృతజీవిమఁచుఁ దలపోయును, జిన్నమదేవితోడ, నీ
వును జననీ ! భుజంగస్వపు భూరికృతిం గొనుమఁచుఁ దెల్పుమీ ! 31

క. నీతల్లి మహిమ చేతను
మాతనయుడ వైతివీవు, మహితుడ వెట్లో
భూతల జనిఁగని, త్వరగతిఁ
బోతివి, దివి కాత్మసుత ! తపో మహిమమునక. 32

క. దేవతలు శాప వశమన
నీ విపులను బుట్టి చచ్చు తెఱుంగమె ? తనయా !
నీవటులు వచ్చి పోతివి,
భావించెద నదియె వశ పావన మనుచుక. 33

గీ. పలికెదరు మెట్టవేదాంత వాక్యములను
జేయునదిలేక సర్వము మామ యనుచుఁ ;
జచ్చి యేడ్చెడివానికి శాంతి యగునె ?
నాయనా ! నీవె యోజింపు మీయదనున. 34

గీ. మిత్ర పుత్ర కళత్ర నిమీలనంబు
స్వర్గమా ? మోక్షమా ? యకవర్గమా ? య
టుఁచుఁ జింతింతు నాహృదయంబు నందు,
ముల్లకౌర్జున వర సుకుమార ! ధీర ! 35

గీ ఏకపుత్రుడవయ్య మమ్మీవు విడుట
హృదయశల్య మామరణాంత మదినిపట్టు,
నీ జననియును మమువీడి నిర్గమింపఁ
బుత్రి! పుత్రా! సతీ! సతీ! మిత్రభేద
మేలచేసితిరని మది నేడ్వవలసె. 36

గీ. పృథమ సంతానమగుటచే వశవర్థ
నముచు గామించగలవు సక్రమమున చని
సంతసించితి, నీవటు లంతరితు
వనుచుఁ దలపోయఁ జాలనైతిని, సుపుత్ర! 37

చ. హరిహర నామకీర్తన లహర్నిశమున్ శ్రుతిపేమ మానటుల్
స్థిరతర శక్తి నాలకనజేసెడి యీమృదుగాన పూర్ణభా
సుర వరకంఠనాద పరిశుద్ధత బాలుకెట్లు గల్గెనక
గురుతరభావ సంస్మరణ గ్రుచ్చి దహించుచు, మల్లికార్జునా! 38

ఉ. ఇంతటిభక్తి బాలున కహీనముగా నెటుగల్గెనను నే
నెంతయొ యబ్బురంపడి, మహేశ్వరు సత్కరుణా కటాక్షముం
జింతనజేసి, నీజనని చెంతను బల్కితి మౌతచంబునక;
వంతకుఁ గారణంబది ధృవంబని యెంచెద మల్లికార్జునా! 39

గీ. ఈడునకుమించు బుద్ధు లెయ్యెడ లభించు
నట్టి బిడ్డలు దక్కరం చాడుమాట
నీయెడ యథార్థమయ్యె; శనిగ్రహంబు
నినుగ్రసించెను. మల్లికార్జున కుమార! 40

గీ. పుత్రరత్నమ! నీవు సంపూర్ణముగను
గీడలఁదవిలియుండఁ జక్రి వచుకొంటిఁ
గరతలామలకమగు సౌఖ్యమనుకొంటి,
మాయమైతి వంతటిలో నమాయికముగ. 41

గీ. ఒకరుజ సతికి, సుతున కింకొక్కరుజయుఁ;

జేయఁదగ్గ చికిత్సలఁ జేసినాము,

మాయరోగము విమ్మటు మాయఁజేసె,

నేమిచేసినదీరు ? మీ లేమిటీరు.

42

గీ. ఏమి పాపము ? నీ మృతియే మొదలుగ

భ్రాంతి తొడఁగెను, నామనశ్శాంతి యడఁగె,

నీ జననివోవ సర్వ ప్రయోజనములు

నాశనములయ్యె, బ్రదుకు వినాశ మయ్యె.

43

ఉ. ఎన్నఁగ నెన్నిహాయనము లేగెనా ? నీవటు లాటపాటలన్

మన్నిలయంబునందుఁ బెరిమ న్నముద్రులఁజేసి ; యన్నియున్

నిన్ననా ? నేడో ? యన్నభ్రమ నింపును నెమ్మది ; విస్మరింపలే

దెన్నఁడు, గాలభేదముల నేగతి దాటును ? మల్లికార్జునా ! 44

ఉ. కాలము నెన్న నేల ? సముఖంబున నీవునటించి మించునా

కాలము, నాటలాడి చిరకాలముక్రిందట మెప్పుఁబొందు నా

కాలము, మాయొడిన్నిలుచు కాలము, ముద్దుల సుద్దులాడు నా

కాలము, నవ్వుల బరపు కాలముఁ దీరెను మల్లికార్జునా ! 45

ఉ. ముద్దుల సుద్దులాడి వలపుల్లను కాలము, పాటఁబాడి మా

యొద్దఁజరించు కాలము, మనోహర భేలన లాలనంబులన్

హద్దును మీఱుకాలము, విహార వినోద విలాస లీలలే

ప్రొద్దును గాంచు కాలము, నిరోధముఁజెందెను మల్లికార్జునా ! 46

చ. కలకలలాడు నీ ముఖవికాసముఁ గాంచెడిభాగ్యమున్, మహిమ

జ్వలకలభాషణంబుల శ్రవంబులఁ జేర్చెడిభాగ్యము, దనూ

విలసనముల్ స్పృశించి తనివిగను భాగ్యము, నాకుఁజెల్లె నీ

కలియుగమంచు ; స్వర్గమునఁ గాంచెద భాగ్యము, మల్లికార్జునా ! 47

గీ. కాలగతు లాత్మలకిల సంక్రమణఁ జెంద
వనెడు నాన్యోక్తి సత్యము ; కన, నిరువది
యైదు హోయనముల్ వోయె నైన నేడు
కట్టెమటనుండె నీ కాలగతులు తృడ్డి ! 48

చ నిరుపమరీతి నీ వచుపనీతుడవై చను కారణంబునం
దిరవడు వార్షికోత్సవవిధిం బచరిపఁగఁ జాలనైతి, నె
త్తైఱిఁగున నద్ది సాగు ? సుగతి న్సురలోకముఁజేరి నీవు సు
స్థిరముగనుండ మా యుదక సేచనలేటికి ? మల్లికార్జునా ! 49

గీ. సంశయాత్మ నశించు నిస్సంశయముగ
ననెడి వేదాంత వాక్యము నధిగమింప
కేను మిముఁజూడఁగాఁ దలపూనియుంటిఁ ;
జెప్పు మమ్మకు నామాటఁ జిన్ని కుఱ్ఱ ! 50

గీ ఆమపిల్లలు చెల్లెల లమ్మతోడఁ
బలుకఁజాలరు, భూ నివాసులగు కతన,
స్వర్గమునఁ దల్లితోడఁ బ్రసంగములను
జేయఁగలవీవు సాన్నిధ్య సిద్ధివలన. 51

గీ. శేషు, పసికూన, యేడే డ్లశేషముగను
నిండకయె సాగె దైవసాన్నిధ్యమునకు,
నీవు పోయిన నెల దాటసీయదయ్యె ;
దాని నాదరింతురె ? నీవుఁ దల్లియు నట. 52

గీ. సుగుణసంపదఁ దలపోసి సుక్కువారు,
రూప సౌందర్యములనెంచి కుంగువారు,
వరలు సిరిసంపదలనెంచి వగచువారు,
నైరి నీవు నిర్యాణమునందఁ దనయ ! 53

ఉ. అల్లరి పిల్లవాడవని, యాగడములో పచరించితాచు, ని
న్నల్లరిపెట్టువార లొకరైనను గన్నడలేను మచ్చుకుం ;
దల్లులుఁ బిల్లలున్ నరవతంసులు నిన్నిల మెచ్చి ప్రీతినొ
ధిల్లఁగఁజేసి రాత్మకుఁ, బ్రతిక్రియకే యవకాశమియలే,
దిల్లలించేమియుంచి, తుదకీగతి ముంచిచితివయ్య పుత్రకా ! 54

గీ. జనక పాలక జనకుల సదభిధాన
ములకు సంపుటిసుదిరె నిమ్ముగఁ ద్వదీయ
నామకరణమునందు, ఘనంబగునని
యనఁగ నీగతి ముంచితి వారస సుత ! 55

ఉ. చిన్నతనంబునుండియు భజించితి దేవునిఁ జిత్తశుద్ధిగా
నెన్నఁడు నా స్తికంబు మది నెంచను, నీవటు వీగిపోవ నా
కున్న శివప్రసత్తి కలయో ! యన నెంచితిఁ, గ్రైస్తవంబు నా
మన్ననఁగాంచె, నీజనని మ్రగ్గుట నా స్తికమే శరణ్యమై
యున్నది, యేమిసేతు నయయో ! సుతరత్నమ ! మల్లికార్జునా ! 56

ఉ. దైవము దైవమంచుఁ గడు దైవ్యముగా విలపించి మ్రొక్కినం
బ్రోవఁడు, కష్టకాలముల రూపరు, భక్తుల మాటయే మదిన్
భావనసేయఁ జేమిగతి ? వానిగతు ల్పరికించియుంటివా
నీవట ? మంచిదారిఁ గరుణింపుము, పుత్రక ! మల్లికార్జునా ! 57

ఉ. కేవల నా స్తికంబు పరికింపఁగ నెమ్మది నిచ్చగొల్పదే
తోవను, భక్తిసాధన మధోగతి సేయు నగమ్యగోచరం
బై, విను, కర్మకాండలరయన్ వృథ, బుద్ధికె దోష దెద్దియున్,
నీవటఁగాంచగల్గిన గణించి వచింపుము మల్లికార్జునా ! 58

ఉ. బల్లిమఁడైన రామనరపాలుని రాజ్యమె యైన నీగతి
బల్లిదము ల్లుటిల్లునె ? ధరాస్థలి దుష్టయుగుబు నేడు వా
టిలైన, ధర్మమిట్లు వికటించెను, భక్తుల ప్రార్థనల్ వృథా ;
చెల్లునె ? మల్లికార్జున ! నిషిద్ధ గతుల్ పరిపాలనంబునన్. 59

గీ. ఇలను వాసనా వాసితములగు గతులు
సహజ సాన్నిధ్య సాయుజ్య సహ నివాస
సరణులగు దివి గావునః పరకుమార !
యేకమయ్యెద మచ్చటః నాకముఁచు. 60

గీ. మనది తాత్కాలిక వియోగ మఁదగుఁ గద !
ధర నిరీక్షణమునఁ గాల మరసి యుండు ;
మీరు నాగతి నారాకఁ గోరి మఁచుడు,
సుత సతీ వతంసములార ! సుఖలమగును. 61

చ. భవిని వసించియుండిన సుపుత్రుఁడు, శాంతుఁడు, మల్లికార్జున
ప్రవరుఁడు, కార్యభారముల రక్తిని బూని, విరామ శాంతు లి
తవఱకె నాకొసంగఁదగెఁ ; దద్గతి పృథ్వి లభింపదయ్యెఁగా !
భవభయశూన్యమైన యపవర్గముఁ గాంతు సతీసుతావళిన్. 62

మ. పదునాల్గేండ్లు ప్రవర్ధమానుడయి సర్వప్రజ్ఞ వర్ధిల్లుచు
దుదముట్టన్ దివికేగె బుత్తుఁడు పరాత్మా జేరె నట్లాట నా
మొద లీసాగ్నికి భక్తియోగములు సమ్మోదమ్మునంజిక్కె, నా
పద లే ముక్తికి మార్గదర్శకములై ప్రాప్తించె జిన్నాంబకున్. 63

గీ. మల్లికార్జున పుత్రుఁడు తల్లియొడివి
నిలిచి భర్తృవియోగ సంచలన ముడుపు ;
నన్ను మించిన సుతుఁడు, నాకన్న మిన్న ;
యంతమాత్రము నిలఁ గల్గదయ్యె నాకు. 64

గీ. భుజగ భూపాల కాగ్ర సత్పుత్రుడైన
మల్లికార్జునుఁ డుదయించె మహిఁదలంప
! పర విళంబి సమాధికాశ్వయుజమాస
కృష్ణవప్తిని, చేవుని కృప దలిర్ప.

65

క. పదితొమ్మిది వందల పైఁ
బరుమూడవదైన యేట వరతనయుండా
విధివశముననే పరమా
వధిఁగని ధరవీడి స్వర్గపదవిం గాంచెన్.

66

గీ. సుత సతీమణు లిలఁ బరిశుష్టలగుట
జనన మరణములందిన సమముల నిట
బొంతుపటచితి ; దుఃఖి సుపూర్తి యయ్యెఁ ;
గవులు భువి జేయఁగలిగిన కర్జమిదియె.

67

గీ. పురుషుఁ డీసృష్టి పద్ధతిఁ బ్రత్యూహ
మునఁ బునర్భవ్రుడగు, వేదములఁ గలదటు ;
గాన మల్లికార్జునపుత్ర ! నేనె నీవు ;
తనువుమాత్రము కలదిటఁ, దరలు నెపుడొ ?

68

గీ. మల్లికార్జునపుత్ర ! నా యుల్లమునకుఁ
దృప్తి కలుగదు నిన్నెన్ని దీన గతులఁ
దలఁచికొనిన, నచటి కి రాఁ దలఁచియుంటిఁ
గాన నింతట విరమింతుఁ గన్నతండ్రి !

69

రాణీ వాడేపు రంగనాయకమ్మగారు,
రాణీగారి మాతామహి.

కస్తూరి నరసింహారావుగారు,
రాణీగారి తల్లి.

అచ్యుతగారి ఉమామహేశ్వరశాస్త్రిగారు
రాణీగారి మేనత్తభర్త.

7. రాజకుటుంబము.

—♦ రాజ్ఞీ జనకకుటుంబము ♦—

గీ. రమణ కస్తూరి నరసింహరాయ మంత్రి
వర తనూజాత, దౌహిత్రీ వాడరేవు
రంగనాయకమ్మ యను పురంద్ర కీమే ;
చిన్నమాడేవి సుబ్బప్ప చిహ్నంగలది .

1

—1 పురవర్ణన 1—

మ. రమణీయద్రుమ వల్లికా విలసితా రామమ్మలన్, దివ్యవే
శ్వమ్మలన్, సస్య సమృద్ధ భూములను, గాసారంబులన్, బాహ్మణో
త్తమ సంఘంబుల, బుడిత ప్రవరులన్, ధర్మాత్ములన్, మించి దొ
డ్డమపేటన్ పురమొప్పు భూమితరుణీ హారావళీ రత్నమై .

2

వ. ఇది మన చిన్నమరాణికిం బుట్టినిల్లు. ఈరాజ్యమును జర
కాలము దిగంత వ్యాప్త కీర్తి చంద్రికలతోఁ బరిపాలించిన శ్రీరాణీ
వాడ్రేవు రంగనాయకమ్మయను విమలీమణి మన చిన్నమాంబికకు
మాతామహి.

3

—శ్రీ రంగాంబాస్తుతి శ్రీ—

సీ. అపరాహ్ణకాలంబు నందు మ్రోగెడుగంట

లేతల్లి యన్నదాతృతను దెల్పుఁ
జిలువలు పలువలై చేవదేరిన మళ
మే యమ్మ బాంధవ హితము సూపుఁ
బ్రణవస్వరూప సంపత్తిపాదితార్చన
లే మాత యాస్తిక్య మేర్పరించుఁ
బ్రత్యహ పరితృప్త పండితాశీః పుంజ
మే విమలీజ్ఞాన మెఱుకపఱచు

గీ. బిడ్డలనుబోలెఁ బ్రజఁ బ్రోచు దొడ్డగుణము
 లేమి దొడ్డమ్మపేట విహృతినిఁ జెప్పు
 నట్టి దొడ్డమ్మ కలయింటఁ బుట్టినమ్మ
 న్యాయముల కమ్మ శ్రీరంగనాయకమ్మ.

4

—♦ సృ సి ం హ స్త వ ము ♦—

గీ. వర గుణాధ్యుఁడుఃకన్తూరివంశ భవుఁడు
 దాన రాధేయుఁ డతుల విద్యవిధేయుఁ
 డరిజనసమాజ గంధసింధుర విభేద
 సింహాసన్నిభుఁడగు నారసింహ విభుఁడు.

5

గీ. అతఁడు వాడ్రేవువంశ శీతాంశుఁడగుచు
 నెసఁగు శ్రీసుందరేశ మహీకళత్రు
 నాత్మజ ద్వితీయ నద్వితీయ రుచిగేయ
 శ్రీమహాలక్ష్మి గుణలక్ష్మిఁ జెట్టవట్టె.

6

వ. ఈ దంపతులు మన చిన్నాంబాసతికి మాతాపితరులు.

7

సీ. ప్రాయులు షరునైదు వత్సరంబులకు వే
 గాయమ్మపేట నిక్కగనొనర్చి
 శ్రీరంగనాయికాంబారాజ్ఞి రాజ్యంబు
 నందు నల్పదియైదు హయనములు
 ధర్మశీలత సమాత్యపదం బధిష్ఠించి
 నయవృత్తిఁ జరిపాలనంబుఁజేసి
 రాజ్యంబునందు సుప్రాప్తించు బహువిధో
 పద్యంబుల నశింపంగ నొనర్చి

జ. కస్తూరి రామారావుగారు,

రాజీగారి శ్లేష్ఠ సోదరుడు.

గీ. తొంటి యాదాయమునకుఁ జతుర్గుణాధి
కంబుగా రాజ్యమున కుదయంబుఁ గూర్చి
ఛైర్య గాంభీర్య ధుర్య చాతుర్యములను
నిరుపమాన యశంబు గణించుకొనియె.

8

గీ. పుత్ర పుత్రికా పౌత్ర దాహితీ పౌత్రీ
కాది రమణీయ సంతతి స్వార్జితంపు
నిండు సిరితోడ మిగుల మన్నించి మించె
నర్విఁ గస్తూరి నరసింహయోగి భోగి.

9

—♦ క స్తూ రి రా మా రా వు ♦—

గీ. ధరణిఁ గస్తూరివంశ వర్ధనుఁడు ఘనుఁడు,
రామరాయాఖ్య వరలు ధర్మ స్వరూపి,
భావుకుఁడు నాకు, నిర్మల స్వామితుఁ డతఁడు,
పరమ పదమునఁజేరె యవ్యవమునందె.

10

సీ. అతఁడు నాల్గచ్చరాలంటఁజేసెను మన
వాని కంచురు మోద పడెడువారు,
నతనిఁ జేరియెకదా యైఁబండుగులు వి
ద్యావంతులైరని యలరువారు,
నతనితో స్నేహము నందియే నిర్ధనుల్
ధనవంతులైరని తలఁచువారు,
నతనికై సఖు లందఱాడఁబట్టియె నాట
కములెల్లఁ జూడఁగంటి మనువారు,

గీ. నతనికంటెను ఘనుఁడు లేడనెడివారు,
నతని కీ కీర్తి భువిఁ జాలు ననెడివారు,
నతనియందు నసూయ లే దనెడివారు
నైరి యా రామరావు పుణ్య మది యేమొ!

11

- గీ. న్యాయమున దృష్టి బంధువులండుఁ బ్రీతి,
హితులయెడ నాదరమ్ముఁ బండితులయెడలఁ
బరమ గౌరవ భక్తి విశ్వాసములును,
నీతనికి నైజగుణములై యెసఁగె నెపుడు.

12

—* శ్రీ రాజా విశ్వసుందరరావు *

- గీ. ప్రథిత వాడైవువంశ వర్ధనుడు, రాజు,
విశ్వసుందరరావు, పృథ్వీధవుడు,
భావుకుండు ద్వితీయుండు నాకుఁ బరమ హితుండు
రాజయోగియుఁ గార్య ధురంధరుండు.

13

- ఆ. రంగనాయికాంబ రక్తితోఁ బెంచిన
బాలుఁ డౌటఁజేసి వదలలేక
వేడ్క మనుమఁడైన విశ్వసుందరరావుఁ
పెంచికొనియె, మౌళ వృద్ధికొఱకు.

14

- సీ. ప్రీతి వేగాయమ్మపేట సుస్థానాధి
పత్యంబుఁ గీర్తిమై వరలఁజేసి
తాకిక వ్యవహార లాక్షణిక ప్రజ్ఞఁ
బూనికఁ దనయంత వానిఁజేసి
స్వార్జిత ప్రాజ్య పిత్రార్జిత భూవిత
సంచయంబులను వశ్యంబుఁజేసి
సకల కలాసార సంపాదన పటుత్వ
మించుకించుక గలిగించి మించి

- గీ. యాత్మజుని విశ్వసుందర ఖ్యాతయశునిఁ
బ్రథిత గుణసాంద్రుఁ గావించి ప్రబల యశుండు
పుత్ర వాత్సల్యసార ప్రపూర్తి గాంచె
మహిత గుణశాలి, నరసింహ ముత్రిమాళి.

15

© శ్రీ రాజా వాడ్రెవు విశ్వసుందరరావు,
రాజీగారి సోదరుడు.

గీ. పుత్ర) పుత్రికా పౌత్ర) దౌహిత్ర) లొప్ప,
బహు విధైశ్వర్య సామాజ్య పదపు లొప్ప,
విశ్వసుందరరాయ పృథ్వీధవుడు
ధరఁ జిరజీవియగుఁగాక ! దైవకృపను.

16

శ్రీ మ హేమపాద్యాయ

—♦ అయ్యగారి ఉమామహేశ్వర శాస్త్రి ♦—

సీ. లలిత నాటక రసాలంకార సాహితీ
గ్రంథపాతకు అయ్యగారి వారు,
నిత్య వైదికకృత్య నిష్ఠాగరిష్ఠతా
ఖ్యాత వర్తను అయ్యగారి వారు,
సకల లౌకిక కార్య సుధాన చాతురీ
కలిత కోవిదు అయ్యగారి వారు,
జగపతిరాజ సంస్థానార్జితాఖండ
ధారుణీవిభు అయ్యగారి వారు,

గీ. వారి మంశంబునందు సర్వజ్ఞమూర్తి
సలలితుఁ డుమామహేశ్వర శాస్త్రి వెలసె,
నఖిల కావ్య పురాణేతిహాస శాస్త్రి
వేత్త, చిన్నమ్మకతఁడు మేనత్త భర్త.

17

గీ. సూత్రభాష్యము, భగవద్విశుద్ధగీత,
లుపనిషద్వాక్యముల కర్థ మొగి నమోఘ
ముగను బాఠముల్ జెప్పు శక్తిగలవాఁడు ;
అనఘుఁ డుమ్మన్న బాబు సర్వాధికారి.

18

—♦ అ య్య గా రి వీ ర భ ద్ర రా వు ♦—

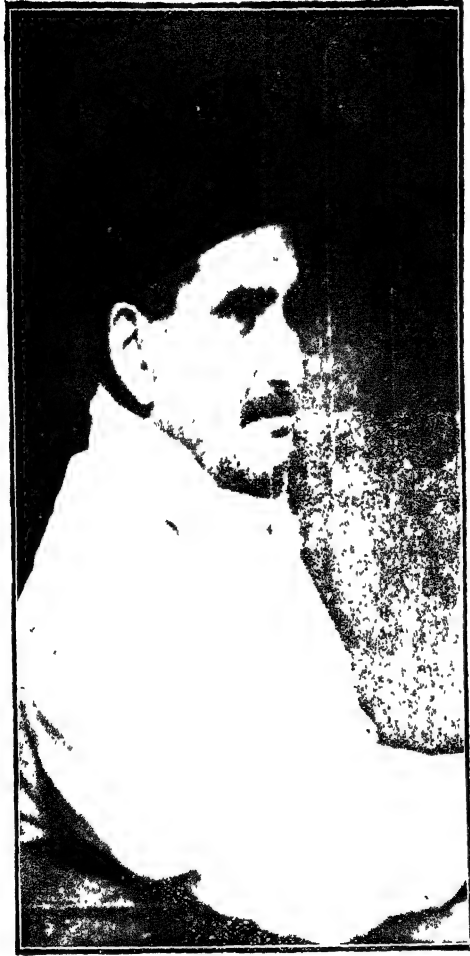
ఉ. ఆతత కీర్తి సంయుతుఁ, డనంత గుణాంచితుఁ డాంధ్ర హూణ భౌ
మా తత సాహితీ పటు రసజ్ఞుఁడు, నాకును దోడియల్లుఁడుం
ప్రీతిని నయ్యగారికుల మిత్తుఁడు, నైతగు వీరభద్రరా
వేతదహీన సస్థుణ సహిష్ణుత వర్ధిలుఁగాక ! నిచ్చలున్. 19

గీ. మేనమఱుదియు, దేవి కనూన హితుఁడు,
సోదరీభర్త, మేధావి, శుద్ధయశుఁడు,
మనుమరాలికి మామయు, మాన్యుడగుట
నిటఁ బ్రశంసార్హుడయ్యె మా కీయదనున. 20

ఉ. చిన్నమదేవి ! నీజనకు చిన్న సహూదరి, మేనయత్త, నీ
సన్నిధి కేగుదెంచెనట, స్వాగత మిచ్చితివే దివంబునం ?
గ్రన్నన సోదరుం, బతిని గాంచెనె యచ్చట ? వారిచెత న
త్యున్నతి నున్నదే! తెలుపు మోసతి! తల్లికి మా నమస్కృతుల్. 21

—♦ పి తృ స్త వ ము ♦—

సీ. ధర్మనిర్ణేత, విద్యాదాత, పండిత
పోషణుం, డమృత సంభాషణుండు,
సత్య సంధుండు, నిస్వప్రజా బంధుండు,
మంత్రాంగవేది, కుమార మోది,
కరుణాంతరంగుండు, ఘనరాజ సంగుండు,
బంధు సముద్రుండు, బహుళభద్రుఁ,
డతులితకీర్తి, యనంగ సదృశ మూర్తి,
పాపదూరుండు, ధైవత పరుండు,

అమృతాంబ సుభద్రాపు,
రాణీగారి పోదనీభర్త.

గీ. మాతృపితృ భక్తి యుతుండు, రమా సహితుండు,
శుద్ధగుణవప్రి మల్లికార్జున వరప్రి,
సాదరాయ బహద్దరు స్మరణసేయ
ననువుపడె నిటఁ బాలక జనకుండగుట.

22

—♦ మా తృప్త వ ము ♦—

మ. తనుఁజీరత్నము, సాధ్వీ, భాగ్యవతి, నిత్యస్తుత్య సత్యక్షమా
నిరతిప్రాభవ భద్రధర్మరచనా నిష్ఠిద్రీ ధీముద్రీ, సు
స్థిరబంధువృజమా, మహావిజయలక్ష్మీ పాలకా బాద్వయీ
గరముఁ బ్రీతిస్మరింతు భక్తిగమరన్ శశ్వద్దత్తిన్ హృన్యతిక్.

23

—♦ బామ్మ గారు ♦—

గీ. ప్రకట గుణసాంద్రీ శేషమ్మ బామ్మగారు
నాటిపెంచిన వృక్ష మీనాటివఱకుఁ
బెరిగి శాఖోపశాఖలై విఱిగె నిపుడు,
చిన్నమాడేవి తనువుఁ ద్యజించు కతన.

24

ఉ. ఆ విమలమీలము సమయంబున గాలిని బ్రోవుజేసి, సు
భావిత వంశవర్ధన సుపర్వలు మెచ్చుంగఁజేసి, శేషమా
బా విబుధాగ్రగణ్య, పరువంబున నీ సహధర్మచారిణీ
భావనఁగూర్చె, నీ సకలవైభవ మామెదిగాదె ! చిన్నమా!

25

ఉ. నీవును జిన్నవృక్షమును నిల్పితి, వామె మనోరథంబు నా
దైవము సానుకూలముగఁ దన్నెను ; గోత్రవివృద్ధి గల్గె ; సా
ఖ్యావహమై ధరాస్థలి నఖండముగా వెలుంగొను మౌళి, మి
క్కివును నేను నామెయు మహింగడుధన్యుల మెన్నఁ జిన్నమా.

26

శా. ఆలింఛెన్ బహు సత్పురాణముల నార్యశ్రేణి బోధింపఁగాఁ
గీలింఛెన్మది వాసుదేవ పదపంకజాతముల్ భక్తిచే,
లాలించె న్నును బ్రేమమీఱఁగను బాల్యంబాదిగా, దీనులం
దేలింఛెన్ ధనవృద్ధి నింతులుమహిన్ శేషంబకు న్నాటియే ?

27

—రీ త న య లు రీ—

- చ. పృథమ కుమారి హైమవతి, బంధుసువత్సల, సత్యశీల, సత్పథ వర వర్తనామహిత, భావుక దృష్టిభవాభిరామ, నీ రధిసమ సద్గభీరతర రంజిత భావ, శుభంబుఁగాంచెడున్ బుధజన మానసియ గుణ భూరియశోధన సంపరున్నతిన్. 28
- గీ. పృథమ పుత్రికయగు హైమవతి పతిరత పార్వతీదేవియే యనఁ బరగుఁగాదె ! చిరము సౌభాగ్యతయుఁ జిరంజీవితయును, గలిగి సంతానవతియగుఁగాక ! ధరణి. 29
- ఉ. సూక్ష్మమతిప్రసిద్ధ, బహుశుద్ధచరిత్ర, పవిత్ర, శ్రీమహా లక్ష్మి, ద్వితీయపుత్రి, కమలావర పాదసరోజ చింతనా లక్ష్మ హృదంతరాళ, విమలప్రకటీకృత భవ్య సద్గయా పక్షుల, సోదరీజన శుభప్రియ, సన్నతి కెక్కె విమలన్. 30
- గీ. శ్రీమహాలక్ష్మి గుణలక్ష్మి, రెండవ సుత పుత్ర పుత్రికా సంతాన భూరిగరిమ భాగ్యశాలిని, బిడ్డల యోగ్యులనుగఁ బెంచి పెద్దలఁజేయుచుఁ బ్రీతి మనుత ! 31
- ఉ. ధీమతి రంగనాయిక, తృతీయ తనూజ, పురాణసుందరీ కామ, కవిత్వ తత్వ వరకావ్య సుగాన వినోదచిత్త, నిత్యమిత కార్యనిర్వహణ హర్ష, సుహృజ్ఞన కామితార్థ దానామృతహస్త, నిస్తుల ధరామర మోదద, పేరుఁగాంచెడున్. 32
- గీ. న్యాయవర్తిని శ్రీరంగనాయికమ్మ వరతృతీయ పుత్రిక ధర వరలుఁగాక ! స్వీయ పుత్రికా సంతతిఁ బెంచుకొనుచు భక్తురాలయి చిరము సంపద్విభూతి. 33

శ్రీ. శ్రీ. శేషమ్మారావు బామ్మగారు,
రాజాగారు, మల్లికార్జున కమారుడు.

ఉ. శాశ్వత మశవర్ధన విశాల, చతుర్థ సుతామతల్లి కా
మేశ్వరి, సత్య శౌచ శుభ వీక్షణజాల, పరేగితజ్ఞ, కా
మేశ్వరి, శాంతకాంతి వరమేమర కూప విలాసనూరియై
విశ్వజనీన వర్తన భువి నిలసిల్లునుగాక ! నిచ్చలున్. 34

గీ. ఎచ నాల్గవ మహిత కామేశ్వరమ్మ
భద్ర సంతాన సౌభాగ్య పరములొప్ప
ధరఁ జిరుజీవియగుచు గోత్ర పవిత్రు
సలుపుచుచు భర్త సేవలఁ జెలఁగుగాక ! 35

మ. కరమజ్ఞాన ధనాధికార పదవీ మందారు యోగిజ్ఞు
స్థిరభాగ్యోదయ, పంచమాత్మజ, సతీశ్రేణీ శిరోరత్న, ము
ద్ధుర లావణ్య, సుశీల, సద్గుణ లసత్పుణ్యాధ్య, యౌ నన్నపూ
ర్ణ రమావైభవ పుత్రసంతతులతో రుజిల్లు నెల్లప్పుడున్. 36

గీ. పంచమ తమాజ యన్నమ్మ పరమ యోగ్య
భర్త సంతాన సేవల వరలుచుండి
సకల సౌభాగ్య భాగ్య పశస్త సంత
తులను శ్రీదేవితో నలఁదూఁగుఁ గాక ! 37

శా. సారాచార పరాయణత్వమతి, శ్రీ వస్తాత్మ సభూత, వి
స్తారజ్ఞాన కళాకలాప రచనా స్వాతంత్ర్య, సద్యోధన
స్వీరస్యామృత తుల్య వాగ్విభవ, దేవబ్రాహ్మణార్హాచ్చనా
పారస్వాంత, శకుంతలాభిధ కడుక్ వర్ధిల్లు శ్వశూ స్తుతి. 38

గీ. ప్రియశకుంతల వత్సతనయ, సుసాధ్య,
పుత్ర పుత్రీకా బంధు ప్రపూజ్య యగుచు,
భర్తయే దైవమని సేవఁ బరపుకొనుచు
నెల్లకాలము వసుధ వర్ధిల్లుఁగాక ! 39

శా. న్యాయపథప్రవిష్ట, కరుణారస పూరిత దృగ్విలాస, మే
ధాయుత శాంతరూపిణి, సుధామయ సత్య వచోవిశేష, నా
పాయ వర ప్రమోద, ధనభాసుర, సప్తమపుత్రి, బాలవె
కాయమ, రాణివాసమునఁ గ్రాలు సుతాళులతో శతాబ్దముల్. 40

గీ. సప్తమ తనయ, వెంకాంబ సాధ్వీ, రమణి,
వర పతివ్రత, సౌభాగ్యవతియగుచును
విపుల సంతానమును గాంచి, విపుల నెపుడు
సిరియు, సంపత్తి గల్గి వసించుగాక ! 41

—రీ ద త్త పు త్రి డు రీ—

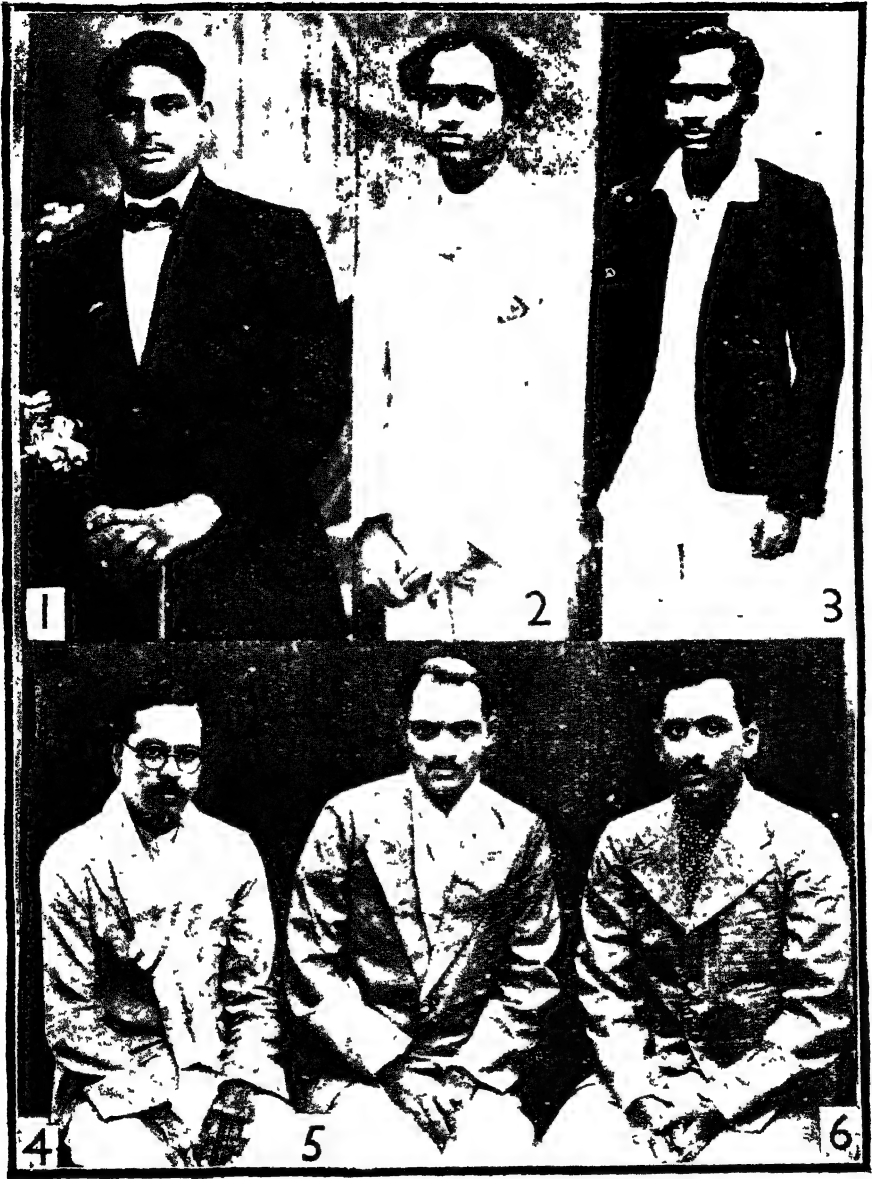
ఉ. మాకుఁ బ్రయుండు, దత్తత కుమార భుజంగుడు, మందహాస వీ
క్షాకమనీయ వక్త్రుడు, ప్రశస్త గుణాకరుఁ, డార్యసన్నతా
స్తోక విలాస సత్య పరిశుద్ధ కృపా సహితుడు, శాంత వా
ణి కలితుడు, మాతృ పితృ నిర్మల భక్తియుతుడు రాజులు. 42

ఉ. మాకు ననుగు బెంపుడు కొమారుడు, నాల్గవ బిడ్డబిడ్డ, పెం
జోకగలాడు, పూవిలుతు సోయగమున్నగుచెన్ను, జిన్నమ
నాకినయట్లు నన్ను నరుసంబునఁ జూచెడు తెన్నుగల్గి, మా
కీకడ వంగడంబు వెలయించు భుజంగుడు, చిన్న యేలికై. 43

గీ. చిన్నమాదేవి సంతాన మన్నిగతులఁ
దల్లిబోలుచు ధరణి వర్ధిల్లు గాక !
వర దయామయుండగు భగవంతుని కరు
ణాకటాక్ష సద్వీక్షణౌన్నత్యమునను. 44

—♦ అ ల్లు రు ♦—

గీ. వడ్లమన్నాటి సద్వంశ వర్ధనుడు,
ప్రథిత వేంకట సత్య నారాయణాఖ్యుఁ
డగు జమీందారు, మేధావి, యతఁడు మాకుఁ
బ్రథమ జామాత, యోగ్యుడు, భాగ్య వంశుడు. 45

1. వ. వెంకట నారాయణరావు, పెద్దల్లుడు. 2. ల. శరభసత్యనారాయణ, ఆటవయల్లుడు. 3. అయ్యగారి చిరంజీవి, మరుమరాళిభర్త.
4. వ. దామోదరరావు, నాల్గవ అల్లుడు. 5. రాజా కం. వెంకటసుబ్బారావు, ఐదవ అల్లుడు. 6. రాజా కం. బాలసూర్య ప్రసాదరావు, 7 వ. అల్లుడు.

గీ. వడ్లమన్నాటి నరసింహ వరుని సుతుఁడు,
 పాణ్డివాకుఁడు, దామోదర ప్రిథాని,
 పట్టభద్రుఁడు, విజ్ఞాని, పాణ్ణిడితఁడు,
 మాకు నాల్గవ యల్లుండు మహిత యశుఁడు. 46

గీ. అనఘుఁ డుల్లాంజమిందారులంఁడు బెద్ద,
 కందుకూ ర్యన్వయ ప్రిభాకరుఁడు, మరుఁడు,
 శుద్ధ హృదయుఁడు, వేంకట సుబ్బరావు,
 మాకుఁ బంచమ జామాత మాన ధనుఁడు. 47

గీ. సూరి, శ్రీలక్ష్మరాజు స త్సుబ్బరావు
 పట్టి, పాణ్డివాకుఁడు, పట్టభద్రుఁడైన
 శరభ సత్యనారాయణ శర్మ, ఘుచుఁడు,
 మాకు నాఱవ యల్లుండు, మంజు గుణుఁడు. 48

గీ. శాల సూర్యప్రసాదరా ట్టభివరుండు,
 వరమఁ డుల్లాంజమిందారు, పరమ నీతి
 పరుఁడు, శాంతుఁడు, దాంతుఁడు, భద్రగుణుఁడు,
 మాకు సప్తమ జామాత, మాన్యకీర్తి. 49

గీ అయ్యగారి చిరంజీవి యన్నబుద్ధి,
 పట్టభక్తుఁడు, సోదరీ ప్రథమ సుతుఁడు,
 మనుమరాలికి భర్త సౌమ్యస్వభావుఁ,
 డతనిఁ జిన్నాంబ పేరించె నాత్మజునిగ. 50

గీ. వసుధ వీరలు షట్చక్రవర్తుల వలె
 ధన కనక ధాన్య వస్తు వాహన సమృద్ధి,
 పుత్ర పౌత్రాభివృద్ధి ప్రపూర్ణతరము
 గాఁ, జిరంజీవులగుదురుగాక ! సతము. 51

గీ. మాకు రెండవయల్లుడు మహిత యశుడు,
బ్రయుడు, గురుజాడ వెంకట కృష్ణమూర్తి,
కీర్తికాముడు, యోగ్యుడు, గీర్తిశేషుఁ
డయ్యె బౌరభ కర్మ మూయగ ధరిల్లి. 52

ఉ. పట్టసరీక్షలో మొదటివాఁడుగఁ దేలిన ప్లాడ్వివాకత,
నృట్టునఁ జెన్న పట్టణమునన్ హయికోర్టున న్యాయవాది, సం
ఘట్టన మేటియై ప్రితిభఁగాంచిన ధీరుడు, న్యాయమూర్తి యా
పట్టన దేహమున్విడిచె, బ్రాహ్మములేదది బాంధవాళికిన్. 53

గీ. వర తృతీయ జామాతయు, వాడరేవు
జోగరాయాఖ్య వరలు పూజ్యుడు, సురూపి,
మిత్తి కెఱయయ్యె; సుగుణసంపత్తి నతఁడు,
సకల జన లోచనానంద నికరుఁ డకట ! 54

—| జ న క కు టు ం బ ము. |—

—| మా తృ పి తృ స్తృ తి |—

మ. వర ముత్రిపెగడాస్వవాయు కలశీ పాథోధి రాకా నిశా
కరుడౌ మల్లయముత్రి భాస్కరుని వేడ్కల్మీటఁ గేల్వట్టి, ని
ర్భర సౌజన్య విధేయ భావమున భర్తన్ దైవ భావంబుతో
స్థిరతం గొల్చి కృతార్థయైన జనయిత్రిం గొల్తు వెంకాంబికక. 55

గీ. ప్రధమ సహజుడు వేంకట రామయాఖ్య
పట్టభద్రుఁడు, మఱి ప్రాడ్వివాకుఁ డతఁడు
సురపురికి నేగెఁ బ్రాజ్ఞుని సుతుని విడిచి
యతని వంశము వర్ధిల్లి యలరుఁగాక ! 56

గీ. సహజుడైన మార్గంఁడేయ సదభిధానుఁ
డమల గుణశాలి, బహు కుటుంబాధికారి,
సత్యసంఘుడు, మేధావి, శాంతమూర్తి,
పుత్ర పౌత్ర ప్రపూర్ణుడై ధాత్రి మరుత. 57

మం. వెంకటగౌరు, రాజగౌరు, వెంకట్రామయ్య, మార్కండేయులు,
 సం. మాణిక్యంబ,
 రాజావారి జనక కుటుంబము.

గీ. వర సహృదరి భర్త సేవా హరాయ
 ణ యగుసాధి, మాణిక్యాంబ, నమ్ర చరిత,
 భాగ్య సౌభాగ్య సంతాన వతి, పతియగు
 సూరి నండురె వైకట సుబ్బరావు
 జిరము వర్ధిల్లెదరుగాక ! శీలఁజెలఁగి.

58

గీ. అగ్రజని పుత్రికారత్న మైనతా
 కమ్మ, బహుకుటుంబినియు, సౌమ్య స్వభావ,
 వర పతివ్రత, సౌభాగ్యవతి, సుశీల,
 ధరణి నూతేండ్లు వర్ధిల్లి వరలుఁగాక !

59

గీ. చిన్నమాడేవి వీరల స్వీయజనుల
 కన్న మిన్నగఁ బ్రేమించె, నెన్నఁడైన
 లేవు పొరపొచ్చెములు గన లేశమైన,
 సామరస్యంబు పొసఁగెఁ బ్రశస్తసరణి.

60

—♦ ఉల్లాసు రాజగారు ♦—

సీ. ఒకచేత శంఖంబు, నొకచేతఁ బుంఖంబు
 నే రాజమాళి ద్విజేడ్యతఁగొనె ?
 నొకయెడ రుద్రాక్ష లొకయెడ సదాక్ష
 యే వరలక్ష్మి ప్రభావతఁగనె ?
 నొకకంట నయమును, నొకకంట భయమును
 నేసత్ ప్రసాద త వాసిజూపె ?
 నొకచెవిధ్యానంబు, నొకచెవి గానంబు
 నే రాయబహదరు కోరి నింపె ?

గీ. అతఁడు ధన్యుండు మాన్యుండు హితసుపుత్ర
 పుత్రికా పౌత్రపౌత్రికా మిత్ర బంధు
 వత్సలుఁడు బంధితావన పండితుండు
 మేదిసీదేవ లక్ష్మిప్రసాదరావు.

61

గీ. తలఁచ వియ్యపురాండ్రతి ధన్యతములు
భర్తలకుమున్నె పోయిరి స్వర్గమునకు ;
బావగారైరి ధన్యులు, పడఁతి వెనుక
చనుట ; నేనార్తిజెంది యిచ్చట నెయుంటి. 62

గీ. నరుఁడు మధు పాన మత్తుఁడై మఱచు జగము,
మత్తువిడిపోవ జ్ఞానసంపత్తిఁగాంచు ;
బ్రకృతి సంస్కర్ష దైవము బరపుసృష్టి
గోహాణముడిగిన తఱి నిర్వికల్పుఁడగును. 63

గీ. ప్రకృతి, పురుషునకర్థాంగలక్షిత్తి, యతఁడు
కడు వశంవదుఁ, డీసృష్టికార్య మామె
నిర్వహించుట నీరీతి నెగడె, దేవి !
పాపభూయిష్టచుయ్యె స్వభావమెల్ల. 64

గీ. పంచభూతాత్మిక మగు ప్రపంచకంబు,
వానికి గర్త దైవము వరలు నేమొ ?
అవి నశింపవు ప్రళయమునందుఁ గూడఁ
జిన్నమా ! సృష్టి విజ్ఞాన మెన్న నిదియె. 65

జి. తే. శ్రీ రాజా కందుకూరి లక్ష్మీప్రసాదరావుగారు,

రాజాగారి విద్యంకుడు.

8. దానధర్మములు.

- ఉ. జుకు నొకింత గాంచ కనిశంబు నుదార మహాప్రవృత్తి యు
దంకురమైన సత్కృతుల నట్టెరచించి ముగించు, దీర్ఘమా
శంకను గాలయాపనము సల్పును, చిన్నమదేని, శానితా
తుకముగాఁ బరాత్పరుని ధామముఁ జేరె నసంశయముగన్. 1
- ఉ. వేలకువేలు రూప్యములు బీదజనుల కర్హతీతి ను
ద్వేలత గుప్తదానము లభిప్రీతపిష్టిగఁ జేసెగాని, యే
లీలఁ దృతీయశాక్షికవి లేశముచేత్ చెలియగునీను, దా
శీలము చిన్నమాంబికకె చెల్లుచుగాదె ! ధరాతలంబునన్. 2
- ఉ. బంగరు కంకణంబులఁ గృపం దన పాఠులనుంచి తీసి, పు
ణ్యాంగన చేతులం దొడిగి యుపె నుదారముదంబుతోడ, ని
స్సంగతి నిట్టిత్యాగము ప్రశంసకుఁ బాత్రముగాదె ! యీసతీ
సంగముగాంచి ధన్యత నెసంగితిమంచు నుతింపఁజెల్లదే ? 3
- మ. పసపు, గుంకుమ, చీరలుక్, రవికెలు, బుడ్డిధతాంబూలముల్,
వెస ముత్తైదుల కెల్లవేళలను సంప్రీతిస్సమర్పించు ; నే
దెసబోసీయరు రిక్తహస్తముల నాత్మీయ ప్రజావర్గ, ము
ల్లసమందుగను ; జిన్నమాంబ గుణజాలంబెన్నఁగా శక్యమే ! 4
- శా. చూడన్వచ్చిన వారికెల్లరికి నిచ్చుంబో ఫలాహారముల్
వేడన్వచ్చిన యధికోటులకిషక వేగాక్షితార్థంబులక ;
వీడాభారముఁజెందు లేదనుట కార్తీభూత చేతస్కయై,
జోడిసాధ్యికిఁ జిన్నమాంబికకు నీక్షోణి గనుగల్గునే ? 5

చ. క్షణగతి వచ్చిపోవుఁ గలువంబులగున్ సుఖముఃఖి సంపదలో ;
 తృణముగ నెంచనోపు ; విరతిం గలిగించెడి తాణగల్లు, స
 గ్గణముల నాశ్రయించుటయె కూడును మానవజాతికంచు, నీ
 గణవతి చిన్నమ్మాంబ పలుకుం దొలుకాడు ముదంబు పెంపునన్. 6

చ ధనముచు లోకసంపదలు, దార సుతాదిక బాంధవాళియుం
 దనువు దొరంగ పీడెదరు, తత్పరతన్ భ్రమఁజెంది, సత్యసా
 ధన విధులం ద్యజించి, నిరతంబును దుష్కృతు లాచరించుటల్
 చెనటితనంబుగాదె ! యని చింతిలుఁ జిన్నమదేవి నెమ్మదిన్. 7

మ. సగుణబ్రహ్మమొ ? నిర్గుణంబా ? తెలియన్ శక్యంబుగా దేరికి ,
 బగసాధింపఁగ నేల ? మానవులిలన్ వాదోపవాదంబులన్ ;
 జగతిన్ ధర్మపథానువర్తనము విజ్ఞానానుసంధానమా
 నొగి, నంచున్ మనచిన్నమ్మాంబ పలుకున్ యోగ్యస్థితప్రజ్ఞచేన్ 8

ఉ. విడ్డలమీఁదిప్రేమ, ప్రభవించిన భూతదయాప్రపత్తిఁ, బే
 ర్వడ్డ పరోపకార బుధరంజన దీక్షయు, దైవభక్తి, మా
 రొడ్డని సత్యశీలతతియున్, బుధవర్గము మెచ్చునట్టి దా
 దొడ్డమనీష చిన్నమ వధూమణి కే తగెఁ జిత్తశుద్ధిగన్. 9

గీ. సమతఁ బ్రత్యక్ష సాక్ష్యంబు సంతరించు
 సుజన సంసేవనంబు ప్రస్ఫుటముగాఁగ,
 నిచ్చువారును, గొనువారు, నేకఫణితి
 సంతసించెద రనిపల్కు సాధ్యసతము. 10

ఉ. చీమనుద్రొక్కిన న్నది విశేషముగా నెగులొందు, నెల్లరున్
 జేమముఁ గాంచఁగోరు, మది సేగిడలంపదుఁ కష్టవార్తలం
 గోమలివిన్న సామ్మసిలి క్రుంగును భూస్థలి నొక్కపెట్టునం ;
 దామసవృత్తిలేని పనితామణి చిన్నమదేవి సర్వదా ! 11

ఉ. భావి విధానము ల్వివిధ పద్ధతులన్ గణుతింపవచ్చు సు
భావనజేసి, దాచును క్షమన్ ఫలమేమియులేకు ; కావున
గేవల మాత్మశుద్ధిఁ గలిగించెడి పాక్వత సత్ప్రవర్తనం
బావనతక్ గడింపఁగు, భవ్యమును న్మనఁ చిన్నమాంబయుక్. 12

ఉ. జీవితకాలమెల్ల సుఖజీవనమంది యథార్థ పద్ధతిం
బావన దేశసేవ బుధవర్షులు మెచ్చుంగ నాచరించిన
దేవుని సన్నిధానమున నిత్య నివాసము చిక్కునంచు శ్రీ
దేవి, దయామయాత్మ, సుమతి బ్రకటించెను జిన్నమాంబయుక్. 13

ఉ. నిత్యపదార్థమొక్క టవని గన మన్నించునెప్పుడో
సత్యముగా వచించెదము, చావక తప్పకు, దేనికీగతి
బ్రత్యహము బ్రజాహనన పాతక ముంట ? కూడదంచు, సాం
గత్యము చేయు చేడెలడుగం బ్రతిబల్కును జిన్నమాంబయుక్. 14

చ. తనువు లశాశ్వతులు, లమృతులులుగావు ; వియోగ మెప్పుడో
పనిఁగొనివచ్చు ; దానికయి భ్రాంతినిజెందిన దుఃఖహేతువాఁ ;
దనివి నొసంగఁజాలిన విధానము దోషమ ; సామ్య వర్తనం
బునఁజని, జీవయాత్రఁగని, పోవుట మేలను జిన్నమాంబయుక్. 15

ఉ. పావన ధర్మశాస్త్రములఁ బండితవర్షులు, శక్తియుక్తి మే
ధావులు, గూర్ప, సత్ప్రభు లుదారత వర్తిలఁజేసి, రట్టిసం
భావన దుష్ప్రవర్తనలు భంగముఁజేయుచురుండి ివ్యమై
దావల మెట్లు కల్గునని తాలిమిదూలును జిన్నమాంబయుక్. 16

ఉ. ఏగతినైననేమి ? మరమిభువి జన్మరు గాంచుచుచే
ద్యాగముఁబూని, స్వార్థపరతంత్రత వీడి, పరోపకార స
ద్యోగమునంచు జీవ విని యోగము సేయుట మేలటంచు, నీ
భాగవతాగ్రగణ్య, కలభాషిణి చిన్నచుదేవి పల్కెడిక్. 17

ఉ. లోకవిడంబనార్థ మవిలోమ విలోమములందలంప క
స్త్రీక ధనవ్యయంబుఁగని, సుక్కి నశింతురు కూరకర్ములై ;
వేకువఁజెంది పాకృత వివేకముతోఁ బరసేవఁజేసి, ను
ళ్లోకులుగాఁ దరింపనగు నుమ్మని చిన్నమదేవి పల్కెడున్. 18

గీ, బ్రదికియుండఁగ జీవుడు శృద్ధఁజేయు
సుకృత దుష్కృత వాసనల్ పకృతి నిలుచుఁ ;
దక్కినవియెల్లఁ దనువుతోఁ దరలిపోవు ;
సిద్ధినందుడు సత్కృతిఁ జేసియనును. 19

గీ. సర్వ సామాన్యముగఁ బుట్టిచచ్చు వారు
స్వార్థపరులయి తన్మయత్వముఁ గనెదరు ;
చిన్నమాంబయొ సత్ప్రజా సేవసలిపి
ధరఁ జిరస్థాయియయ్యె చందటి మఱముల. 20

ఉ. భూతల కీర్తిచంద్రిక లపూర్వముగా రుచులీనుచుత కా
భూతము లూర్ధ్వలోకమునఁ బుణ్యఫలంబుల నంచుచుండుటా
ఖ్యాతము ; చిన్నమాంబ లసదాత్మ పరాత్పర సన్నిధాన సౌ
జాత ఫలంబులందుకొను స్వర్గముచందని చెప్పఁగల్గుచున్. 21

గీ. తిట్టువారిని దీవించు, దీనజనులఁ
దృష్టిఁగావించు, మెప్పుడుఁ దృణమొ పణమొ
యొసఁగి, దండిప కేరిని బసదలిర్ప ;
నని ప్రజోధించు జిన్నమ్మ యనవరతము. 22

గీ. పుట్టినింటను వర్తిచుకట్టి సకల
దాస దాసీజనంబు లత్యంత దుఃఖ
సాగర నిమగ్నులైరిమె చావువినఁగఁ ;
బెట్టి బోషించినదివారిఁ బ్రీతితోడ. 23

- ఉ. చిన్నతచంబునందు దరిఁ జేరి సుఖంబుగ నాటపాటలం
గ్రన్న మెలంగుబాలికల కష్టసుఖంబుల నాలకించి, పై
సన్నల నాదరించి, తగుసత్కృతిఁ జేసెడి సామరస్యమీ
చిన్నమదేవి పున్నమునఁ జేరెను బుట్టుకతోడ నున్నతిఁ. 24
- ఉ. బాల్యమునందు సఖ్యమున వర్తిలినట్టి సఖిజనంబు సా
కల్యతనీమె యాదరణఁ గాంచిరి పూర్తిగ, నిట్టిగొప్ప సా
శీల్యము చిన్నమాంబికకె చెల్లె సతీజనలోకమందునం
దుల్యముగా నిలింపులును దూఁగరు, తూఁగరు తూఁగరంగనల్. 25
- చ. కుజనులు, స్త్రీలుఁ బూరుషులుఁ గొందఱు స్వోదర స్తోషణార్థమై
స్వజనులపోల్కిఁ బల్కుచును జావకులంచును, గుళ్ళటంచు, భే
షజ విషయంబు మీఠలును సాయపడంజనునంచుఁ గోరఁదా
నిజమునెఱింగియు న్నుదతి నెమ్మిని దోడ్పడు ధర్మబుద్ధితోఁ. 26
- ఉ. చికిరిగుడ్డఁగట్టుకొని చెంతజరించినఁ జూడఁజాల దీ
మకజగంధి యచ్చది నెపంబుగ, జీర్ణదుకూలధారియై
మకఁజరించు మాయికుని భావమెఱింగియుఁ గొంకులేక యా
మకరదారిఁ గుమ్మరెడు వానికి వస్త్రము లిచ్చు, దాతృతన్. 27
- గీ. పురుషు లేకున్న మాయొంటఁ బురుషువచ్చె,
జబ్బు లేకున్న మావాఁడు జబ్బువడియె,
నన్నవారికిఁ బధ్యసానాది వస్తు
జాలమును జన్నమాంబ విస్తారమొసఁగు. 28
- గీ. మెడిచెంబులు, బంగారు గిడియలును,
నెత్తుకొని పోవువారి దానెఱిగియు ధర
నెఱుంగనట్లు చిన్నాంబ నటించుచుడు ;
నిప్పుగలకట్టయే గాలుఁ దప్పకనుచు. 29

—! అన్నదానము!—

సీ. అన్నదానంబునం దారితేరినచేయి

గుప్తదానమునందుఁ గొమరుమించె

సర్ధరాత్రీమ్మునం దతిథివచ్చిన స్వయం

పాకంబుఁ గావించి సాకు సాధ్య

యన్నపానంబుల సమరుచుతఱి వారి

కులగోత్రీములఁ బాటిగొన దొకింత

పరిసంధిజనముల కిరవుఁగల్పించుటే

మోక్షసాధనమంచు మొనసెప్పల్క

గీ. ధరఁ ౭రోపకారానుసంధానమునకు

మించు ఖర్చుంబు దలఁప లేదంచు రూఢి

నెల్లవేళలఁ జిన్నాంబ పిల్లలకుప

దేశమొరెంచు మించు సందేశకలన.

30

మ. ఘనుతారా ! యనిపెచ్చ నెన్నిది మహాకన్యాప్రదానంబులం

దనియించె నిరతాన్నదానముల భూతవాత్రముం దృప్తిగన్ ;

ధనధాన్యాదిక గుప్తదానము లనంతంబుల్ రచించెన్, ధరన్

వనితాజన్మము సార్థకంబగుట కబ్బంబేయున్ లేదుగా.

31

మ. శుభకార్యంబుల సల్పుపట్టుల మహా శోభాస్పదంబౌ నటుల్

విభవోపేతముగా నమర్చు సకలోర్విభూత సంతాన మా

రభటిం దృప్తినిజెంది మార్వలుకఁ బారంపర్య మర్యాద లు

ల్లభముంబట్టును జిన్నమాంబిక సుశీలంబెన్నుచు నిత్యమున్.

32

చ. క్రమగతి సన్నిధానమునఁ గ్రాలెమవారికిఁ బెట్టుఁగాని, యీ

యమ నిజపుత్రసంతతికి నైనను పెట్టదొకింత హెచ్చుగా ;

సుమతి స్వకీయు లన్యలను జూపుఘటింపను పెట్టుపోతల్క ;

క్షమ సమలెవ్వ రీసతికిఁ జారుగుణాధ్యకుఁ జిన్నమాంబకున్.

33

ఉ. ఇంటికి బంధువగ్గమున నెవ్వరువచ్చిన వారికెట్టి దా
వంట రుచించునో యరసి, పక్వముఁజేసి యొసంగు ; నట్టి వా
ల్గంటి మహిమకారము జగద్విదితంబగు ముక్తికాంతయై
వెంటనె యంటియుండును బ్రీవీణత వశపరంపరాక్షిగఁ. 34

ఉ. భోజనపాక్తుల నివసయ పూర్వకదృష్టల నేరికేరి కే
యోజను మారువడ్డల నోమగ నోపుకొ యట్టిరీతులం
బూజలొనర్చినట్టి పరిపూత సతీమణి చిన్నమాంబ, మా
రాజిత వశవర్ధన దిరబుగఁజేసె మహాపృసాదమా. 35

గీ. పరమ భిక్షాటనము సేయువారలకును
దృప్తిదీరంగఁ బెట్టించితీరు చబల
విచ్చగాండ్రకు లేదనకిచ్చు సమతఁ
జిన్నమాదేవి సౌజన్య మెన్న వశమె ? 36

క. అన్నాతురులై వచ్చిన
నెన్నక నేజాతివారలేని సమృద్ధిం
జిన్నాంబిక మృష్టాన్నం
బున్నతి నిడి పుపు వారలోహళి ! యనగఁ. 37

గీ. ఆత్మజనులకు మంచిపదార్థములిడి
యతిధు లగువారి కభ్యాగతార్థులకును
మారుభోజనమిడకు సమ్మానగరిమ ;
కంక్తిభేదము గావింపఁ బాలుపడకు. 38

గీ, చిన్నిబిడ్డల కావుపా తెన్నియైన;
నెట్టి వేళలయందైన, నెవరికైన,
సిద్ధముగనుంచి యిచ్చును జిన్నమాంబ
శిశువులను బ్రీతితోడ బోషించు తల్లి. 39

- గీ. ఘనతరావాహనము విసర్జనము లేదు ;
బీదసాదలకను పెనువాదులేదు ;
చిన్నమాడేవి యత్తింటఁ జేరినట్టి
నవ్వ సుముహూర్త భవ్య దిశమ్మునుంఁజి. 40
- గీ. అతిథు లభ్యాగతులు వచ్చినంతమంది
షడ్రీసోపేతముగఁ దిని చనెద రెపుడు ;
వారు వీరను మీమాంస లేరుపడవు
చిన్నమాడేవి పరిపాల నోన్నతియిది. 41
- గీ. అమ్మగా రాజ్ఞయ్యాయలే దనుట లేదు,
మటవారలె స్వేచ్ఛగా వచ్చువారి
కన్నపానాదు లొసఁగెద రున్నతముగఁ,
జిన్నమాడేవి యాజ్ఞ విచ్చిన్నమగునె ? 42
- క. బుట్టలతో మృదులాన్నము
లిట్టి పదార్థముల బ్రాహ్మణేతర జనముల్
పట్టుకపోదురు, శుభముల
పట్టునఁ, జిన్నమ్మ దీన వత్సలగాడే. 43
- గీ. వండిత ప్రకాండులు, యతుల్, ప్రాథ కవులు,
వేదవేదాంత వేత్తలు, విప్రీవరులు,
బౌధవశ్రేణి, రయితులు, బరమ హితులు,
నెలల తరబడి బసచేసి నిలిచియుండ
సకల సౌకర్యములఁ గూర్పు నికటముననె,
యన్నపూర్ణయె గాదె ! చిన్నమ్మ ధరణి. 44
- గీ. ఫలములును, గూరలును, దినువస్తువులును,
గ్రామములనుండి రయితులు కానుక లిడ,
వీధి వారందఱికిఁ బంచిపెట్టు, దాచి
పెట్టదెన్నఁడుఁ జిన్నమ్మ వీతరాగ, 45

గీ. అన్న సత్త్రిమువలెను మహానసంబు

సందడిగనుండు నేవేళ విడులగుట ;

నెడ తెరపి యుండదా మాటయిట నెపుడు,

నన్నపూర్ణయె యగు మన చిన్నరాణి.

46

—♦ భూ త ద య ♦—

గీ. భూతదయకంటె నుత్కృష్టమై తరువు

వేఱుధర్మంబు లేదెంత వెదకి కనిన

సకలధర్మంబులును దానిచాటునఁ గల

వనుచుఁ జిన్నాంబ పలుకు ననన్యగతుల.

47

చ అవసరమైన మాటల స్వయంబుగఁ జేయుచు, పిండిమాట ల

వ్యవధిగఁజేయు రుచ్యముగ, బ్రాహ్మణవ్యూహ దేవతార్చన

వివరముగా గణించి, సఫలీకృత పూజలఁ దృప్తిఁగాంచు, వి

ప్రవనిత, చిన్నరాణి, వరవర్ణిని, భూరి కృపాంతరంగమా.

48

ఉ. పిల్లలు పాఠశాలఁ జనువేళకుఁ గుంపటిమీఁద మాటఁ దాఁ

జల్లఁగఁజేసి, చల్లనిడి సాకును బ్రత్యహమున్, శరీర వి

ద్యులత వ్యాధిచే నొగిలియున్నను జిన్నమదేవి, పృథ్వి నీ

తల్లినిబోలు మాతల ముదంబునఁ గాంచుట దుర్లభంబెనఱు.

49

గీ. ధరను మాంసాశనులు గాని నరులు కొటి

కొక్కరును లేరు ; పాపమానొక్కొ హింస

పతితులొమరె యిదఱు పంజలు ? దైవ

నియతి యెట్లున్నదని దేవి భయముఁజెను.

50

గీ. ఫలములును, గూరలును, ధాన్యములును, జీవ

జాతులుగును; దద్భుక్తి పూత మగునె ?

భేదమున్నను హింసయే వాదమునకు;

ధర్మ నిర్ధారణయు నసాధ్యమను రాణి.

51

- గీ. ఓధి మాధుకరపు కేక విసబడినను
బరిజనులబంపి. నిల్పి, సాదరము మీఱ
నన్న పానాదులను వాని కందజేయు
భాగ్యశాలిని చిన్నాంబఁ పరమ సాధ్వీ. 52
- గీ. ఆర్తనాదము శైవిబడ నటమటించి
దుఃఖకారణ మరసి తద్దుఃఖ ముడుపఁ
దగుప్రయత్నము జేయు నుదారహృదయ,
విస్మరింపమ చిన్నమ్మ విపుల నెపుడు. 53
- చ. వెలయగు మేలిధాన్యముల వెన్నుల కట్టలుగట్టి పీఠితో
నిలుపఁగ నీరవారములు నింగిని వచ్చితి నన్మహోజ్జ్వల
చిలుకల యార్చులక విని హసించెడి చిన్నమదేవి భావముల్
దలఁప సమస్త భూతసముదాయముదావహముల్ గ్రహవంబుగక 54
- గీ. కాకులెల్లర మేల్కొల్పఁ గావు కావు
మనెడి తరుణముచును మేల్కనుఁచుఁ గాల్య
కృత్యములఁ దీర్చికొని గృహకృత్యములకు
దిగిన శయనించు వఱకును దిరుగుచుండు. 55
- గీ. మిట్టమధ్యాహ్నముననైన మితిగ ఊణము
విశ్రమింపక గృహకృత్య విధుల మెలఁగు ;
విసువుఁజెందదు సేవకుల్ విశ్రమింపఁ,
దానె సవరించు బతుల శాంతముగ రాణి. 56
- గీ. ఇట్లు స్వయముగ శ్రమపడ నేల యనినఁ
దమ దివాణములోన వ్యర్థముగఁ దినుట
తగని పనియని ప్రతిబల్కు ధర్మమూర్తి,
పిల్లలకు సేవఁజేయుట ప్రియతమ మను. 57

క. తిన్నది జీర్ణంబగుటకుఁ
బన్నితి నీ భూత తృప్తి వర్ధక సేవల్
పున్నెములమూట మఱకని
చిన్నాంబిక పల్కుచుండుఁ జిత్త విశుద్ధిన్. 58

క. నవనాగరక ప్రభువులు
జనసత్త్వములుడిగి జీర్ణ శక్తిహరింప
దవలెదరు బంతులాటల
జవరాండ్రకు నిటినులె సరిపడు ననెనున్. 59

గీ. తేలు కనుపింప దానిని దెప్పుచేసి
చంపసియగు పట్టించి పంపివేయు ;
సతి దయారస పూర్ణ ప్రసక్తయగుటఁ
జిన్నమాదేవి సాహర్ద్ర చిహ్నముగద ! 60

గీ. పిచ్చుకలుచేరి గదిలోన విచ్చలవిడి
నద్దముల చాటునను గూళ్ళ నమరగట్టి
క్రుడ్లఁబెట్టుమఁ గిచకిచఁ గూయుచుండఁ
ద్రోలనీయపు, నీబుద్ధి మేలుదేవి. 61

గీ. ఇంటి నిండఁచు గుమిగూడి యెలుక లెన్ని
వస్తువులఁ బాడు చేసినఁ బట్ట నీక
ధాన్యముల బోసి పెంచు నీదయను బొగడఁ
దరముగా దేర్చికైన నీ ధరణి, రాణి. 62

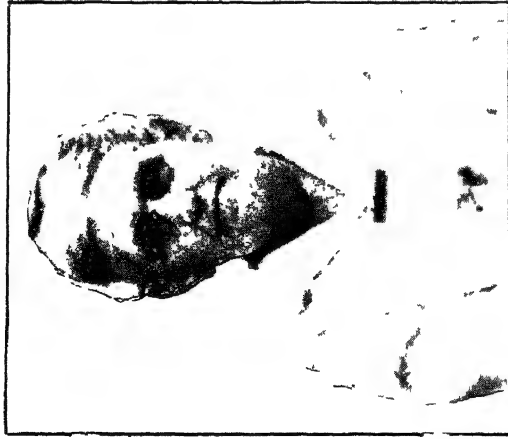
9 శ్రీ రాణీ చిన్నమ్మ రావు సత్రము .

సీ. గుంటూరుపురమున కుగ్గరువొరసాని
 యాసుపత్రిఁ జికిత్సనందు సతుల
 సౌకర్యకర ధర్మశాలను నిర్మించె
 నేబదివేలకు హెచ్చుభవము
 వెచ్చించి; ముప్పది విపుల కుటుంబముల్
 బససేయుటకు మంచి వసతి కలదు ;
 ఇరువ దేసులనుండి యొదరెదరొ జను
 లారు వసించి సౌఖ్యంబుఁ గనుట

గీ. జన్మ సాఫల్యమయ్యె నిశ్చయముగ నని
 స్వయముగాఁజూచి యానంద సాగరమున
 మునిఁగి తేలెను జిన్నాంబ దనినీఁదీర
 సార్థకముగాదె ! యీజన్మ వ్యర్థమగునె ?

1

ఉ. ముప్పదిమంది రోగుల కమోసుముగాఁ బసగూర్చి సంతసం
 బొప్పఁగ నెల్లకాలము శుభోదయత న్నిరుకూర్చినావు, నీ
 గొప్పరు వేవవేలు ప్రముఖుల్ కొనియాడఁగ, మృత్యు వేగతిఁ
 ముప్పుచుగూర్చు నీకు ! ధర మోహనమూర్తివి చిన్నమాంబరో 2

కీ॥ శే॥ నారాయణ మూర్తి
 జననము 19-4-1856 మరణము 26-7-1930
 గంటూరు ప్రదేశము 20-11-1883
 స్థానము 71 సం॥ ల నేర 47 సం॥ ల
 “ అమె తనవిశ్వాసంతో ప్రవేశించెను ”

కీ॥ శే॥ రామకృష్ణ మూర్తి
 జననము 1883 మరణము 1938

గీ. రాజకార్యముల కొఱకు రక్షిఁ దిరుగు
వార లన్నవికీతల వసతులుదు
గడుపుకొనవచ్చు;రోగార్త కామినులకు
వసతి కుదురదు, చిన్నమ్మ వసతిగ క. 3

చ. ఒకపరి సత్రమును దిగియుండిన మానవు లెల్లకాలము
బ్రకటనఁ జేయుచుండెదరు భక్తిని జిన్ననుదేవి దాత్మతఁ;
సకలజనుల్ సుఖింపఁగల సత్కృతి;లక్షలు పొంది రీదయఁ;
వికలముగాదు చిన్నమ వివేకము నెంచ జగత్రయంబునన్, 4

గీ. అరసి బెద్దమ్మయని పిల్లు రచటిజరులు
కుగ్గరమ్మరు; జిన్నమ్మ కూటమందు
ఁసరు గావించి, బెద్దమ్మ వైద్యశాల
కేగెదరు మునుఁగొనుటకు రోగులెపుడు. 5

క. చిన్నమ్మకుఁ బెద్దమ్మకు
సన్నిహితంబైన సూక్ష్మ సుబంధంబై
యున్నది; రోగులు సత్రపు
టున్నతిఁగని, వైద్యశాల నుంచు పిదపఁ. 6

గీ. చిన్నరాణికిఁ గుగ్గరు కన్నతల్లిఁ
భోలె నిహళర సౌఖ్యముల్ పొందుపఱచె;
నామె గుగటూరు వైద్య శాలాధికారి
ప్రతిభ ధన్వంతరిని మించె వైద్యమందు. 7

గీ. ఆంధ్ర రాష్ట్రమునందుఁ జిన్నాంబపేరు
విననివారుండ, రా సత్రమునను వారొ ?
బంధువులొ ? యెప్పుడో ? దిగి, ప్రతిభఁ గాంచి
యును రాగర్త నగరము నందు, నిజము. 8

గీ. తరతరంబులనుండు నీ ధర్మశాల

సుప్రజాసేవఁ గావించుచుండు కతర
శాశ్వతంబుగఁ జిన్నమ్మ సత్రమఁగఁ
వరఁ జిరంచీవినై తివి ధరణి, దివిని.

9

గీ. ధర్మశాలను బ్రతియేట నిర్మలముగ

బాగుసేయుట కగుసామ్మ వచ్చునట్టి
స్థిర వసతినిచ్చి పూర్తిచేసితివి ; దాన
మఁగ నిటులుండవలచె ! చిన్నాంబ ధరణి.

10

ఉ. పూర్తి నిజస్వరూపమును బోలు శిలాప్రతిబింబ విగ్రహ

స్ఫూర్తిని నీమ సత్రముఖభూమికగా నెలకొల్పినాడ యీ
గర్తపురిన్, ముఖముఖిని గాంచి తరించుట కద్దిసాధనం,
బాద్రిదొలంచు మార్గమగునంచుఁ దలంచితిఁ, జిన్నమాంబరో! 11

చ. తలఁపఁ దప్పదీమ విగ్రహ సుదర్శన భాగ్యముగల్గు, నంగుబోఁ

దలఁచిన వారికెల్లరకు ; ధర్మము ధర్మపథంబుఁ జూపు, నం
దలి ఫలితంబు సజ్జన మహాప్రమదంబగు, భూతత్వప్తి కాఁ
గలదని, చిన్నమాంబరో ! జగద్విదితంబగునంచు నెంచితిన్. 12

ఉ. నీమహానీయమూర్తి నెదనిల్పితి, నిల్పితి దేశమందు దే

హామయపీడ స్రుక్కుసతులందఱుఁ జూచి ముదంబునంద, నీ
భూమిక ధర్మశాలను ; బ్రబుద్ధ మనోరథసిద్ధిఁ గాంతు, ను
త్రామసుర ప్రసూన వరదామముఁ దాల్చుము చిన్నమాంబరో. 13

చ. తలఁపఁగఁ గుగ్గరాఖ్య వసుధ గలకాలమునిల్చు, నంతకున్

నిలుచుచు జిన్నమాంబ వరనిర్మల నామము సత్రమందు, మీ
చెలిమియు శాశ్వతంబు, విరచించితి విగ్రహ సుప్రతిష్ఠ, ది
వ్యలలిత కావ్యముం గమరయంబునఁ గూర్చితిఁ జిన్నమాంబరో! 14

రాణీగారి వాస స్థానము.

రాణీ చిన్నమ్మారావు సత్తము, గుంటూరు.

గీ. ముందు మరవారసులు భర్తయును నశింపఁ
జేయ నవకాశమొయక, స్థిరముగగతి
మిషనువారికదియు సంకల్పమింపజేసె
పత్తిభగ్గొచ్చితివటు చిన్న రాణీ ! తగుచు. 15

గీ. సత్యములయందు మేటి పశ్యేస్తసత్య
మిది చికిత్సార్థమరుదెంచు మదవతులకు,
వారి చుట్టపక్కములకు, వసతి నొసంగఁ,
జిన్నమాదేవి నిష్ఠించె స్త్రీలకొఱకు. 16

—* నందిరాజు చలపతి గారు *—

ఉ. భూరి షవిత్రసత్యము చపూర్వముగా వెలకొల్పునిచ్చ నా
కోరిమి బోత్సహించి, భవదూర్జిత నామము శాశ్వతంబుగాఁ
గూరిచెఁ, జిన్నమా ! వర సఖుడగు నాకు చతుడు పూజ్యుడౌ
పౌరుడు, నందిరాజు చలపత్యభిధానుడు, ప్రాణమిత్రుడై. 17

క. మిత్రుడు బాల్యమునుండి ప
మిత్రుడు, మేధావి, సుకృత వేద్యుడు, నుతికిం
బాతుడు, పక్వతి మానవ
మాతుడు, కార్యాభిలాష మహితుడు, దేవీ ! 18

చ. హితుడు, స్వమిత్రబంధుతతి కెక్కుడు, నాకుఁబ్రయంబుగూర్చున్న
హితుడును, సాహితీపటిమ హెచ్చినవాడును, స్వస్వరూప మో
హితుడును, బాల్యమిత్రుడు, మహింబ్రతిభాయుతుఁ, డెప్పు నాపురో
హితుడగు నందిరాట్టలపతేందుడు కీర్తిసముద్రుఁ డెన్నగన్. 19

—* పారమ్మగారు *—

క. పారమ్మయనెడు కైస్తవ
నామిని సచ్చరిత్ర నయవినయ మహా
దార స్వభావయు సదా
చారానూనప్రచార సక్తయు వెలయున్. 20

- గీ. కుగ్గరు వి సమ్మగారితోఁగూడి ద్వాద
శాబ్దములు ప్రేల కారోగ్య మలరఁజేసి,
ఘన దిగంత విశ్రాంత కీర్తిని గడించె;
బారమాంబిక ధర్మపవర్తనమున. 21
- ఉ. పాగమదేవిగ ర్తపురి వైద్యముఁజేసిన ద్వాదశాబ్దముల్
భూరికృపాంతరంగ పరిపూరిత చిన్నమతోడ మైత్రి సౌ
పార వహించి మించె, ననయంబును వైస్తవ సాంప్రదాయ స
త్సార విరాజమాన గుణసంపద నెన్నికఁగాంచె మిన్నయై. 22
- చ. పృథువగు కీర్తిస్తునందు గల భక్తికి సూచనగా సతీలలా
మ భువిఁ దదీయ సేవకుల మాదిరి చిన్నమ ధర్మశాల స
న్నిభముగఁ గట్టియిచ్చె నవనిన్ తరుణీజన వాసయోగ్యమై
శుభద మగున్ చిరంబు పరిశుద్ధ వరాత్మకు స్థానమై సదా ! 23.

10. ఆ వి తా ద ర ము.

—♦ 1. వి ద్యా ర్థు లు . ♦—

- ఉ. వేలకొలాది బాలురకు విద్యల నేర్వంగ మూడువేళలా
జాలిన భోజనంబులిడి, చక్కని మస్తుల, వేతనంబులకొ
లీలనొసంగె; నట్టి సతిలేని కొఱుతచు దీర్ప శక్యమే ?
బాలుర భావిభాగ్యముల పట్టుగఁ జిన్నమదేవి యుండదే ? 1
- క. విద్యార్థుల సౌకర్యము
లాద్యోతము నరసి పోచు నాధికముగఁ, దా
విమృశ్యతవలెఁ జిన్నమ
సద్యోఫలదాయి యనఁగ జాలదె ధరిణిక. 2
- క. ఎదటి విద్యార్థులనో
మందిరమునఁ జేర్చి సుతుల మాదిరి సాకెన్
వందలు వేలుగ నుమరు
సందియమా ! యామె వృద్ధి సలిపిన యువకుల్. 3
- ఉ. చిన్నమదేవి పోషణ వసించి సమస్త కళా ప్రపూర్ణులై
మన్ననఁగాంచినట్టి గుణమాన్యులు నేటికి నర్హరీతి న
త్యున్నత రాజకీయ పరమోచ్చదశలో గని వించుచుండి, రీ
చెన్నఫలంబు దాతకెటు జెందకయుండు ? ధరాతలంబునక. 4
- గీ. ఆంగ్లమునఁ బట్టభద్రులై యలరి గొప్ప
గొప్ప యుద్యోగముల నుపకొనిన ఘనులు
విస్మరింతురె చిన్నమ్మ విద్యనేర్పఁ
దమకు నిడిన సహాయ సంతతుల నెపుడు ? 5

గీ. న్యాయమూర్తులు, డాక్టర్లు, న్యాయవాదు,
లున్నతోద్యోగు, లాభ్యాత్మి కోత్తము, లయి
వృద్ధిఁజెందిరి చిన్నాంబ పెంపకమున
నెందఱోబాలు ; రదిచాలదే ! తరింప.

6

చ. పొలఁతి గృహంబునందు నెలవుగని విద్యలునేర్పు బాలురా
నిలయము స్వీయగేహమని నిల్తురు ; వారలఁ జిన్నమాంబ, పి
ల్లలవలె సాకుఁ, బ్రేముజిని లాలనసేయును, వారలెంచ వం
దలకును మించియును రది తస్యము శ్రీమతిభాగ్య మెట్టిదో. 7

గీ. వచ్చు విద్యార్థులకు భుక్తి వసతు లిచ్చి
స్వీయగృహమున విశియఁగఁజేసి సాకు ;
నెందరైనను లెక్కలే దీమెకెపుడు,
జిన్నమాదేవి పున్నెంబు నెన్నఁదరమె ? 8

మ. చదువేమూలము సర్వసాధనల విజ్ఞానంబు నాణ్ణింపఁ, బ్రా
జమవు లేవదము, లట్టివిద్యలన భాషాసేవఁ గావింప నె
మ్మది సంకల్పము గల్గుబాలురను సమ్మానించి, చిన్నాంబ సా
కు దయన్, భుక్తిని వస్త్రపుస్తకములం గూర్చి న్నమర్పించుదున్. 9

ఆ. చదువులేనివానిఁ జవటయందురు జనుల్,
భార్యగూడ నలసభావ యగును ;
జమవుకొనుఁడని యువజనుల కుద్బోధించుఁ
జిన్నరాణి పక్రతి చిహ్నముగను.

10

ముందుప్రక్క - రాజా భుజంగరావు, వాడేరిపురి నివాసి రావు, సదరాజు చలపతిరావు, జేవరకొండ మునియ్యం,

అది పూడి ప్రభాకర రావు గార్లు.

వెనుక - శివప్రసాద్, సుందరరామయ్య, శోభనాచలం, ప్రకాశరావు.

2. పండితులు.

1. క్రొత్తపల్లి సుందరరామయ్యగారు.

ఉ. సుందరరామ పండితుఁడు, సూక్ష్మతవాది, కపిశ్వరుఁడు, మా
మందిరసీమ నల్వది సమాబులచుండియు నుండె నాత్మస
ద్భ్రష్టదమునకుఁ, శస్త్రమకుఁ బ్రీతిఁ బురాణ సమస్తగాథలన్
బంధురరీతి శాస్త్రవ్యవహార బలియించెడి కోవిదుండగున్. 11

గీ. గ్రంథముల మాకుఁ గృతినెచ్చి ఘన కవీంద్రుఁ
డమల మాన్యబహుకృతు లునుకొనియె ;
నస్మ దాస్థాన విద్వాంసుఁ, డాంధ్ర భాష
కథతలామలకంబను ఘనతఁ గాంచె. 12

గీ. చెప్పెనాబిడ్డలకు విద్యఁ జిన్ననాట
నుండి నేర్పెఁగవిత్వంబు నొప్పుమీఱు ;
మనుమలకు మర్మరాండ్రకు ననుదినంబు,
నేటికిఁ జెప్పుచుండె మన్నిలయమంకు. 13

—♦ 2. శొంఠి భద్రాద్రిరామశాస్త్రిగారు. ♦—

గీ. శొంఠి భద్రాద్రిరామశాస్త్రులను కవియుఁ
జాలకాలము మధ్యవ్య పాలనమున
నుండె ; నావేదమూర్తి నఖండగతుల
సాకెజిన్నమ్మ, దైవమే సాక్షి యచఁగ. 14

—శ్లో 3. కూచి సత్యనారాయణశాస్త్రిగారు శ్లో—

గీ. కూచి సత్యనారాయణశాస్త్రిఁడు, కపిశ్వ
రుఁడును, వేదవేత్తయుఁ, బండితుఁడు, బ్రబంధ
రాజమును గృతిగ నొసంగె, బూజనీయుఁ
డతఁడు మాన్యబహుకృతు లునుకొనియె. 15

— 4. ఆదిపూడి ప్రభాకరరావుగారు —

చ. సరసకవిత్వ సంపదఁ బ్రశంసకుఁబాతుఁడు, పూర్వసత్కృపీ
శ్వరులకుఁగీసిపోడు, రసభావపటుత్వ పదప్రయోగ సం
భరితుఁడు, సుప్రభాకరుఁ డభంగురవర్తన నాదిపూడి మ
శ రవిసమానుఁ డూర్జితఘన ప్రతిభాయుతుఁ డెంచిచూడఁగన్. 16

గీ. వర వరాశరస్మృతి నాంధ్ర పద్యకావ్య
ముగ రచించి, మాకంకితముగ నొసంగె ;
ధర్మశాస్త్రమగుట శాశ్వతముగ నిలుచు ;
జిన్నమాదేవి మన్ననఁజెందె నితఁడు. 17

గీ. కంద రామాయణము వ్రాసి ఘనతఁగాంచె,
బెక్కు గ్రంథముల రచించి పేరుఁగాంచె
నాదిపూడి ప్రభాకరఖ్యాత యశుఁడు
నాశ్రితసమూహమున ముఖ్యుఁడచఁగఁ జెల్లు. 18

— * 5. చిల్లరిగె యోగానందకవిగారు. * —

గీ. మధ్వమత సుప్రసిద్ధ ధర్మస్వరూపి
చిల్లరిగె మశసోముఁ డుచిత కప్పిద్రుఁ
డాంధ్ర రామాయణము వ్రాసి నట్టిఘనుఁడు
యోగధనుఁడు యోగానందుఁ డుత్తముండు. 19

గీ. ఈకప్పిద్రుఁడు మాకిటఁ గృతినొసంగె
నొక్క సత్కావ్యరాజము నుత్సహించి,
యుభయ తారకమయ్యె నీయుద్యమంబు ;
రామచంద్రుని భక్తుడు, రాజయోగి. 20

—♦ 6. అన్నమరాజు సుబ్బరాయకవిగారు. ♦—

మ. వినుతఖ్యాతుఁడుఁ పండితోత్తముఁడు, సద్విద్యా వినోదుఁడు, కా
వ్యనిభుఁ, డన్నమరాజువంశ జలధి ప్రాలేయ భానుఁడు, బా
హ్మణ వర్మూడఁగు సుబ్బరాయకవి, యత్యంతాను రాగంబునన్
హనుమజ్జీవిత సత్ప్రబంధకృతిని, దా నంకితంబిచ్చి మా
ఘన సత్కారములాది, చిన్నమకు వేడ్కల్పించె యోగ్యస్థితిన్. 21

—♦ 7. కోన వెంకటరాయశర్మగారు. ♦—

గీ. కోన వేంకటరాట్టర్మ మానితకృతి
మాకొసంగి చిన్నాంబిక మన్ననలను
గాంచె బండిత సుకవి శిఖామణి గడ !
సరస సాహిత్య విద్యా విశారదుండు. 22

—♦ 8. దామరాజు శోభనాచలముగారు. ♦—

గీ. తగు నియోగియు, బాంధ వోత్తముఁడు, దామ
రాజు శోభనాచలము, ధురంధరుండు,
బాల్యమున నాంధ్రభాషా ప్రభావ పటిమ,
నాకుఁ గూర్చిన గురుఁడు, వివేక ధనుఁడు. 23

గీ. చిన్నమాదేవి మాయంటఁ జేరుటాది
పితృ సమానుఁడుగను సర్వవిధిములఁ దుది
వఱకుఁ గాచియుండిన జ్ఞానపరుఁడు, మమ్ము
విడువకుండెను బ్రాణము ల్విడుచుదనుక. 24

—♦ 9. దేవరకొండ మాణిక్యశాస్త్రిగారు ♦—

గీ. నియతి దేవరకొండ మాణిక్య కవియుఁ
జిన్నతనమున గీర్వాణ శిక్షణము నొ
కింత నాకొనరిచిన నియంతయుగుటఁ
జరమదశయందుఁ దత్సమృతి చాలియుండు. 25

—శ్రీ 10. గాంధీ మహాత్ముడు శ్రీ—

గీ. పరమ పురుషోత్తముఁడు గాంధీ, పర మహాత్ముఁ
డాతని పబోధములఁ జిన్నమాంబ యధిక
భక్తి విశ్వాసములతోడ శక్తికొలది,
యాచరణయందు నిల్పెఁ బ్రత్యహముఁ గరము! 26

—♦ 11. కందుకూరి వెంకటసుబ్బారావుగారు. ♦—

గీ. అశ్వినీదేవతల భాస్వ దంశ గలిగి
తరతరంబులనుండి వైద్యమును జేయు
కందుకూరి సుబ్బారావుఁడును సప్ర
తించు చిన్నమ్మ బిడ్డల దేహ దుజల. 27

క. కృతులను మాకొసఁగిన పం
డితులను, గవిచుండులను, గడిదిగ సాకెన్
సతి చిన్నాంబిక, తత్త
ద్గతులకు సత్కృతులఁ జేయుఁదగున ట్లెపుమన్. 28

క. పండిత పామర సజ్జన
మండలి నేవేళఁ దా, సమంజస గతులన్
దండిగ సాకుటఁ జిన్నమ
యండను నిల్పెదరు వారలాదృతిఁ గనుచున్. 29

—♦ 12 కొప్పరపు కవిసోదరులు. ♦—

క. కొప్పరపుం గవిసోదరు
లెప్పుడు వచ్చినను వారి నుత్ఫుల్లమతిన్
మెప్పించు నుచిత సత్కృతు
లొప్పిదముగఁ జిన్నమాంబ యురుగతి సేయున్, 30

గీ. నెలలతరబడి వారు మా నిలయుమును
నిలుకడగ నుండ, వలయు నన్నిటిని గూర్చి
స్వగృహమునవలె వారలు సంతసించు
పగిది జిన్నాబ సాకె సంత్రమము మీర.

31

ఉ. పండితవయ్య లుర్వర సుపర్వలనాహత వాగ్విచారముల్
చండతరంబుగాఁ జూపఁజాలిన పాఞ్జు లఖండ సత్సభా
మండలిఁ బూనియు, లసమాన ముకోశను, లాత్మశక్తి నా
ఖండల తుల్యులయ్యెదను గాకని హుక్కుచు జిన్నమాంబయున్. 32

చ. చదువుల నారితేరిన పశస్త సమస్త కళాపభావ కో
విదులను జిన్నమాంబ పభవిచిన విశ్రుతధర్మశాస్త్ర స
పద నిధులంచు మొక్కి, తగుపద్ధతి సత్కృతిజేసి చంపు నే
యదనుననైనఁ, బ్రాజగువులన్న సుధామధుగోక్తులే యునున్. 33

శా. ఏదేశంబున నేజనాంగములయి, దేశాలమందైన, వి
ద్యాదానంబన లోకసమ్మతము, విద్వాంసుల్ సుధామాధుగీ
వాద పాఞ్జుల నారితేరుదురు దైవజ్ఞాన సంపూర్ణులై,
వేదాధ్యాపకు లట్టివారెయని పున్ద్రొబల్కు చిన్నాంబయున్. 34

ఉ. విద్యలమెచ్చి భూపతు లభీష్టిశిష్యుగ సత్కరింతు, గీ
విద్యలమెచ్చి కాంక్షను లవేద్య సుఖాబుల సంతరింతు, గీ
విద్యలమెచ్చి దేవతలుప్రీతి వరంబుల నిత్తురెంతయున్,
విద్యలఁబెంచకున్న నవివేకము ముంచుచు జిన్నమాంబరో ! 35

క. వినుషీ కవయితుల స
మృదమునఁ బూజించు జిన్నమనతీమణి, కో
విదలగు సుందరులను నను
పదమున నేవించుదా నపార ప్రేమన్.

36

గీ. సానబట్టినరాయి సమ్మానమునకుఁ
దగుట రాజాధిరాజుల తలల కెక్కు,
నటులె విద్వాంసు లమల వాక్పటిమఁగాంచి
లోక సంసేవ్యు లగుదు రాలోకనమున.

37

— 13. శ్రీ గుడిపూడి యిందుమతీదేవి. —

మ. ప్రేమదంబాప్పఁగ మాతనూజలకు శోభంజేయు పెండ్లిడ్లకుం
దమి నాధుంబడివచ్చి నూత్నవసులం దత్పత్నులన్ హృద్య ప
ద్యములన్ శ్రీగుడిపూడి మశజయఃపద్మాదేవినాఁబోలు నిం
దుమతీదేవి మనఃప్రపూర్వకముగ న్నొంపారఁదీవించి, చి
న్నమకు స్వర్ణముఁగూర్చి మన్ననల నెన్నఁగాంచె నత్యంతమున్. 38

క. గుడిపూడి రామరాయని
పడఁతుక సౌభాగ్యవతిగ బహువత్సరముల్
కొడుకులు, కూఁతులు, మనుమలుఁ
గడువేడుకసేయ వృద్ధిఁగాంచుచు నుండున్.

39

3. అమాత్యులు .

చ. సచివులు సత్యసంధులయి సర్వవిధంబుల రాజ్యపాలనం
బ్రచలిత ధీవిశారద పరాయణులై నెరవేర్చి మించినన్
శుచిదనరార నుర్వర యశోధను లొదురు మంత్రీపుంగవుల్,
ప్రచురణఁగాంచు దత్ప్రతిభ రక్తి దిగంతముదాఁక జిన్నమా! 40

ఉ. మంత్రిలు మంత్రిలన్నను సమర్థతఁగల్గి నిమంత్రణోక్త దు
స్తంత్రములం ద్యజించుచు, స్వతంత్రతఁ గాంచి, విరోధికోటి దు
ర్యంత్రములెల్లఁ గూల్చి, హృదయంబున సత్ప్రభుభక్తి వీడకా
మంత్రీణ సంఘరింపఁదగు, మాన్యతఁ గాంచఁదగుం బ్రబుద్ధులై. 41

—♦ 1. వల్లూరి శేషచలంగారు. ♦—

గీ. లలిత వల్లూరి శేషచల పద్ధాని

రాజ్యపాలన మొనరించె బ్రహ్మమూర్తు

వర గవర్న మెంటు సుపరిపాలనమున

నిషధయోగ్యుడు, బంధువు, నీతిపరుడు.

42

ఉ. ఆతడు రాజకార్యములయందు సమాధి కుశాగ్రబుద్ధి; ప్రి

ద్యోతిత భర్తవర్తనుడహన మశోధను, దాత్మసతతిన్,

భాతల, శాస్త్రవేత్తలుగఁ బండితులౌచు బెంచె, బాధవ

ప్రీతియుతుడు, సజ్జను డరిదము, శిష్టవిశుద్ధు, డెంచగన్. 43

—♦ 2. చోడవరపు నరసింహముగారు ♦—

గీ. అనఘుఁ డేజంటు తాతగారనెను, చోడ

వరపు నరసింహ ముత్తి, యుర్వర నుముత్తి

పుంగవుడుగనుడి ప్రిభాజూజ్యుడయ్యె

బంధువర్గములోని ధురాధరుడు.

44

—♦ 3. కంభముమ్మై శోభనాచలపతిగారు. ♦—

చ వలగొని ముప్పదేడ్లు పరుమబునఁ గంభముమ్మై శోభనా

చలపతిరాయముత్తి సరసంబుగ ముత్తిగ రాజ్యపాలనన్

సలువగ నొక్కరీతిగను సాఖ్యముతగ్గెను వార్ధకంబుచే;

నిలిచెను స్వీయగేహమున నిర్మల కర్మనిరూఢ గాఢతన్. 45

—గీ 4. నంఠూరి వెంకటసుబ్బారావుగారు. గీ—

గీ. అరసి నంఠూరి సుబ్బరాయాఖ్యు, భావు

కుని వివాహుగ మీరు చేకొనుఁడు, చక్క

జేయు నన్నిపనులనని చెప్పెనాకుఁ

జిన్నమాదేని, బుద్ధివిశేషకలన.

46

గీ. సూరి నండ్సూరి వెంకట సుబ్బరావు
బావగారిష్ట మంత్రాగార బ్రాహ్మరాజ్య
పాలనముచేయుచుండిరి ప్రిజ్ఞమీటఁ
జిన్నమాదేవి యెన్నికఁ గన్నఘరుఁడు.

47

— 5. ఈమని భీమశంకరముగారు —

ఉ. ఈమని భీమశంకర మహీన గుణాధ్యక్షుడు, బుద్ధిశాలి, మా
ధామమునం జరంబు ప్రసాదంబునఁ జిన్నమాదేవి కాశీతుం
డై మనలెం బ్రథానిఁ, గ్రహగత వృద్ధిని ముద్రాణాలయం
బీ మహితాత్ముఁ డిచ్చుఁగొని హెచ్చె న్నవశక్తి విశుద్ధ జీవితన్. 48

— 6. దుగ్గిరాల రామదాసుగారు. —

గీ. పాఞ్జుడగు దుగ్గిరాల శ్రీరామదాసు
మంత్రసామర్థ్యమున నసమానుఁ, డిరువ
దేవు లేఖరిగానుండి యేగెడివికిఁ
బరమ విశ్వాస పాతుఁ డాప్తజరుఁ డితఁడు.

49

— 7. సేవక పోషణము. 7 —

గీ. అడిగిరవి యెల్ల నిచ్చుచు నన్నపాన
ములకు లోటులేకుండ నిమ్ముగను బ్రోచు,
బిడ్డలనుబోలె బోషించి పెంచు కతన
సేవకులపాలిటికి మాత చిన్నమాంబ.

50

గీ. జీతములుగాక సేవక శ్రేణి కెపుడు
మూడుపూటల భోజనములును బత్తె
కర్చులిచ్చి పోషించెను గన్నతల్లి
పగిడి జిన్నమ్మ ; మరతురె ! నారలెపుడు.

51

గీ. జబ్బుచేసిన వైద్యుల సంతరించి,
సముచితాహారములంబున, సాకు సకల
విధులఁ జన్నాంబ సేవక వితతి నెపుడు,
శోచనీయము వారికా నుదతిచాపు. 52

చ. ఇరువది ముప్పదేడులుగ నీసతిచెంగట సేవజేసి, రెం
దఱొపరివార ; మందఱునెదం బరితృప్తివిభొంది రెల్లెడం
ద్వరగతిఁ దల్లిపోయిన విభాబున నేడ్చిరి, జీవితాంబు ను
ర్భరమని, చిన్నమాంబ జరంజని, వారు సహింపనేర్తురే! 53

గీ. ఐదు గృహదానములఁజేసి నాదరమున
సేవక జరంబులకు, వారిసేవ మెచ్చి ;
అదఱకుఁ బెండ్లికర్పుల నామె యిచ్చెఁ;
బరిజనులు ప్రీతిపైకిఁ గన్నరుపకొక్కా ? 54

గీ. ప్రీతిగల సేవకులు సర్వరీతులొప్పు
నుపచరించిరి చిన్నమ్మ యుర్వేఁ బ్రబల
వ్యాధి బాధితడై పక్క వదలకపుడు
పరమ విశ్వాసపాత్రు లా పరిజనులిల. 55

గీ. నలుబదేడులు మాసేవ సలిపి వార్ధ
కమున నిష్కయేల్ డభేదారు గాంచ మృతిని,
జిన్నమాదేవి శోకసూచియును
బంధుమరణము దీతిగా వగచె నపుడు. 56

చ. ఋణములఁజిక్కి సేవకులు హింసల నొందంగ, జాలిఁజెంది దా
రుణ ఋణబాధకు స్వగచి పోయె, ఋణంబులు మాపుజేయ కా
రణములఁ జన్నమాంబ యనురక్తిఁ దఱిగని నాకుజెప్పి; పూ
రణములుగాక యుండునె ధర న్నుభటాళుల కోర్కులన్నియున్. 57

చ. ఇలగల దద్వితీయమగు నీశ్వర తత్వమొకండు, దానిచేఁ
గలుగుచుఁ బోవుచుండుఁ గలకాలము సృష్టినిధానమంతయుఁ;
దెలిసి తరింపఁగావలె మదిన్, మతసారము లిట్టివంచుఁ దాఁ
బలికెను జిన్నమాంబ విధివాక్కులరీతి ధృవంబు సేయుచున్. 1

శా. నాదబ్రహ్మ మనాదియై, పరీక్షితి శూన్యంబై, స్వయంవ్యక్తమై,
వేదబ్రహ్మ సమీక్షసేయ మది సువేద్యంబ యీసృష్టి ; భా
వోదంతంబిది, మానసోల్లసనమై యొప్పు, బరంజ్యోతి కీ
భేదాభేదము లెల్లఁబోవుఁ బ్రళయోద్భిన్నంబులై, చిన్నమా ! 2

శా. నాదబ్రహ్మము తత్వమత్వమును సుధాపంబుఁ గావించు, వ్యా
నోదానాచ్ఛ సమాన వాయువుల నత్యుచ్ఛస్థితి గూర్చెడిన్,
వేదాధ్యాపన యట్టిదే యగును, సాన్నిధ్యంబు తాత్కాలికం
బై దైవారు నటంచుఁ బల్కుగద ! చిన్నాంబా వధూరత్నమున్. 3

శా. ధర్మాధర్మ విచక్షణా పటిమ సూత్రప్రాయమై యుండు, నా
నిర్మాణక్రియ లెల్లవారలకుఁ బూనికొజిక్క, వట్లాట నా
కర్మాచిత్తము లట్లెయుంచి, నిజభక్త వ్రాతము జేరుటే
నైర్మల్యంబుఁ ద్యజించు మార్గమని యెన్నంబల్కుఁ జిన్నాంబతాన్. 4

ఉ. భీమరు లాత్మశక్తిఁ బరీక్షితి దలదన్ని శమింప, సర్వలో
కావన రూపమైన పరమాత్ముని మంగళ దివ్యదృష్టి యు
జ్జీవనమాను, సర్వపరిషేచన యోగ్య రసంబు చిక్కు, సం
భావిత సద్వి భూతులు శుభప్రదముల్, తనరారుఁ జిన్నమా ! 5

గ. రుచోడ
మేకట పుష్కరము
కె. క. అర్జునుడు.

న. రుచోడ
కె. క. అర్జునుడు.

- గీ. హృదయ సంకల్ప సంక్షయ బాదవేనని
జీవితాపేక్షయే వీగి హోవుచు గద !
ధర్మమా యిట్టి వ్యర్థ సాధనము సేయ !
నిట్టి మోక్షము గోర రహీన మతులు. 6
- గీ. బురదలోముని కుమ్మరపురుగు పంక
మగటకయె నిర్మలినముగ నాడుకొని
నరుండు సంసార పంకమున మునిగియును
స్పర్శఁగాంచక చిచ్చుమ్మ పగిదిఁ దేలు. 7
- గీ. కఠినశిక్షకు లోనము శతముఁదాల్చి
యిదియ వ్యాపృతులను జయించ వలయు,
జిత్త చాంచల్యమును బాపి సిద్ధిఁగాంచ
నగును, భక్తి చేకొనుట చిన్నాంబ మతము. 8
- గీ. భక్తి వైరాగ్యములఁ బరాత్పరుని హృదయ
పీఠమునఁ బ్రతిష్ఠించి సంపీఠి ధ్యాన
ధారణ సమాధులచు సాంప్రదాయ సరణి
నడిపెఁ జిన్నాంబ సంసార నౌక నెక్కి. 9
- గీ. సచ్చిదానంద పదవు లొసంగఁ గలదు
భక్తిమార్గము, వాదోప నాదములకుఁ
దార్ప, దమలుంబు, మంత్ర తంత్రము లడుగదు,
సులభ సాధనమని బోధసలుపు రాణి. 10
- గీ. వేద వేదాంగ పఠతత్వ వేత్త తెవరు
సృష్టివైచిత్ర్య మిదియని చెప్పరైరి ;
అస్మదాదుల కేరీతి నలవడు నని
చిన్నమాంబిక భక్తి సంఘన్న యయ్యె. 11

గీ. దైవ యోగంబుఁ దప్పింపఁ దరము గాదు
 ధాత కై నను వాని ముత్తాత్మకై న ;
 జరుగఁ దలఁచిన వన్నియు జరిగితీరుఁ
 జిత వలదంచు వచ్చియుఁ జిన్నమ్మాంబ. 12

గీ. కలదు దైవము, లేదన వలదు పడదు ;
 శూన్యముననుడి యుత్పత్తి శూన్యచుగును ;
 సత్యమునఁ బుట్టిపట్టి దశత్య మగునె ?
 వ్యర్థ వాదములని చిన్నమ్మాంబ కలుకు. 13

గీ. సర్వదేవ నమస్కార సాధనములు
 సచ్చిదానందమూర్తి కాసక్తి జెంచు ;
 నామ రూపములన్నియు నామహేష్వ
 రునక కలవని చిన్నమ్మ రూఢిఁ బలుకు. 14

మ. కులభేదంబులు దేశకాలముల వ్యక్తుల్ గూర్పు చందంబులన్
 లలి నిర్మాణముఁజేసి రార్యులు సముల్లాసంబు పెంపొందగన్ ;
 విలసదైన విధాన సుఖుల సీభేదంబు లెప్పుట్టుచు
 గలుగన్నేర వటుచుఁబల్కు నెపుడు గంజాషి చిన్నాంబయున్. 15

గీ. సఫలమైన నహంకృతి, విఫలమైన
 దైవ సంఘటన మచట ధర్మమగునె ?
 యఘటన ఘటనా సామర్థ్య మా ప్రభునకె
 చేర్పఁదగునని చెప్పును జిన్నమ్మాంబ. 16

చ. మెలకువఁ గన్న వేళ నెలమి మరచి త్తము వచ్చినట్లుగా
 వెలయుఁగఁజేయఁ జాలుమమె ? వింతగదా! పుసపార్థసిద్ధి ; వృ
 ధులము, సమస్తకార్యములు రూఢిగ నీశ్వర నిర్మితంబులై
 విలసనమందు, సత్యమని ప్రీతివచ్చుచును జిన్నమ్మాంబయున్. 17

చ. అనుదినము బుర్రాణముల నాపులసన్నిధిఁ బండితోత్తముల్
తనివిఁగొనంగ సత్కథల, ధర్మముల, బతనాబు సేయఁ, దా
ననవరతంబుఁ జిత్తమున చుబుజనాభుని హత్తఁజేసి, పా)
క్తనవిధి పూజసేయు సతతంబును జిన్నమదేవి నెచ్చుది. 18

చ. జలమున బుగ్బుడంబు లనిశంబును బుట్టి క్షణాబులోపలన్
విలయముఁజెంగు, నిండు ప్రభవించుచదేది ? నశించు నేది ? భూ
తలమున జీవకోటుల విధంబులు నిట్టివె : దైవ మాయ లీ
కలుములు లేములున్ ; ప్రళయకారణ ముచను జిన్నమాంబయున్.

గీ. పంచభూతము, లింద్రియపంచకమును
బంచతన్మాత), లఖల ప్రపంచములును
జేర్చి, పంచీకరణ యుక్తిచే సృజింప
నోపు భగవానుడని రాజ్ఞి యొప్పుబలుకు. 20

చ. తనయల నెల్లవేళల సుధాచుడుకోర్తుల భక్తికిర్రఁజే
దనియఁగఁ బాడఁగోరు, నిరతంబును భక్తుల సచ్చరిత్రులన్
వినుతిఁ బఠింపఁగోరుఁ బరివేదనఁజెంచు నధర్మ వార్తలం,
గను బరమాత్ము నెల్లెడ నగణ్యముగా ధరఁ జిన్నమాంబయున్. 21

మ. ఒకయింట దగఁ బెండ్లివారు కడుదైర్యోత్సాహులై త్రుళ్ళు వే
టొకయింట వృతదేహముంగవిసి యయ్యో! యంచు నేడ్వంగనా
నకటా! యేమని చెప్పవచ్చు ? విధిమాయల్ దారుణంబు ల్గదా!
వికలోత్సాహతః జిన్నమాంబ యడఁ నీవీతాంతరాగాత్మయై. 22

ఉ. ఎట్టులుచైన సత్యము గ్రహింపఁ బ్రయత్నముసేయుచుండు, దాఁ
బట్టిన పట్టువీడనని పల్కక నెచ్చుది నాప్రవాక్కులన్
దిట్టముసేయు, సజ్జన వినిర్మల మార్గముఁ బ్రొక్కు, ధర్మసం
ఘట్టన దిట్టయై నిలుచు, గామిని చిన్నమదేవి యొచఁగన్. 23

గీ. బుట్టి పోయినను నన్యతంబును వచించి
యెఱుంగ దెన్నఁడు జన్మలో నెంచిమాడ ;
సత్య వాక్పరిపాలనా సక్తి బరమ
పావనంబని యెంచు స్వభావ గరిమ. 24

గీ. సకల మతసార సంగ్రహ స్వాంత యగుచు
ఘనత రాత్నాచుభవమును గాంచి మించె ;
ధర నిరీశ్వర వాద సుస్మరణఁ గనక
భక్తురాలయ్యెఁ జిన్నాంబ వ్యక్తిగలిగి. 25

చ. ఉపనిషదర్థముల్ దెలిసి యొప్పెడి సన్ముని సత్తమోత్తముల్
విపులముగా వచింప నవిష్టకుల మేరియుఁ దోషదందురే !
కృపణులమైన మా కెటులు స్కల్పింతు సత్త్వము? భక్తియోగమే
నిపుత నాత్మశాంతి మదినిల్పునను గద! చిన్నమ్మాంబతాన్. 26

గీ. సత్య వాక్పరిపాలనా సక్తయగుట
హాస్యమునకైనఁ గల్గలనాడ దెప్పుడు ;
మాటవరుసకైనను మాయమాట లనచు
సత్యసంధత చిన్నమ్మ సాటి గనము. 27

గీ. నిజము పలికిన పిమ్మట నిష్ఠురమగు
నన్న సామ్యము చిన్నమ్మ కనుదినంబు
స్మృతికి వచ్చును బంధు సమీపమునను,
గాని వెరువదు దృఢబుద్ధి గాంచు కతన. 28

గీ. మహిమచే మించునట్టి “నమశ్శివాయ”
యనెడి పంచాక్షరీ మంత్రమును జపించి
జన్మసాఫల్యమొనరింపఁ జను నటంచు
రాణీ చిన్నాంబ సఖులతో రక్తిబలుకు. 29

ఉ. ఇంతటి చాకచక్యము వహించిన దేవుడు జీవకోట్ల న
త్యోతము దుఃఖభాజన విధులును ముంచునె? యుక్తమార్గ మా
వంతయుఁ దోచదే? జనుల కర్థముకాని ప్రభావమును సు
క్రాంతము కాఁగ నోపుచని ఘర్షణపేయును జిన్నమాంబయున్. 30

గీ. పాహి రామప్రభో యని పలువరిప
వాని చెవికెక్క దీమొర, పగులు గొంతు;
కంతశోషయె యగును, సత్కార్య కలఁగ
గాలమును బుచ్చుడని దేవి కనలి పలుకు. 31

గీ. తుత్తిపాసలు, నిద్రయుఁ గూడలేని
బ్రతుకు వ్యర్థము, నిత్యజీవ మునెడల
వర జరామరణ రహిత వర్తచుంబు
హేయమగునని, చిన్నాంబ ! హెచ్చరితు. 32

గీ. చావులేకట్టి దివిజుల సొతువెరిగి
విరుగకుండిన స్వర్గము పిక్కటిలదె ?
తావుచాలునె వారికందఱికి దివిని ?
ననుచుఁజిన్నమ్మ విభ్రాంతి నుచుచుడు. 33

గీ. నరులమించిన పాపముల్ వర మహేంద్రుఁ,
జెల్లదేవతల్ చేయఁగఁ జెల్లునొక్కొ ?
కీడు నరులకు, సురలకు ఔమమగునె ?
పక్షపాత మగుననుచుఁ బలుకు రాణి. 34

గీ. ఆలమందలఁ బోషించు నవసరములఁ
జేతిమోదుగ మేపి రక్షించుఁ బరులఁ
బ్రాణపదముగఁబెంచు నపారభక్తి
గోవులను జిన్నమాంబ సొకోచపడక. 35

చ. మతములత్రోవఁబట్టి మతిమా లిన వాదము లాశ్రయింప, దు
ర్గతి కవి హేతువల్లద ! పరాత్పరు నెల్లెడ నాశ్రయించుటే
సతము సమంజసంబు ; పరసాధన కీర్త్యర భక్తిమార్గమే
వ్రతమని సాటుఁ జిన్నమ శుభస్థితిఁ జేరిన తోడివారికిన్. 33

చ. మతముల మంచిచెడ్డల తుమం గనఁజాలము, సర్వసన్మతో
న్నత విధులం బరామరిక నర్మిలిఁ గూర్చుట యుక్త ముచుచే
వ్యతికరమేమి యుండదు, భయంబును గొంచుటంచుఁబలుకు నీ
సతి, వరచిన్నమాంబ, సరసంబుగ సర్వ మతానురక్తయై. 37

గీ. పీర్లపంజాల కెలమిని బిండివంట
ల నటనై వేద్యములకు బంపు నతిభక్తి ;
గ్రైస్తవాలయోపదలను గట్టఁబంపు,
సకల మతములఁ జిన్నమ్మ సమతఁ జూచు. 39

మ. సగుణుం డీశ్వరుఁ, డట్లుకానియెడ స్వేచ్ఛన్ సృష్టిఁగావింపఁ డీ
జగతిన్ ; నాస్తిక శూన్యవాదమునకున్ శక్యంబుగా దివ్విధిన్ ;
జగదాధారుని కార్యయోగ్యతల నెంచజాల మెప్పట్టునం ;
దగదేమైన భరించుటే జనుల కర్తవ్యంబగుం జిన్నమా ! 39

ఉ. దేవుఁడు లేడటన్న జగతిన్ సృజించెడి వ్యక్తియూడు, నా
దైవము నిర్గుణుండనిన స్థానుడు శక్తివిహీనుఁడౌ గదా !
భావన కంద వానిభుని భవ్యగతుల్, సగుణుండు, తానె యీ
జీవుల రూపమంది, వికసించి, నశించుచు, జిన్నమాంబరో ! 40

గీ. కలుష పూరితమైన లోకమును సృష్టి
చేసి, పాప పుణ్యవిభేద శిక్షణముల
మునిఁగి తేలుటయది దైవమునకు హితము
కావలయుఁ జిన్నమా ! చెప్పఁగలమె మనము. 41

గీ. సృష్టి వైచిత్ర్యములను యోజింప లేక,
కార్య కారణ గతుల సంకలనం గనక,
కర్త నిర్గుణుడనరా దఖింపఁ డతఁడు ;
మనమె కించిజ్ఞులము ససమర్థులమును. 42

చ. తెలియనివారమన్న మన ధీ కది మ్యాచతఁగూర్ప దంతలోఁ,
దెలియఁగ సాధ్యమానె జగతింగని పెంచి నశింపఁజేయు ధీ
విలసన మస్మదాదులకు? వేద్యమగు బరమాత్మకద్ది;తా
వలమగు దైవభక్తియె శుభప్రదమా,మనకెన్నఁ జిన్నమా? 43

గీ. తలఁచ నద్వైతగతి జీవతత్వము పర
తత్త్వలేక మానెన లీలఁదనమ వఱకు
నెన్ని జన్మల నెత్తిన నెత్తవచ్చు
జిక్కులేదేరికిని దానఁ జిన్నమాంబ ! 44

గీ. జీవ పరమాత్మలను వేఱుచేయు నెడలఁ
బూర్వ జన్మస్మృతిని జీవి పొంద వలయు
వృద్ధిచంది తరింపఁగ; స్మృతి హరింపఁ
జిన్నమా ! షరిపూర్ణతఁ జెందుఁజెట్లు ! 45

గీ పూర్వజన్మస్మృతియె లేకపోయెగాన
జీవి కర్తృత్వసిద్ధిని జొదఁజెప్పును;
వ్యక్తిగతముకాదిట్టి జీవకళఁ దలఁపఁ;
దప్పకాభాసమే యచఁదగును, దేవి ! 46

క. ద్వైత విశిష్టాద్వైతము
లైతనరిచ సృష్టికర్త కదిలోప; మ్మా
ద్వైతమయినఁ దీరెడు నది;
త్మోతలజీవాత్మ హింస చయ్యన నుడుగున్. 47

- గీ. పాపపుణ్య విభేదమేర్పడుచునెడల,
 స్వేచ్ఛ జీవితినొసంగి శాసించ వలయు;
 మానవుని స్వేచ్ఛ ధర నామమాత్రమే కద !
 చిన్నమా ! ధర్మమేరీతి సిద్ధిగాంచు ? 48
- గీ. దేశకాల పరిస్థితుల్ తీవ్రముగను
 సంకుచిత మొనరించు స్వేచ్ఛచు సతంబు ;
 దత్త దాభాసముల జీవతతికి జుట్ట
 ధర్మమే ! చిన్నమా ! యిది దైవమొనఁగు. 49
- గీ. వర్తులాకార మండల వ్యాప్త మగుచు
 భూ సభాంతరముల నిండి పొరలు దివ్య
 తేజమే సచ్చిదానంద తృప్తదీర్ఘుఁ ;
 జన్మమా ! జీవ సృష్టి వైచిత్ర్య మిదియె. 50
- గీ. దైవ నిర్మిత చిత్ర పదార్థసంబు
 సృష్టి, జీవులు ప్రేక్షకుల్, చిత్రసరణి
 గాంచి పోమరు, దైవాంశ గలుగు కతనఁ ;
 జన్మమా ! చిద్విలాస వైచిత్ర్య మిదియె. 51
- గీ. భగవ దవతారుడగు రామభద్రుని
 ధరణి వైభవ్యమందక తప్పదయ్యె ;
 జనకునకుఁ బుత్రశోకము, సతికి జెటయుఁ
 గలిగె ; జన్మమా ! తప్పరు కాలగతులు. 52
- గీ. వటుని బ్రదికించి బ్రాహ్మణ వరున కిడిన
 పృథివి యేమయ్యె నిచట శ్రీరాఘవునకు ?
 మృతుల బ్రదికించు గలిగిన కీర్తి సెలువ
 కప్పనముఁజేసెగద ! తనయాత్మ దుడకు ! 53

గీ. సర్వ సామర్థ్యములుగల చక్కఁగఁబడు,
సకల జీవులయందును సర్వసాక్షి,
ధర నవతరించ వలయునే ధర్మసిద్ధి
కొఱును ? నజ్ఞుడే ? చిన్నమా ! కూడునె యిది ? 54

గీ. సృష్టిపథకము నల జగద్రష్ట కూర్చు,
నందులోపముల్ పొసఁగ వేచుదముచను !
పాపపుణ్యములేల సంభవము లగును ?
జిన్నమా ! నరుల్ని యోజుపఁగలరె ! 55

గీ. నాటకంబుల నాడెడు నటకులకుచు
స్వేచ్ఛలేనట్లు సృష్టిని జీవులకుచు
గనముఁ గర్తృత్వసిద్ధి నెక్కరణివైనఁ ;
జిన్నమా ! కూలివాండ్రు మీక్షితిని మనము. 56

గీ. తోలుబొమ్మల నటనతోఁ మల్యమగును
జీవ పరమాత్మల గతుక్ విచిత్రముగను ;
సూత్రధారుఁ డాడింపఁగఁ జోద్యగతుల
నాడి, విరమింప బొమ్మలు నాడ మాను. 57

ఉ. నాటక మాడునట్టి తరుణులను నందలి వేసగాండ్రు స్వే
చ్చాటనఁజేయ నాటకమె యాగు ; నదేగతి జీవకోటి, భూ
వాటికఁ దత్తమక్త విధి వచ్చి చరించి చను నురాసరి ;
దాఁటఁదరంబె ? యీశ్వర విధానము నేరికి, ధాత్రిఁజిన్నమా ! 58

గీ. ప్రభుని మర్మము తెలియక బ్రమసి, యెన్ని
మతములం గూర్చిన నవి సమృతము లగునె
ధరణి సృష్ట్యాదిగా దీనిఁదరచి, విఫలు
లైరి ; కీమంతులని చిన్నమాంబ పలుకు. 59

గీ. గోడ కభిముఖముగ బంటిఁ గొట్టఁ దిరిగి
వచ్చి మనకది తాకెడి పగిది, దేవి !
చెడు తలంపులు మనమీదఁ బడును మగుడి ;
కార్య కారణ గతుల సంస్కార మిదియె.

60

గీ. జలము లింకిన శూన్య కాసారము గతి,
రాజులేనట్టి భూతల రాజ్యము గతి,
శాద్వలము లేని గోభూమి సరణి, నీల్లుఁ
బడఁతి లేనట్టి పురుషుని బ్రతుకు దేవి !

61

గీ. చెరువు తూమును దెరువఁ బ్రసిద్ధ జలము
సస్యముల నింపి పెంచుఁ బ్రశస్తముగను ;
జీవ జలధార చైతన్య సిద్ధిఁ గూర్పుఁ,
దలుపు మూచు జీవ జలము నిలిచిపోవు.

62

గీ. తలఁప సర్వాధికారి యాదైవ మతని
మంచిచెడ్డల నునము విమర్శఁ జేయ
నగున ? చిన్నమా ! సేనాని యాజ్ఞ వీర
భటులు శిరమున వహియింప వలయుఁ గాదె !

63

గీ. వేద వేదాంగ సంహితల్ వెదకి వెదకి
యైహి కాముష్మిక సువిషయంబు లెల్లఁ
జర్ప సల్పిన ఫలము లేకమును లేకు,
చిన్నమాదేవి ! సృష్టి వైచిత్ర్య మిదియె.

64

పాపములు

12. మ త ము లు .

— 1. క్రైస్తవ మతము. —

శ్లో. శ్రీ మధ్యాయామి మిధ్యాచకచక వికచత్

చైత్యసత్య స్వరూపమ్

హృద్యం సస్మానివేద్యం శ్రుతిమహితసతీ

భాగ్య సాభాగ్య కందమ్

సిద్ధంసర్వాను సిద్ధం కరమ శివమయం

భవ్యనివ్య ప్రకాశమ్

యేసుక్రీస్తుస్త్వైవ సతజనసుఖదం

భాగధేయం మదీయమ్.

1

ఉ. మానవ జీవయాత్రను గ్రమంబుగ నుత్తమ నీతిగీతి సు
ధానముఁజేసి పామరజనంబుల కాదృతి బోధయకానటుల్
పూనికఁగ్రీస్తుయేసు, పరిపూత చరిత్రుఁడు బోధఁజేసి స్వ
ప్రాణము లిచ్చె నందుకనిపల్కును జిన్నమదేవి సర్వదా !

2

మ. ధరణిం గ్రీస్తు వచించినట్టి పరతత్త్వప్రోక్త వాక్యంబులం
బరలోకంబున జీవరాసులు సదావ్యాపార సంసక్తిమైఁ
బరిబూర్ణత్వమునందఁ బాటుపడు భావంబుల్ ప్రకాశించు,ను
త్తరలోకస్థితి సార్థకంబనెడి వార్తంజాటుఁ జిన్నాంబతాన్.

3

మ. క్రీస్తుని జీవితోక్తులఁ దరింపఁగ వ్యక్తులు విశ్వసించుటే
వాస్తవభక్తి; తక్కినవి వార్యములొగద ! చిత్తశుద్ధిచే
నిస్తుల భక్తిచేకురు గణింపఁగ; నేను విశుద్ధమైన దై
వాస్తవ సంపదం బడసి, వర్ధిలుఁడుచను జిన్నమాంబయున్.

4

- గీ. నవ నిబంధనగ్రంథ మనవరతమును
జదివి, తత్తదంశములను మదినిజేర్చి
ప్రభువు నాదర్శముగఁగొని, రక్షిజీవ
యాత్ర సాగించె జిన్నాంబ పాత్రగతిని. 5
- గీ. పరమపావన మాతృ సుభవుఁడు, శివుఁడు,
పాపరహితుఁడు, నిర్మల స్వాంతుఁడేను ;
వెదకిచూచిన దప్పు గాన్పింపదెచట,
ననుచుఁబేర్కొను మరచిన్నమాంబ సతము. 6
- క. మానవ సౌభ్రాతృత్వ మ
నూనముగా నిర్ధరించి నుజ్జ్వల గీర్తిస్తీ
మానిత గుణశీలుని స
మ్మారము సేయఁగఁజనదె ! మానవులెపు ఁక. 7
- గీ. పాపమతులను దిద్ది తీర్పుఁడగు ననును ;
దష్టశిక్షణ మొనరింప దస్త్రిగనమ ,
క్రీస్తుమతమున నుత్కృష్ట కీర్తి యిదియె
యని వచించుచు, సతము జిన్నాంబ పత్రిభ. 8
- గీ. దుష్ప్రవర్తన గలవారితో వినమ్ర
గతుల బోధించి నీతిసంయుతులఁ జేయ
వలెను ; క్రైస్తవదర్శ మొకలనఁగలద
టంచు జిన్నాంబ తా వచియించుచుండు. 9
- గీ. పాప పతితుల సన్మార్గ వర్తనులుగ
మార్పుటయె ధర్మమగు ; బరిమార్పు టరయ
ఘనత కానేరదనుచు గ్రీస్తునువదించె,
నని ప్రబోధించిమించు జిన్నాంబ సతము. 10

గీ. క్రీస్తుచాతటి నిర్మల బేమయూర్తి,
దైవభక్తుడు, పరిశుద్ధ తత్వవేత్త,
సకల కష్టములనుజెంది చచ్చెపిలువ,
నస్మదాదుల గతియేమి? యనును రాశి. 11

గీ. సాధ్య మగునంత వఱకుఁ బ్రశస్త గతులఁ
బ్రజల కామోదమును గూర్చవలయు, నదియె,
ముక్తిదాయక, మైహికాముష్మికముల
కని యనువదించు నెట్టజిన్నాబ ద్దోధి. 12

గీ కష్ట సుఖముల రాకపోకలకుఁ గార్య
కారణపిథుల యుక్తసంకలనఁ గనుము ;
జన్మ కర్మాంతరోక్త పునర్జన్మయేల ?
బుద్ధిచేతను సాధింపఁ బొసంగదనుచు. 13

గీ. పొరుగువారిని దవవలెఁ బూర్ణశక్తిఁ
బేమఁగనువానిఁ బరమాత్మ పీఠిఁగాంచు ;
నని జగద్రక్షకుఁడు క్రీస్తునువదించె
నదియథార్థమనును జిన్నమాంబ సతము. 14

చ. అనయము దేవదానవ మహారణరంగములం దనేకసా
ధనముల రాక్షసుల్ జయముఁదాల్చిరి, వైష్ణవమాయచేఁ దుదిన్,
ఘనత సురాళికబ్బె ; నిదికర్ణమె ! క్రీస్తు వధించువారి ర
క్షణకయి ప్రార్థనలన్నిటిఁ గాంచుడు వీరల తారతమ్యముల్. 15

గీ. ప్రబలు లవతారపుగుఱులు పామరగతి
నాగ్రహనుగ్రహముల సమగ్రులైరి,
కాని ద్వేషించువారి రక్షణనుగోరు
క్రీస్తుఁడద్వితీయుఁడను నారీమణి ధర. 16

శా. శ్రీమంతుల్ ఘనులైనమానవుల స్త్రీసృష్ట్యాదిగానెంచినం
గామకోధములన్ జయించిన మహాత్ములకుండు కాన్పింపఁడా
ప్రేమాకారుఁడు లోకరక్షకుఁడునొ క్రీస్తాక్షుడేకాని యీ
రామారత్నము చిన్నమాంబ హృదయారామంబు పుష్పింపఁగన్.

గీ. తమ్ము భూషించువారలఁ దనుపుటయును
సతముదూషించువారలఁ జంపుటయును
ధరణి నైసర్గికములు సాధారణముగఁ ;
గ్రీస్తురక్షించె వైరులఁ బ్రీతి ననును. 18

ఉ. నీతులఁజెప్పవార లవనిన్ సుమతుల్లరెందతెందఱో
భ్రాతలు, వార లాచరణభావములం దలపోయరింతయు;
ప్రీతిని గ్రీస్తుచెప్పి తగురీతిని జేసెనటంచుఁ, జిన్నమాం
బా తరుణీలలామ తనవారలకు నివ్వరించిచెప్పెడున్. 19

గీ. పరుల సేవించు పనియంకుఁ బ్రాణములను
విడువ నిత్యజీవముకల్గు విధిక్రతముగ;
నాత్మరక్షణార్థము డాగునతఁడు చచ్చుఁ ;
గ్రీస్తు శాసించెననిచెప్పఁ బ్రీతి నతివ. 20

క. చిత్తస్వాస్థ్యముఁగని పురు
షోత్తము సచ్చాసనముల నొనరించుట స
ర్వోత్తమ పద్ధతయని ప
త్యుత్తరమిడుఁ జిన్నమాంబ యోగ్యపరీతిభన్. 21

గీ. క్రైస్త వాదర్థముల ననురక్తి హృదయ
రంగమున నిల్పి సత్సర్వము సలిపె ;
వర్తనమునందుఁజూపని వాక్యసరణు
లప్రయోజనములని చిన్నమ్మ పలుకు. 22

ఉ. భ్యాతినిగూర్చు ధర్మము లఖండముగాఁ బ్రకటింపలేదిలక,
స్వాతిశయంబునందక రయంబునఁ బాత్రతనెంచి, సత్కృతుల్
నీతియుతుంబుగా సలుపు నిత్యము నుత్తమ గుప్తపద్ధతి ;
బూతచరిత్ర చిన్నమ ప్రిభండగు కీస్తుని యానమోహనక. 23

గీ. నమ్మ- “పాపాయపరపీడన”- మృనియును,
ధర- “బరోపకారార్థమిదాశక్తిర”-
మనియుఁ గీస్తువచించె ; బరార్థసేవఁ
జేయుమని బోధజేయుచు జిన్నమాంబ. 24

గీ. కైస్తవాదర్శముల మదిఁగాంచునెడల
లోప వినుమంతయైనను జూపలేము;
చెప్పించుతయుఁజేసెఁ బ్రసిద్ధమతఁడ
టంచుఁజిన్నమ్మ ప్రకటించు ననుచింబు. 25

గీ. కీస్తుని జీవిత చరితము
వాస్తవమని చిన్నమాంబ ప్రథితప్రేమ
బ్రస్తుతిఁజేసెను, దద్విధు
లాస్తి కృత ననుసరించె నాత్మీయముగా. 26

క. మృతులను బ్రదికించెను, ధరఁ
బతితుల రక్షించె, రోగ భారములుడిపె
గ్రతువుల నిందెంచెను గద!
ప్రతియెవ్వఁడు కీస్తుయేను రారాజునకున్. 27

క. పరహింస సేయకుము, పర
తరుణీత్వముల పొందుఁ దలఁపకు మెప్పుడు,
బరధనము నజేక్షింపకు,
పరము లభించునని క్రీస్తు ప్రవచించె ననున్. 28

క. ధనమును వనితరు గోరని

మనుజుడు ధన్యాత్ముఁ డార్యమతమిది, సత్సా

ధనమునఁబరమాత్ముని గనుఁ

గొనుఁడని క్రీస్తునువదించెఁ గూర్చినని యనున్.

29

గీ. జీవిత విధానమును శుద్ధిజేసినయెడఁ

గల్గెష రహితమై జీవకళ చెలుంగు;

భక్తి విశ్వాసములఁబూని ముక్తిఁగాంచుఁ;

గ్రీస్తుపలుకని చిన్నమ్మ ప్రీతిఁబలుకు.

30

ఉ. విద్యలనేర్చి జ్ఞానమభివృద్ధినిజేయుట సాధ్యమైనయ

ట్లు ద్యమమూన మానస నియోగముచేతను, బేమత త్వసం

పద్యుతిచిక్కు; విశ్వమున వర్తిలఁచేసిన భూతత్వప్తినై

వేద్యముగల్గుఁ, గ్రీస్తుని వివేక రహస్యము చిన్నమాంబరో !

31

మ. ఉదక డ్రాళన దేహ కల్మషము బాయుగానఁ దద్రీతి, ణో

విమతా యూదులు జీవులం గడిగి రుచ్చిం, గ్రీస్తు శుద్ధాత్మ సం

పదఁబ్రొక్షాళనజేసి ముక్తిసొసఁగెం, బాపంబులం గాల్చె, ని

వ్విధి శుద్ధోదక మజ్జనంబులను మాన్పెన్ మోక్ష చిహ్నంబుగన్ 32

గీ. ఆమయంబులఁ బాపెడి యవసరముల

యేసునుండి తపోబల మేగుచుండె ;

సదియె తార్కాణమగు పాపహరణశక్తి

కలదు క్రీస్తునాధునకని తెలుపురాణి.

33

చ. ప్రభుఁడు వరుడు, సంఘమిలపై వధువందురు క్రైస్తవోత్తముల్ ;

శుభగతిఁ గృష్ణుఁడేవిభుఁడు, సుస్థిరభక్తులు గోపికాళి స

న్నిభమని యండు) హైందవులు ; సీచముకాదిది, సాదృశంబెయకా ;

నభయముకాదె ? జీవపరమాత్ముల నేగతి సంస్కరించినన్.

34

- గీ. కృష్ణుడును గ్రీస్తు నామసదృశు లగుదురు,
ధరఁ బ్రబోధంబులును దుల్య సరణినుండు ;
దేశకాలాను గతపరిస్థితుల వలనఁ
బూర్వపురుషుల గాథలఁ బొసఁగుమాన్యు. 35
- గీ. కల్పితములగుచర్యలఁ గడకుఁ దోసి
తత్వసారంబు విడఁదీసి తరచిచూడ
జీవ పరమాత్మల కభేదసిద్ధికలుగు ;
మధ్యవచ్చిన మాయయే మాయమగును. 36
- గీ. శివుఁడనంగ నర్థము మేలు చేయువాఁడు,
కీస్తు శబ్దార్థమును బరికింప నదియె ;
యగుటఁ బంచాక్షరీమంత్ర మనువగు గతి
రెండు మతములకు నమరి యుండునేమొ ? 37
- గీ. తనకు మనకును దైవము తుడియనెను,
నిర్మలినవర్తనమె ముక్తి ధర్మమనెను,
జనకసుతుల కభేదంబుఁ జూటెఁ గ్రీస్తు,
పాప పరిహర మొనరింప వచ్చిననె. 38
- గీ. స్వార్థమెల్లఁ ద్యజించిన సాధుమూర్తి,
జీవ పరమాత్మల కభేద సిద్ధిఁగూర్చె,
మాయ సైతాను కోరలఁ దీయఁ గలిగెఁ,
గ్రీస్తు సచ్చిదానంద మూర్తియె, ధృవంబు. 39
- ఉ. సర్వసమత్వమబ్బినఁ బ్రసక్తి నశించు సమస్త సంస్థలన్,
నిర్వహణేచ్ఛ వీగు, నవని బరమేశ్వర తత్వమిట్టివే ;
చర్చిత చర్చణంబయి, ప్రశాంతముగల్గును, గ్రీస్తు జీవమొ
యుర్విని గాంచె నిర్విధి మహోన్నత సిద్ధి, నమూల్య భక్తిచే. 40

గీ. దైవము తిగుణాత్మికమగు తత్వమగుట
నావ్యులుం గీస్తు మూర్తిత్రయంబె యనిరి ;
యద్వితీయత నిర్గుణు డగు సమాధి,
సుగుణుడగుఁ గాదె! సృష్టిబ్రహ్మయింతు.

41

గీ. జీవజాతము లన్నియు దైవకళలె
యగుట దైవమే పారిశుభ్యతను గూర్పు
విశ్వసించిన యని, క్రీస్తు విధిగఁ బలికె,
దేశికునివలె శిక్షించి దిద్దుకొనును.

42

గీ. ఈశ్వ రావతారంబని విశ్వసింప
కున్నఁ బురుషోత్తముండని యెన్నియైనఁ
క్రీస్తు నాదర్శముగఁ గొని ప్రేమగమర
జీవయాత్రను సాగింపఁ జెల్లు నరులు.

43

గీ. అద్భుతాగిత మెటు సెరా నంటఁ బీల్చు
నటులు క్రైస్తవప్రేమ జీవాత్మ నంటు
పాపములను హరించు స్వభావికముగ,
జీవ పరమాత్మ లైకృతఁ జెందు నటులు .

44

—: క్రీస్తు నేర్పిన ప్రార్థన :—

సీ. స్వర్లోకవాసి మా జనక నీనామంబు
నిర్మలంబగుఁగాక! నీమరాజ్య
మరుదెంచుఁగాక! నీ స్వాంతంబు పరలోక
విధమున భువి నెరవేరుఁగాక !
అస్మదీయంబగు ననుదినాహారంబు
నీవేళను ననుగ్రహింపు మాకు
మాముణ్యస్థుల మేము సైరించినట్లు మా
ముణముల నీవు సైరింపుచుయ్య !

గీ. మమ్ము శోధనపాలుగాఁ జిమ్మఁబోక
కితవజను బారికిని దొలఁగింపుమయ్య !
స్వర్గరాజ్యము, బలమును, సకల మహిమ
నీవశములొచ్చు నిరతము నెగడు దేవ ! తథాస్తు. 45

గీ. చకుముకిని దిప్ప నన్ని సాక్షాత్కరించు
పగిదిఁ కై నై వ స్వర్గ పాపములఁ గాల్చు;
యజ్ఞమియ్యది, ప్రభుడగు యాగపశువు,
ప్రాస్తమగుఁ బరి శుద్ధాత్మ ప్రస్ఫుటముగ. 46

—? శా ధ మ త ము . ?—

ఉ. గౌతమబుద్ధఁడెల్లనకు గౌరవసేయుడు, కీస్తుకీతిఁ బ్ర
ఖ్యాత దయామయుడు, నరకంబగు స్వార్థమె ; పేమతత్త్వమే
భూతల సర్వభూత సమబుద్ధిని గూర్చెడి సత్యమన్న మా
ధాత, నిరీశ్వరుడు, పరతత్త్వఁడను, మన చిన్నమాంబయు. 1

గీ. దై వవిషయముఁ దలపెట్టఁ దగదు మనకు,
ధర్మవర్తన ముఖ్యసాధన, మదియును,
బేమలో నిమిడినది యజ్ఞద్యముగను,
బేమ త్యాగంబువలన లభించు ననును. 2

గీ. ప్రాజ్ఞ సామ్రాజ్యమిలఁ బరిత్యాజ్యమనుచుఁ
దృఢమువలె విసర్జించెను క్షణములోన ;
బుద్ధభగవానుఁ డిద్ధప్రబుద్ధఁడనుచుఁ
బిస్తుతించును, జిన్నమ్మ విస్తరించి. 3

గీ. తాను నమ్మిన విధికి బుద్ధభగవానుఁ
డతుల సామ్రాజ్యమునుపేడె నలఘు గతిని ;
బాణముల ధారవోసెను ద్రాణిఁగిస్తు.
తరతమము లిట్టివని మదిఁదలంచు రాణి. 4

- గీ. బుద్ధునకుఁ గ్రీస్తునకు భేదబుద్ధియొకటి
కలదు, దైవభక్తి నిరూపించె ఘోరతఁగ్రీస్తు
బుద్ధుఁడీశ్వరు నటు తలపోయలేదు ;
కనుఁ బ్రబోధంబు లొకరీతి వనును సాధివి. 5
- గీ. దైవ విశ్వాసమును బ్రజా సేవయునను
రెండు సాధనలగుఁ గ్రీస్తుమండలమున ;
భూతదయ యొక్కటియెచాలె బుద్ధునకును ;
జిన్నరాణి విమర్శ యీచెలుపుఁ గనెను. 6
- గీ. క్రైస్తవప్రేమ నరులకే కలిగెఁగాని
జీవకోటికి వర్తింపఁజేయ లేకు ;
బుద్ధదేవుని దయ యెల్లభూత తతికిఁ
జెందెనని పల్కుచుండును జిన్నమాంబ. 7
- గీ. కాంక్షలఁ ద్యజింప నిష్కామ్య కర్మచిక్కు,
శాంతియును మనోనిగ్రహశక్తి కలుగు,
జన్మ సాఫల్యమగుటకుఁ జాలు, బుద్ధ
మతమిది యనును జిన్నమ్మ మాన్యచరిత. 8
- గీ. కాంక్షలను పొరల నొకటొకటిగఁ బూన్కి
నొలువ శూన్యమైపోవు నీరుల్లిపాయ
పగిది, జన్మంబు లీనమై తగుచు ; బుద్ధ
మతవిధి యనుచుఁ జిన్నమ్మ సతముఁ బల్లు. 9

- గీ. కలఁడు దేవుఁడచుగ నొకానొకఁడు,
 లేకు పెక్కురు దేవులు, చీల నతఁడు
 జగము లన్నింటి సృజియిక సహరింప
 నాది హేతు వటంచు మహమ్మ దనియె. 1
- చ. అలఘుతర ప్రవక్తలు మహమ్మదులు దేవుని శాసనములు
 దెలుపుచు నిచ్చుహీజనుల దివ్య పదములఁబ్రేక్షి నీతి సు
 కలితులఁ జేయుచుండు రటుగాక పరేగుర కొక్క పుష్కలము
 గలిగి జనాభి పాపముల కైకొని మోయుట కల్గి యుచనెక. 2
- క. పాపములు గలుగ నానిం
 బాపఁగ జపము దపము బజ్జాత్తాపం
 బోవును గానీ, ముగ్ధము
 లేపగిదిని జాలవని వచించె ఖురాన్. 3
- గీ. జన్మమొక్కటె మఱి పునర్జన్మ లేకు,
 పాప పుణ్య విచారణ పరగు నాఁడు
 శాశ్వతముగ నరకంబొ? స్వర్గసుఖమొ?
 తెలుపు నల్లా సమాధి జీవులకు నెల్ల. 4
- గీ. పూర్ణఁ డైకటి యల్లాకు బొమ్మ వెట్టి
 యచ్చ లొసఁగుట. యవమాస మగును, గాన
 విగ్రహారాధన మొనర్చు విధముఁగూడ
 దనె మహమ్మ దటంచు జన్మమ్మపలుకు. 5
- గీ. ఆత్మ పరమాత్మలకు నైక్యమబ్బ దెవుడు,
 మానవులె దేవతలుగ, సైతానులుగను,
 బరగుచుండురు పుణ్యపాపములఁ బట్టి
 యని మహమ్మదు బోధించె నధికదీక్ష. 6

క. కూడను వడ్డిబేరం

బాడంగా బాపహేతువై యథాఃర్థం

బాడొనరిచి ఋణదాతకుం

గీషుం జేకూర్చు నధిక కిల్బిష మనియెన్.

7

గీ. ఆత్మ యనునది మనుజుల కలకుం గాని

కనంగం బశుపక్షులకు లేకు, గాన మనుజు

లలఘు విష్ణున వంతులై యఖిల సృష్టి

నధికులగు వారలంచు మహమ్మదనియె.

8

మ. ఉపవాసంబులు తీర్థ యాత్రలును నత్కుద్దాత్ర సంప్రార్థనల్,

జపముల్ భూరి తపంబులున్ సంపుడుకే సత్కార పూర్వంబుగా

నెపముల్ వెట్టక సేవాళి శయింప బ్రేమక విలోకి చుండ

చు పడేసిచె మహమ్మత్తును విధానోద్య త్సుఖ లావుడై. 9

గీ. ఏక పత్నివ్రతనియతి నెరుంగొట్టి

జనుం డనేక సతులం బొంద ననుమతించె;

జీవ హింసను భుక్తికే చేయనొప్పె,

సున్నతిని బొందు పురుషులు సోదరు లనె.

10

13. అ ద్వై త ము

- గీ. భక్తి సన్నదీ ప్రవాహంబు ప్రబలి పాటి
వర వరబ్రహ్మ భవ్య సాగర నిమగ్నుఁ
డగును జీవుడు, జీవేశ్వరైక్య మిదియె ;
యిదియె యద్వైతమని వచ్చియిడు రాణి. 1
- క. సాలోక్యము, నామోష్యము,
సాహృష్యముఁ గాంచి పీదప సదమల విజ్ఞా
నాలోకనమున నద్వై
తాలంబనుడగుచు జీవుడను రాణితగ్గఁ. 2
- క. ద్వైతంబు, నల విశిష్టా
ద్వైతంబును, దేవలోక వాసముచకుఁబా
ఖ్యాతంపు మెట్లుగా, స
ద్వైతులు తలపోయఁజెల్లుఁ దగ నను సతియుగ్. 3
- మ. వరి విజ్ఞానముచేత మాయకు దొలంపఁగాఁ బరబ్రహ్మ వి
స్ఫుర దోజోనిధి భవ్యద్రిష్టిఁ గనవచ్చుగ్ ; ఏవం న్నివ ను
ద్ధర ధామంబు దొలంగి వాయుసఖుఁడెగుఁగ్ దివ్యతేజంబు పొ
పిరివోవం గనవచ్చుఁగాడె! యను సాఫ్తీరత్న మెప్పుట్టుచగ్. 4
- గీ. ఘటముచెడ ఘటగగనము, ఘటగగనముఁ
జేరుగతి, ఘటము చెడిన, జీవుఁడా ప
రాత్మకుఁజేరు టేమి యుబ్రంబటంచు
జన్మమోదేవి, పలుసారు లర్చమాట. 5

ఉ. అద్దపు రంగుబట్టి జగమంతయు రంగుగఁదోచుమాడు న
ట్లదిర ! బుద్ధిమాంద్యమున నంతయు సుస్థిరమట్లతోచు నా
బుద్ధి ప్రికాశమైన విడిపోవును మాయ, జగంబుశూన్యమై
శుద్ధపదార్థ మీశ్వరుఁడు శోభిలు నెల్లఁడఁ జిన్నమాంబరో ! 6

ఉ. పాపపరీత భూతల నివాసమగు న్నరకంబు ; దానఁబూ
ర్వాపర రీతులేమి తెలియగనఁజాలము ; దైవశక్తి పల్
రూపములంది, లీలఁగని, రోసి, తిరోహితమాను ; దీనినా
ధ్యాపకులండు) మాయయని,యట్లై వచించుచు జిన్నమాంబయుకా.

గీ. దైవ నిర్మాణ సృష్టిని దరచి చూడ
వర దయాసత్య శౌచ సంపదలఁ గనము ;
పనికిరా దండుఁ బుణ్యపాపముల మాట ;
లని యనువదించుఁ జిన్నమ్మ తనివిదీర. 8

గీ. పరమ చైతన్యమునకు నుత్పత్తి లయము
లుండ వఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండములను
నిండియుండును, లీల కుద్దండ రూప
నామములఁదాల్చి వీగుఁ, బ్రణయ సమృద్ధి. 9

గీ. దైవమాయల నిజమని తలఁచి జీవి
మాయలోమున్గు నింద్రజాలాయితముగఁ ;
దలఁప హాస్యాస్పదంబైన పలవరింత,
మాయలో మాయగాదె ! యమాయికులకు. 10

గీ. కడఁగి లీలావిహారార్థ కలన నామ
రూపములఁదాల్చి విరమింపనోపు ప్రభుఁడు ;
దాన సృష్టిసితిలయ విధాన మమరు,
జీవులెవరని యనవచ్చు ? చిన్నమాంబ ! 11

గీ. తత్త్వనుసియను నద్వైత ధర్మమిదియె,
జీవపరమాత్మల కభేద సిద్ధిగలుగుఁ ;
బుణ్యపాపము లెచ్చటఁ బొదలు ? నెవరి ?
కనుచు జిన్నమ్మ ; కష్టసుఖము లటులె. 12

గీ. బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్యరా ? యనుచది
కన యధార్థమై తనరు నిక్కరణిఁ దలఁచ ;
క్షణములో నంతరించు సంసారముచకుఁ
జీవు లెటుక ర్త తామరు ? చిన్నమాంబ! 13

ఉ మానవ జాతికెల్లను క్షుణ్ణుగల జీవులకంటె నెక్కువ
జ్ఞానముకల్గు ; దానివలనఁ దరిగానని పాపపుణ్యసం
ధానము గోచరంబగు ; వృథాయది ; దానిని విస్మరించి, వి
జ్ఞానము శైశవంబుగతి శ్రద్ధ ధరింపుమనుకొ యధావిధి. 14

క. బాలోన్మత్త పిశాచో
ల్లీలకొ విజ్ఞానవిషయ లేశములునుప
జాలురు, మోక్షము కల్గురు
దాలిమిచని జిన్నమాంబ తగవచ్చుచుకొ. 15

గీ. జీవపరమాత్మ లద్వైతసిద్ధిఁ గాంచ
జీవి విరమించు, వ్యక్తిత్వ భావ ముడుగు ;
మూలవిచ్ఛేద మొనరించు ముచ్చటలివి
చింత లన్నియు భ్రమలను జిన్నమాంబ. 16

గీ. తలఁచ మనమే మనముకాదు, తదితరములు
తనర మనవెవ్వయునుగావు, దాని కొఱకుఁ
బ్రబల సవ్యాపసవ్య దుర్వాప్యవకములఁ
దగులఁదగదంచుఁ జిన్నాంబ తగవచ్చుచు. 17

8. జనన మరణంబులందునీ జన్మమును,
మశ్రుప్తమేయ మేమియు నిటఁ గనము నిజము ;
ధర నహంకార మేటికి ? పరమపురుషు
చిద్విలాసము ; కనుడను జన్మమాంబ. 18
- గీ. నిర్గుణ బ్రహ్మమను వాద నియతి తగను,
సృష్టి కాపాతమగు దాన ; బృధ్విఁ బ్రకృతి
యెటులు ప్రభవించె ? పౌసఁగదీ నటన మరుచుఁ
గొందఱు పురనుచుఁ బల్కుఁగూర్చిరాణి. 19
- గీ. తనువు స్మృతిఁదప్పియుండిన తరుణములను,
నిద్రయందును, జరుగు నన్నిటికిఁ గర్త
జీవియా ! లేక దైవమా ! చెప్పవశమే !
యనుచు శంకించుఁ జిన్నమ్మ యనవరతము. 20
- గీ. దేహ మున్నంతవఱకుఁ దదేయ సహజ
కృత్యములు జరుగుచుచుండు నిత్యసరణి
జీవికంచునఁ గర్తృత్వసిద్ధి లేకు
చేయుటకు మానుటకు నను జిన్నమాంబ. 21
- గీ. కలనుగాంచిన సుఖకఃఖములను వృత్తి
గాంచినవెరుకఁ గల్గని యొచుఁకీతి,
దనువు విడిచివెరుక నంతయురుగల్గ
యని గోహించిన, జీవిపొందిన శ్రమలవి
వ్యర్థమగునని చిన్నాంబ పలుకు సతము. 22
- గీ. తలఁప సాంసారికేతి బాధలు సతంబు
వదల కామరణాంతము నొదవియుండు ;
నొకటివిడిచిన వెరుక నింకొకటి వచ్చు ;
నెన్నఁబరిపాటి యదియను జిన్నమాంబ. 23

గీ. జీజివల నంబుకొన్నదీ శిశిలకరువు
విడువదెంతటి వైరాగ్య విబుధుడై,
బట్టివల్లార్పు గ్రూర సంభవము భవము ;
శత్రువునకైన వలదని చాటుకొల.

21

గీ. వలదనిక బోవునే భవబంధ మకట !
వవల దళమట్లనిగతి సర్వము క్రసించు ;
శుభిభాజక మొకరించు, తొలుచు వేరు
పురుగుగతి నను జిన్నాంబ పుణ్యచరిత.

25

గీ. పాకృతి వైచిత్ర్య మ్మోక్షవరము దాని
వట్టు విడిపించుకొన నున వశమూహు ;
దేహ పాతమువత్తున భుజిలి విరువక,
చిన్నమాడేని వాక్కి తి స్పృశురను.

26

గీ. క్రకృతి పురుషులును, బుద్ధ్యా పాపములును,
గోస్తు నైతానులు, చిదచిదీశు, లకను
ద్వంద్వములు సుఖదాఖ విధములకడకు,
ననుచు జన్మమ్మ వాదించు శర్పకపురు .

27

గీ. పార్యతీ పరమేశ్వర ప్రభృతులకగే
స్త్రీ పురుష సప్తశులు, సృష్టికేసరవని,
ద్వంద్వములులేని చుద్యైత భగ్నమొంచు
జెల్లదని నొక్కి చెప్పను జన్మమాంబ !

28

గీ. సోష్టకును సృష్టికి నటు విశిష్టధర్మ
ము, నుపపాదించు వైష్ణవము, నటుకైస్త్ర
వమును ; సగుణమందురు, నిర్గుణమును విరుతు,
గంచు జన్మమ్మ కోడికరించుచుండు.

29

- గీ. పాజిటివు, నెగటివు, కరెంట్లో జ సత్త్వ
మేళనమున, నెలక్కిసిటీలు కలుగుఁ ;
బ్రకృతి పురుషుల వలనను బరగుసృష్టి ;
యటులె యగునని చిన్నమ్మ యనువదించు. 30
- గీ. తగ సమాధి తాత్కాలికమెగద ! పిదప
జీవి సాంసారికావస్థఁ జెందుఁగాదె !
శాశ్వతముగాని యోగ సంచలనమేల !
యనుచుఁజిన్నమ్మ వాక్రుచ్చు నాత్మఁగనలి. 31
- గీ. ధరణి నేకాగ్రచిత్తము తనరంగను, స
మాధి చిక్కును, దానిచే మైకమొదవు ;
భ్రమను జెందెద రదియె సుభ్రమ మటంచు,
భంగు గంజాయిలను దాగి వారిపగిది. 32
- గీ. పాలు , పెరుగు, మీగడలును, మేలివెన్న,
ఘృతము, గోసారమై తగురీతిఁ బృథ్వి
దేహి దేహములును, సృష్టి, దేవుఁడు
వచ్చి సోపును, జిన్నమ్మ పలికెనిట్లు. 33
- గీ. ఏకమేవాద్వితీయ మాత్మేతి వాక్య
మున జగన్నిధ్యయను సూత్రమును లభించె ;
శూన్యము సశూన్యమును జేరి శుద్ధమయ్యె ;
ననుచుఁ జిన్నాంబ వచియించు ననుదినంబు. 34
- గీ. దర్పణమునందుఁ బ్రతిబింబిత మగును రవి,
దర్పణమువోవ ఛాయయుఁ దరలుగాదె !
జీవ పరమాత్మ లీగతిఁజెందుననుచు
రాణి చిన్నాంబ పలుకు నిరంకుశముగ, 35

ఉ. రూపము కంఠనాదమును, మాధితలాపులు, హావ, భావముల్,
 దీపిత చిత్తవృత్తులును, దేసువ వేకునిభాబులై తగున్,
 రాపిడిఁ బుట్టకేరలకు, రాగములేగతి సుద్భవెల్లునో;
 తోచును సాధనాబని వధూమణి చిచ్చమదేవి పల్కెడిన్.

36

గీ. తనరఁ బరమాత్మ జీవాత్మతనువుఁ దాల్చు
 పగిదిఁ దలిదండు)లును బుర్రుపులగుచును;
 ఆత్మజాతులయం దనాహతముగ, నని
 హెచ్చరించును జిన్నాంబ హితజనులను.

37

గీ. సకలభూతజాలము నాత్మసదృశముగను
 జూచువారలు పరమాత్మజూడఁగలరు;
 చిత్కళనుబట్టి చైతన్యసిద్ధి గలుగు,
 నద్వితీయ మనుచుఁ జిన్నమాంబ పలుకు.

38

గీ. తరచిఁక శూన్యవాద మద్వైత మతము,
 మానస నిరోధ మాత్మనాశాను మతము,
 జాద్ధమత తుల్యములు, దైవభక్తి రహిత
 ములని చిన్నమ్మ వాదించు కలఁతఁ జెంది.

39

ఉ. కుమ్మరివాఁడు చేయు పలుకుండల నొక్కటి పానపాత్రయో,
 నిమ్మహి నొను గుంపటిగ నెన్నిక నొక్కటి, కీడుమేళ్ళకై
 దొమ్మియొరప్పఁ జెల్లునొకొ! తొల్టట నీశ్వరుఁడిచ్చు స్థానమే
 సమ్మతినంది జీవితము సల్పుట మేలగుఁ జిన్నమాంబరొ!

40

గీ. స్త్రీ పురుష చిహ్న లేక శరీరము నె
 వెలయు కీటకములు గల విలను గొన్ని;
 యేకముగఁ బుట్టి మృతించు నేకముగను;
 ధన్యములుగావె యాజీవ తత్తులు, దేవి!

41

గీ. దర్పణములోని ప్రితిబింబ దర్శనమున
బ్రహ్మసి పిచ్చుక పోరాడు పగిది, జీని
లేని సుఖవఃఖముల మాయ లీన మగును ;
మాయ విడిపోవ సృష్టియు మాయమగును. 42

గీ. దైవమే లీల భువి నవతారమెత్తి
కోర్కు లన్నిటి నిటఁ దీర్చుకొను వఱకును
జన్మ జన్మాంతరంబుల జరుగుచుండి
తుదకు నిష్కామియై దివ్యపదము నందు. 43

గీ. భూత సమైశనమున నుద్భూత మగును
దనువు, జీవముగూడఁ జైతన్య మగును ;
స్థిరము లివిరెండు, దేవి ! నశింప వెపుడు
శాస్త్రవేత్తల సిద్ధాంత సార నిదియె. 44

గీ. నరుడు శేరనుకొనఁ బరాత్పరుడు కుచ ;
మెట్టు లిముడును శేరులో ? నిందియముల
బద్ధుడైన జీవి కతీత శుద్ధ తత్త్వ
మెటులు గోచరంబగు ! దేవి ! యెంచిచూడ. 45

గీ. సూది బెజ్జము మన మనస్సు, మద గజము
దైన, వెటజొచ్చు ? నిది యసాధ్య మగుగాదె !
బ్రదికియుండఁగఁ దేలదీ పథక విలను
నరుని బుద్ధి కతీత మిశ్వరుని మహిమ. 46

చ. ప్రళయమగుం బరాత్పరుని గ్రమ్మి సుషుప్తి, ప్రబుద్ధుడౌ నెడం
జెలఁగుచు సృష్టి కాలసరణికి రథచక్ర గతికి నిరంతరం
బలయక జీవకోటులు రయంబున వచ్చుచుఁ బోవుచుండు, ని
క్కలన స్వభావమా యుగయుగంబులఁ జర్చిత చర్చణంబుగన్. 47

చ. ఇన కిరణ స్పృశారమున నెల్ల జగంబును గాంతిమంతమా
నినుఁ డపరాద్రిఁ గ్రుంక జగమెల్లరు గాథ తమో మయంబగున్ ;
ఘనతర జీవ సంకలనఁ గాయము మించి వ్రవ్ధమానమా
తనువు నశించు జీవము యథాస్థితి చయ్యన నిర్గమించినన్. 48

గీ. రేడియో గ్రామఫోనులు రెండు నాద
మును దిగంత పరివ్యాప్తముగ నొనర్చు,
శబ్ద మాకాశ వీధి నశ్వర మటంచు
ఋజువు చేసెరు చిన్నమా నిజము నిజము. 49

గీ. జీవి పలికెడి వాక్కులే స్థిర మగునెడ
జీవమును శాశ్వతంబని చెప్ప వలదె ?
విశ్వమున నవి వ్యాప్తమై వెలయు నెపుడు ;
శక్తి గలవారు కన వినఁ జనుట దేవి ! 50

గీ. భూతయద్దము సూర్యుని భోకను నిడ
నగ్ని వొడయు నంకుడి యనాహతముగ ;
నట్టు లేకాగ్ర చిత్తమే యలవడు నెడ
జీవి సర్వాధికారియై సిద్ధులఁ గను. 51

గీ. మత్తు మమన, యోగ సమాధి యామఁ,
గోసినన్ స్పృహ జీవికి కూడు కొనఁ ;
మృతికిఁ దుల్యమై యైనను బ్రతికి యుండు ;
దాని నానందమని యనఁ దగునె ? దేవి ! 52

గీ. అవయవము లెల్ల దేహమునందె యున్న
వటులె జీవులు దేవునియందుఁ గలవు;
వ్యక్తి గత ను ను కా కృత్య ఫల ను ను స
మిష్టి కనుభూతములగు, శమింపు వెపుడు. 53

గీ. కార్య కారణ విధులు తాత్కాలికములు,
వ్యక్తు లొనరించు కర్మ ఫలానుభవము
లందఱకు సమాప్తిగఁ జెను, నంపు వలన
నెవరి గతి వారిదే యన నెట్టులొప్పు ? 54

ఉ. వ్యక్తులు చేయు కర్మలు ధ్రువంబుగ నెల్లరకుఁ ఫలంబు లా
సక్తిని గూర్చుఁ; గర్తల వశంబులు కావు, సమిప్తికే యగున్;
వ్యక్తు లుపాధి మాత్రములె హూఁగద ! వానికి జీవ మొక్కటే ;
ముక్తుల కద్వితీయము ; ముముక్షులు దైవమగుగఁ జెల్లదే ! 55

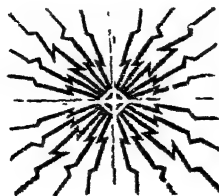
గీ. దేహమును గాల్చిన, నిల బ్రాతినను, శల్య
ములు నశింపవు, శాశ్వతములగు, దేవి !
శల్యములకంటె నాత్మ ప్రశస్తము గద !
మార్పు లేమైన మనకు క్షేమంబె యగును. 56

గీ. తరు మనో బుద్ధి జీవ భేదము లతుకవు,
వేఱు చేసిన వ్యక్తిత్వ మేరుపడకు ;
మగల విడఁదీయ గడియారము రహి చెడును,
యేమియును లేని జీవాత్మ కేమి దిక్కు. 57

గీ. ప్రకట మగునది శూన్య మద్వైత రీతి,
దైవమును రిక్తుడయ్యె నాధ్యాత్మికముగ;
మధ్య నటనకు గతియేమి ? మాయ యేమి ?
సగుణ నిర్గుణ సామరస్యము పొసఁగునె ? 58

క. జ్ఞానుల కద్వైతం, బ
జ్ఞానుల కిల ద్వైత మన సంభవము కదా!
జ్ఞానాజ్ఞానము లాత్మ
స్థానము నేర్పరుకఁ గలవె? సత్యమొకటియే. 59

- క. ఒకయెడ సగుణుడని, వే
 ఊకయెడ నిర్గుణుడని, యన నొప్పునె? దైవ
 బాకడేయగు; లేడనినన్
 సకలశ్రమ లుడుగు, వాద సంభ్రమ ముడగున్. 60
- గీ. చిత్ర పటమున మనరూపు చేరియుండు
 నటులు పరమాత్మ జీవాత్మయును హత్తుఁ;
 బటము చెడినను మనకు లోపము గలుగదు;
 జీవి పడుపాట్లు చెందవు దైవ ముగకు. 61
- ఉ. జీవులు జీవజుతువులఁ జేరి భుజించి ప్రవర్థమానమా ;
 జీవము లేనివానిని భుజించిన జీర్ణముకాదు, పుష్టియున్
 వావిరిఁగూడ, దియ్యని స్వభావము ; ప్రేమ యింకెట్లు లబ్బు? బ్ర
 స్తావన నద్వితీయమని చాటుట యెట్లను జిన్నమాంబయున్. 62
- గీ. జనకుడేసంతతినిఁ బునర్జన్మఁగాంచ
 దైవమీస్మృప్తిరూపముఁ దాల్చెనఁగ
 సుశయంబేల ? నద్వై త సుజ్ఞయిదియె ;
 జీవపరమాత్మల కభేదమేవిధియగు. 63
- గీ. ఆత్మ భవబంధముడిపి, స్వయంప్రకాశ
 ఘనతరానంద మిడు ముక్తి కాంతవోలె
 జిన్నమ జనించెనన్నుబోషింప నవని
 మణులలోపల వజ్రంబుమాడ్కి-నహమా ! 64

14. మతాంతర్యాగములు.

—శ్లో 1. జన్మకర్మలు. శ్లో—

- చ. నరులు ఫలంబుఁ గోరుచు నొనర్చిన కర్మము జన్మహేతువై
దరిగనరాని సంసరణ దావమునం బడఁద్రోయుఁగాన, ధీ
మరుల కకామ్యకర్మ లపవర్గముఁ జేర్పఁగ సాధనంబు లీ
తరతమ భావముందెలిసి ధన్యులుగండను జిన్నమాంబయుక. 1
- చ. భువనమునందు లక్షలుగ భూతములెల్లను బట్టి, కొన్ని నా
శ్మవనిఁ బ్రవృద్ధిఁజెంది, విలయంబును బొందుట నై జకర్మ, సం
భవముఁగాదే ! యా హరి శివ దుఃఖిణామలకైనఁ గాల క
ర్మవశత తప్పనే ! జని తిరంబగునే యను జిన్నమాంబయుక. 2
- చ. పలుమరు జన్మకర్మయుల వాసన యుడిఁసేసి జీవికా
తైలివి యొకింత యుడవలదే ! యభివృద్ధినిఁజెంద ; నీధరా
స్థలి జననంబు నందు శిశు సంతతి కొత్తగ నేర్వనేల ? యీ
నిలువని వాదమేలయని నేప్పుగఁ బుట్టును జిన్నమాంబయుక. 3
- గీ. కర్మ సన్న్యాసమైన, నిష్కామ్య కర్మ
మైన, బాసఁగదు దేహమున్నంతవఱకు,
సహజకర్మచ మాన వశంబు గాదు,
కర్మ కాధార ముడుగు నిష్కామికిలను. 4
- గీ. అరయ సర్వజ్ఞుడగు దైవ మఖిలసృష్టి
కాముఁడై కర్మలను సల్పఁగా నరుడు
కర్మసన్న్యాస నిష్కామ్యకర్మఁ గనునె !
సృష్టికర్తను వించునే జీవుడనును. 5

గీ. దేవునకు లేని వైరాగ్య ధీ చతురత
జీవునకుఁ గల్గినప్పునే క్షితితలమున ?
వృత్తిలేకున్నఁ గ్రియ కుషపత్తి లేకు
వృత్తి వాదములనును జన్మము సతము.

6

గీ. పూర్వ జన్మకర్మఫల మిపుడు గుఱవఁగ
జీవి క్రొత్తగ నికఁ గర్మ సేయుటెఱుఁగు ?
ముందుజన్మకుఁ గారణ మెందుఁగలుగుఁ ?
దలఁచ నాగామి సంచితంబులు పొనఁగవు.

7

ఉ. జీవితకాలమందుఁ గను చిత్రతరానుభవంబు లన్నియున్
చేవుని మెంటఁబోయి పరజీవమునం గలియు సమిష్టిగం,
గావున జన్మకర్మలఁగా నిల వృత్తిగతఁబుగాదా, సు
సేవిత పూర్ణ జీవకళఁ జెందు విధంబను జిన్నమాంబయున్.

8

గీ. నాస్తికంబైన దైవనిర్ణయమె యైన
నరక మేటికి సృష్టి సంకరము జేయు !
కార్యకారణగతు లైహికముగఁ దీరు ;
మిగుల వెయ్యెడజన్మ శమించు వఱకు.

9

ఉ. చేయఁగరాని కార్యమని చెప్పిన దిద్దకొనంగవచ్చు నా
ప్రాయముగా ధరాస్థలి, నయంబునఁ జెప్పక, జ్ఞానమీయ, కే
దో యపచారమంచుఁ గడు దుఃఖములం బడఁద్రోయ ధర్మమే!
మాయయో? మర్మమో? తలఁచ మత్సరమానను జిన్నమాంబయున్.

గీ. దైహి కాత్మీయ బంధముల్ తర తరముల
వఱకు సంతానరూపమై వరలుచుండు,
నదియె జన్మపరంపర యనఁగఁజెల్లు,
నని వచించును జిన్నాంబ ఘనతరముగ.

11

- గీ. కష్టసుఖముల రాకపోకలకు గతిని
గనక, జన్మకర్మల నంటఁగట్టఁ దగునె ?
అన్నియు ననామలైన, ననంతము లనఁ
జెల్లదే! యని వాదించుఁ జిన్నమాంబ. 12
- గీ. ఈషణత్రయముల రోస, హెచ్చు నుడిపి,
రాజయోగినివగుచు విరక్తి నంది,
బంధములఁ ద్రెంచితివి; దేహబంధము విడె,
జీవ పరమాత్మ లైక్యముఁ జెందెరాణి ! 13
- ఉ. దైవము భక్తులం గడుముదంబునఁ బ్రోచు నటంచు మిధ్యయా
భావఁగూర్చి రార్యు లది వ్యర్థము, హానికరంబునయ్యె; సావ్వి
భావిక బుద్ధిమార్గమును బాపి, దురాశల ముంచె జిన్నమా !
యేవిధి నిర్గుణుండు మనకీప్సిత సిద్ధులఁ గూర్ప దత్తుఁడె ? 14
- ఉ. జీవుని సృష్టిజేసి, క్రమశిక్షఁ బ్రపూర్ణునిఁ జేయఁబూనినన్
దైవము, పూర్వజన్మ ఫలితంబుల వ్యక్తిగతంబు చేయనా,
నావిధి వృద్ధిగాంచి, పరమాత్మునిఁ జేరఁగ వీలుగల్గు ; నే
త్రోవను జూపకుండిన సధోగతి యాఁగద ! సృష్టి చిన్నమా ! 15
- క. చమవులఁ దరగతు లెక్కడి
విధమున జ్ఞానాభివృద్ధి పెరుగవలెఁ గదా !
విదితముగ జన్మజన్మకు ;
నది కలుగని జన్మకర్మ లపమార్గముతా. 16
- ఉ. ఉత్తరలోక వాసముల నొప్పుచు, జన్మలుఁ గూడ నేల న
య్యుత్తము లంటఁగట్టవలె ? నొక్కటి చాలదె ! జీవి ముక్తిసం
పత్తినిఁగాంచఁ ; జిన్నను ! త్సమన్ సమకూడునె రెండుశిక్షలు ?
హత్త దనేకజన్మలను న్యాయ్యము మానవ జీవకోటికి. 17

మ భగవల్లీలకె సృష్టియకానెడల జీవంబుల్ విలాసార్థమీ
జగతిం బుట్టి, చరించి, చచ్చునెడలం జాలుంగదా ; నిత్యతం
బగ జన్మాంతర బాధలుగఁజుప భావ్యంబెట్లగున్ ; బుద్ధినెం
చగ ధర్మంబనలేము ; దైవమెటు లిచ్చుం గూర్చెనో ? చిన్నమా !

గీ. భార్య భర్తను స్వీయ గర్భమునఁ దాల్చి
రక్తి సంతానముగఁ బునర్జన్మ నొసఁగుఁ
గాన మాతయే యనఁదగుఁ గాదె ! దేవి ;
పురుషుడే పుత్రుఁడుగఁ బునర్భూతుఁ డగుట.

19

గీ. చిద్విలాసంబె యగునెడ సృష్టి, జన్మ
కర్మలును బాపపుణ్యముల్ కలుగఁబోవు ;
నిత్యజీవులండరు, వచ్చినిర్గమించు
చుందు, రంతఃకర్తఁ దీరుచుండు దేవి !

20

—♦ 2. వై రాగ్య ము ♦—

ఉ. యాత్రలఁ జేయువారలు రయంబున దారిని ధర్మశాలలు
దాత్రముగా బసల్విడిసి యాదట నేగెడికితి నిద్ధరం
బాతు లపాతులుం గలిసి ప్రాక్తన పద్ధతిఁ గూడి వీడుటల్
చిత్రములంచుఁజిన్నమ వచించును సృష్టివిధాన మట్టిదే !

1

ఉ. భూరుహమే జగంబు, డలపోయఁగ దాని విశాల శాఖలు
జేరు ఖగంబులే నమలు, చేరి సుఖంబుగఁ గొంతవట్టు సం
సారము నిర్వహించి, మతి సారవిహీనత లేచిపోవు ; నీ
తీరున కార్తిజెంది విరతిం గనఁబోలను చిన్నమాంబనో !

2.

చ. సలిల నిధి ప్రవాహమున సంగతిఁ జెందిన మ్రాకులట్టు లీ
కలుష భవాంబురాశిఁ బడి కర్మవశంబునఁగూడి క్రమ్మరం
దలఁగుచు నుండుఁ దల్లియును దండ్రీయుఁ బుత్రుడన్న చం
చలతర బంధు భావముల సంగ వియోగము లిట్టివేయగున్.

3

- గీ. పుట్టుటాదిగఁ దుదముట్టి గిట్టుదనుక
 స్నేహమునఁబడ్డ యీఁగల లీల నమిత
 కష్ట సుఖముల నాభాస కలనఁ గనలి,
 దేహి మరణించుఁ బైమాట దేవుఁడెఱుఁగు. 4
- గీ. మతము లెన్నైన మాకు సమ్మతమె కాని
 తమిని సుఖదూఃఖ సమ్మేళనము నుడుపని
 గతులను బ్రయోజనంబేమి కలమ్మ చెప్పుడ
 టంచుఁ జిన్నాంబ వాదించు నమల మతిని. 5
- గీ. సకల దుర్గంధ మలమూత్ర) సంకులమగు
 తనువు క్షణభంగురము, హేయతమమును గద !
 దీనిఁ బ్రేమించి, పాపభీతిని ద్యజించి,
 నిరయమందుట బుద్ధిలేని పని యనును . 6
- గీ. రూప యశావన సంపత్తి కేపు దొరఁగు,
 లచ్చి చంచల, నిలువదు, వచ్చి పోవు ;
 ధర రసాభాసములకు సాధనము లివ్వి,
 పాప హేతువులని సతి పలుకు నెప్పుడు . 7
- గీ. ధన కనక వస్తు రమ్య వాహనముల యెడఁ
 బ్రీతిఁ గాంచక, వైరాగ్య రీతి నెగడి,
 మోక్షగామిని యయ్యె నిమ్ముగద మిన్న ;
 పృకట గుణపేటి చిన్నమాంబా వధూటి . 8
- గీ. కోరిక లనంతములు, సమకూర్పు కొలఁదిఁ
 బెఱుగు, నుపసంహరింప దీపింప కరుగు ;
 ధర నివృత్తియె తగిన సాధన మటంచుఁ
 బలుకుఁ జిన్నాంబ వైరాగ్య మలము కొనఁగ . 9

గీ. భక్తి వైరాగ్యములు రెండుఁ బరమ పదముఁ
జేర్చు సోపానముల నధిష్టించ వలయు ;
వర దయాసత్య శౌచ సంపదలఁ దవిలి,
యనుచుఁ జిన్నాంబ సతులతో ననువదించు . 10

గీ. ఐహి కాపేక్షలెల్ల శూన్యములు, దేవి !
లేదు లాభంబు, సంసార లీల లనఁగ
నెండ మాపులు ; కలపోల్కి నుండి, యరసి
కాంచఁబోవంగ రిత్తలు గావె ! యెందు . 11

గీ. ఐంద్రజాలికుఁ డాత్మవిద్యా విశేష
మునఁ గనంబడఁ జేయు నన్భుతము లెల్ల ;
మిథ్యయే యనఁ, గనవచ్చుఁ; దధ్యమనఁగ,
నిలువఁ బడ ; వట్లె సంసార విలసనములు . 12

ఉ. ఈశ్వరుఁ డైంద్రజాలికుఁడు ; నీ 'పరిదృశ్య చరాచరాత్మమా
విశ్వమె యింద్రజాలము ; వివేకముమాని తదేక రక్తితో
శాశ్వతమంచుఁ బ్రేముడి నెసంగుటయే కనికట్టు ; సర్వమున్
నశ్వరమంచు నెంచుచు మనంబుఁ దగుల్పమయే ప్రబోధమా . 13

గీ. భవము రాజ్యంబులును క్షణ భంగురములు ;
శ్రీవిలాసంబు మృదుమరీచికను బోలు ;
సతులు సుతులును దటిదభ్రగతుల మెఱతు,
రక్కటా ! వీనిమది నమ్మునా ! బుధుండు. 14

గీ. హృదయ వైర్మల్యమును బాపుఁ, డదియె ముక్తి
మార్గమును జూపు, వైరాగ్య మహిమఁ గొలుపు ;
సచ్చిదానందములు నిత్య సాధ్యములగు
ననుచుఁ జిన్న రాజ్ఞీమణి యనువదించు. 15

మ. అనుబంధంబులు శృంఖలంబులగు నాహా ! వాని భేదించు తె
వ్వనికేని దరమానె ? దుఃఖములు సాప్రాప్తించు ; వైరాగ్యమే
మనకాధారము , దానిబట్టకొనిన స్మర్యాదఁ గాపాడెను ;
దనువే నిత్యముకాను, వ్యర్థమనియెన్నుంబుకొని జిన్నాంబయున్. 16

ఉ. మాదిగమొచ మీ ప్రకృతిమార్గము, దూష్యము, నేహ్య మార్తీసు
పాదన సాధనం, ఒసుర వర్ణనమాట సుఖాబు శూన్య, మా
వేదనఁ బెంచు, మోహమద విస్తృతి ముంచు, ఫలంబు సున్నయాఁ
జీదర బుట్టఁజేయునని చిన్నమదేవి వచించు నెప్పుడున్. 17

గీ. ఐహి కాముష్మికములపై నాశ లుడుగ
నదియె వైరాగ్య మనఁదగు; నందువలన
భక్తియును బోయి మొండియై రిక్తుడగును
జీవుఁ, డదియె నిష్కామమాఁ, జిన్నమాంబ ! 18

గీ. ఏడ్పుతోఁ బుట్టి, జీవుఁ డెట్లేడ్చుఁ జచ్చు
వఱకు, దైవమే యీదురవస్థఁ బడుట
లీలయా ? చిద్విలాసమా ? యోలిగనఁగ,
రాక్షసాధిపత్యమే జన రంజకంబు. 19

—శ్రీ 3. న ర క ము . శ్రీ—

గీ. యుక్తి సర్వజ్ఞుఁడును, సర్వ శక్తి యుతుడు ,
నరకమునఁ ద్రోయ సృష్టిని బరపునొక్కొ ?
శక్తిలేకున్న విరమింపఁ జాలఁడొక్కొ ?
చింత వలదని పల్కును జిన్నమాంబ . 1

చ. నరకము మాటయే తలఁప న్యాయము కాదు, మహానుభావుడౌ
వరమండ సృష్టి సేయుటయు వాని పరంపరఁ గొందఁజైన ను
స్థిర నరకాగ్ని మ్రగ్గటయు, జెల్లునె ? యాతఁడు శక్తి హీనుడే !
సరిపడదది దేవుఁకు సభ్యము కాదను జిన్నమాంబయున్ . 2

ఉ. ఎంతటికూరుడైనఁ బరమేశుఁడు తా సృజించినట్టి యీ
సంతతి, జీవకోటులను శాశ్వతమా నరకంబునం దిడం
బంతమువట్టునే ! తనకుఁ బ్రాభవమేమి ఘటిల్లు దీనిచే
మతను జెందఁగూడదని పల్కును జిన్నమదేవి సర్వదా ! 3

గీ. నరకముల గాఢమా గర్భ నరకమరయ,
గర్భమునఁ బదినెలలు వ్యగ్రముగ నుండి
రక్తమున మున్ని జీవుఁడు రభస పడు న
టంచు జిన్నమ్మ వ్యాకుల మందు మదిని. 4

— 4 అ రి ష డ్వ ర్గ ము లు . —

ఉ. కామము ధర్మబద్ధమగు కార్యములందు నుఖంబుఁ గూర్చు, సం
గ్రామముఁ గూర్చు దష్టమగు కార్యములం బ్రసరింపఁజేయ, ని
ష్కామము దౌష్ట్యమం, దుచిత కామముసత్త్వతులందుఁ, జూపనౌఁ
గామియె మోక్షగామి యగుఁగాకను జిన్నమరాణి యెప్పుడున్ . 1

ఉ. క్రోధము దుర్వికారములఁ గూర్చు, స్వపక్ష విపక్ష హానికిన్
సాధనవహాను, బుద్ధికి విషాదముఁ గొల్పు, మహర్షిఁ బెంచు, దు
ర్భోధలఁ జేసి దుర్గతులఁ బుచ్చు విరోధి, త్యజింప నర్హమా
సాధులకంచు జిన్నమ ప్రశంస యొనర్చు సఖిజనంబుతోన్ . 2

ఉ. లోభము బ్రహ్మరాక్షసియె, లొంగినవారలఁ జట్టుపట్టి, సం
క్షోభమువెట్టు, యోగ్యతల శూన్యము జేసి పరాభవించు, స
త్ప్రాభవమెల్ల డించి ధనరాసులఁ గట్టును బ్రాణ మానముల్ ;
శోభనమేమి దాన ? విడఁజూడుడను న్మనచిన్నమాంబయున్ . 3

ఉ. మోహమగుం బరార్థముల ముచ్చటఁజెందుట, లట్టి కాంక్ష లీ
దేహికి మృత్యుతుల్యములు, తీవ్ర దురాసద కారణంబులై
దాహముఁబెంచు, నెట్లు పశుదార ధనాదుల నంటఁగోరు, సం
దేహమువీడి దీనిఁగడతేర్పుడనున్ మన చిన్నమాంబయున్. 4

చ. మదమున సర్వ దుర్వ్యసన మాంధ్యముగప్పు, సదాశయంబులన్
సదమల సాధు వర్గవచనంబుల మాడ్చును, దుష్ప్రవర్తనల్
ఁదిలముసేయుఁగౌర్యములఁ బర్వ యడావిడి సేయు, నెల్లయా
పదలకుఁ బుంజుమాట విడువందగు నంచను జిన్నమాంబయున్. 5

శా. మాత్సర్యంబును జెందఁగూడ దెప్పుడున్ మర్త్యాళి, తత్సంగతినే
వాత్సల్యంబు నశించు, సర్వజన దుర్బాధా విధానంబగున్ ;
సతాంగత్యమె దీనికొషధము, గానన్ మిత్రబృందంబులం
బ్రోతాహం బొనరించు దద్విధికిలం బూతాత్మ చిన్నాంబయున్. 6

గీ. కేశ నఖములు లజ్జావినాశహేతు
వు, లరిషడ్వర్గములవలె నలము కొనుచు,
నెన్నిసారులు నరికిన నెదుగుచుండు ;
విధి నిషేధము లెఱుంగవు పృథ్వి నెపుడు. 7

గీ. కడలి కెదురీదఁ దలఁచిన వడికి వెనుక
కొట్టుకొనిపోదు, మట్టులే గుణ గతములు
బట్టి దేహాత్మలను బడగొట్టఁగలవు,
వానితోపోరు దుర్గుటంబొను దేవి ! 8

చ. కలిగినదానిఁ దృప్తిఁగొని కాలముఁబుచ్చిన జీవయాత్ర యే
కలఁతలులేక సాగుఁ గలకాలము ; చూచినదెల్ల నాకుఁ గా
వలెనని పట్టుబట్ట నది ప్రాప్తముగాక, మనోవ్యధల్మహా
ప్రళయముగా మఱించు, నని వాకొను జిన్నమదేవి సర్వదా. 9

- గీ. నాదియను నహంభావమే పాదు సకల
కష్టములకును, దాత్కాలికముగ లబ్ధి
మగు సుఖంబులఁగుడిచి కాలగతి నడువ
నటమటలు గల్గవనుచుఁ జిన్నమ్మ పలుకు. 10

—: 5 జా గ్ర త్వ స్వ ము లు :—

- గీ. సకల జాగ్రదవస్థల జరుగుచుండు
నల్లె, స్వప్నంబులను జీవి యనుభవించుఁ ;
గర్మ పరిపక్వమగుట కీ గతు లలవడె,
జనన మరణంబులీరితి సంభవమగు. 1
- గీ. మిథ్యయందు రనిత్య సమ్యేశనముల,
జాగ్రతయు స్వప్న మారీతి జరుగుచుండుఁ ,
గన సుషుప్తియె ధర నిత్యగతిని దనరు,
జీవి బోషించునదియె సుస్థిర మనఁదగు. 2
- గీ. మెలఁకువను జేయు చర్యలవలెనె స్వప్న
గతములగు చర్యలును జీవి గాంచునవియె ;
కలుగుఁ గర్మానుభవము లిక్కరణి ధరణి ;
మిథ్యయగు నివ్వి కర్మ శమించి నపుడు . 3
- గీ. నిత్యుడగు జీవునకుఁ గర్మనియతి వలనఁ
గలుగు నీజన్మ ధరణిఁ దాత్కాలికముగఁ ;
గాల మాదిమధ్యాంతముల్ కలదికాదు
గాన జన్మప్రసక్తి దుఃఖపడఁ జనమ. 4
- ఉ. కర్మ ఫలానుభూతికిలఁ గారణదేహముఁగాంచు జీవుఁ, డా
కర్మల స్వప్న జాగ్రత లఖండముగాఁ బరిపూర్తిజేయు, నా
ధర్మము లొక్కఁడే, తను మనంబులు నవ్వియె ; సత్యమిట్టులే
నిర్మలతన్ గడించి, చను, నిర్జరభూమికి జీవి చిన్నమా ! 5

15. ఉత్తర లోకము .

- క. పితరుల విగతాత్మలు మన
గతులను బరికించుచుండఁ గలవనునది, స
మృతిఁగని సమ్మానించును
సతతముఁ జిన్నాంబ వేదసమ్మత ఫక్కిళ్.
- 1
- గీ. ధరణి మరణంబు నందిన నరుల యాత్మ
లన్నియును, సూర్య లోకమునందు, సూక్ష్మ
దేహములతోడ నణిమాది దివ్యశక్తు
లమరి, యభివృద్ధిఁగని, ముక్తిసంపద ననును.
- 2
- గీ. తనరు నష్టాంగ యోగ సాధనము వలన
నష్ట సిద్ధులఁ బడయురు రమల మతులు ;
వారు పితరులతోడ సాభాషణములఁ
జలిపి చూచి వచింపెడి సత్త్వయుతులు.
- 3
- గీ. తరుణమున వారు పెక్కు నిదర్శనములఁ
జూపి నమ్మించుచుండిరి, సూక్ష్మ దృష్టి ;
వారి బోధన లె ట్లపవార్యములగు ?
విశ్వసింపఁగఁ దగినవి ; విడువఁ దగదు.
- 4
- గీ. దేశ కాలాను సారమై తేజరిల్లు
నల జగద్రష్టులు, బ్రహ్మ లమల మతులు ;
వారి ప్రవచనము లిల దబ్బరలె ; యనుచుఁ
జిన్నమాదేవి వచియించు వన్నె వెట్టి.
- 5

మ. పరలోకంబున నున్న జీవులు మహిన్ వర్తించు మర్త్యాల్లితో
గరిమ నూర్చిరి సువక్తలంగలిసి యోగ్యప్రక్రియం బబ్బును
ద్ధుర వాక్యంబులు ముక్తిసాధ వరపంక్తుల్లేరు మెట్లా, నిలిం
ప రమా వైభవ దాయకంబు లనుచు న్వాపించుఁ జిన్నాంబయున్.

మ. పరదేశంబులఁ దీర్థయాత్రల కెలన్ వర్తించు బంధుల్, మహా
ద్ధురులై చచ్చిరటంచు నేడ్చెదమె? తత్తుల్యంబు గాదే! కనం
బరలోకంబున కేగువారలును! సప్రాప్త స్థిత ప్రజ్ఞలై
పరిపూర్ణత్వముఁ గాంతురంచను మహా ప్రజ్ఞాభ్య చిన్నాంబయున్. 7

ఉ ఉత్తర సత్యలోకముల నుంచు భౌతిక దేహ ముక్తు, లా
యత్తమ మూర్తులం గలియనోపు నొకప్పుడటర్పు, మిత్తికై
చిత్తమునంచు వ్యాకులతఁ జెందఁగ నోపదటంచుఁ బూర్తిగా
హత్తిన చిన్నమాంబ దరహాసము సేయుచు త్యక్త భీతయై. 8

గీ. గూఢ శక్తులు కలవారు కోరినపుడు
చూచి మాటాడఁగలరు యథోచితముగ
వర విదేహ జీవులతోడ; భ్రమ యనుటకు
వలను పడదని చిన్నాంబ పలుకు చుండు. 9

ఉ. భూత భవిష్య దర్థములఁ బొల్పెడి శక్తులు భూత వైతృక
వాక్రీతమునన్ స్వశక్తులగు; భక్తి పరాత్పరు సన్నిధానమున్,
సీతియు, బారిశుశ్యతయు, నిశ్చల బుద్ధియు, నితలోన, వి
ఖ్యాతముగాఁ దరింతురని యాడుచు జన్మమదేవి సర్వదా! 10

గీ. అనశములు, ననిమేషులు, నస్పృశులయి
ఘనతర విదేహ జీవాత్మ లనవరతము
జీవనోపాధులకు శ్రమఁ జెంద రగుట;
మానసిక పారిశుశ్యంబు నూనఁగలరు.

- గీ. త్వక్త భౌతిక దేహు లత్యంత నిష్ఠ
భగవ దారాధనము సల్పి వరలఁ గలరు ;
వారలకు శరీర విషయ వాంఛలుండ
వనుచుఁ బ్రకటించు మనచిన్నమ్మాంబ సతము. 12
- గీ. పాప పుణ్యము లైహిక వాసనలు, న
శించువఱకును బిత్తులోక శిక్షణమును
గాంచి జీవాత్మలును ముక్తిగ నెద రనుచుఁ
జిన్నమాదేవి సక్తి వచించు నెపుడు. 13
- గీ. దైవశోధనల సహించి ధన్యులైన
జీవు లఖిల జీవుల బాగుసేయు కొఱకుఁ
గామరూపులై కృషిసల్పఁ గలరటంచుఁ
జిన్నమాదేవి పల్కు, యోజించి సతము. 14
- గీ. సాగుమును గూర్చుకొనియె మోక్షమున కేగ
సరసమగు, నొంటరిగఁ బోవ సమ్మతిప
రామహాత్ములు, లోక సేవాభిరతులు,
వరలెదరు పృథ్విఁ జిన్నమ్మ పలుకు నటులు. 15
- గీ. దేవదూతలును, విదేహజీవులు నటఁ
జేరి, భూతల వాసుల ఠేనుమునకుఁ
బాటు పడుచుండురని రాణి పలుకుచుండు,
దివ్యవిజ్ఞాన సంఘంబు దీర్చె నిటులు. 16
- క. దివ్యజ్ఞానసమాజము
భవ్యాత్మల సూక్ష్మగతులఁ బ్రకటించెను, గ
ర్తవ్యము సాధనయే ; గం
తవ్యము స్వర్గంబు ; రాజ్ఞితధ్యంబనియెన్. 17

గీ. అనిబీసెంటు దొరసాని యధికభక్తి
సాధనముజేసి శక్తుల సక్తి గనెను ;
నమ్మదగినది, విజ్ఞయు, నప్రమచరిత,
యరుచుఁ జిష్టమ్మ పల్కుచుండును సతాబు. 18

మ. అల ముత్రిపెగడాన్వనాయుఁడు, నృసింహఖ్యుఁడు, జిల్లాకల
క్తరు, మేధావియుఁ, బుడితుఁడు, సకలోద్గ్రంథంబులు బూర్తిగాఁ
బరిశోధించి, విదేశ శోధనల సుభావిచి, లోకాంతరం
బుల జీవాత్మలు వృద్ధిగాంచునని విస్ఫూర్తి బ్రబోధించెనౌ. 19

గీ. సోదరుండగునతని తచ్చోధనముల
యంచు నాకును విశ్వాస మలముకొనియె;
వ్యర్థవాక్కుల గ్రంథస్థ పరుపఁ డతఁడు ;
సకల సగ్గుణ సామ్రుండు, సత్యమూర్తి. 20

గీ. వ్రాసె గ్రంథద్వయంబు నాంధ్రమున నతఁడు,
సులభమగుజైలి, వచనము, ఫల మధికము ;
ప్రతిజనుండును జరవ సుభామముఁ గొలుపు,
నుత్తర సులోక విషయ ప్రపత్తి గూర్పు. 21

వ. ఉత్తరలోకము కలదని ఋగ్వేదము తెలిపినది. ఆఋక్కు నీ
క్రిందఁ బొందుపరచి దానియర్థమునుగూడఁ బద్యరూపముగఁ జూపి
తిమి. మృతినందిన పురుషుని ప్రేతభార్య నుద్దేశించి పలుకు సంబోధన.

“మైమాగ్స్తాప్రియే హం దేవసతీ పితృలోకంయదైసి

విశ్వవారా నభసాసంవ్యయ త్యభానోలోకౌపయసాభ్యావవృత్స్వ”
(తై. ఆ. 6-1-2)

మ. అతివా ! నేఁ జనిసోతినంచుఁ దలపోయంజెల్ల దేమన్న దే
వతలం బోలిన దానవై పితృజగ త్ప్రప్తంబునుం గాంతు, వం
చిత నాకంబును నావరింతువు కడున్ క్షీరామలన్నించు న
ట్లు తగంజేయుము, నీవునేను గలయా లోకంబు లెల్లప్పుడున్. 22

16. నా స్థితి కము .

- గీ. ధర స్వభావవాదులు సృష్టితత్వ మరసి
కారణము గోచరింపను, కలిగి యిరుగు ;
నైజమగుటను దేవుని నామమెత్త
పనియె లేదుమరని రాణి పలుకుచుండు. 1
- గీ. జన్మ కర్మలు, గుర్భర స్వర్గ సరక
ములు నెగురు, నిట్టి సంవాదమున ధర్మి
పుట్టి చచ్చుటయేకాని పూర్వ పరము
లుండ వికృతైవ భీతియు నూడి పోవు. 2
- గీ. ఆత్మహుళము మరణకార్యంత ముడుగ
దెన్ని వాదములాడిన నేమిఫలము ?
భక్తివైరాగ్యములు దేహ బాధలుడుపఁ
జాలవను జిన్నమాంబ యే లీలనైన. 3
- గీ. వృక్షము ఫలించు విత్తుల, విత్తులీను
వృక్షముల, నీవిధంబునఁ బెరిగి విరుగుఁ
దరతరంబుల జీవు లుత్పత్తి లయము
లని వచించును జిన్నాంబ యహరహంబు. 4
- గీ. బ్రహ్మ లేకున్న సత్యము, వరలు జగము
మిథ్య యనివిశ్వసింప నసాధ్యముగద !
కలిగినది లేదు, లేనిది కలదటండు) ;
శాశ్వతముకాని దనిన సంశయము లుడుగు. 5

- గీ. అటవి యందున్న సౌధ మధ్యమున నున్న
వచ్చు సుఖమఃఖములు జీవికిచ్చట నట ;
రిక్తులును ధనికులును నుర్వి నశియైత్రు,
జ్ఞాను లజ్ఞానులును నిలఁ జచ్చువారె. 6
- గీ. పంచ భూతాత్మికంబైన వపువు భూత
తతిని జేరును, జీవాబు తరలి పరమ
జీవమునఁ గలియును, సృష్టి చిత్రమిదియ
యనుచుఁ జిన్నాంబ ప్రకటించు ఘనతరముగ. 7
- క. మతములు పరలోకపు సౌ
గతులే యగునెడల నైహికస్థితికై, ప్ర
స్తుతము పరిశ్రమఁ జేయుఁడు
క్షీతినద్దియె చాలుననుచుఁ జిన్నమ పలుకున్. 8
- ఉ. వచ్చుచుఁ బోవుచుండు పరివర్తనలొగని యూరకుండుతే
పొచ్చుము ; చేయఁగల్గినది పూజ్యము, సృష్టికి సూత్రధారుఁడౌ
సచ్చరితుం బ్రసన్నునిగ సల్పుప్రయత్నము వ్యర్థమే యగున్
ముచ్చటకైన సాగదని మ్రొక్కివచ్చించును జిన్నమాంబయున్. 9
- ఉ ధాత విచిత్రవస్తువుల ధాత్రి సృజించియు, మానవాళికి
పై తగురక్షిఁగొల్పి, తగ దంటకు మంచు విధించునే ? మహా
పాతకమానె ? చిత్రమిది, పంతమె ? తక్కిన జీవకౌటి కీ
నైతిక ధర్మవర్తన ఘనాబుగ నక్కటలేదె యొంచగన్. 10
- గీ. శక్తిచాలని వారు ప్రశస్త ధర్మ
పన్నముల నేకరువుపెట్టి భయముఁ గొలుపఁ
జూతురని తోచు నిహలోక రీతిఁగాంచ ;
ధర్మమెచ్చటఁ గలదని తలఁకు నబల. 11

గీ. శిశుశరీరము క్రమవృద్ధిఁ జెంది, తరిగి,

విరుగు, నల్లజీవియుఁదనూవిలసనములఁ

బెరిగిజ్జానియె, ఘటమానువిడుచు, దేవి !

దేహిదేహములగతుల తీరులివియె.

12

చ. జననమునందిశైశవదశంగ్రమ వృద్ధినిగాంచు జ్ఞానమున్

ఘనముగ, వార్ధకంబునను జ్ఞానముతగ్గు శరీరకార్యతం ;

దనువును నాత్మయేకపరతంత్ర సీగతి హెచ్చితగ్గుటల్

గన, నవినావిధానముచెలంగును జీవికి దేహమందిలన్.

13

గీ. దేహ మంతరించిన పైన దేహిమాత్ర

మేల విగులవలయు ? నిత్య మెట్టు లగును !

దేహి దేహములకు వేఱు తీరు లేల ?

రెంటి కినిమూల మొకటియే రెండు కావు

14

ఉ. చచ్చినవారిమెటఁ జనఁజాలరు బంధువు లెంత యాపులై

నచ్చిన, జీవయాత్ర తరుణాబుసఁ దప్పకు, బంధముక్తి కా

వచ్చును, తెంపు తెంపెయగు, స్వార్థ పరార్థములెల్లఁ బోవు ; ని

కెచ్చుటిముచ్చు టచ్చుటికె యేగుననుంగద ! చిన్నమాంబయున్.

15

చ. మతముల నన్నిటిం దరచి మర్దనజేసినఁ గష్టముఖసం

తతులను బాపు సాధన విధానముఁ జూపవు ; వ్యర్థ వాదముల్ ;

ప్రోతములు నట్టివే ; రభస, లాభము లేకుఁ వృధా ప్రసక్తి, స

త్కృతులనుజేసి కాలమును గెంటుట మేలను జిన్నమాంబయున్.

16

చ. క్రితువుల నాశ్రమంబుల నఖండ తపస్సులఁ జేసిచేసి, సాం

ప్రోతము ఋషీశ్వరుల్ కడు విరక్తిని జెందిరి సచ్చిదాత్మక సం

గతిఁ గనలేక ; యేమియును గాంచఁగ లేదని, రట్టిదానికై

మతిచెడనేల ? సత్కృతుల మార్గము మేలను జిన్నమాంబయున్.

17

మ. ఇశు పత్యూది సమస్త జీవులకు సంప్రాప్తంబుగా నట్టి తా
దృశ సాంసారిక ధర్మము ల్విధికృతాత్మీయంబు లెట్లానాకో ?
విశదం బీపరమార్థ తాకిక విధుల్ ప్రేరేచు వేర్వేలుగా ;
వశమే చెప్పంగఁ బుణ్యపాప విభవాల్ప ద్వంద్వముల్, మోసముల్.

ఉ. నైతిక ధర్మశాస్త్రము లనాహత మానవ కల్పితంబు, లా
ఖ్యాతము లయ్యె ; సాంఘిక మహత్తర వృద్ధికి హేతు భూతమై
ఖ్యాతి వహించినన్, భగవదర్థము కాదని చెప్పనొప్పు ; నీ
రీతి గ్రహింపనోపు నను లీల వచించుచు జిన్నమాంబయున్. 19

గీ. ఎంత వెదకి చూచినను రమతయైచ
నాతుచిక్కని సంసార మాత్మ తొలఁగ
నెగసిపోవుచు తూములో ఖగము రీతిఁ ;
జింత మరకేటికని పల్కుఁ జిన్నమాంబ. 20

ఉ. మానవజాతికంటె గరిమం బగు పక్షి సమస్త జాతు సం
తానము మేలు ; జ్ఞాన మదనంబుగ నుండుట సత్ప్రవర్తనన్
మాని, యభాగ్య పద్ధతుల మ్రగ్గి నశించెడి వారికంటె న
జ్ఞాను లదృష్టవంతు లనిశంబని చిన్నమదేవి పల్కెడున్. 21

మ. తనువే వ్యర్థము, దానిలోన, నలస ద్వాప్యపార సలగ్నమై
వనటంజెను; సతీ ధన్యాదు లటుపై వ్యామోహముం గూర్పుఁ; దీ
రని సాంసారిక కృత్య సాధనలపై రాగంబు పెంపొంద, జీ
వన దుఃఖాబులఁ గూలు జీవుండనుచున్ భావించుఁ జిన్నాంబయున్.

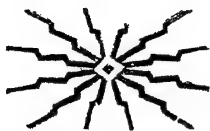
చ. పరమ వివేచనాపటిమ వర్ధిలు మానవ జీవితంబులం ;
దరుణమునందు దానికి స్వతంత్రత నిచ్చిన యుక్తరీతిగాఁ
బరవును జీవయాత్రను; స్వభావగతిన్ విరమించు దాననా
దరణ మొనర్ప; శ్రద్ధమెయి ధన్యులు గండనుజిన్నమాంబయున్. 23

గీ. జంతువుల కొకవిధమగు జ్ఞానముండు,
జేయఁగూడని పనులను జేయవెపుడు ;
మఁమె బుద్ధిమంతులమయ్యుఁ బనికీరాని
పనులఁ జేసెదమని రాజ్ఞి పలుకుచుండు. 24

గీ. హద్దుమీఱిన జంతువు లసలులేవు,
తమ నియతులకు శాలింపి తనరుచుండు ;
హద్దుమీఱని మానవు లరుచు భువిని,
గానఁ బొపులొదురనుచుఁ గనలు రాణి. 25

గీ. ఆక్సిజను హైడ్రజను జేర నగురు జలము,
వేఱుపడ వాయువులఁజేరు, నీరు పోవు ;
భూతములుచేర జీవుఁడుదృఢాతమగు, న
శించు విడిగోవ, నిద్రియే సృష్టి పథము. 26

గీ. బుద్ధి పెడ తోవలను బట్టి పోడిమి చెడ
దయయు సత్యంబు శౌచము ధర్మ విధులఁ
దలఁప వలసెను, శీవితాదర్శము లిల
సక్రమములైన దైవ ప్రసక్తి యేల ? 27

17. కలియుగము.

చ. కలియుగ చర్యలన్నియు నఖండముగాఁ జెలరేగుచుండె, భూ
స్థలి, జనఘోష రేఁగె, సతతంబును దిండికిలేక రోగపీ
డల హతులౌచుచుండిరి, యడావిడి హెచ్చె, రణంబులెల్లడక
విలయముఁ గూర్చుచుండెనని విభ్రమఁజెందెను జిన్నమాంబయు. 1

గీ. పడమ భూస్వాములకుఁ బాలివారలకును,
గూలివారికి, గార్మిక కూటములకుఁ,
బ్రజలకును వర్తకులకును, బతికి సతికి,
బ్రళయ హేతువు లివియని పలుకుదన్ని. 2

గీ. రాజు రక్షకుడనుమాట రక్షకట్ట
దండలును జేరి పాలించుచుండు మెప్పు
డను బ్రజాపాలనేచ్చయే ఘనతఁగాంచె,
ముందుగతిఁ జూడవలెనను ముగుదమిన్న. 3

గీ. పిదపకాలము వచ్చినఁ బెద్దపోక
డలను బ్రకటించుచుండిరి డంబమునకుఁ,
గాని లోనలొటారము ; కాల గతులు
వై పరీత్యములని రాణి పలుకుచుండు. 4

ఉ. ఈ కలికాల చిత్రముల నేమని చెప్పుదు నుగ్గుబాలతో
నేకముఁజేసి దుష్టవిషయేచ్ఛల బిడ్డలకిచ్చి పెంతు, రీ
లోకము మోస పూజమును, లుబ్ధుల కాకరమంచు, నెమ్మదిన్
వ్యాకులపాటుఁజెందు ననయంబును జిన్నమరాణి వ్యగ్రయై. 5

గీ. వెల్లెబూయ సమాధియుఁ దెల్లనగును,
వేషభాషల డాంబిక విధులఁ గూర్చి
లోనికల్పమును గప్పఁబూనుదు రథ
ములని చిన్నమ వలువిధముల వచించు.

6

గీ. చిత్తవృత్తి యొకటి, పైకిఁజెప్పునట్టి
దింకొకటి, చేయునది వే, తీరకేమనఁదగుఁ ?
గలియుగంబున ధర్మ సకర మదియని
రాణి చిన్నమ్మ చిత్తవిభ్రాంతిఁ జెందు.

7

మ. ధనకాంత్రాపరులైన తుచ్చులు మహోదారాత్ములౌ సాధులం
గని బాధించుచుఁ గష్టనిష్ఠురములు గారిచి వేధింతు, రా
జనులకే లక్ష్యముసేయ కాత్మవిధులకే సవ్యంబుగాఁ దీర్చి స
జ్జన సాహాయ్యము సేత మేలనుచు నిచ్చల్ జాటుఁ జిన్నాంబయున్.

మ. ప్రతివాశంబునఁ గొందఱుద్ధతులు సంప్రాపించియేయుదు, రే
గతి వారిందనియింప శక్యమగునే? కాంక్షల్ తుదల్కుట్టగన్ ;
వ్యతిరేకింప కుపేక్ష సేయుటయె దివ్యంబైన మార్గంబుగాఁ
బ్రతివాక్యంబిడుఁ జిన్నమాంబధర నాప్యాయంబు సంధిల్లగన్.

9

ఉ. కాపురుషాగ్రగణ్యు లవకాశము చిక్కెడు నంతదాఁక నా
దాపున వేచి, స్వార్థపరతం బసిఁగట్టి, కట్టా! హఠాద్గతిన్
రూపము మాపివేయుచురు, కూర్మలు వారల దూరదేశ స
స్థాపన సేయనోపునని సత్యముపల్కును జిన్నమాంబయున్.

10

ఉ. కష్టనుబట్టి పాము తమకంబున మ్రింగుచునుండ, నద్దియా
చొప్పన నీఁగఁబట్టి తినుచుడును ; మృత్యు ముఖంబునందుఁదా
ముప్పను గాంచనుండియు, విమూఢుఁ డనుక్షణము న్మనంబునన్
ముప్పిరిగొన్న క్రోధమున ముగ్ధి చరించును, జిన్నమాంబో! 11

గీ సత్యసంఘత కలియుగ జనులయందుఁ
గోటి కొక్కనియందైనఁ గూడుకొనదు ;
గాంధియొక్కఁడు మాత్రమే గానుపించుఁ,
జిన్నమాదేవి రెండవ దెన్నికఁగను. 12

ఉ. జీవిత కాలమంతయును స్నిగ్ధముగాఁ గొనసాగనీక, లో
కావన దీక్షనూనక, తుఘావహ కంఠ్రక దుష్ప్రతంబులం
బావనమంచు సల్పుచు నపార ముదంబును గాంత్రిమానవుల్ ;
దైవము, ధర్మము, బ్రకృతి దత్తములొఁగడ ! చిన్నమాంబో ! 13

గీ. ఆంతరంగికమైత్రి సాధ్యంబు కాదు,
స్వార్థ పరతంత్రులైన భూస్వాములకుచు ;
బిదపఁగాలమునందు సంప్రీతికరము
లగును తుద్రపథములు చిన్నమ్మదేవి. 14

ఉ. భార్య విషంబుపెట్టినను, భర్త కిరాతుల కమ్మఁజూపినన్,
ధైర్యమువీడి భూపతు లభర్మపథంబులఁ ద్రొక్కినన్, మతా
చార్యులు దుష్ప్రతంబులను సల్పిన, నీకలికాలరీతి కా
శ్చర్యముగాదు ; చిన్నమ ప్రశస్తగతి న్నడిపించె ధర్మమున్. 15

మ. నటనల్నేయుదు రెల్లవారలును బుణ్యస్వాంతులై నట్లు, ప్రా
కట సద్ధర్మ పరాయణులవలెను, సత్కార్య పవీణులవలె,
గుటిలస్వాంతులు, ఘోరకృత్య పరసక్తుల్, మోసగాండ్రీ కలిం ;
బటుధైర్యంబున నట్టివారి దరిఁ జేర్పకరాదు, చిన్నాంబో ! 16

గీ. స్వార్థమున కాపాతిగ సర్వసామ్రదాయ
ములను ధారవోసెడ రథములగు నరులు ;
పొట్టఁబొడిచి చూచినధర్మబుద్ధిఁ గనము,
చిన్నమయె ధర్మగతిఁ దరించినది ధరణి. 17

గీ. కలియుగంబున ధర్మసంకల్పము లిలఁ
గలుగనేరవు, సాంఘిక కర్మలాదు ;
సంఘమరణము పెండ్లితో సమమనెదరు ;
చెంద దీగణమున కిలఁ జిన్నమాంబ. 18

గీ. ఆమయంబులఁ బాపుటయందు నేర్పుఁ
గాంచి, వైద్యమే తమ వృత్తిగాఁ జరించి,
పరగృహంబుల పడుచుల భంగపరుపఁ
గలరు నీచులౌ వైద్యులీ కలియుగమున. 19

ఉ. ఏదెసఁ జూచిరం బ్రళయహేతువులే కనుపించు, ద్రవ్యసం
పాదన కెల్లనుష్ఠుతులు భావ్యములందురు గోప్యమైనచో,
వాదులువేయ జంకరు, ప్రవాదములం బ్రకటింతురే గతి
గాదు నివృత్తి, యీకలియుగ ప్రభ యియ్యది, చిన్నమాంబరో 2)

ఉ దబ్బరలాడ జంకరు, సుధామధురోక్తుల మోసగింపఁగా
నిబ్బరమూనియును, రవని నెవ్వనుదీయరు హత్యసేయఁగం
బబ్బముఁదీర్చికొందు రపవర్తనఁ బూనినవారలౌను, న
బ్బబ్బ ! నచింప శక్యమగునా ? కలిచర్యలఁ జిన్నమాంబరో ! 21

ఉ. కల్లప్రమాణము ల్గులువఁగా వెనుదీయరు, ధన్యవాదముల్
చెల్లిన పల్లవాధరలఁ జేరి విరానఁ బరాధవింతు, రే
యల్లరిచేసెయైనఁ గుటిలాత్ములు దోహముఁజేతు రీకలిం ;
జల్లరజాతివారలె ప్రసిద్ధిని గాంతురు, చిన్నమాంబరో ! 22

ఉ. కల్లుదుకాణము ల్సభలు, గండ్రలు సభ్యులు, వారి వాదముల్
చెల్లును, యోగ్యమానవులు లేకము మారరు కల్లిగవ్వకుం ;
బ్రల్లదముల్వచించి జనరంజకు లౌదురు, చిన్నమాంబ ! వా
టిల్లు యుగాంతము దిటులు ; ఢిల్లియు ఢిల్లియె, పల్లె పల్లెయె. 23

ఉ. తిండికిలేక ముష్కరగతిన్ జనవీక్షను బొట్టనింపు నా
మొండిఘటంబులే ప్రజకు మోక్షముఁగూర్చెడి సర్వతోముఖో
ద్దండులుగాఁ జరింతు, యుగధర్మము వచ్చుచునుండె, జిన్నమా !
పండుగ పబ్బమున్ గడియు వారిలకుం బయిమాట కేమిలే. 24

గీ. పాడిపంటలు మందమై పోడిమి చెడె,
మారె ఋతుధర్మములును బ్రేమమ్ము లుడిగె,
మోహ మద విభ్రమంబులు మోహరించె,
రుచులు భేదించె గలికాల రుచుల, దేవి ! 25

గీ. ముప్పదేడ్లకె జవసత్త్వములు నశించు,
ముదిమి పైఁబడు, గడు బాల్యముననె చూడ
లోచనములకుం దగులు సులోచనములు,
కాంక్షలేకాని యచుభవ కాంక్ష లుడుగు. 26

గీ. ధైర్యసాహసములు వీగె, శౌర్య ముడిగె,
వీర్యము నశించె, జారుష విధులు సమసె,
బట్టుచుని నాలుగడుగులు పెట్టలేరు,
పిదప కాలము వచ్చె నీపుధ్వి, దేవి ! 27

గీ. ప్రబలె గోమాంసభక్షణ బ్రాహ్మణులను,
దలఁచ నవనాగరక శోభఁదనరె నిట్లు ;
వినుత కులగోత్రములఁ బాటిగొన రొకింత,
సకల దేశాభివృద్ధి కాస్పదులు వీరు. 28

గీ. పోరు నష్టము, లాభము పొత్తటంజురి,
చెల్లదానుడి, కాలవైచిత్ర్య మిదియె ;
పోరుసత్యము, మిధ్యయకాఁ బొత్తు కలిసి,
జీవకోటికి వైరుధ్యమే విధియగు. 29

18. ధ న ము .

ఉ. ఈశ్వరుడిచ్చు నిచ్చుకొను మీవనుచున్ ; భుజియింపబోక, తా
 శాశ్వతమంచు దధనము సాధులకీయక దాచిపెట్ట, నా
 యీశ్వరుడే వెసంగొను దదీయ ధనంబును, జేతగాని యీ
 పశ్వతి నీచుడంచు ; నది భాగ్యవిహీనత చిన్నమాంబరో ! 1

గీ. పుణ్యపాపముల వడి నగణ్యముగను
 జేసి, సుఖమఃఖములంగని, జీవి పరులఁ
 దార్చు కీడుమేలులకు సాధనము ధనము,
 చెడుగు, జాగ్రతపడుడను జిన్నమాంబ. 2

గీ. రెండువైపుల వాడిగనుడు ఖడ్గ
 మరయ ధనలక్ష్మి, గృహలక్ష్మి యనగఁ జెల్లు ;
 రక్తి భయభక్తులను దగుశక్తి సాక
 వలయునని చెప్పఁ జిన్నమ లలితగతుల. 3

గీ. తల్లులకుఁ బిల్లలకు మధ్యఁ దగవులిడును,
 గలహములఁ బెంచు, హత్యలఁ గలుగఁజేయు,
 గడు దురాసద మైన దీచెడుగు ధనము ;
 చీడపురుగని వాకొనుఁ జిన్నమాంబ. 4

ఉ. ప్రీతిగఁ జీవి తాననుభవించిన భాగ్యము, భూత తృప్తికై
 చేతులమీఁచుగా వ్యయము చేసినభాగ్యము, సార్థకంబగున్
 మూతిబిగించి కోశమున మూసిన భాగ్యము వ్యర్థమై, ధరా
 పాతముఁ జెందునన్న నిజభావము చిన్నమరాణి చూపెడున్. 5

- గీ. చేతఁజిక్కిన ధనము పంచియును బీద
సాదలకు వెంటనే మన స్సాక్ష్యముగను ;
బెట్టెలోనుంచి యెఱుంగను పుట్టుకాది,
దాన ఖని గద ! చిన్నమ్మ ధన్యమయ్యె. 6
- క. ఆదాయ వ్యయ గణితము
లేదీసతి చిత్తమందు లేశంబైనన్ ;
వాదము లాడదు, సత్కా
రాదులకై ధనముచిక్క నతియచాలున్. 7
- గీ. అరయ ధనకాంక్ష యిసుమంతయైన లేని
పరమ సాధ్వీలలామ యీ పడఁతిమిన్న ;
ఘన ధనాశా పిశాచంబుఁ గనని వారి
జీవితము ధన్యమని చెప్పఁ జిన్నమాంబ. 8
- క. కలవారికంటె నిరుపే
దలె పుణ్యాత్ములును, సత్య ధర్మాత్ములు నై
వెలయుచురని చిన్నాంబిక
పలుకున్ స్వానుభవశక్తి వైభవ మలరన్. 9
- చ. పలుమరు దుష్ప్రతంబులకుఁ బాల్పడి లుబ్ధుఁడు కాంచనంబు ల
క్షులకొలఁదిన్ గడించి, తమకంబునఁ గోళము నించు, లేశమై
న, లవమునైనఁ దాఁచినక, నర్మిలి నార్తులఁదన్న కెప్పుడో
విలయమునంచు, నయ్యదియు పీగుననున్ మనచిన్నమాంబయున్. 10
- ఉ. అట్టిధనంబు మాశమున కంటగు, దుర్వినియోగమై చనున్,
రట్టుగఁ బాపకృత్యముల రాపిడి దుర్జనతెందఁతెందఱో
గిట్టెద రందు , మీఁదఁ బరికింపఁగ సర్వ వినాశనంబగున్,
దిట్టలు దానధర్మముల నింతురనున్ మన చిన్నమాంబయున్. 11

- క. పెట్టెడువారికి ధనమిలఁ
బుట్టును, లోభులకు సుత పుట్టను, కలదే
గిట్టును, రట్టులఁ బెట్టును,
జెట్టుకుఁ గారణమగునని చిన్నమ పలుకున్. 12
- క. వడ్డిపైకం బెన్నఁగ
గడ్డుది, రేయింబవళులు కనుమూయును, మా
రొడ్డును రెట్టికిఁ బదిరె
ట్లడ్డుములేకయె గుణించు నను జిన్నమయున్. 13
- క. పాపమువలెఁ బెరుగుచు ధన
మేపూటకుఁ, బూటపూట కేపు వహించున్ ;
రూపును మాపు నొకప్పుడు
రాపిడిఁబెట్టునని చిన్నరాణి వచించున్. 14
- క. తనలేమి కేడ్చి కనలినఁ
జను నొకనేత్రులు, పరుల సంపచ్చయముం
గనలే కేడ్చినఁజెడిపో
పురు రెండక్షులని పల్కు భూరితరోక్తిన్. 15
- గీ. పుట్టినప్పుడు తెచ్చిన స్ఫురణ గనము
చచ్చునప్పుడు గొనిపోవఁజాల మెదియు,
మధ్యసిరికిత ఘోరసమ్మర్ద మేల?
తగదు తగదని చిన్నాంబ ద్రఢిమఁ బలుకు. 16
- గీ. సర్వసంగ పరిత్యాగ సాధనముగ
దానధర్మము లుపయోగ మానుగాన
ముక్తిహేతువు లనిరి సన్ముచులు జగతి ;
ధనము వెచ్చించి లోకులఁ దనుప వలయు. 17

19. స్త్రీలు .

సీ. భ్రమరసంకుల జటాపటల భారంబుతోఁ
 గేలఁబూనిన జప మాలత్యోడ
 యోగనిద్రా రసోమృత నేత్రములతో
 సంహిత స్వస్తి కాసనముతోడ
 క్షీరసాగరమ హేమాదార దీధితిమీఱ
 డంబారు షట్పు పుట్టుబుతోడ
 మరుదంకురోచ్చ లత్తరుపల్లవముఁ బోలె
 జలియించు మాంజుతోష్ఠబుతోడ

గీ. విమలభోగార్థమై మహేగాగ్రమగు తపముఁ
 దివిరి చేసిన పాఠ్యతీదేవి మహిమఁ
 బరిహసించుచు మోక్ష తపంబొనర్చె
 జిన్నమాదేవి భువిని బ్రక్షిప్తముగను.

1

చ. ఇలఁ బతిభక్తియన్ రథమునెక్కి, సుశీలము వజ్రవర్కమై,
 సలలిత ధర్మమే చతురసావధియై, వరబుద్ధి శత్రుమై,
 వెలయుఁగఁ బుణ్యసాధ్వలు భువి న్విహరితురవకృతికృమో
 జ్జ్వలులగు శూరులుంబలె నపార జగత్రయ జిష్ణుశక్తితోన్.

2

చ. చెలియరొ ! నీమొగంబనెడు చెన్నగు పున్నమనాటి నిండు జా
 బిలి గనిపింపకుంట నతివేల తమోమయ ఘోరవృత్తిమై
 నలరిన యీత్రయామ, శతయామ యనన్మదిఁ దోచెనాకుఁ, దొ
 య్యలి ! వరచిన్నమాంబ ! ఘరణాంతర సఖ్యముఁ గూర్చిప్రోవుమా! 3

క. హర కోపాగ్నిం గాలిన

మరునకు, జీవకళవోయ మహిఃబాడమెను శాం

కరివలెఁ జిన్నమ, రాత్రిం

దిరముగవెలిఁగెడు మహాషణీలత వోలెన్.

4

ఆ. ఘనునిరాకకెదురుఁ గను మయూరియుఁ బోలెఁ

గోరిచంద్రుఁగను చకోరివోలె

భానురాకఁగోరు పంకజంబును బోలె

వేచియుండుదేవి ! వేగవత్తు.

5

ఆ. నష్టశీలయైన నశినాక్షి యుపభుక్త

మైన కుసుమమాల యనఁగఁజెల్లు ;

సతికి మాలికకును సౌశీల్య సౌకుమా

ర్యములు తగును జిన్నమాంబ ! ధరణి.

6

క. కరనికరంబుల దివిభా

స్కరుఁడిరుల నివ్విరియఁజేయు కరణి నఘములన్

ధరణిం జిన్నమ సుతప

స్థరణిన్ భగ్నుంబొనర్చె సాధ్వీమణియై.

7

గీ. ఆడువారలమనసు సాహసమునందు

వజ్రకఠినంబు, మఱియుసాధ్వసమునందుఁ

గుసుమకోమలమును నొచు నెఱఁగు దేవి !

నీవె తారా-ణమాదువీ నియతికరయ .

8

గీ. తలఁప నీమేను జల బుద్బుదంబువంటి

దగుట, పెనుగాలిలోపల నునిచినట్టి

దీపకళికనుబోలె నస్థిరమగుటను,

జిన్నమాదేవి ఘరమార్థ సిద్ధిఁగాంచె.

9

గీ. త్రిభువనాతీత సౌందర్య విభవ, ధన్య
యఖిల లోకవిలోకామృతాంజనంబు
నగుటఁ జిన్నాంబ సాటిసేయంగ నగును,
వాణితోడను, మేటిశర్వాణితోడ. 10

గీ. అతిచిరప్రాప్తమయ్య నన్యోన్యరాగ
బంధ సౌశీల్యములు నూత్న భంగి మెఱయుఁ ;
బద్ధిసీప్రభాకరుల సంపర్కముగతిఁ,
జక్షురక్షరయోగ విజ్ఞాన మటులు. 11

చ. మనము తలంచినట్టు లణమాత్రముసాగదు చిన్నమాంబరో !
మనకృతిలోఁ బరాత్పరుఁడు మాటికినెక్కు దలంపకుండ ని
పెనయఁగఁగూడనేని ఫలియించు దలంచినవెల్లఁ ; గాకయుం
డిన, వివరీతమయ్యెడు, మనీషితముల్ గురుమర్కటా కృతిన్. 12

క. తిన్నఁగఁ దలపైఁ గాలిడి
తన్నెడి దురదృష్టదేవత నెవండుధరం
గ్రన్ననఁ దప్పింపఁ గలఁడు ?
చిన్నమ ! తటిదంశసమము శ్రీలున్ స్త్రీలున్. 13

క. చపలమతులఁ గాపాడఁగ
నుపమింప విధాతయైన నోపఁడుగద ! మ
ద్యపునిఁ, దరంగిణిఁ, దరుణిన్,
నిపుణత నియమింప నెవరునేర్తురు దేవీ ! 14

క. అనురక్తయైన యెడలన్
వనితామణి నిక్కమమృతవల్లరి ; యటుగాఁ
దనరక, విరక్తయైనం
గనుఁగొన విషవల్లిగాదె ! కాంతధరిత్రిన్. 15

గీ. కైపు, ప్రీత్యంబు, బురుషు, డేకాంతపదము,
 నరయ స్వాతంత్ర్యమనునట్టి యైవవహ్ను
 లొక్కచోఁగూడెనేని నీ యుర్వియందుఁ
 శావనాచార తృణము నిల్వఁగలదొక్కొక్క ! 16

గీ. విధుని గాంచిన వాహిని విభునివోలె,
 బాంగి పొరలితిఁ జిన్నాంబ పొత్తుగలుగఁ
 దద్విరహముననిప్పు చింతఁగనుచుంటి
 వరభుజంగము తలమణిఁ బాసినటులు. 17

ఆ. అనిలహతికి రేగినట్టి కార్చిచ్చున
 కడవియైన ఘాసమైననేమి ?
 యటులె దుఃఖివహ్ని యాత్మదేహంబుల
 నేకరీతిఁ గాల్చు నేవఁ గనక. 18

గీ. అంబుజంబునకుం బృథ్విసంబుప్రవలె,
 రవికి దీప్తియుఁబోలె, నుర్వరను దేహ
 మునకు జీవముపగిది, నన్ననునయిఁచెఁ
 జిన్నమాదేవి, తదభావమెన్నవనట. 19

గీ. దేహసంబంధ సంపత్తి ద్వివిధమయ్యు
 నాంతరంగిక సౌహార్ద్ర) మలవడునెడ
 రెండుజీవాత్మ లేకమైయుండుఁ గాడె !
 యర్ధనారీశ్వరుండన నదియె దేవి ! 20

ఉ. పోయినవ్యక్తిరాదు, మరపుంగననోపమ, సక్తచిత్తుల
 ప్రియత నంద సంస్మరణ బాయనె ? లోకము లంతరించినం ;
 గాయము పోయినన్ మది వికాసము పోవునె ? చాతకంబుల
 తీయ విలాసముండెలుపు, దెంపున జంటను వీడకుండుటన్ . 21

మ. చలచిత్తంబున మూర్తిమంతమగు స్వే చ్ఛాదుర్విహారార్తు లే
ఫలితంబుం గలిగింపనేరవు, వృధావ్యాసంగ మాత్రంబులే ;
విలయంబుం గననేర వాత్మజనిత ప్రేమానుబంధంబులుం ;
దులయే వీనికి వానికంచుఁ బలుకుం దోడ్తోడఁ జిన్నాంబయున్ . 22

గీ. ప్రణయ మాత్మీయ సంబంధ ఫలములీను,
దేహసంబంధ మైహిక తృష్ణదీర్ఘ ;
హస్తమశకాంతర విభేదమమరు నిచట
నని వచించును జిన్నాంబ ఘనతమీఱు. 23

గీ. జలమునందలి బుచ్చుద సమము తనువు,
శాశ్వతంబగు నాత్మప్రసక్తి, గాన
నాత్మసమ్మేళనమె ప్రశంసార్హమగున
టంచు జిన్నమ్మ ప్రవచించు ననుదినంబు. 24

మ. అరయం బెండిలికాలమందుఁ బరిపూర్ణాత్కారప్రణంబౌ, నటుల్
సరసన్ దైహికచిద్విలాసతఁ బునస్సంధాన మాపిమ్మటన్ ;
ధర వైవాహిక బంధమిట్టి దెటు వ్యర్థంబౌను మృత్యుస్థితిన్ ?
వర నారీమణులార ! చూడఁ బునరుద్వాహం బధర్మంబగున్ . 25

ఉ. పామరవృత్తిఁ గామతను భావ సుఖానుభవార్థ మిద్ధరం
గోమలి కాముక్కుడుఁ గవగూడి చరించుట పెండ్లికాదు, స
త్ప్రేమను రెండుభూతములు వేల్చిడి నైక్యముఁజెందుఁ పెండ్లియే
క్షేమముగాంచు ; వీరు పరకీయలు గారను జిన్నమాంబయున్ . 26

ఉ. జీవము లేకమైనతఱిఁ జిత్తము లైక్యతఁ జెందు, దేహముల్
పావనమందు, దంపతులఘక్కి ; వియోగము సంభవింప, సం
భావనమాని, లొకికుల వర్తనఁజిక్కుట సీచమయ్యెడున్,
భావుకమానె మార్చును వభాగ్యము చిన్నమ పల్కినట్లుగన్ . 27

- గీ. ఆత్మభవులగు బిడ్డలయందుఁ బేమ
సహజముగు, జంతువిలపించి శక్తి గలుగ
విడిచి మరచును, మనుజుఁడు విడువలేడు,
దీన సంసారబంధంబు తెంపుఁగనదు. 28
- గీ. లలిఁబరాధీన లాఁడుపిల్లలు ధరిత్రిఁ
బతులు కూర్మాత్ములగునెడ సతులుతల్లి
దండ్రిలను జూడనైన స్వతంత్రమియ
రని యిజుగుపడు మదినిఁ జిన్నాంబ సతము. 29
- గీ. పుట్టినింటను గొన్నాళ్ళు, పురుషునింటఁ
గొంతకాలము, సేవలఁగూర్చి యడఁగు,
సతులు లోకవిజ్ఞాన సంయుతులు గారు,
ధర్మమే యిది తాకికా దర్శమగునె ? 30
- గీ. యుద్ధరంగములందుఁ బ్రసిద్ధిఁగనిరి,
భక్తి విజ్ఞాన యోగ సంపత్తిఁ గనిరి,
రాజ్యములుజేసి పరిబల ప్రపూజ్యులైరి,
స్త్రీలు పురుషులకెందును దీసిపోరు. 31
- ఉ. స్త్రీలును మానవాంశజలు, చిత్తవిశుద్ధులఁగాంచ నర్హులై
కామదరన్నమాట బధిరంబగు ; భర్తల కన్నిసౌఖ్యముల్
తాలిమిఁగూర్చి, కష్టములఁదాము భరించుట త్యాగమయ్యె, స్వే
చ్ఛాలలితంబుగానిది, ప్రశస్తముకాదను జిన్నమాంబయున్. 32
- చ. విరసత ధూర్తవర్తనలఁ బెంచెడి భర్తల యాధిపత్యముల్
తరుణుల కాత్మఘాతలగు ; దధ్యము ; జీవిత మంతయున్ వృథా
పరుపక, దుష్టులన్నిడిచి, స్వస్థతఁ గాంచి తపంబుఁ జేయుటే
వరము, పరాభవంబులెడ బాయు ననుంగడ ! చిన్నమాంబయున్. 33

ఉ. మూలను బెట్టికొట్టినను మూగియుఁబైబడి పీకు నెప్పుడో,
తాలిమి నిల్వనేర్చునె వ్యధల్పడ నెప్పుడు ? గీడుమూడు నే
కాలమునందో ! భర్తకును గాంతకు ; గావున నిట్టికాపురం
జేలలి నెగు ? దుఃఖము లనేకములొనను జిన్నమాంబయున్. 34

చ. తలఁపులుఁ గాంక్షలున్, వివిధ ధర్మము, లైహిక వాంఛ లన్నియుం
బాలఁతుల కాత్మవల్లభుల పోలిక నుండును, శక్తియుక్తులం,
గలుముల లేములన్, సకల కష్టసుఖంబులఁ, బాలుగొంను, రెం
దులకిఁక నాడువారలను దూష్యత, యంచను జిన్నమాంబయున్.

గీ. సర్వ సంగ పరిత్యాగ ముర్విఁజేసి
భార్య భర్తను జేరు స్వాభావికముగ ;
క్షేమమే ? దాని కవమతిఁ సేయఁ దగునె ?
పురుష వ్యులకని యితి పొసంగఁ బలుకు. 36

గీ. భర్త లపచారములు జేసి ప్రబలు లగుట
భార్యలు ప్రతిక్రియలు సేయవలె ననుకొని
తప్పుదారులఁ ద్రోక్క సిద్ధపడుదు రిలఁ ;
బతులె పతిత హేతువులని పలుకు నతివ. 37

గీ. నావికుఁడు నౌకఁగొని వార్ధి నడచునట్లు
పతియు నతిఁగొని సుసృతిఁ బరప వలదె !
రెంటిలో నెద్ది యొరఁగిన రెండు మునుఁగు ;
ననెడి యుపమను జిన్నాంబ యనువదించు. 38

ఉ. రాగము రూపయావన పరంబని కొందఱు, సద్గుణాంచితో
ద్వేగమటంచుఁ గొందఱు, సతీకృత సత్కృత సాహచర్య సం
యోగమటంచుఁ గొందఱును, యోజన సేయుదు, రన్ని గూడినన్
సాగు సతంబు సద్గతికి సాధనమౌనను జిన్నమాంబయున్, 39

—(బాల్యవివాహములు.)—

- గీ. పైవిలాసము లెంతెంతవఱకు నిలుచు ?
భావపరిణామ దశలను బాటి గొనినఁ ;
జిన్నతనమున భావముల్ స్థిరపడు నెడ
వన్నె దేరును, జిన్నమ్మ పలుకు నటులు. 40
- ఉ. చిన్నతనంబునన్ హృదయసీమను హత్తిన హావభావ సం
పన్నత సుస్థిరంబగును భార్యకు భర్తకుఁ జిత్తశుద్ధిగా ;
సన్నిహి తానురాగములు సంభవమైనవి పోవు జన్మలోఁ ;
జిన్నమపల్కు బాల్యమునఁ జేయు వివాహములే దృఢంబుతా. 41
- గీ. ఈడు వచ్చిన బిడ్డల నెంచ, బుద్ధి
పలుతెరంగులఁ బ్రసరించు, నిలువ దొకట ;
వారియెన్నిక తుద కపభ్రంశ మగును,
దంపతుల యనుబంధముల్ తరలిపోవు. 42
- క. కనిపెంచిన మాతాపిత
లనువగు సంబంధవిధుల నమరుప లేరే ?
మనమనములఁ గడు దృఢపర
చినఁ జక్కంబడు నటంచుఁ జిన్నమ పలుకున్. 43
- ఉ. భర్తలు కీర్తిశేషులయి వందురు కాంతల కార్చిఁగూర్చుచున్
ధూర్తులు కేశఖండన విధుల్ పచరించి, త్రోవ విహీనులై
వర్తిలుచుందు, వారలు కృపా రహితాత్ములు, ధర్మమిట్టి దు
ర్వర్తనలక హరించెగద ! బాపురె ! చిన్నమ ! యేమనందగున్.
- చ. సహగమనాది దారుణ దశల్ తొలఁగించిరి చక్రవర్తు, లీ
బహుళ తరాపదల్ దొలఁచు భవ్యసుశాసనముల్ రచించుటన్
మహదుపకారులై సతుల మానధనంబుల నిల్పరాదె ! దు
స్సహములు, మూఢపద్ధతు లసహ్యములొగద ! చిన్నమాంబరో !

ఉ. మానవజన్మయెత్తుట యమంగళమా, మనభారతావనిన్
మానినియాటకంఁటె నవమానమువే తొకఁడుండనే ! పరా
ధీనలు, జన్మనంతను వ్యధం, ఒరసేవను బుచ్చిచచ్చుటే
గాని, స్వతంత్రతై ప్రతిభఁగాంచుట శూన్యముగాదె ! చిన్నమా. ! 46

ఉ. ఎంతటి దారుణంబో ? హృదయేశ్వరు నిట వసించు కుక్కకుం,
జెంతఁజరించు వారలకుఁ జిత్తము నొవ్వనిరీతి, కోడల
త్యోతము సంచరించవలె ; నద్దిపొసంగనియిటఁ గాంతకున్
వంతలుతప్ప వెన్నటికి ; న్యాయమె యీస్థితి, చిన్నమాంబో ! 47

గీ. సృష్టిఁ గావించి మాయఁ బూరించి, దాని
గెలిచి రండని పుపె జీవులను ధాత ;
రాజయోగినివై రణరంగమునను
జిన్నమా ! దిగ్విజయము గాంచితివి ధరణి. 48

గీ. అస్థిరములైన లక్ష్మీ కటాక్షములును,
నట్టి పోల్కినయగు శ్రీకటాక్షములును,
జ్ఞాని యెవ్వఁడు మదిని విశ్వాస ముంచు ?
చెంద దీగణ మునకిలఁ జిన్నమాంబ. 49

క. ఆదర్శ ప్రాయముగాఁ
బ్రాదుర్భావంబునఁదెఁ బడఁతుకలారా !
సాదరమునఁ జిన్నాంబను
మాదిరిగాఁ గొనితరించి మనుఁ డెల్లపుడున్. 50

— నిర్మల ప్రేమ —

గీ త మా లి క .

ధర ననిర్వాజముగు ప్రేమ తగునటండ్రు ,
 ధర్మవేత్తలు దానిఁ దత్త్వమసి యండ్రు,
 ప్రతిఫలాపేక్ష లేకయే వరలు ప్రేమ
 తత్త్వమేరీతిదో చెప్పఁ దరము గాదు ;
 నరుఁడు నిష్కామముగు భక్తి నెరపఁగలఁడె ?
 కోర్కీలేకున్న దేవుని కొలువదేల ?
 చిత్తవృత్తులు లేనట్టి జీవి యునికి
 నిశ్చలముగు, దైవసన్నిధి యదేల ?
 దంపతులప్రేమ స్వార్థ తత్పరత నిండి
 యుండు, సౌఖ్యాభిలాష లుద్దండములగు ;
 బాంధవ ప్రేమలక్ష్మి సుబంధ వశము ,
 లన్నదమ్ములు, తలిదండ్రు, లాత్మజులును ,
 ఘన పరస్పర లాభ కాంక్షలను బట్టి
 ప్రేమల నటించుచుండ్రు, వర్ణింప లేము ;
 శ్రమలు కలిగినఁ బైకి విక్రమముఁజూపి
 హాని జేయుదు రంత బాహుటముగను ;
 సన్నిహితుల మధ్య నిటులు చావుఁజంపు ,
 లగుచునుండఁగఁ బ్రేమ కేమిగతి గలుగు ?
 నాకలియెలేని భోజనమట్లు ధరణి,
 ధారణమును గాంచని లింగధారులట్లు ,
 పూరణము లేని చప్పని బూరెపగిదిఁ,
 గారణములేని ప్రేమ యేగతి ఫలించు ?
 ఘన తపశ్శాలులైన భంగమొనరింపఁ

గోపమున శపించెద రతికూరులగుచు ;
 గౌరతవైదింపి మేకులుగొట్టి చంపు
 కూరకర్మల రక్షింపగోరి ప్రార్థ
 నలనుజేసిన క్రీస్తును కలఁడొకండు
 నిశ్చలప్రేమఁ బ్రకటించి నిలిచె వసుధ,
 నద్వితీయుడగును ; వాని నధిగమించి
 వేరేలు ముడుచుటకును లేరు వేఱునారు,
 గాన మనమొత్తవారము దానిఁగాంచ ;
 నని వితర్కించుఁ జిన్నాంబ ప్రణయ సరణి.
 ప్రేమసర్వస్వము నొసంగుఁ బ్రియతమునకుఁ
 బ్రతిఫలంబునుగోరదు రక్తిగాక !
 ధరణి నాత్మార్పణముసేయుఁ దన వరునకు ;
 గుణగరిష్ఠతయే మైత్రిఁగుదురుపఱచు,
 రూపసంపద తాత్కాలికోపపత్తి
 తృప్తిఁగాంచిన జంటకుఁదెంపుగలుగ
 స్మృతిహరింపదు, మరపునుజెందదెపుడు ;
 జలమునందలి బుచ్చుద సమముతనువు,
 శాశ్వతంబగు నాత్మ పరిసక్తిగాన
 నాత్మసమ్మేళనమే పశంసార్థమనుచుఁ
 జిన్నమాదేవి కడు విమర్శించుచుండు.

20. నిండాస్తవము .

ఉ. శ్రీపరమేశ్వరా ! యడలఁజేసెద వేలనురా ! ధరాస్థలిన్
రాసిడిపెట్టి చంపెదవు, రక్తివిరక్తుల జీవ కోటులన్ ;
దీపములార్పినావు, కడు దీనుల కొంపలు దీసినావు, సీ
పాపము నిన్నెముంచవలె బాడుజగంబును సృష్టిజేయుటన్.

ఉ. ఏనియుఁజేతగాని బలహీనుల, జీవుల సృష్టిజేసి, సం
గ్రామము వారిలోఁగొలిపి, రాగ విరాగ సరాగ యుక్తులన్
తామమున న్మునుంగఁ, గనఁజాలిన కూర్మిఁడవైతివే ! ఖిలా !
సామముఁబూనలేవే ! విరసంబని లోకులు తిట్టిసోయరే !

2

ఉ. దారుణ మూర్తి వైతివిగదా ! నిజ సంతతి నార్తిముంచఁగాఁ
దీరెనె రంధి నీకుఁ ! బరితృప్తిని గాంచితివే ! నరాంతకా !
మారణ హోమము న్నలుప మండన ముండనముల్ లభించెనే !
కూర్మిఁడ దైవమా ! యనుచు ఘోరముగా నిలఁ దిట్టిసోసెదన్. 3

గీ. బరిదెసినవాడ నాకికభయము లేదు,
చేయఁ గలిగిన యపకృతిఁ జేసినావు,
జలగవలె బట్టి పీల్చెదఁ జలముఁ బూని
ప్రళయ కాలము వఱకు, నభవ ! సురేశ !

4

గీ. ఆలు మగలకుఁ బితరుల, కాత్మజులకు,
ధర విఘ్నాగముఁ జేసి, రోదనను ముంతు
వటర ! దేవ ! దుర్మతివి, నీయాట సాగు
చున్నది నిరంకుశంబుగ, నన్న దృఢీమ.

5

గీ. సిగ్గుచిరములఁ గడుపీడి, పగ్గె కిటులు
పుధ్విఁ జెలరేగితివి వీర్య వృద్ధివలనఁ ;
బ్రతిఘటించెడు వార లెవ్వరను ద్రోహిమ,
దేవ ! తిట్టెదఁ, గవిని, బ్రతి ఊణంబు. 6

గీ. పస సరస్వతీదేవి నారసన నిల్చి
కుప్ప తిప్పలుగఁ బలుపల్కులను బల్కు
జేయు, రేయుబవలును ఘోషింతు నభవ !
నీ దురాసద చర్య లన్నిటిని సతము . 7

గీ. తిష్ట కుసురనియటులు నీసృష్టి నేల
చేసితివి ! పుట్టిమునిఁ గెనే ? శ్రీనివాస !
నిర్వహింపని కార్యము నెట్లవలదె !
ధర నశక్తతఁ బ్రకటింపఁ దగునె నీకు ? 8

గీ. నిర్గుణుఁడు, నిర్వికల్పుఁడు, నిరవధికుఁడు,
మొద్దవలెనుండ కిట్లు విమూఢు పగది
సృష్టికి గడంగనేల ? యశేష జనుల
ఘోర బాధలఁ బడ ద్రోయఁ గోరనేల ? 9

గీ. వెట్టిపని జేసితివి, నీవివేక మెచటఁ
బడటఁ గలిపితివి ? సురేశ ! ప్రితిభ యుడిగెఁ ;
జేతగాని తనంబునఁ జిక్కితీ విట
నిన్ను దిట్టనివారు లే రెన్నిచూడ . 10

గీ. దానవుల తపశ్శక్తికి దనివి నొంది
తగని వరములనిచ్చి, పిదప సురాళి
వారు బాధింపఁ దెల్లపో వలసివచ్చె ;
ఘోరపుండ్రుష్టి లేని యంధుడవు ; దేవ ! 11

- గీ. “ఎంతవనిఁజేసితివి రామ ! యేమనఁదగు ?
సార్వభౌమ” ! యనెను వాలి ; సమసేఁ బ్రజ్ఞ ;
యున్న సర్వజ్ఞుఁడను బిరు దూడిపోయె ;
మోసగాడ వైతివిఁక దామోదరుండ ! 12
- గీ. చేయువారికిఁ దప్పకు చేత ఫలము ;
చేసితివి సృష్టి, మాతిట్లు చెదరి పోవు ;
శాశ్వతంబగు నవకీర్తి సంభవించె ;
దప్పుకొనఁజాల వారార ! ధర్మ దూర ! 13
- గీ. సత్యకథనము కఠిన మసాధ్య మగును,
గట్ట నిష్ఠురములవి యనిష్టమె యగుఁ,
గాని తప్పుకు విధిక్రృత మైనకతన ;
విధివి, నీమాట నీకె ప్రాపించె, నభవ ! 14
- క. నీచేతలు నీ నొసటికె
పాచితముఁగఁ దాఁకె, దేవ ! ప్రాణ విదారా !
నీచాతి నీచమగుఁగా !
నీచరితము దుర్విపాక నిధి యనఁజనదే ? 15
- క. నీచేతి కీలుబొమ్మల
మే చొప్పునఁ ద్రిపు నట్టులే తిరిగెద మో .
వాచామగోచరాత్మా !
మాచేఁ దిట్టులను దినకు మహిత గుణాధ్యా ! 16
- గీ. తిట్టఁగూడదు దేవుని దెంపుచేసి,
ఘనికిమాలిన సృష్టిని వరలఁజేసె,
నెవ్వరేడ్చిరి దీనికై ? రవ్వ పడియె
ననుచు కూపించు చుండెద మనసు నొగిలి. 17

గీ. జనన మరణాంతరంబున సకలకష్ట
ములను బ్రతిజీవుడును బొంది కలతఁజెందు,
సౌష్ఠ శక్తి హీనుఁడును, నజ్ఞానియు నగు,
ననుచు నెప్పుడు దూషింతు మనసునొగిలి. 18

గీ. మానవుని జ్ఞానమునకంటె మాంద్యమయ్యె
దైవ విజ్ఞాన సృష్టి విధాన మకట !
కన నవభ్రంశమయ్యెను గర్హితముగ
ననుచు నెప్పుడు దూషింతు మనసు నొగిలి. 19

గీ. జనకుఁ డాత్మజులను సాకు సరళి యైన
లేదు విధి జీవులను సాకు లీలలందుఁ ;
బ్రేమయెచ్చట సమసెనో ; సామ ముడిగె ;
ననుచు నెప్పుడు దూషింతు మనసు నొగిలి. 20

గీ. దయను, సత్యము, శౌచము, ధర్మ గతుల
గంగలోఁద్రోసె, బుట్టించి కడకు విడిచె ;
దిక్కుమాలిన పక్షుల ఫక్కిఁ జేసె,
ననుచు దూషింతు నెప్పుడు మనసు నొగిలి. 21

గీ. తెలివితేటలు శూన్యమై తికమకలకు
దింపె, దైవ విజ్ఞాన మితిరుగలది ;
కన నవభ్రంశ మిట్టి సంకలనఁ దలఁచ
ననుచు దూషింతు నెప్పుడు మనసు నొగిలి. 22

క. పుట్టించ నెవరు కోరిరి ?
కట్టా ! కట్టడులఁగూర్చి కారెయ వెట్టన్
దిట్టఁడు భగవానుఁడు, నా
తిట్టుల తాకిడియై తగిలి తీరును గురిగా, 23

క. చేసిన పాపముఁ జెప్పక

శాసించును దారుణముగ, సత్త్వ గుణము నీ
వాసికిఁ దెచ్చెను దైవము
దోసమె మన మీసడింప ? ధూర్జుడు గాఁడే ?

24

గీ. బానిసలకంటె జీవులఁ బరమనీచ

ముగను బాలించునా ! దైవమునకు, దాన
వునకు వ్యత్యాసమేమి లేదనుచు నెల్ల
జనులకుంచెల్పి దూషింతు మనసు నొగిలి.

25

గీ. ప్రకృతి పురుషులు మోహంధ వశులు, సృష్టి

చేసి విడుతురు పోషించు వాసిఁ గనక ;
భూమిపైఁబడి జీవులు పోడిరి చెడి
వగలఁ గాంచెదరని చూడఁ బలుకఁ గలను.

26

గీ. గర్భ నరకము, తదుపరి నిర్భ రైహి

క నరకము, పైనఁ, బరనరకమట ! యకట !
సృష్టినైపుణ్య మిరీతి భ్రష్ట మయ్యె ;
భేదజనకము ; సృష్టి సంకీర్ణ ముగను.

27

గీ. కష్టములులేని సౌఖ్యముల్ కలుగఁజేసి

సృష్టించేసిన నది మెప్పుఁజెందుఁగాని
రోగములు దుఃఖములు జూపులేగతియగు
సృష్టి బ్రహ్మకుఁ దగదని చెప్పఁగలను.

28

గీ. ప్రజల సృష్టించి, రాగాను బంధములను

బ్రణయ సరణులఁ బూరించి, యణచి చంపు
టదియు ఘోరముగాదె ! సర్వాధికారి
చేయఁదగినది కాదని చెప్పఁగలను.

29

గీ. దండ ధరుడంట ! తత్పరి మండిపోను,
భూతల శ్రమ చాలదే ! పొడిచి చంప !
జావ వీడొకడంట పట్టి చమపునంట !
వలమ నిత్యజీవమని వాకొనెదను.

30.

గీ. చిత్రగుప్తుడంట ! గణన చేయుటకును,
గింకరులంట ! వేధించెడి కుంక లచట,
వానిరాజ్యము భస్మమైపోను ; యముడు,
చెడుగు పాలనమని నొక్కి చెప్పంగలను.

31

గీ. దొడ్డ యుద్యోగ మలవకె ! దుడ్డు వట్టి
జీవులను మోది బాధించు జిత్ర వధల ;
జీదర యొనర్పదే ! యమా ! సిగ్గులేదే !
యనుచు వెటకారమాడుదు ననుదినంబు.

32

గీ. శక్తి గలవాడనని జీవ జుతుతతిని
సృష్టిచేసి వేధించి హింసింతు వటర !
తిట్టి దుమ్మెత్తిపోసెద రట్టు వెట్టి
మాయ మటుమాయమై ధృతి బాయు వఱగ.

33

గీ. దొడ్డదొర ధాత, గాడిద గుడ్డుజేసి
సొడ్డువెట్టెను దాగన్న బిడ్డల కిల ;
అడ్డదిడ్డసృజన బహులడ్డ గాదె ?
యనుచు గోడికరింతు దధ్యముగ సతము.

34

గీ. గణనకెక్కు ధర్మాధర్మ ఘర్షణమున
ధర్మమునకోడు, విజయ మధర్మమునకు ;
గానుపించును, ధర్మ సంకరము దోచు,
ననుచు దలపోయు చుండెద మనసు నొగిలి.

35

గీ. దైవము దయామయుండట ! ధర్మమూర్తి
యట ! స్వయంశక్తి సంపూర్ణుండట ! ధరిత్రిఁ
శాప భూయిష్ఠముగ నుండె ; వాని ప్రతిభ
యెచట డాగెనో ? యనుచునే నీసడింతు. 36

గీ. పరమ దుర్మార్గులగువారి ప్రతిభ మెచ్చు ;
సాధు జనులకుఁ గష్టముల్ సంభవిలును ;
ధర్మ మెచ్చట నున్నదో ? దైవ మెచటఁ
గలదో ? వైపరీత్యము లిట్లు గలుగుచుండు. 37

గీ. శూన్యముననుండి సృష్టించి, తోణిఁబెంచి
శూన్యమగు జేయుటది దైవ శోభ యేమొ ?
జీవకోటికి సుఖముఁగి శిక్షణమగు
వ్యర్థముగనని చిన్నమ్మ వ్యసన పడును. 38

గీ. భద్రములుగాని ప్రేమాను బంధములను
గూర్చి యెడబాటుసేయుట కూడు నొక్కొక్క ?
సృష్టి నైపుణ్యమునకిది శ్రేష్ఠమొక్కొక్క ?
తగనిపనియని దూషించెదను ధరిత్రి. 39

ఉ. మాయలమారివాఁడు, తనమర్మము లేరికి గోచరంబుఁ గా
నీయఁడు, ముక్తిమార్గ మవనిం గనఁజేయఁడు, ధర్మసాధనో
పాయముఁ జూపఁజేయఁడు, కృపంగనఁ డీశ్వర తత్త్వ విట్టిడే !
కాయముఁ బాయ మాయమగుకష్టసుఖంబులు చిన్నమ్మాబరో ! 40

గీ. దుష్ట సంసార సాగరదుర్విషాద
ముడిపినను జాలు, సుఖముల నడుగ మెప్పుడు ;
బాడు పుట్టుకఁ బుట్టించి చూడఁదగునె !
దేబవలె మానముద్ర వర్తించె దేల ? 41

గీ. పత్ర ఫల పుష్ప భోజనోపాయనముల
దీను లర్పింప మెక్కి మదించి, ప్రభువ !
దుష్ట పరిపాలనముఁ జేయఁ దొడఁగినావు
దౌష్ట్యమున నద్వితీయతఁ దాల్చి నావు. 42

మ. ప్రకృతీ ! నీకిది భావ్యమా ? పురుషు, వైరాగ్యాత్ము, మోహాంధ సం
చకిత సావ్ధాన్యజేసి, లోకముల స్వేచ్ఛన్ సృష్టేగావించి, మా
మక పత్నిన్ హరియించి, భేద సుఖ కర్మస్ఫూర్తి దౌరాత్మ్యసా
ధక వృత్తిన్ బ్రతుకంగ నేల ? మృతి తథ్యజ్ఞానదా ! నీకికన్. 43

క. జలచర భూచర భేచర
ముల సృష్టి యొనర్చి, పెంచి, ముంచుట తలఁచు
మలువలు తూసేగల తె
క్కలఁజించి హసించు దుష్టగాధ స్ఫురించున్. 44

క. భయభక్తులఁ బ్రకటించిన
దయఁజూడఁడు, వికట మతుల దండింపఁడు, గు
ర్జయ నయ వినయ జయ హరా
జయ నిర్జయ విధుల నెంచఁజాలఁ దభవుఁడున్. 45

క. ఒడలు మద మెక్కి, మంచియుఁ
జెడుగున్ గుర్తింపుఁ బోక చిత్తము కొలఁదిన్
నడుచు దురాత్ముల కింక నె
న్నఁడొ ? కీమ అభింపకుండునా ? క్రొవ్వడఁగన్. 46

గీ. వేశ్యమాత యనందగుఁ బృథ్విఁ బ్రకృతి ,
దాని కృత్యములెల్ల తుద్రములు, జీవ
వితతి నెల్ల నాకర్షించి చతుర గతులఁ
బట్టి పల్లార్చి చంపు స్వాభావికముగ. 47

- గీ. పశ్చిమ, జీవుల సంతలో భంగపఱచి
చుట్టుప్రక్కల వారల ముట్టడించు,
బవనుఁ డవనీజముల నేలఁ బడఁగఁ గూల్చి
నీడనున్నట్టి పధికుఁ జెండాడునట్లు. 48
- గీ. తుణము సుఖమును తుణము దుఃఖమును గూర్చు
నట్టిదై, దైవగతి వంటిదగును బ్రకృతి;
వీని సమ్మేళనం బతిదారుణమగు
సృష్టికారణమయ్యెఁ బ్రక్షిప్తముగను. 49
- గీ. పాప పుణ్య విచక్షణాభావ, పశ్చిమ ;
వావి వరుసల మఱచి సర్వము గ్రహించు
ధూమ్రకేతువు, శివుని సాధ్యునిగఁ బట్టి
ప్రబలి చెలరేగి తిరుగు నేభాసి భ్రష్ట. 50
- గీ. పెద్దపులి యీని తాఁగన్న పిల్లలఁదను
రీతి, దైవము జీవుల సృష్టి జేసె
నకల హింసల పాల్జేసి చంపి తినును,
ఘోరశాస్త్రాల మని యనఁ గూడదొక్కొక్క ? 51
- గీ. అగడక కూడఁగూడ వెన్నాడి తిరుగు
చున్న పగఁగొన్న విష సర్పమోయనంగ
వసుధలోపలఁ గల ప్రాణివర్గమునకు
మృత్యువై ఛాయవలె వెంట మెలఁగఁ బ్రకృతి. 52
- గీ. పిల్లి యెలుకలఁ గొనితెచ్చి పిల్లలకిడి
యాటలాడించి వానికి వేటనేర్పి
వధను జేయించురీతి దైవమును జీవ
త్తని హింసించు లీలా విధానమునకు. 53

గీ. ప్రసాదైతాను, పాప కారణము ; స్తబ్ధు,
పురుషుఁ డజ్ఞాని, మోహంధ పరవశుండు ;
వీరి కలయికచే నిత దారుణ మగు
సృష్టిరంధి పుట్టియునిగై, జన్మమాంబ !

54

గీ. ప్రకృతి పురుషుని ప్రేరేచి పరపె సృష్టి,
పురుషుఁ డసమర్థుఁ డొంటిగఁ బొదలలేడు,
కావునం బ్రకృతియె దుఃఖ కారణంబు,
చిన్నమా ! దాని నిందింపఁ జెల్లు మనకు.

55

గీ. తనర నాదాము హవ్వల ధర సృజించి,
జ్ఞాన వృక్షంబుఁ దోటలో నూనినాటి,
తాకవలదని శాసించెదగునె ? పతికి ;
బిదప సైతాను ప్రేరేచ విడువఁ దగునె ?

56

గీ. ఆజ్ఞ జవదాటి భ్రష్టులై యటమటించు
ప్రజల రక్షింపఁ బ్రయత్నులై బంపె, నతఁడు
సత్త్వమూర్తియై సిలువను జచ్చెనుదకు,
దైవసృష్టి యారీతిని దనరె, నహహ !

57

క. నిండాస్తవమిది దారుణ
మందారున, కార్తధూర్త మహిమాభ్యునకున్,
సౌందర్య రూప శూన్యన
కుం దుర్మదపూర్ణున, కతి ఘోరాత్మునకున్.

58

గీ. ప్రకృతివశమున నిను దిట్టవలసె, నభవ !
కలఁతఁజెందకు, నీసృష్టి ఫలితమె యిది ;
పాడుపనిఁజేయ నింద సంప్రాప్తమయ్యె
నీవె తార్కాణమైతి నీ నియమమునకు.

59

గీ. ఎంతతిట్టిన విసు విసుమంత గనను,
 లోకమును నింపంగలను నీ పోకడలను;
 బాతకులకయి నిరవీరితుం, బరమపురుష !
 తిట్టినను దిమ్మినను నీవె దిక్కు సుమ్ము.

60

క. తిట్టెతిని కినియకు మో
 కట్టడిదైవంబ ! నిన్ను గారియ నిడితిం
 బుట్టిన పరితాపము తుద
 ముట్టంగ బేలితి , నికడుది మొక్కుం గొనుమా!

61

ఉ॥ చిన్నమ జీవయాత్ర గృతి, జేసితి గాంచుడు సాధ్వీ భూతలా ?
 భృన్నతి బూర్తి గాంచిన నే నూర్ధ్వగతిం, జరితార్థయయ్యె, ద
 త్సన్నిధి నున్నమాకు సతతంబును దుఃఖము తప్ప; దైహికా
 పన్నుల మాట పాతకులు పొధి ఊమింతురుగాక లోపముల్.

62

మ. కవితాకన్యక నన్వరించెనువయఃకాలంబునం, దీమెకున్
 భవబంధంబులులేవు కావున ననున్ స్వాభావికావస్థలం
 దవమానింపను, నీకధామృతము గావ్య ప్రక్రియం గూర్పనా
 కవినాభావముతోడ దోడ్పడియె గాదా ! చిన్నమాంబాసతీ !

63

క. హేలాపుర వాసుడు, కవి
 తా లొలుడు, దైవభక్తి తత్పరు, డవని
 పాలుడు, కృతికర్త; గృహిణి
 యేలిక చిన్నమ్మ; భాగ్యమియ్యది గాదే !

64

క. రాజా మంత్రప్రేక్ష
 భూజాని భుజంగరావు పూర్ణార్చిని వి
 భ్రాజితముగ ప్రాసెను స్తుతి
 భాజనమగు చిన్నమ సతి భవ్య చరిత్రక.

65

21. మా తృస్తుతి .

—♦ వా డే॑ పు శ్రీ॑ రంగ నా య క మ్మ . ♦—

సీ. అనుపమానక్షమ, నవసే సతినిఁ బోలి ,
 సత్ప్రజా భరమున క్షమను బోలి ,
 వితత లక్ష్మీసమానత భూమినిఁబోలి ,
 గుణరత్న ఖచులకు ఖోణిఁబోలి ,
 విమల పాతివ్రత్య విశ్రుతి ధరఁబోలి ,
 ధనధాన్య వృద్ధి భూతరుణిఁబోలి ,
 వాసుదేవాసక్తి వసుధా వనితఁబోలి ,
 ఫలదాతృతను బుటపాలఁతిఁబోలి ,

గీ. వెలయు శ్రీభుజగ క్షమావిభుని ధర్మ
 పత్ని, మజ్జనయితిఁ, గృపాసముద్రఁ ,
 బుత్రికా వత్సలను, భూరిపుణ్య నిధిని ,
 జిన్నమాంబను సంస్తుతిఁ జేయుదాన .

1

గీ. దేవతాంగన చిన్నమాదేవి భువిని
 మనుజ రూపముఁ దాల్చి నీమముననుండి
 పంకసంభవమై యుండు పద్మలతను
 జెందురాయంచ వోలెరాజ్యలై దల్లి .

2

22. ఆస్థాన కవి విలాపము.

ఉ. మానిని ! చిన్నమా ! పతి, కుమార, సుతాతనుజా కుమార, పు
త్రీ నిచయంబు, బంధుసమితి పక్షరంబు విచారవార్ధి నెం
తేని మునింగిరన్న నది యెల్లెడ సాజమె ; నిన్నుగూర్చి యా
స్థాన కవీంద్రచంద్రుండను, సాధు శిరోమణి, బుద్ధిశాలి, స
త్సాను సమానుడైన మన సుందరరామయ గోడు వింటివే ! 1

గీ. అతడు, నీద్యాదశాహస్సు నందుగంట
నీరుగార్పుచు గూర్చిన నీగుణగణ
గణన సత్పద్యమణుల నేకముగఁజేర్చి
కాన్కవెట్టెదఁ గొమ్మ ! చొక్కఁపుఁ గొమ్మ ! 2

—♦ కొ్రి. సుందరరామకవికృత తారావళి ♦—

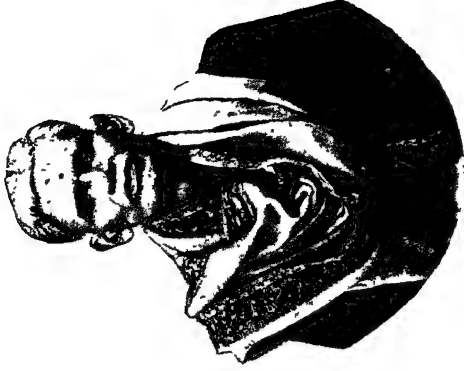
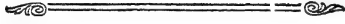
చ. తనరెడు చాంద్రమాన బహుధాన్య సమంబునఁ జైత్ర శుద్ధ మం
దున బుధవారసంయుత చతుర్దశి నుత్తర నుత్తరాయణం
బున ఘన మంత్రిపెగ్గడ సముజ్జ్వల వంశ పయోధి చంద్రుండై
గణుతికి నెక్కినట్టి భుజగప్రభు పత్ని త్యజించెఁ గాయమున్.

ఉ. పుట్టిన స్థానమెయ్యదియొ ? మోదముతోడఁ జరంబుఁ గీర్తిమై
మెట్టిన స్థానమెయ్యదియొ ? మేను దొరంగిన స్థాన మెద్దియో ?
చిట్ట తలంపఁ ! గన్గొనిన సృష్టియు, వృద్ధియు, నాశనంబు నె
ప్పట్టున నెట్లుగల్గునొ ధ్రువంబుగ బ్రహ్మయె చెప్పనోపెఱుఁ.

గీ. పరమ కిష్టారి వంశంబు పరిమళింప
దొడ్డ దొడ్డమపేట నుద్భూతయయ్యె
గణ్య పావన మంత్రిపెగ్గడ సువంశ
పావనత మించి యెనలేని పౌతిభగంచె .

రాజా భువింగరాస్ట్రు,
కయనాస్ట్రు నిస్ పిండు.

కొత్తపల్లి సుందరరామయ్యగారు.

చ. అనయము జక్కినుల్ దనియునట్టుల కుంకుమఁ, బూలుఁ, బండ్లు, వ
 స్త్రునిచనుముల్, నిచోళములు, సాదర మొప్పఁగఁ బుణ్యకావినీ
 జనముల కిచ్చియిచ్చి, కనె సర్వసుపయ్యలు మెచ్చునట్టి పు
 ణ్యనిధిని జిన్నమాంబ ; తనయాత్మకు శాంతి ఘటిల్లుచుండఁగన్. 4

చ. పనివడి చెంతఁజేరిన సువాసిని యేమెయుఁ గాని పత్రమై
 నను ఫలమైనఁ బుష్పమయినఁ గొనకుండఁగ రిక్తహస్తయై
 చనుట యెటుంగ మెప్పుడు, నిశాసమయూతిఘటైనఁ దృప్తిజే
 కొననగుఁగాని యన్నమునకుం గొఱయన్న తుణములున్నవే ? 5

గీ. సేవకులు తప్పుఁజేసిన శిక్షసేత,
 కోపముచు జూచియెటుంగము, కొద్దిగుణమె
 గొప్పఁగానెంచి మోదంబుఁగూర్పు, వారి
 తప్పునెటుంగమిగాఁగ వ్యాప్తంబుసేయుఁ
 జిన్నమాంబ సుగుణజాల మెప్పుచరిది. 6

ఉ. సంతతి సౌఖ్యము, బ్రజల సౌఖ్యము, గారపు భర్తృ సౌఖ్యము,
 జెంతలవారి సౌఖ్యమును, జేరిక విందుల సౌఖ్యము గడున్
 స్వాంతమునందుఁగోరుఁ, దనసౌఖ్యముఁ గోరదు పెట్టుపోతలం
 దెంతయుఁ జిన్నమాంబ తన యీలువుఁజూపుచుఁబుచ్చెఁ గాలమున్.

మ. పసపుం గుంకుమయే మహాధనముగా, బంధుప్రియంబే మహా
 వ్యసనంబైతగ, నిస్వరక్షణమె సాహాయ్యంబుగా, దానధ
 ర్మసమృద్ధి న్మణిమండనంబుగ, ఋతార్థంబే మహార్థంబుగా
 ననఁగం జిన్నమరాణి పుణ్యఖనిమై యేగెన్ దివాపేక్షమై. 8

ఉ వేడుక రామనామము జపించనివేళ, శివార్చనంబును
 బోడిమి సేయకున్న దినమున్, వ్రతనిష్ఠఁ జరింపకున్న యా
 నాఁడు, ననుగు బిడ్డలకు న్యాయముఁదెల్పని యజ్ఞఁ, బున్నెపుం
 జేడల నెన్నకున్న తఱి, చిన్నమరాణికి లేదు పుట్టువన్.

ఉ. ఆ యిలువేల్పులం గొలుచు నాసయు, నా ద్విజ దేవ సేవ, రా
 నూయణ భారతాది బహుమాన్య పురాణ కథా వివేచన
 న్మాయుభయాన్వయ ప్రియ సమాదరణంబును జిన్నమాంబదా
 రాయని బంధువర్గము నిరంతర మెన్నఁగ సన్నుతిం గనెన్. 10

క. మనుమని నుత్తమ గుణఖనిఁ
 దనయునిగాఁ గాంచి కీర్తితనువుం దాల్చెం
 దనయలు, మనుమలు, బాంధవ
 జనములుఁ జిన్నాంబ యాత్మ శాంతిం గోరన్. 11

మ. ననుసుబ్బాంబ కుమారుఁగాఁగని మహానందంబునం జూచుచుం
 జను బాలిచ్చుచు బువ్వఁబెట్టుదినము ల్సత్యంబుగా నేనెఱుం
 గను, సుబ్బాంబ ననుం గుమారునిగ వేడ్కఁగాంచి పోషించు యా
 వ వార్ధక్యఁ దినంబులెల్లఁ గనుసాపం జిత్రితంబై తగెన్. 12

గీ. భాగవత భగవద్గీతలో, గీరీశ
 చరితములొ, భక్తవిజయ పశ్చిస్త కథలొ,
 నాముఖింబున వినని దినంబు లేదు
 చిన్నమాంబకు బిడ్డలఁజేరి వేడ్క. 13

గీ. మీరు చెప్పిన విద్యయే, మీరు నేర్పి
 నట్టి కవనమె, మీచెప్పినట్టి నీతి
 కథలె మాపిల్లలకుఁ దెల్పిఁ గలుగఁ జేసె
 నని వచించితివమ్మ చిన్నాంబ ! సతము. 14

చ. వినెడు పురాణగాథలఁ జెవింబడు ధర్మమొ, సద్రవ్వతంబొ, చే
 సినదనుకం దలంచుచును జేసితి వెన్నియొ ధర్మకార్యముల్
 ఘనతర సద్రవ్వతంబులు జగంబున నీసరి మానినీమణిం
 గనుఁ గొనలేదు, కన్గొనము, కన్గొనబోమిఁకఁ జిన్నమాంబరో. 15

ఉ. నీమృతి వార్త వించు మగణించెడువారును, మూర్ఖమున్గి మే
ధామతిఁదప్పి భీతి వసుధంబడు వారును, మిన్ను వీల్చుచున్
భీమముగాఁ దలంబడిన వేళగ నెంచెడువారు నుండఁగా
నీ మమకారపు బతియు, నేనును స్థాణుతనూటి మమ్మో ! 16

చ. కడుపున మల్లికార్జున శిఖామణి వడ్డ దినుబులుదె నీ
కుడుపునఁ బడ్డవాడ, ననుగుం గొమరుంబలెఁ జూచి నాకు నే
యుడుపున నిష్టమో, యదియ యుత్తమబుద్ధి నొసంగి, ప్రీతితో
నడిపిన కార్యముల్ తలఁచిన న్నది కుళ్లదె చిన్నమాంబరో ! 17

గీ. అన్నయను గౌరవంబున నాదరించి,
వర పురోహితునిగ నెంచి, గురునిగాఁద
లంచి, పూజించితివిగాని, లాతివాని
గా ననుం దలపోయపు గాదె ! తల్లి ! 18

గీ. బిడ్డ లెవరింటికేనియుఁ బేరఁటమున
కేఁగునపుడు, సిసీమాల కేఁగునపుడు,
నుత్సవ దిదృక్ష దేవాల యోత్తమముల
కేఁగునపుడును ననుఁగూడ నేఁగుడంచు
నంచుటఁదలంప మది చలియించు నమ్మ ! 19

చ. తన మహనీయభూతి లలితంబది యెక్కడ ? నా యకించన
వ్రోణ నిచయుం బడెక్కడ ? స్తవంబొనరించుట గాదు పీటఁపైఁ
బనివడి నున్నయప్పుడును బాపురె ! నన్గనినంతలేచి యా
సనమిడి కూరుచుండును భుజంగ నృపాలుని రాణి వేడుకన్. 20

గీ. మర్త్య లోకంపు బుధులనే మాననీయ
పూజనంబులఁ దనిపిన పూవుఁబోడి,
పొరి నమర్త్యలోకంపు విబుధులనెట్టి
పూజలం దన్నుచుండెనో యోజ నిపుడు ? 21

గీ. దేవతాయతనంబుల, దివ్యసదృశం

బూజసేయంగఁ గ్రుంకంగఁబోవునపుడు

నన్ను దోకొని చనుచుదృఢంబొ ? పణమొ ?

యిచ్చి ముదమందు నిన్నెట్టు లేను మరతు ?

22

చ అనుశుభ సుప్రసూతి సమయంబుల సత్యవతీ పురంధ్రకిం,

దనయుడు పుట్టెనో ? నుకవి ! నందనపుట్టెనో ? తెల్పుమన్న నం

దనుఁడెయటన్న మోదమున నందను నీవును గంటఁజేసి, మా

తనయను, మీతనూజుని ముదంబున మాటుపుఁ జేసికొందమే !

యని వచియించు నీదగు ప్రయంబగు పల్కులు ముల్కు లాత్మకున్.

క. దారా రహితుడనై వి

స్తార విచారముననున్న సమయంబున నో

చారిచి పీల్లల నన్నును

నాతోండ్లింట నిడి పోచితది మరచెదనే ?

24

ఉ. చిన్నమ ! నీగృహంబున విశేషసమంబులు దివ్యగోష్ఠితో

నున్న యనంత పుణ్యమె మహాత్తమ పుణ్యపదంబుఁజేర్చు ; లే

కున్నను నేదరింప మఱియొండు లసత్కృతి గానరాదు ; పై

పున్నెముఁ, ద్వద్విచారకృతి పుణ్యము నన్నిట ధన్యుఁ జేయుతన్. 25

గీ. పుత్ర పుత్రికా పౌత్రికా మైత్రి, గీర్తి,

సువ్రత పరత్వమును, శుద్ధి, సూక్ష్మబుద్ధి,

రాసిగాఁబోసి, చిన్నమరాణిఁజేసి

వాసిగాంచె సరస్వతీ వల్లభండు.

23

క. చిన్నమ ! నీవున్నను, లే

కున్నను, నున్నట్లె యెన్ని యున్నాడను ; లే

కున్న దినంబుల నాకటం

గన్నుల నీర్వెట్టు భాగ్యగరిమయె మిగిలెన్.

27

రాజా ముత్రివెగడ భుజంగరావుగారు, నదిరాజు చలపతిరావుగారు.

23. శ్రీ రాణీ చిన్నమ్మ చరిత్ర.

చ. చెలిమినెసంగె బాల్యమునఁ, జిన్నమ పెండ్లికి మున్నె, నందిరా
 ట్పులపతిరావు, మిత్తుఁ, డనిశంబురు దేవి యుదంత మంతయు
 దెలిసినవాఁడు, వ్రాసె సుమతిఁ భవదీయ దరితఁ బ్రేయసీ !
 నిలుచు నశారతంబు ధరణి, గొనుమీ కృతి నాత్మశుద్ధిగఁ. 1

క. షీతిఁ బాతివృత్తము గల
 యతివలు ధర, గగనతలము నైందవకల య
 ట్లతి శుభగుణములఁ, గులమున
 కతులోన్నతిఁ గూర్చునారలను నీకృతియుఁ. 2

—రీ బ్ర. నందిరాజు చలపతిరాయకవి రీ—

గీ. మేటిదొడ్డమపేట జమీనురాణి
 మహిత శ్రీరంగనాయికాంబా వధూటి
 కీరుతులవెల్లి యామె కుమారి నోము
 పున్నెముల పంట యుదయించె జిన్నమాంబ ! 1

గీ పూవుపుట్టుకతోదావి పొలుచుమాడ్కిఁ
 బూత కస్తూరి మళ సంభూత యేగుటఁ
 గన్నెతనమునఁ బొదలెడు చిన్నమాంబ
 గొనముల నివాసమై సువాసనల నెఱపె. 2

- ఉ. అంగసరూపముంగని, సమంచితవృత్తము, శీలముం గులం
బుంగని, శేముషీవిభవమున్, వినయంబును, బాండితీ సమృ
ద్ధింగని, చాకచక్యము, నుదీర్ణతయుంగని, యిచ్చమెచ్చి, య
ర్థాంగింగఁ దా వరించె భుజగావనిపుం డనురాగపూర్ణుడై. 3
- గీ. ధర్మశీలుండు రసికవతంసుడైన
రాజభుజగేందు ప్రేమ సామ్రాజ్యమేలు
రాణి, మృనువాణి, వితరణపాణి, సిరుల
నలరు కల్యాణిమూర ! చిన్నమ్మరాణి. 4
- గీ. అన్నివిధముల ననురూపులైన పుణ్య
దంపతులువారు తచ్చరితములు సుజన
గేయములు, తత్త్రియల్ నిత్యకీర్తితములు
గాన నొకకొంత ప్రకటింపఁగడఁగినాడ. 5
- చ. ఇరువురు సత్యసంధులు పరేగితవేత్త లుదారవర్తనుల్
సరసులు, చారుమూర్తులు, ప్రశాంతులు, భక్తులు, భవ్యసాహితీ
పరులు, స్వసంప్రదాయపరిపాలనధుర్యులు, పాపభీరు, లో
క్కరికొక రెండును స్సములు కారణజన్ములనంగఁ బోలదే ? 6
- మ. అనురాగాంబుధి నోలలాడుచు సతిధ్యభ్యాగత శ్రేణులన్,
ఘనవిద్వత్కవివారమున్, శ్రితజనగ్రామంబు, బంధువ్రజా
బును, దీనార్తుల నెల్ల వేళలఁగృహపూర్ణార్ద్ర చిత్తంబులం
గనుచన్యోన్యముఁ బంతమాడువరు సత్కర్తైక లోలాత్ములై. 7
- గీ. జ్ఞానియై కర్మకాండంబు గడచె నాతఁ
డార్యగృహిణుల ధర్మ మావంతయేని
విడక కర్మిష్టయకాచు సేవించునామె ;
మామెవ్రతనిష్ఠ వర్ణింప నలవియగునె ? 8

గీ. సోము నైదోడనంబాల్పు మోముతీరు,
జడియులేముల నల కటాక్షముల సౌరు,
నడుగడుగునందు నాటుతమ్ములబిడారు
సాక్షకంబౌర యీమె చిన్నమ్మపేరు.

9

ఉ. నోచిననోములెల్ల సుమనోగణతుష్టికి హేతుభూతమై
పూచి, గృహస్థతాఫలము పొంపిరివోవ ఫలించెనాఁగ ధ
ర్మాచరణ ప్రవీణయగు నా యమ కాంచె సవత్ససంపదం ;
జూచిన చూడరల్ మదులఁజొక్కి పశంసయొనర్చు టబ్రమే ! 10

సీ. తుండిచాణక్యాది తంత్రజ్ఞుల నదల్చు
వ్యవహారపాటవోద్భవ ధిషణుడు
తల్లిపిల్లలఁగన్న యిల్లాలు సౌజన్య
ఖని తుధార్తుల పాలి కల్పవల్లి
యమ్మమ్మరాత్రిం దివాన్నదానక్రియా
సంతృప్త సకలయాచక కదంబ
తాత దొడ్డమపేట నేత, పరాంబికా
వేదపాదస్తవ వితత యశుడు

గీ. మగఁడు కవి రాజు ప్రాణయ సామ్రాజ్యవిభుడు
తాను గొనముల కలుముల తానకంబు
నిట్టిదై, యవలేప మీతేనిలేని
వినయవతి యంచుఁ జిన్నమ్మ వినుతిఁగాంచె.

11

సీ. భర్త మార్కండేయ వరదుఁబూజించుచో
నతనిఁబూజించి ధన్యత్వమొందుఁ
బతి భవానీనాథ పాదాబ్జములఁగొల్వ
నతనిసేవించి సౌఖ్యంబుఁగాంచు

ధవుఁడీశ్వరధ్యానతత్పరుండగు వేశ
 నతని ధ్యానించి మోదాబ్ధిఁదేలుఁ
 బ్రయుఁడు శివైక్యంబుఁ బోమించి యత్నింప
 నతని యైక్యంబె తానర్థి గోరు

గీ. నతఁడు పరమార్థవేత్త, యయ్యంబుజాక్షి
 పరమపావన గుణ పతివ్రతలలోన
 బుధజనోపాస్య సాత్త్వికమూర్తి యతఁడు,
 పూర్ణ విజ్ఞాన సౌజన్య భూమి యామె .

12

చ. చెలువము మేల్గొనంబులు భజించిన సంతతి పెంపుతోడ ని
 స్తుల విభవంబుతోఁ గొఱతసోకని సౌఖ్యపయోధిఁ దేలుచు
 గులికెడు పుణ్యదంపతులకుం బగఁబూనినయట్లు దైవమ
 గ్గలపు టసౌఖ్యముంగొలుపఁగా సమకట్టె నసూయపేరిమిన్.

13

క. పారంబు లేనిసమ్మద
 పూరంబున నోలలాడు పుణ్యవతి కప
 స్కారంబను రోగంబును
 గూరిచె దైవంబదెంత కూరంబొకటా !

14

ఉ. అత్తఱి వెజ్జలెవ్వరుఁ గృతార్థతనొందమి నన్ను బిల్చి మి
 త్రోత్తమ ! యీమెయామయము నోర్వఁగ నెక్కెముగాచునాకు నీ
 విత్తఱి గుగ్గరుంగదిసి యీమెయవస్థను జూపేరోగ వి
 చ్ఛిత్తి యొనర్చుబాధ్యత యశేషము నీదని చెప్పెనొప్పుగన్.

15

గీ. అన్నయని యామె నన్నొంతొ యమలవృత్తి
 నాదరించుట, మిత్రునియాజ్ఞ బలిమి
 వారిపట్లను నాగౌరవంబుకలిమిఁ
 బాలుపడితిని గుంటూరు పయనమునకు.

61

మ. చనిగుంటూరున కప్పురంబున భిషక్కాలాసమోహంబునం
 దు నడింపల్లి నృసింహరావు గృహమందున్వాసముజేసి వె
 టనె కుగ్లర్ దొరసానికిందెలుపు సంతగుడ్డిమై నామెయుం
 దనయాస్పత్రికిఁ గొంచునేగె నతులోత్సాహంబు దీపింపఁగన్.

సీ. పేదసామలటన్న భేదంబుఁగనరాని

మాదిరిఁ బ్రకటించు నాదరంబు,
 మిగులగడ్డనితోఁచు నెగులై ననింతలో
 శమియింపఁబాడము నాశ్చర్యకలన,
 యొండుతల న్వచ్చి నిండుటొడింబోవు
 బాలెతగముల సొబరపుఁ బాలుపు,
 చెప్పశక్యముగాని శిశురోగము లడంగఁ
 బ్రాకిపోరాడు పాపలబెడంగు.

గీ. మూలుగునవచ్చి నవ్వులఁబోవుచున్న
 పడఁతులందిచ్చు మెచ్చుకోల్పలుకుకులుకు,
 వెలయఁజూపరకన్నుల విందుగాఁగ
 నలరుకుగ్లరుదొరసాని యాసుపత్రి.

గీ. ఎడతెగకవచ్చు రోగిణులింటికన్న
 గుడియె పదిలంబటన్న నానుడి నిజమ్ము
 గాఁగ సుఖమున్న వీక్షించి కలఁతఁబాసి
 యచట వసియింపనొప్పెఁ జిన్నమ్మరాణి.

19

గీ. వేళతప్పక గ్రహణంబులీలవచ్చి
 యామెనలజడి పఱచు నయ్యామయంబుఁ
 గొంచి విస్మయమందె గుగ్లరు కరమ్ము
 నాస్థతోడఁ జికిత్సఁజేయంగసాగె.

20

శా. ఎన్నోమందులు మార్చిమార్చియు గుణంబిం తేని లేకుంట వి
 చ్చిన్నంబై కలధైర్యమంతయు నుదాసీనత్వముంబూను నా
 చిన్నాంబాసతిఁ జూచికుగ్గరు వృథాచింతింప కోయమ్మ నా
 విన్నాణంబెఱిఁగింతు నీకు నికఁదేవీ ! ధైర్యముంబూనుమా ! 21

గీ. అనుచు ననుబిల్చి మిగులరహస్యమొకటి
 తెలుపుదాసను వేఱుగాఁ దలఁపవలదు ;
 నైతిక చికిత్సచేఁగాని నాతికింక
 నామయ నివృత్తి గాదటంచనుచునామె . 22

ఉ. తేకువమై మదింగలఁచి దిట్టతనంబునఁ బట్టరాని యు
 ద్దేశముగల్గఁజేయునెడఁ దీరు నపస్మృతియంచునెంచి ప
 త్యేకమసహ్యవస్తువుల నిచ్చిభుజింపక తీరదంచుఁ బె
 భీకరవృత్తి దండనముఁబెట్టినఁ జిన్నమ కోధమూర్తియై. 23

మ. వడకంబాటుచు స్విన్నగాత్రియయి తీవ్రప్రక్రియఁ వాని నొ
 క్కెడకుండోయుచు నన్నుజీరి యింక నే నిచ్చో నిమేషంబునుం
 దడయంజాల మఱొక్కచోటి కిప్పుడే తర్లింపుమాయంచు సు
 దడిమై దందడిపెట్టుచుఁ గదివరాండాలోనికి దాటుచుఁ. 24

చ. కదలవదేమి ! యిచ్చట నిక న్వసియింపను భౌతికంబు సు
 ఖదలకునై పరార్థమును బాడొనరించుట నీతిగాను, బు
 ద్బుదసమమా శరీరమెటుబోయిననేమి సుసంప్రదాయమున్
 వదలఁగనోప నామయముబారికి నగ్గమయైన నయ్యెదన్. 25

గీ. అనుచు గంభీర భీషణోదగ్రచలుల
 దుస్సహక్రోధగనభార దుర్నిరీక్ష్య
 మూర్తివెలుఁగొందుఁ జిన్నమ్మముందునిలిచి
 పలుక నేరక విభ్రాంతి బడలుమదిని. 26

ఉ. చెప్పుదమాయటన్న నటుచేసిసలాభము తప్పిపోవునో,
చెప్పకయున్నదప్పగునో, చేయుట కెద్దియుపామమందు బల్
త్రిప్పుల కగ్గనుయ్యురు దుది సలహాసితఁ జెప్పురాదట
చప్పుడే మార్చినాడ బస నయ్యెడనుడి పురాబులోనికిన్. 27

మ. సరిగాజబ్బగపించువేళకె చికిత్సజేయుటజేసి వి
స్ఫురితక్రోధరసప్రభూత చటులఁగోభంబుమై నామయు
బరికట్టబడె, నాడునాటికిఁ గృశంబైశక్తి గోల్పోయె, సో
దరియుదేరె గలక నైతికచికిత్స పాఠభవంబునరా ! 28

గీ. ప్రమదమందితి వచ్చిన పనిఫలించె
తంతివార్తనుబుప మిత్రంబువచ్చె
వచ్చిరొక్కొక్కరే బంధువర్గమెల్లఁ
గడలుకొనె మేటియుత్సాహ కౌతుకంబు. 29

మ. తరువాతన్ బలవర్ధనార్థము చికిత్సజేయఁగాఁబూనె గు
గ్గరు తన్మూలమునం గ్రమంబుగఁ గనఁగానయ్యె నారోగ్య భా
స్వరమా చిన్నమ నవ్వుమోమును దయాసాంద్రంబు లొచూఁక్కులుం
జరకాలంబునకంచు మోదగరిమం జెన్నొంది రాప్తావళుల్. 30

మ. ఒకనాడేనురు మిత్రముత్సుకత కేకొత్తంగ నాస్పత్రికిన్
నికటస్థులగు జొన్నచేసి దరికిన్ విచ్చేసి దూరంబును
డి కటా ! రోగులకిచ్చు నన్నము సమానీతులుగాఁ జల్లనై
వికలంజాటను మాన్పు యత్నమును గావింపగ యోజించుచోన్.

మ. వినుమా మిత్రమ ! సావధానముగ నావిజ్ఞాపన బిచ్చటన్
ఘన సత్సంభాకఁడేని లేమి నిటులీ కష్టంబు వాటిల్లుచుం
డెను, దన్నిర్దితి జేయ రోగిణుల కెంతే సౌఖ్యమేపారు నీ
వును, నేతాదృశ శక్తియుక్తుడవు గావో నెమ్మిచూపింపుమా ! 32

శా. శ్రీమంతుండవు సాధుసజ్జన గణాశీః పాత్రభూతుండ, పు
ద్దా మాదార్య విశేషశోభితుండ, వ్రతాస్సహైక శీలుండవున్,
భూమి పాభవసంయుతుండవు, దయాపూర్ణుండవున్, రోగిణీ
క్షేమార్థంబుగ సత్రమిచ్చటఁ బ్రతిష్ఠింపంగదోయీ సఖా ! 23

చ. తమి నిటులే వచించునెడ దందడిఁబూని తదంతరంగ రం
గమున ననేకభావము లఖండములై నటియించుచున్న చం
దము గనుపించెఁ దద్వదన దర్పణమందతఁడున్ మహాత్ముక
త్వమును నుదారతం బ్రకటితంబొనరించు మృదూక్తి నిట్లనెన్. 24

క. ఈజొన్న చేని తలమే
యోజన్ మనకబృన్దేని నుడుగక సత్రం
బే జతపరిచెద నిట నెల
రోజులలో ననియెమిగులఁ బ్రోత్సాహమునన్. 25

క. అనుటయె తడవుగఁ గుగ్గరుఁ
గని మాభావములఁ దెల్పుఁగా నామెయు వెం
టనె శకటం బెక్కించుక
చనె మండల నేతకడకు సమ్మద మొదవన్.

మ. చని, మాభావములన్వచింప నతఁడున్ సౌజన్య మేపార భూ 36
మిని, దదూభిమి పతింగ్రహించి గరిమం బిల్వించి మాసంగతిన్
వినిపింపంగడు నూర్జితాత్ముడతఁడున్ విత్తంబుఁ గాంక్షింప, నే
నును సత్రార్థము భూమినిత్తునని యెంతోవేడ్క నర్పించినన్ . 37

గీ. కడకతోడ “శుభస్య శీఘ్ర” మ్మొటంచు
వరముహూర్తమునందుఁ దత్పౌరజనులఁ
బిల్చి సభగూర్చి మండలవిభుని చేతఁ
భాదుకొల్పించినాము పునాది తాయి. 38

గీ. సభకు వచ్చిన పురపాల సంఘనేత
పసుపులేట్యన్వయుడు రావుబహదరైన
ఘనుడు వేంకట కృష్ణయాభ్యాకుండెలమి
మొచ్చుగా నా సభాస్థలి మెచ్చుకొనుచు. ౪9

ఉ. పొంగుచునాతఁ డిట్లనియెఁ బూజ్య భుజంగ ధరాధినాథుడ
ర్థాంగి కనామయబొదవె నన్న ముదాబున సత్రశాల గ
ట్టంగఁ దలంచుటం బురి నడంగెను బెద్దకొఱుత యెద్దియే
నిం గలదేనియీభవన నిర్మితికేను సహాయమయ్యెదన్. 40

గీ. అనుట నే నాతనిఁజూచి యచఘ చరిత
నగరపాలక సంఘాధి నాయకుడవు
సజ్జనుడవౌటఁ బూనిమై సత్రశాల
నిర్మితినిజేయుబారాబు నీదెచుంటి. 41

ఉ. అందఱు మెచ్చ నీయకొనెనాతఁడు, మేముధనంబొసంగి యా
నందముతోఁ బరీక్షనసనాథులమై స్వపురంబుఁజేరుచున్
వందనముల్బొనర్చి భగవంతుని గొల్చుచుచుండ నింతలో
నం దడవీకమమ్ముఁ బయనంబయిరమ్మని వచ్చెనార్తయుక్. 42

సీ. పోయిచూతముగదా ! మునుజొన్న చేనున్న
భూమి సత్రంబయి పొలుపుమీఁతె
ముప్పదిగదులతో ముయ్యంచుబొప్పారె
మధ్యగిల్కలబావి మలయుచుండె
నొకవంకబ్రాహ్మణు లొకవంకవైశ్యులు
క్షత్రియశూద్రు లొక్కటను దనరఁ
గనులపండువుగాఁగఁ గానుపించిరి ప్రజల్
నందిత హృదయార విందులగుచు

శా. శ్రీమంతుండవు సాధుసజ్జన గణాశీః పాత్రభూతుండ, వు
ద్దా మాదార్య విశేషశోభితుండ, వుత్సాహైక శీలండవున్,
భూమి పాభవసంయుతుండవు, దయాపూర్ణుండవున్, రోగిణీ
క్షేమార్థంబుగ సత్రమిచ్చటఁ బ్రతిస్థింపంగదోయీ సఖా ! 23

చ. తమి నిటులే వచించునెడ దందడిఁబూని తదంతరంగ రం
గమున ననేకభావము లఖండములై నటియించుచున్న చం
దము గనుపించెఁ దద్వదన దర్పణమందతఁడున్ మహాత్ముక
త్వమును నుదారతం బ్రకటితంబొనరించు మృదూక్తి నిట్లనెన్. 24

క. ఈజొన్న చేని తలమే
యోజన్ మనకబృన్దేని నుడుగక సత్రం
బే జతపరిచెద నిట నెల
రోజులలో ననియెమిగులఁ బ్రోత్సాహమునన్. 35

క. అనుటయె తడవుగఁ గుగ్గరుఁ
గని మాభావములఁ దెల్పఁగా నామెయు వెం
టనె శకటం బెక్కించుక
చనె మండల నేతకడకు సమ్మద మొదవన్.

మ. చని, మాభావములన్వచింప నతఁడున్ సౌజన్య మేపార భూ 36
మిని, దదూభిమి పతింగ్రహించి గరిమం బిల్వించి మాసంగతిన్
వినిపింపంగడు నూర్జితాత్ముడతఁడున్ విత్తంబుఁ గాంక్షింప, నే
నును సత్రార్థము భూమినిత్తునని యెంతోవేడ్క నర్పించినన్ . 37

గీ. కడఁకతోడ “శుభస్య శ్రీఘ్న” మ్మొటంచు
వరముహూర్తమునందుఁ దత్పైరజనులఁ
బిల్చి సభగూర్చి మండలవిభుని చేతఁ
బాదుకొల్పించినాము పునాది తాయి. 38

గీ. సభకు వచ్చిన పురపాల సంఘనేత
పసుపులేట్యన్వయుడు రావుబహదరైన
ఘనుడు వేంకట కృష్ణయాభ్యాకుండెలమి
హెచ్చుగా నా సభాస్థలి మెచ్చుకొనుచు. ౪9

ఉ. పొంగుచునాతఁ డిట్లనియెఁ బూజ్య భుజంగ ధరాధినాథుండఁ
ర్థాంగి కనామయంబొదవె నన్న ముదంబున సత్రశాల గ
ట్టంగఁ దలంచుటం బురి నడంగెను బెద్దకొఱుత యెద్దియే
నిం గలదేనియీభవన నిర్మితికేను సహాయమయ్యెదన్. 40

గీ. అనుట నే నాతనిఁజూచి యనఘ చరిత
నగరపాలక సంఘాధి నాయకుండవు
సజ్జనుడవౌటఁ బూన్కిమై సత్రశాల
నిర్మితినిజేయుభారంబు నీదెయింటి. 41

ఉ. అందఱు మెచ్చ నీయకొనెనాతఁడు, మేముధనంబొసంగి యా
నందముతోఁ బరీజనసనాథులమై స్వపురంబుఁజేరుచున్
వందనముల్ బొనర్చి భగవంతుని గొల్పుచుచుండ నింతలో
నం దడవీకమమ్ముఁ బయనంబయిరమ్మని వచ్చెవార్తయున్. 42

సీ. పోయిచూతముగదా ! మునుజొన్న చేనున్న
భూమి సత్రంబయి పొలుపుమీఁతె
ముప్పదిగదులతో ముయ్యంచుకొప్పారె
మధ్యగిల్కలబావి మలయుచుండె
నొకవంక బ్రాహ్మణు లొకవంక వైశ్యులు
క్షత్రియశూద్రు లొక్కటను దనర
గనులపండువుగాఁగఁ గానుపించిరి ప్రజల్
నందిత హృదయార విందులగుచు

గీ. రాణి చిన్నమ్మారావు సత్రప్రవేశ

మొనరఁజేయించెఁ గుగ్గరు ఘనతమోట

భూ నభోంతరములు నిండి భోరుకలఁగ

శాశ్వతానంద కీర్తులు సంధిలంగ.

43

ఉ. చిన్నమదేవి యామయముచేనొక సత్రముఁ గట్టనయ్యె న
త్యున్నతలీల బాంధవము నొయ్యనఁగూడె నృసింహరావుతో

నెన్నఁ బరోపకారకము లిప్పగిదిన్నమకూరుఁ గాదె సం

పన్నులు సౌఖ్యమందుతటిఁ, బాములనుదెడు వేళ, నేనియున్. 44

సీ. వెచ్చించె డెబ్బదివేల రూప్యంబులు

సత్ర నిర్మాణంబు సలుపు కొఱకుఁ

బట్టి యందలిప్రేమఁబరగ సత్రముఁ నామె

పేరఁ గట్టించె సంప్రీతి దఁర

నాసత్ర మొగిధర నాచంద్ర తారమై

వరలంగ శాశ్వత వసతిఁ గూర్చె

దానియేల్బడిమిషన్ ధర్మాధికారుల

పరముఁ గావించె సుస్థిరము గాఁగ

గీ. నరుమ భుజగేంద్రునిసాటి నేర్పరులు జగతిఁ,

జెలువ జీవించియే తన చిహ్నమైన

సత్రమును ముప్పదేడు లుత్సాహమునను

జూచి ధన్యత్వమునుగాంచఁ జూచెనొర !

45

ఉ. పుట్టిన యింటికిం దరుచు పోవుగతిం దలనొప్పి రొంపియేన్

బుట్టిన మాత్రగుంటురికిఁ బోవుటయే పరిపాటియౌట, ని

ప్పట్టున సత్రమందుఁగల పాంథులకొత్తిడిఁ బాపవేటుగాఁ

గట్టిరి సత్రపార్శ్వమునఁ గట్టడమొండు వసింప యోగ్యమున్. 46

చ. వరణము నొందువెన్క సభిమాన పురస్కరమైన చిహ్నముల్
వరలంగఁ జేయునట్టి యలవాటె కనంబడు దేశమందు భూ
వరుడు భుజుగరాయఁ డిరుప్పొలులు జల్లంగనున్న బాల్యముం
దురువుగఁ బట్టి పేరఁ బ్రణయోజ్జ్వల చిహ్నము నిల్పె నద్దిరా ! 47

చ. హితుని హితోపదేశ కృతినొనరించిన బోధలుబాస
ర్చితివాక పుస్తకాలయమె శేషముగా సకలమ్ము దాని, సం
స్తుతమతి నీమనామముచఁ జొప్పుడఁజేసి కొఱుతఁ దీర్పుమో
హితుఁడ ; కవిత్వపారగుఁడ వీవగుట గరణీయమే గదా ! 48

గీ. పార్వతీదేవి చరితాబుఁ బలుకు సపుకు
పలుకు పలుకునదోచు నీశ్వరుని పగికిఁ
జిన్నమచుగూర్చి యేమేనిఁ జెప్పఁదలఁప
నొప్పుగా నిన్ను జెప్పియే చెప్పవలయు. 49

గీ. ఆమె పొనరించు పుణ్య కార్యముల కెల్ల
సాక్షి, సాధకుఁడప్ర హేతువైన వాఁడ
వరయ నీవొటఁ జిన్నమ చరితమెపుడు
నీమ చరితకు ఛాయయై నెగడుఁగాన. 50

ఉ. చిన్నమకున్ శిలాప్రతిమ చిహ్నము సత్రము నందు నిల్పఁగా
నున్న నిను న్ముడుబుమెయి నొక్కటిఁగోరెద నీమ విగ్రహం
బున్నెఱి నప్పుడే నిలుపు పోడిమిఁగూర్పుము సత్రశాలకుం
బచ్చుగ రాజురాణి ప్రతిమల్ దులలేని యలంకృతుల్గదా ! 51

ఉ. చిన్నమరాణి కాపురము సేయఁగ వచ్చిన కొన్నినాళ్లకే
చిన్ని కుమారు. గాంచె నతసీ కుసుమాభ శరీరుని నునీ
సన్నుతు మల్లికార్జున ప్రసాద సమాహ్వాయు నాతఁడద్దిరా !
చిన్నతనంబునందె తన చిత్రకళోన్నతిఁ గాంచె మెప్పులన్. 52

ఉ. ఆశుఁడొకండె పుత్తుఁడిక నాతనివెక్కఁ గ్రమంబుగాఁ దమా
జాతలు పుట్టిరేడ్తురు పశిస్తగుణోజ్జ్వల రూపశోభితల్
ఖ్యాతకుల ద్వయోద్ధరణ కారణ శీలలనూన సత్కలో
పేతలు శేముషీ విభవ విస్తృత భూరియశోవిరాజితల్.

53

క. ధనముగల నాడెదానము

ఘనముగఁ జేయంగవలయుఁ గాడేనిఁబొలం

బున, వెఱబొమ్మయె పోదాఁ

దిన, నితరుల కిడగఁలేని దీనత తగునే !

54

చ. అరణపుదాసిఁ బంపు సమయంబునఁ గాన్కగఁ గంటెలోని బం
గగునొక కొంత తీసి యొడికమ్ముగఁ జాటుగ నిచ్చిపంపె నా
దరమునఁ జిన్ననాఁడె యిటు దానము లెన్నియొ చిన్నమాంబ య
బ్బురముగఁ జేసిపేదలను బోచుగృహరససి క్తచిత్తయై.

55

సీ శ్రుతిహితంబుగఁ బురోహితుల కెల్లప్పుడుఁ

గలకొలందిగ దానములనొసంగు

శనిరవిబుధ ముఖ్యసకల గ్రహంబుల

నారాధనముసల్పు నధికభక్తి

నపరాహ్ణ కాలమునందు నేతెంచెడు

సతిధి నభ్యాగతి నాదరించుఁ

బర్హ తిథులు నేత్రోద్యమై ప్రాపింప

భూరి దానంబు లవ్వారినిచ్చు

గీ. సిరియు, నాయువుఁజూడ నస్థిరములనుచుఁ

దాను జేసిన ధర్మమే తనదియనుచు

నెప్పుడును నేదియో దాన మిచ్చుచుండు

రాణి చిన్నమ్మారావు ధర్మముల పోవు.

56

సీ. నాథుఁ డొసంగు దానముల కూతఁమొసంగి
 చంద్రమతిని మీఱఁజాలు పోద
 సుఖ దుఃఖముల భర్తృశుశ్రోషఁ గావించి
 యల దమయంతిఁ గాదన్నదిట్ట
 యనవరతంబు నాథా లాపస క్తయై
 ధరణిజతోవతు కొఱఁగ సాధ్య
 గృహ కార్యముల నేమరిలక నిర్వర్తించి
 ప్రాపది కెయైన ధర్మగృహిణి

గీ. యొప్పిదంబుగ షష్ఠిచు లుప్పతిల్ల
 వండి బిడ్డలగుందానె వడ్డనంబుఁ
 జేసి కుడిపిందు నుత్సాహ శీల యార !
 యెన్న భుజుగేందు గృహలక్ష్మి చిన్నమాంబ.

57

గీ. మంచు రామాలిఁ గన్న కుమారుగేరుఁ
 శౌర్యసాహస వితరణోత్సాహ శాలి
 కొలమునకు వన్నెవాసియుఁ గూర్పఁ జాలు
 గొనముల కొఠారు మల్లికార్జునుఁ డయారె !

58

గీ. అతని బోనంబు నందిమోహనపుబంతి
 యతని వాహ్యళి గన చతురంగపాళి
 యతని రూప మనంగ చంద్రాతిశాయి
 యతని నుడితేనె యమృత రసాపనోది.

59

మ. పదునాల్గేడుల ప్రియమే యతనికి బ్రాపించె నూతేంద్రకుం
 బకులై యప్పటికే సువాసనల దిగ్భాగంబులన్నిండి యొ
 ప్పిదపుం గీర్తుల వార్ధకంబుఁ గనుటన్వేగంగటా ! చేరె దాఁ
 ద్రిదివంబుఁ సుకృతీ గతాయువనుసూక్తి రూఢిమై జాటంగఁ. 60

ఉ. పోయిన పుత్రుతోనె సుఖముల్ సకలంబునుబోయె, వారికిం
బాయని దాఖ మామరణ బంధముగా జతఁగూడె, లోకమే
లాయనిపించె, బుత్తివిరహంబతి దారుణ దుస్సహంబుగా
దా ! యితి నేకపుత్ర విషయంబున మేర వచింపశక్యమే ! 61

చ. అడలుచుఁ గూరుచుండవలనా ? కనిపెంచెడు వారికంతలో
నుడుగకవచ్చె జ్యేష్ఠ తనయోద్వహ కొతుకమంగళంబు పె
బడిబడికాన్పుఁ, బెండ్లియిటు పాయకవచ్చు శుభోత్కరంబులం
బెడఁగగు సంతసంబు మఱపించె నొకించుక పుత్రశోకమున్. 62

సీ. తరతరంబులనుండి పరువుప్రతిష్ఠల
నలరారు వారివియ్యంబులంది,
శిష్ట పండిత కవిశ్రేణి తుష్టి వహించి
ప్రియమార నొసఁగు దీవెనలనంది,
విఖ్యాత షడ్రసోపేత భోజనత్తప్త
జనము లందిచ్చు మన్ననలనంది,
త్యక్తావలేపసత్కారాతితర హృష్య
దఖల సంబంధి మర్యాదలంది,

గీ. గాయసీగాయకాతి జేగీయమాన
మానితానూన కీర్తి సంపదలనంది,
పంచ వింశతి వత్సరావసర మిట్టు
లలరె నాత్మేశుతోడఁ జిన్నమ్మరాణి. 63

చ. వెలితి యొకించుకేనిఁ గనిపింపనిరీతిఁ దివ్య వైభవం
బలవడ నుత్తమస్థితి గృహ స్థవిధిం బ్రకటించె వార్ధకం
బాలయకమున్నె సంస్మృతి పయోధిఁ దరింప విరాగ కృత్యముల్
సలుపుచుఁ గాలముంగడుపసాగిరి దంపతులెంత ధన్యులో ! 64

చ. మనుమని మాన్యశీలునిఁ గుమారభుజుగుని వంశవృద్ధికై
తనయునిగా గ్రహించి జనతానుతి నై హికపుం బరంపు సా
ధన మొనరించుకొందు ఘనతన్ యువరాజపదస్థుఁ జేసియా
తని యభివృద్ధిగోరుచు ముదంబుఁ దేలుచునుండి రంతటన్. 65

గీ. అదియె సర్వేశు నాహ్వనమనఁగమర్చి
వార, ముదరవృణంబు సంప్రాప్తమగుటఁ
జిన్నమాంబను దోడ్కొని చెన్నపురికి
వదలిరేకాని, ఫలమేమి పడయరై రి. 66

సీ. ఋక్సాను యజురధర్వేతి హాసోదిత
 ఘక్కి సామ్రాజ్ఞీశ్వ పరతనెసఁగ,
యవని “జాయేదస్త” మనుసూక్తిఁ బాటించి
 గృహ యాజమాన్య సత్కీర్తి వెలసి
ధర “సఖాసప్త పదాభవ” యనెడు మం
 త్రార్థంబు సార్థక్య మమరఁజేసి,
నలి “నవమియోపాకంచపహినస్తి” యచుధర్మ
 మావంత తప్పక యాచరించి,

గీ. కడఁగి యింద్రాణివలె సుమంగలతఁ జెలఁగి,
మొనసి తనయిల్లు వేయిల్ల మొదలు గాఁగ
బహుళ సత్కీర్తి నార్జించి పారలౌకి
కమ్ము సాధించ నేగేఁ జిన్నమ్మ రాణి. 67

చ. అరిగితె చిన్నమాంబ ! హృదయాధిపుఁడౌ భుజగేండు తోడి కా
పురమును వీడి, నీసుతలఁ బూత చరిత్రల వీడి, బాంధవో
త్కరమును వీడి, నీ దుహితృకాండము గన్న సుతాళి వీడి, భా
స్వర సదనంబు వీడి, విభవం బఖిలంబును వీడి, యక్కటా ! 68

సీ. పతిమాట దాటని భక్తురాలవు గదా !
 పతి నెట్టు లీగతిఁ బాసినావు ?
 కడిపెడు పిల్లలఁ గన్నతల్లివి గదా ?
 పిల్లల నెట్లీగి వెడలినావు ?
 చుట్టాల సురభివై శోభిల్లుదువు గదా !
 చుట్టాల కేగతిఁ జూపినావు ?
 ఆశ్రితాళికి జీవనాధారమవు గదా !
 యాశ్రిత గతికేమి యరసినావు ?

గీ. అమ్మ ! చిన్నమ్మరాణీ ! మమ్మాదరించు
 మనుచు నెవ్వరి నిఁకఁ బిల్వమనెదవమ్మ !
 యెవ్వరికిఁ గానఁబడక యెందేగితమ్మ !
 శ్రీమదఖిల గుణాలంబ ! చిన్నమాంబ !

69

సీ. గొప్పనాలముగల్గు ఘోటంబు తనమేన
 ముసిరిన యీఁగల విసిరికొనుచు ;
 గవ్వంబులకునోర్చి కడుపారఁ గనుటచేఁ
 దనపిల్లలనుబోచు జననియెప్పుడు ;
 అలుకుప్రాతయొకింత గలిగినవాఁడును
 వెలయుంగఁ దనయింటి నలుక్కుకొనుచు ;
 దనపాదయుగముఁ బట్టినయట్టివారికే
 రక్తుడై దేవుఁడు ముక్తికొసంగు ;

గీ. గర్భవత్తులైన సతులక'కాంక్షితముగ
 సత్రమిడియెంతో సౌఖ్యమొసంగినావు ;
 నీదు యుపకృతి పరతవర్ణింపఁ దరమె ?
 శిష్ట జనతావలంబ ! శ్రీచిన్నమాంబ !

70

చ. ముచుపటి వెల్లులేదతని మోమున, నా తరళత్వ మేమియుం
గనుపడఁబోదు, కొతుకముగానఁగరా, దిహలోక కాంక్షయె
దునుగనరాదు, పూర్వపుటనూన వికాసము మాభుజంగునం
దునుగనరాదు, నీయుసురుతోఁ గొనిపోతివో చిన్నమాంబరో ! 71

ఉ. ఎప్పుడో జీవులెల్ల మరణించుట సాజమెకాని సత్క్రియల్
చొప్పుడఁజేసి నీవలె యశోవిభవంబు, సుమంగలీత్య మి
ట్లొప్పుఁగఁ బోవువారుగలరో ! మఱి నీ పతి శాశ్వతంబుగా
నప్పురసౌఖ్యముల్ గొలుప నాదృతిమైఁ గృతి వ్రాసెనద్దిరా ! 72

చ. ఎఱుఁగునువెల్ల ధర్మములొకించుక, చింత వహింపఁబోక యీ
సరణి సమ స్తజీవులకు సాజమెకాన వివేకశాలివై
యురువుగ నీ సతీమణికి నుద్గతులన్నమహర్షు సత్క్రియల్
జరుపుటయర్హ మిత్తఱి భుజంగమహీశవ ! పాణిమిత్రమా ! 73

గీ. సాధ్వీరో ! చిన్నమా ! నీవు శాశ్వతముగ
నమరపురినుండి నీయన్వయంబుఁ బెనుచు
చారు చరితుభుజంగ కుమారునెమ్మి
దఁరదీర్ఘాయువు కొసంగి మరుపుమమ్మ ! 74

గీ. ఓ పరాత్పర ! యీపుణ్య యుగ్మమందు
నతిశయంబుగ వెలుఁగొందు నస్మదీయ
గౌరవంబిట్లు తెల్పినూర్గంబొకం డొ
సంగు నీకిదే నా నమస్కారశతము. 75

చ. బలితపుఁగూర్చి సీవిభుఁడు బాల్యహితుండగుటన్ సహోదరిం
బలె నిను నేను, సోదరుని భంగిని నీవును నన్నుజూచుటం
గల, యనుతాప మిప్పుగిదిగాఁ బ్రకటించినవాడ నందిరాట్
చలపతిరావు నామకుండ సమ్మతిఁ జేకొనుమమ్మ చిన్నమా ! 76

24. పత్రికా సానుభూతులు.

కీ. శే. శ్రీ రాణి చిన్నమ్మాదేవిగారు.

ఇమ్మహాసాధ్వి లక్కవరము వెల్ల లోనగు సుస్థానముల కధీశులును, ఆంధ్రసారస్వత పరిషద్యావజ్జీవాధ్యక్షులును, నగు శ్రీ శ్రీ రాజా ముత్రిప్రేగడ భుజంగరావు బహద్దరువారి ధర్మపత్ని. వేగాయమ్మపేట జమిందారులగు శ్రీ శ్రీ రాజా వాడేవు విశ్వసుందరరావు బహద్దరువారి సోదరి. ఇట్టి మహారాజకుటుంబమునఁ బుట్టి, విద్యత్ప్రభూత్తంసులఁ జేబట్టి, యేఘ్నరఁ బుత్రికా సంతానముం బడసి, దాసదాసీ జనుబులఁ దల్లివలెఁ బ్రేమించుచు, నైహికసుఖంబు లన్నియు బుచ్చుదములనియు, నాముష్మికముమాత్ర మపేక్షింపఁ దగినదనియు, నెంచి తన యాభరణముల నెల్లఁ దన కొమార్తల కొసంగి సంతత ము కుండాచుచింతనముతో సంసారవాంఛల నవలకుండ్రొచి యతిథి అభ్యాగతుల కాదరభావమున నాతిధ్య మొసంగుచు శశ్వద్యశస్సు నార్జించి 13-4-38 వ తేదీని భౌతిక దేహము జాలించి యెల్లట దుఃఖాంబుధి ముంచివైచిదని వ్రాయుటకు లేఖని జుగుచున్నయది.

ఈమె మారాష్ట్రీనుత్పల్లి. గుంటూరున “కుగ్గరు” చికిత్సాలయమున కెందఱో వ్యాధితులగు స్త్రీలు పశ్యత్సహము వచ్చుచుందురు. వారుడుటకుం దగిన వసతి లేక కటకటా బహుచుడుట గన్నులారఁ గొంచి జాలిఁజొది వారి యిడుమలఁబాపఁదల్చి దైవసమానులగు భర్తగారితో మనవిచేసి ఆ వైద్యాలయమున కెరుగుగఁ గొన్ని వేల రూప్యముల వెచ్చించి 70 లేక 80 కుటుంబముల వారుడుటకుం దగిన భవనము నిర్మించి యిప్పటికిఁగదా నా జన్మము సార్థకతఁజెందినదని తృప్తిపడు చుండెడిది. బీద విద్యార్థుల కెందఱుకో భోజనవసతి నొడఁగూర్చుటయేగాక వారి విద్యాభివృద్ధి బట్టియు, తమత్సాహ పక్రియ సునుసరిం నియు, విద్యార్థి వేతనములు గూడ నొసంగి సుతృప్తిఁ జెండెడిది. ఈసాధ్విలలామ హృదయ మెఱింగిన మా భుజంగ

రాయప్రధాని సైత మామె నచుకరించు చుండెనే గాని యష్టదగిలి యుండలేదు. అంతటి మహారాణియైనను నిరాడంబరమై, భర్త సేవాను రక్షయై, స్త్రీ లోకమున కంతకును నాదర్శయై పేరెన్నికఁగాంచి, పుట్టి నింటికిని, మెట్టిన యింటికిని, యశస్సిడఁగూర్చి యస్మదాద్యాపుల దుఃఖసాగరమున ముంచి విబుధలోక సుందరమున కరిగినదని తెలు పుచు నింతతో విరమించు చున్నాఁడను.

“ జ న వా ని ”
ది కిరి-రి-కిరి.

సాహిత్య విశారద,
కోన వెంకటరామశర్మ,
ఆంధ్ర సారస్వతపరిషత్ ప్రధాని.

కీ. శే. టి రాణీ చిన్నమ్మ రావుగారి

—:మరణస్మరణ:—

దూరప్రదేశముల నుండి యాపన్నులై ఆసుపత్రికివచ్చు రోగు లకు, వారి బంధువులకును, పట్టుగొమ్మయై ఏబదివేలు అనగా దాదాపు ఒక అరలక్ష రూప్యములు చిల్లిగవ్వలవలె వెరుకముంచు లాలోచింపక యాదార్యముతో వెచ్చించి ముప్పదికొంబములు ఏక కాలమును కుటుంబ సమపాయము లన్నింటితో సుఖము న నివసించి పోకలు గునట్లు, ధర్మసత్రిమును నిర్మించిన శ్రీ రాజా మంత్రీపేగడ భుజంగ రావుబహద్దరు జమీందారువారి ధర్మపత్నియగు శ్రీ రాణీ చిన్నమ్మ రావుగారు, ఈ సంవత్సరము అనగా 1938 ఏప్రిల్ మాసమున, ఈ భౌతిక దేహమును విడిచి తన్ను సృష్టించిన సృష్టికర్త చెంతకేగెనని తెలు పుటకెంతయు విచారపడుచున్నాము.

ఈ జిల్లాలోను దీనికిచుట్టుపట్లచుండు ఆంధ్ర మండలములలోను, ఈ సత్రిమువలన మేలు నొందనివారుండుట యరుదు. ఆపన్నులై అర్థ రాత్రివేళవచ్చు షరదేశులకు సైతము ఈ సత్రిమెల్లపుడు సిద్ధముగా నుండును. మఱియు సీసత్రిపు గదులన్నింటికి నుండులు వేయఁబడి అట్టి

నంబరుల పతకమొకటి ఆసుపత్రి డాక్టరుగదిలో నమర్పబడి నిండుగదు లేవో? ఖాళీగదులేవో? సులభముగా దెలుపబడు సమపాచు మేర్పరు పబడి యున్నందున రోగులకు మిగుల నుపయోగకరముగా నుండును.

ధర్మసత్రములు పేరుగాంచిన కొన్నింటిలో గడికింతయని, అద్దె వసూలు చేయుటయు, మూడు దినములకంటె నధికకాలము, ఉండ వీలులేదని నిర్బంధించుటయు, సత్రమునిన స్థలముకొరకు విచారింపగా బెత్తెహేము సత్రమువలెనే స్థలములేదని చెప్పటయు, నూతనముగా చెన్నపట్టణము వెళ్ళువారు, వారి అన్నసత్రము, వీరి అన్నసత్రము అనగానే ఆశపడి లోనికివెళ్ళి విచారింపగా డబ్బుపుచ్చుకొని అన్నము పెట్టు పూటకూళ్ళ యిళ్ళని తేలునట్లుగా గాక, ఈ మన సత్రము పేరునకుఁదగిన సార్థకనామము కలదై యెల్లప్పుడును సత్రముగానే యుండును.

వేయేల ! ఆకన్నలైన దీనరోగులకు, ఆసుపత్రి యేలాగో ఆలాగే పరదేశులకు ఈ సత్రము సమయాసమయములయందు సహాయ పడుచుండును.

ప్రార్థనలకు ప్రత్యుత్తరములు పొందిన జార్జి ముల్లరు వలెనే మన కుగ్గరమ్మ ప్రార్థనవలన వచ్చిన వరములలో, ఈ సత్రమొకటియని చెప్పనొప్పును.

అట్లు ఆరంభదశలో రాణిగారు కుగ్గరమ్మను గలసికొనుట తటస్థించెను. అప్పుడామె రాణిగారితో నీ యాసుపత్రికి, ఒకసత్రమవసర మని తెలుపగా, వెంటనే యామె భర్తగారితో నాలోచించి వారి యనుమతినిబడసి యేబదివేల కెక్కువగా వెచ్చించి, ఈ మహావైద్య శాలకు, అంగుగాను, అండగా నుండునట్లు ధర్మసత్రమును స్థాపించెను. ఈ తనువు లంతరించినను, ఈ ధర్మము నిత్యమై నిలుచునుగదా ! అంతియ గాక, ఈ సత్కార్యము తన తదనంతరము నిత్యము సాగునట్లుగా, తాను బ్రతికియుండగానే తగు నేర్పాటులు చేసెను. ఏటేట దీని మరమ్మతులు మున్నగువానికి వారి, వీరి నాశింపకుండునట్లు స్థిరపోషణగా నుండునట్లు,

కృష్ణాజిల్లాలోని యవనిగడ్డ యను గ్రామములో వారిస్వంతము 10 యకరముల భూమిమీదవచ్చు ఆదాయమును, బెజవాడలోని వారి స్వంతము నెల 1 కి రు 15 లు అద్దెవచ్చు భవంపుటదైయు, ఈసత్రపు సోషణకై వ్రాసియిచ్చుటయేగాక, ఈసత్రపు హక్కులు వగైరాలు, యు. యల్. సి. మిషనువారి పక్షముగా ఆసుప్రతివారికి భుక్తపరచి లిఖితరూపముగా నిచ్చివేసిరి.

ఇదియంతయుజూడ “మన ఆశీర్వాదములయొక్క విలువను అవి మనము పోగొట్టుకొనేవఱకున్న గుర్తింపజాలము” అను నింగ్లీషు సామెత జ్ఞాపకము వచ్చుచున్నది. ఇంతటి దానరాజమునుగూర్చి మిషనువారు ఆసుప్రతివారుమాత్రమేగాక, ఈపురజనులును, ఆంధ్రరాష్ట్రముంతయు నెన్నటికి మరువని కృతజ్ఞతను జూపుచురని సమ్మచున్నాను.”

ఈమె మనకీ సత్రదానమేగాక యిటువంటి వింక నన్ని యో విద్యా దానములు, వివాహ పస్త్రదానములు, అన్నదానములు, భూదానములు, గృహదానములు, దేవాలయదానములు విరివిగా నొనరించి పేరుగాంచి యున్నారు.

మఱియు నీమె ప్రభుప్రార్థనలు త్రికాలములయందు నాచరించు టయె గాక, తన బిడ్డలకు నైతము నేర్పుచు వచ్చెనని వినియుంటిని. ఈలాగీమె యంతరంగముగా “నికోదేము” వలెనే యేసు ప్రభువునకు శిష్యురాలై తన జీవితమును సార్థకపరచి తన గొప్పస్థితిని లోకోపకార ముగా సద్వినియోగపరచి విశ్రాంతికై పరమునకు వెళ్ళిన యామె యాత్మకు శాంతి కలుగునట్లును, అమె విడిచివెళ్ళిన బంధుమిత్రాదులకు ఆదరణకలుగునట్లును భక్తులై నవారు ప్రార్థింపవలయునని వేడుచున్నాను.

ఇట్లు బుధజన విధేయుడు,

చేగుడి జాషువ.

25. రాజదంపతుల గుణవర్ణనము.

రాజా మం. భుజంగరావు.

(ఆదిపూడి ప్రభాకరకవి విరచితము)

ఈకవి, ఆంధ్రీకృతపరాశరస్మృతి యను గ్రంథమును ఆన 1900 సంవత్సరములో, మాకుంగృతి నొసంగినపుడు, కృత్యాదిని వ్యాసినపద్యములు. సీ ఏరామ కలశపాథోరాశి యుష్పాంగ

నమృతింబుతోడఁ దా నవతరించె

నేకస్య పదునాల్గు లోకముల్ పాలించు

విష్ణుదేవునికి దేవేరి యయ్యె,

నేతల్లి యీ జగత్పృష్టి కామ్యు డగు
 నబ్జసంభవుఁ గడు పారఁగాంచె
 నేయమ్మ తన దృష్టి యిసుమంత సోకిన
 మను బంగరుపు సేయు మహిమ వడసె

గీ. నే మహాసాధ్వీ మంగళ నామవర్ణ
 జపము లక్షర దివ్య మోక్షప్రదమ్ము
 లట్టి శ్రీదేవి భూరి దయాతరంగ
 శ్రీభుజంగావహుర్రు రక్షిండుఁగాత !

1

సీ. ఎవ్వని యవతార మిద ముత్రిప్రేగ
 డాన్వయాంబునిధి క బృగముబు
 లక్కవరాది వెల్లసేమ లెవ్వని
 పాలనంబున బాగు పడిన యూభృ
 నేవాని కీర్తికాంతావాసముచకు బ్ర
 హ్మాండభాండం బొక్క యలఁతి మనికి
 యెల్ల దిక్కులనుండి, యేతెంచు విబుధుల
 కెవ్వని కైవడ యీగి మ్రాను

గీ. మృదుకవిత్వంపు శుకమున కెవని సున
 వాగ్వితానంబు బంధుర పంజరంబు
 ప్రబల బలశాలి యతఁ డార్య వంశ పేళి
 సారగుణశీలి భుజగరాజవ్యవశాళి.

2

సీ. బీద సాదలు సేయు విజ్ఞాపనంబులు
 బింక మింతయు లేక వినెడువాఁడు
 విని పరామరిక చొప్పున వారి వారిలో
 మంచి సెబ్బలను గుత్తిమచు వాఁడు
 గుత్తిచి ధర్మపు గురి తప్పకురువమై
 యెసఁగు తీరుపులుఁ డా నొసఁగు వాఁడు

నొసగి తా నొసగిన పసమీఱు న్యాయముల్
సమవగా సంతోష పడెడు వాడు

గీ. నిజమునకు తాణ నలువరాణికి తికాణ

విడుపునకుఁ డెంకి, లుబ్ధుల విరుచు మాకి
కరుణకు బిడారు మేల్ రాచసిరి గుడారు
తారు సరదారుఁ డా జమీందారుఁ డరయ.

3

సీ. పల్లంబుపై నెక్కి వాఁ గె పట్టిన జాలు

గోడలు మేడలు గుప్పల్పించు

జాళెంబు గొలిపి దువాల్పించి వదలినఁ

బేటలుఁ గోటలు పెక్కు మాఁచు

మఱిఁ గరాల్పించి హుమాయిఁచి విడచినఁ

దరువులుఁ జెరువులు, దొడువాఱుఁ

గల్గెంబు సడలించి కావతరటు గొల్పు

గుండులుఁ గొండలుఁ గూల దాటు

గీ. నొర యాస్కందిత మయారె ధౌరిత మ్మ

యారె ప్లుతమారె రేచిత మహహ వల్లి

త మ్మనుచుఁ దోడుదొరలు చిత్రమునఁ జూతు

రత్నని జహురాణ బహుధాటి కరిది సాటి.

4

సీ. రాజౌట నిజ మయ్యు రిశ్మి కాసింపఁడు

కందు లే దెచటఁ జక్రములఁ బ్రోచు

సరసింహుఁడే కాని పరుసమ ల్ వలుకఁడు

శాంతి యొప్పెడఁ బుణ్య జనుల నేలు

ఘనుఁడు వాస్తవ మయ్యుగర్జించి వీను ముట్టఁ

డప్పులు లేవు రాయంచ లెనయు

నీనుఁ డౌట సత్యంబు హృదయ భేదము సున్న

స్మైర్య మెక్కుడు చల్ల దనము సొమ్ము

గీ. తాను భోగీంద్రుఁ డగుట తథ్యంబె కాని
క్రిందఁ గాల్గఁడు నాలుకల్ రెండు లేవు
నోట నమృతంబుకొలుకుఁ గనుంగొనంగఁ
జిత్రము భుజగరాయ చరిత్ర గరిమ.

5

సీ. చూచెనా సరసార్థ సూచనాయత మృగీ
లోచనా హృదయముల్ దొలఁచి చూచు
జూచెనా కనకాభిషేచనాయత దృష్టి
యాచనా గతుల నింపారఁ జూచు
జూచెనా భవబంధ మోచనాచూచ వి
వేదనా శక్తిఁ గాన్నించి చూచు

గీ. చూపు లన నిన్ని చూపులు సూడ నేర్చెఁ
బేరునకు వేయి కన్నుల వేల్పు కాక
యిట్టి మహిమలు నతనియం దేడఁ గలుగు
నిమిఁ డె ట్టిమ భుజగమహింద్రమణికి.

6

గీ. అతని యర్థాంగలక్ష్మి చిన్నమ్మరావు
నెమ్మదికి రావు శుభము లన్నిటికిఁ బోవు
కొలమునకు వన్నె భర్తకు వలపు కన్నె
సుగుణసంపన్న తథ్య మా మగువయన్న.

7

గీ. పుట్టెఁ గస్తూరి వంశాబ్ధి పొంగ, మెట్టె
మంత్రప్రగడ కులాజ్జంబుమాన్యతఁ గన
నిట్టి చిన్నమ్మరావుఁ గన్నట్టి శ్రీపు
సింహ రాయని పున్నెంబు జెప్పఁ దరమె.

8

సీ. గరితల తలసామ్మ గయ్యాళి తలదిమ్మ
పతిభక్తి కిరపు దుర్మతుల గురువు
మరియాడలకు నీడ గరువమ్మునకుఁ జీడ
దయకుఁ బుట్టిల్లు నిర్దయకు ముల్లు

పరమార్థముల వాడ పాపమ్ములకుఁ బీడ,
 కలుములపంట లేములకు దంట
 యడకువలకు వీడు దుడుకుల కుర్చిత్రాడు,
 గొనముల కరువు దుర్గుణపు గఱపు

గీ. సత్యముల కాటపట్టు ససత్యములను
 మాన్పుటకుఁ జాలు వాకట్టు మండుచెట్టు
 మేలులకు గీము కీడుల పాలి గా మ
 యారె యిలఁ గల్పవల్లి చిన్నమ్మతల్లి.

9

సీ. తనదు పతివ్రతా ధర్మమ్ము నకు విని
 ర్మల మైన వదనమండలమె సాక్షి
 తన మనోవైశాల్యమునకుఁ దొగల్ నవ్వు
 చెవుల సోకెడు కన్నుఁగవయ సాక్షి
 తనదు మేలైన నివాసమ్మునకు మత్త
 నాగేంద్ర మందయానంబ సాక్షి
 తన మహోత్కృష్ట వర్తనమునకుఁ బదియా
 ర్వన్నెపుత్రుడి మేని వన్నె సాక్షి

గీ. తన యుదార దయారసమునకు మంచి
 పంచదారలు వెట్టించు పలుకె సాక్షి
 కాఁగ, చిన్నమ్మారావు సాక్షా ద్భవాని
 కెనయనఁగ నొప్పు నిజనాథు మరమెటింగి.

10

సీ. అలరించు నిజమనోహర లీల లింపార
 హృదయ మామని తలయెత్తు వేళ
 నింకించు నడుగంట నెల్ల సంకటములు
 కడవడిని నిదాఘ మడరు వేళ
 మొలక తెత్తించు నామూలాగ్రముగఁ గోశ్క
 లెల్ల ప్రావృట్టు రంజిల్లు వేళ

నకలంకముఁగ జేయు నానంద మొసఁగుచు

మొగము శరద్వాప్తి నెగడు వేళ

గీ. నెలమి నుప్పొంగఁ జేయు నుద్వృత్తి నధిపు
నంగము హిమాని పాలుపు చెలంగువేళ
జలజలన రాల్చు భువి వింత చెలఁగు నటుల
జడిమముల నెల్ల శిశిర మెసంగు వేళ.

11

శా. ఏవంభూత మనోనురాగమున నా త్యేగుక్ మహానంద పా
రావారంబునఁ దేల్చు నగ్గరిత మార్కండేయ కారుణ్య వీ
త్రూపై శేష్యమునం దనూజఁ గనె దుర్గాపద్మనాభాఖ్యుఁ డే
జోవిద్యాదిక సర్వలక్షణ విశిష్ట శిష్టమోదావహుఁ.

12

సీ. పసిఁడి వన్నెల వాఁడు పగడాల జగడాల
జగడాల మోవి కెంజాయ వాఁడు
వెడద యెడద వాఁడు వెలలేని చలితేని
సిరినేని నగుమోము చెన్ను వాఁడు
నందమ్ము గలవాఁడు నరవిందములఁ జిందఁ
దగు పొందికైన నేత్రముల వాఁడు
ముద్దు గుల్కెడు వాఁడు పువువింటి దొరవంటి
యొఱపంటి కంటి కింపొసఁగు వాఁడు

గీ. కరికరము లట్టి కరములు గల్గు వాఁడు
కనికరపు రూపుఁ జూపులఁ గల్గు వాఁడు
నిహపరము లెల్ల నొక్కట నిచ్చు వాఁడు
మల్లికార్జున పుత్రుఁ డి మ్మాడ్కి వాఁడు

13

గీ. కందరామాయణము మహానంద సరణిఁ
జెప్పి ఓరామభూపాల శేఖరునకుఁ
గృతి యొసంగి జగద్ధిత కీర్తి గంటి
నాదిపూడి ప్రభాకరాఖ్య కవివరుడ.

14

విజ్ఞప్తి.

—:0:—

(శ్రీ) రాణీగారి నిర్యాణ జీవితములనుగూర్చి
The Madras Mail The Hindu, The Gospel Witness,
ఆంధ్రపత్రిక, 22 ఏప్రిల్ 1938, యుగంధర, 20 ఏప్రిల్
1938 సుధర్మ, 20 జులై 1938, ఆంధ్ర లూథరన్, ఆగష్టు
1938, జనవాణి 30-6-1938, పార్వతీవిద్య 25-4-1938
గృహలక్ష్మి జులై 1938, మున్నగుపత్రికలలో విపులముగా
వ్యాసములు ప్రచురింపబడినవి.

మంత్రిపేగడ మార్కండేయులు, దుగ్గిరాల
వియ్యన్నగారు, సత్యవోలు అప్పారాయకవిగారు, వెంకట
పార్థసారథికవులు, మున్నగుప్రముఖులు పెక్కువ్యాసము
లను పత్రికారాజములలోఁ బ్రకటించిరి. గ్రంథబాహుళ్య
భీతిచే వాటి నిందుఁ బ్రకటింపజాలనందులకు మన్నింపఁ
గోరుచున్నాము.

ఇట్లు,

బుధవిధేయుఁడు,

రాజా, మంత్రిపేగడ భుజంగరావు.

Xmas 1938.

ప ర్య వ సా న ము .

౨ గీ త మా లిక ౨

సృష్టికారణమెదియైన జీవనితతి
 కష్టసుఖములఁజిక్కి నిష్క్రాంతమగు;
 దిక్కులేనిదివాణమందిరము పృథ్విః
 జరుగఁదలఁచినవెల్లను జరిగితీరు,
 భక్తివైరాగ్యయోగ్య జపతపములును,
 యజ్ఞయాగహోమాదులు, వృద్ధములగుఁ;
 గలఁడులేడనుమిమాంస ఫలమునిడదు;
 జన్మనంతనుచైన పాపక్రియందు
 గడపితిని; వేదవేదాంగ కావ్యములను
 శ్రద్ధఁబఱియించితిని, వానిసారమును
 సూక్ష్మముగఁజూపితిని; పరిశోధనలకుఁ
 జిక్కిదాత త్వ, విమృహి జీవతతికి
 మేలుచేయుటకర్తవ్య శీలమరయ.
 సవిషపీయూష మైహిక సౌఖ్యమెల్ల.

క. ఎందుమోవెదకి చూచినఁ

గండుమె చిన్నాంబు బోలు కాంతామణి, మ
 ధ్యందిన సుందర దినమణి
 ముందర దీపములు వెల్గబోలు నె దీప్తిన్.

రాజాభుజంగ రాయ క వికృత గ్రంథములు.

1. పద్య కావ్యములు.

హలోలీ బైబిలు.

Holy Bible.

1. నవనిబంధన. New Testament. 4597 పద్యములు.

2. పాత నిబంధన. Old Testament. 13189 పద్యములు.

17,786 పద్యములు.

3. కథాసరిత్సాగరము (పద్యకావ్యము)
సోమదేవ కవినిర్మిత గీర్వాణగ్రంథమున
కాంధీకరణము.

10,000 పద్యములు.

3. వసంతి కుసుమము (ప్రబంధము.)

University Text Book.

ఓరి విక్టోరియా రాజ్ఞి చరిత్రము.

831 పద్యములు.

4. వారకాంత (ప్రబంధము.)

635 పద్యములు.

5. ఓరామ చంద్రుడు. (ప్రబంధము.)

911 ,,

6. సాంధ్రగీతావళి.

శ్రీమద్భగవద్గీతల కాంధీకరణము.

7. శివగీతలు. గీర్వాణగ్రంథమున కాంధీకరణము.

8. శ్రీరాణీ చిన్నమ్మారావు, జీవితము. 1116 పద్యములు.

9. దీనరత్నముణి. 180 ,,

10. చారుమతి.

11. సుశీల.

12. మధుపవిహారము.

13. సీతివాక్య రత్నావళి.

14. క్రీస్తుమత సారము.

15. స్తవరాజము.

16. ఇచ్ఛాశక్తి.

17. శివపురాణము (గీర్వాణానువాదము.)
18. శృంగారరస ప్రవాహిని.
19. కస్తూరీ తిలకము.
20. జార్జిపట్టాభిషేక వర్ణనము.
21. విక్టోరియా తారావళి.
22. విక్టోరియా స్వర్ణయాత్ర.
23. మార్కండేయచరిత్ర.
24. మార్కండేయ శతకము.
25. మార్కండేయ తారావళి.
26. శంకరతారావళి.
27. శివతారావళి.
28. అష్టావధానము.
29. దాంపత్య ధర్మబోధిని.
30. గాంధీమహాత్ముని చరిత్రము.
31. గోల్డే చరిత్రము.
32. దాదాభాయినౌరోజి చరిత్రము.
33. నృసింహ నిర్వాణము.
34. గీతాంజలి. An Ode to Dr. Kugler
35. కైస్తవ శతకము.
36. సర్వమంగళా శతకము.
37. ఉపమాన తరంగిణి.
38. పారమార్థిక గీతావళి. (360 పద్యములు.)
39. భ్యాన కందములు.
40. లోకవైచిత్ర్యము.
41. ఆరోగ్యప్రార్థనా సహరత్నములు.

నాటకములు.

42. ఆంధ్రకృత ప్రసన్నరాఘవ నాటకము.
43. ఆంధ్రకృతోత్తర రామచరిత్రము.
University Text Book.
44. ఆంధ్రకృతాభిజ్ఞాన శాకుంతలము.
45. పాండవాజ్ఞాతవాసము (స్వకల్పితము.)
46. శశిరేఖానాటకము (స్వకల్పితము.)
47. విద్యున్మాల స్వరాజ్యవైజయంతి. (స్వకల్పితము.)
48. శ్రీకృష్ణనాటకము (స్వకల్పితము.)
49. చిత్రహరిశ్చంద్రనాటకము (స్వకల్పితము.)
50. చారుమతీ పరిణయ నాటకము.
Adaptation of Shakespear's "As you like it"
51. నలనాటకము (స్వకల్పితము.)
52. చమత్కారస్నేహ ప్రహసనము.
53. విధవావివాహ ప్రహసనము.
54. మహాయోగ రహస్య ప్రహసనము.
55. నిరపవాద ప్రహసనము.

—: వచనకావ్యములు. :—

56. ఆంతరంగిక సత్యప్రకటనము.
Adaptation of "confession," by Leo Tolstoy.
57. నావిశ్వాసము.
Adaptation of "what I believe" by "
58. కథాలహరి.
Adaptation of "23 Tales" by "
59. పునరుత్థానము. I & II సంపుటములు.
Resurrection. by "
60. టాల్ స్టాయి లేఖలు, వ్యాసములు.
"Essays & Letters." by "

రాజభుజంగ రాయ కవికృత గ్రంథములు

61. దై నానుకరణము.
Adaptation of " In his steps " by Charles M. Sheldon.
62. సైతానువిలాపములు.
Adaptation of " Sorrows of Satan " by Mary Correlie-
63. ప్రార్థనా ఫలితములు.
Adaptation of " Answers to Prayers. "
64. రాణీవజ్రహారము, (నవల.)
Adaptation " Queen's Neklance " by Alexander Dumas.
65. పోలీసువానిహత్య, నవల (ఆంగ్లానువాదము.)
66. నిజకథామంజరి, నీతికథలు.
67. చిత్రాంగి (నవల.)
68. మనోరమ (నవల.)
69. వాసంతిక (స్త్రీల కుశయు క్తమగుకథ.)
70. రాజహంస (నవల.)
71. విజయాంకసాహసము (నవల.)
72. నరాధికారి Story of Sin. (నవల)
Adaptation of " Master of man " by Hall Cain.
73. ఆస్థానవైఫరీత్యములు. 12 సంపుటములు.
"Mysteries of the court of London " by Reynolds.
74. సహజధర్మవిధులు " Duty " by Smiles
75. వచన నైషధము.
Approved by the Text Book Committee.
76. క్రైస్తవ గూఢార్థ ప్రదీపిక.
77. మోహలేఖావళి.
78. వ్యవసాయము.
79. శాస్త్రములు.
80. శిశుసంజీవిని.
81. గానామృతము (యక్షగానము.)
82. బాలనీతికథలు.
83. సంస్కృతభాషావాఙ్మయము.
84. ఆంధ్రభాషావాఙ్మయము.

రాజాభుజంగరాయ కవికృత గ్రంథములు.

85. ఆంధ్రసారస్వతాభ్యుదయము.
86. సాధుసుందరసింగుచరిత్ర, (I. M. S. ప్రచురణము.)
87. పరమ పురుషాన్వేషణము. (C. L. S. ప్రచురణము.)
88. దైవాలోకనము. (C. L. S. ప్రచురణము.)
89. ఏనునిమార్గము (C. L. S. ప్రచురణము.)
90. దైవసాక్షి. (C. L. S. ప్రచురణము)
91. పురుషోత్తముఁడు-గాంధీ.
92. హైందవ నౌకాచరిత్రము.
Indian maritime Activity.
93. మానసికతత్త్వము.
The New Psychology.
94. విభక్తావిభక్త కుటుంబ పరిస్థితులు.
95. వర్ణాశ్రమ ధర్మములు.
96. అగ్గిరాముఁడు, నవల
97. మైరావణుఁడు, నవల
98. కలియుగరావణుఁడు, నవల.
99. దేశీయమహాజనసభ.
100. దైవస్మార్ధన.
101. ఆధునికకవి జీవితములు
102. అసహనారణ్య నిర్మూలన కుతారము.

English Works.

103. The Inner Doctrines of Christianity.
104. The Power of Christ.
1105. How to make Christianity Indian.
106. The Divine Incarnation.
107. God is Love.
108. The Truth of Christianity.
109. The Divine Purpose, of Creation.
110. The Glory of Christ's Sacrifice.
111. Political & Religious Situation in India.
112. The History of Telugu Literature-
In collaboration with P. Chenchiah, B. A. M. L.
Published by Y. M. C. A.

రాజాభుజంగరాయ కవికృత గ్రంథములు.

—♦ కృ తి న ం ది న గ్రం థ ము లు ♦—

1. అంధ్ర చరాశరస్మృతి. (పద్యకావ్యము.)
అదిపూడి పృథాకరకవి.
2. పద్మినీపృథాకరము. (మహాపృబంధము.)
కూచి సత్యనారాయణ శాస్త్రి
3. ధర్మజ రాజసూయము. (వచనము.)
నేతి సుబ్బరాయశాస్త్రి.
4. కవిరాజ సందర్శనము.
అదిపూడి పృథాకరకవి.
5. భుజంగరాయ మణిశతకము.
కొత్తపల్లి సుందరరామకవి.
6. భుజంగ భూపాల శతకము.
కొత్తపల్లి సుందరరామకవి.
7. హనుమద్విజయము. సంస్కృత పద్యకావ్యము.
కాలనాథభట్ట నారాయణ శాస్త్రి.
8. భుజంగనృపాల శేఖర శతకము.
అడివి సాంబశివరావు.
9. కనకవల్లి (నవల)
చిల్లరిగి యోగానందకవి.
10. ప్రాచీన హిందూరాజ్యాంగ చరిత్ర.
సాహిత్యవిశారద, కోన వేంకటరాయశర్మ.
11. రాజ కళింగ గంగు నాటకము.
నందిరాజు చలపతిరాయకవి.
12. భుజంగరాయ సందర్శనము.
రావూరి చిట్టివెంకటసుబ్బిహ్మణ్య కవి. బి. ఏ.
13. హైమవతీ పరిణయము.
14. శ్రీమహాలక్ష్మీ కల్యాణము.
15. శ్రీరంగ నాయకోద్వాహము.
16. కామేశ్వరీ పాణిగ్రహణము.

17. అన్నపూర్ణా వివాహము.
18. శకుంతలా కరగ్రహణము.
19. వెంకాంబా పరిణయము.
20. వీరరాఘవ కల్యాణము.
21. ప్రపంచ యుద్ధ చరిత్రము. (పద్యకావ్యము)
మచ్చ సూర్యరాయకవి.
22. హనుమజ్జీవిక మహా ప్రబంధము.
అన్నమరాజు సుబ్బరాయకవి.

ప్ర చు రి ం చి న గ్రం థ ము లు .

1. మంజువాణి. మాసపత్రిక. దశవర్షములుసడిచెను.
2. సర్వలక్షణ సారసంగ్రహము.
3. అహింసాబల పండితీయము.
4. శకటచేధ నిర్ణయము.
5. ఆంధ్ర చంద్రాలోకము.
6. రాజవాహన విజయము.
7. కృష్ణరాయ విజయము.
8. అచలాత్మజా పరిణయము.
9. రామేశ్వరమాహాత్మ్యము.
10. దిలీప చరిత్రము.
11. వైజయంతీ విలాసము.
12. పారిజాతాప హరణము.
13. చిత్రసీమ (శొంతి భద్రాద్రి రామశాస్త్రి)
14. ఆంధ్రలోకోక్తిచంద్రిక.
15. సంస్కృతలోకోక్తిచంద్రిక.
16. రా. బ. కం. వీరేశలింగకవి గ్రంథరచనా చాకచక్యము
దామరాజు శోభనాచలము.

